

कृषि, सिँचाई र पूरुवाधार, वैतेशुवरबासिको समृद्धिको आधार

प्रथम आवधिक विकास योजना

(आ.व. २०७८/२०७९-२०८२/२०८३)

वैतेशुवर गाउँपालिका

पाडुडाँडा, दोलखा

कृषि, सिँचाई र पूर्वाधार, वैतेश्वरबासिको समृद्धिको आधार

प्रथम आवधिक विकास योजना

(आ.व. २०७८/२०७९-२०८२/२०८३)

वैतेश्वर गाउँपालिका
पाडुडाँडा, दोलखा

आवधिक योजनाको एक भलक

वित्तिय स्रोत	जम्मा आय ५ वर्षको रु ००० मा	३५१२६६१
	५ वर्षमा आवश्यक जम्मा बजेट रु.००० मा	३७१८०४३
	चालु खर्च	२४४२०४
	आर्थिक विकास	५७२७७२
	सामाजिक विकास	६३०८६८
	भौतिक पूर्वाधार विकास	१८९१८५५
	वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	२३४०४६
	संस्थागत विकास सेवा प्रवाह र सुशासन	२२१९६
	वडागत वितरण	१२२१०२
	५ वर्षको जम्मा न्यून बजेट रु ००० मा	(-)२०५३८२
दीर्घकालिन सोच	<u>कृषि, सिँचाई र पूर्वाधार, वैतेश्वरबासीको समृद्धिको आधार</u>	

विषय सूची

परिच्छेद १: परिचय.....	1
१.१ पृष्ठभूमि.....	1
१.२: वैतेश्वर गाउँपालिकाको वस्तुस्थिति.....	3
१.३ वैतेश्वरको विकासको समिक्षा.....	13
१.४ योजना तर्जुमाका आधारहरू.....	15
१.५ योजना तर्जुमाको विधि.....	17
१.६ योजना तर्जुमाको सीमाहरू.....	17
परिच्छेद २: समाप्तगत योजना र स्रोत व्यवस्था.....	18
२.१. पृष्ठभूमि.....	18
२.२. चुनौति र अवसर.....	18
२.३ योजना खाका.....	24
२.३.१ सोच.....	24
२.३.२ समय लक्ष्य.....	25
२.३.३ उद्देश्य.....	25
२.३.४ परिमाणात्मक लक्ष्य:.....	26
२.३.५ समय रणनीति र कार्यनीति.....	27
२.३.६ अपेक्षित नतीजा /उपलब्धिहरू.....	29
२.४ आय-व्ययको प्रवृत्ति र प्रक्षेपण.....	32
२.५ लगानीको स्रोत र व्यवस्था.....	33
२.५.१ लगानीको आवश्यकता र स्रोत.....	33
२.५.२ आन्तरिक स्रोतको व्यवस्था र परिचालन नीति.....	36
२.५.३ अन्तर सरकारी स्रोत परिचालन.....	36
२.५.४ जनसहभागिता परिचालन.....	36
२.५.५ निजी र सहकारी क्षेत्रको स्रोत परिचालन.....	36
२.५.६ संघ संस्थाको स्रोत परिचालन.....	36
२.५.७ अन्य स्रोत परिचालन.....	36
२.५.८ स्रोत साधनको बाँडफँट तथा परिचालनका आधारहरू.....	37
२.६ सार्वजनिक खर्च र राजस्व परिचालन नीति:.....	38
२.६.१ सार्वजनिक खर्च नीति.....	38
२.६.२ राजस्व नीति.....	38
२.७ निजी क्षेत्रको स्रोत परिचालन नीति.....	38
२.८ सहकारी क्षेत्रको स्रोत परिचालन नीति.....	38
२.९ जनसहभागिता परिचालन नीति.....	38

२.१० संघ संस्थाको स्रोत परिचालन नीति.....	38
२.११ आन्तरिक स्रोत परिचालन नीति	38
परिच्छेद ३: आर्थिक क्षेत्रको विकास	39
३.१ कृषि विकास.....	39
३.२: पशुपंछी विकास.....	43
३.३: सिँचाई	46
३.४: उद्योग तथा बाणिज्य	49
३.५: पर्यटन	54
३.६ सहकारी	56
३.७: श्रम तथा रोजगारी.....	57
परिच्छेद ४: सामाजिक विकास	60
४.१ शिक्षा.....	60
४.२ स्वास्थ्य तथा पोषण.....	63
४.३: खानेपानी तथा सरसफाई.....	66
४.४ खेलकुद.....	69
४.५: कला संस्कृति.....	70
४.६: लक्षित समूह विकास.....	72
परिच्छेद ५: शहरी विकास तथा पूर्वाधार.....	76
५.१ सडक तथा पूल पुलसा	76
५.२ उर्जा र संचार	80
५.३ भवन निर्माण	81
परिच्छेद ६: वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	83
६.१: विपद् व्यवस्थापन को पूर्व सतर्कता तथा प्रतिकार्यहरु	83
वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन सहक्षेत्र २: वन तथा वातावरण संरक्षण	85
परिच्छेद ७: अन्तर सम्बन्धित विषय	87
७.१ संस्थागत क्षमता विकास.....	87
७.२ मानव संसाधन विकास	89
७.३. सुशासन	92
परिच्छेद ८: नतिजा खाका	95
परिच्छेद ९: योजना तर्जुमा, कार्यान्वय व्यवस्थापन, अनुगमन तथा मूल्यांकन	104
९.१ योजना तर्जुमा	104
९.२ योजना बैक.....	104
९.३ संस्थगत तथा कार्यान्वयन व्यवस्थापन	104
९.४ कार्यक्रम अनुगमन तथा मूल्यांकन.....	106
अनुसूचीहरु	108

तालिकाहरुको सूचि

तालिका १ घर धुरी, जनसंख्या तथा लैंगिक विवरण	4
तालिका २ भाषा धर्म र संस्कृति सम्बन्धि विवरण	6
तालिका ३ खाद्य सुरक्षाको अवस्था	7
तालिका ४ पारिवारिक आर्थिक विवरण.....	8
तालिका ५ शिक्षाको आस्था (प्रा.वि देखि एस.एल.सी. सम्म).....	9
तालिका ६ शिक्षाको अवस्था - प्रविणता प्रमाणपत्र देखि स्नातकोत्तर सम्म)	9
तालिका ७ शिक्षाको अवस्था (सामान्य लेखपढ तथा निरक्षर).....	10
तालिका ८ खानेपानीको व्यवस्था	10
तालिका ९ सरसफाईको अवस्था	11
तालिका १० उर्जा प्रयोगको विवरण	12
तालिका ११ अवसर र चुनौतीहरु	18
तालिका १२ रणनीति र कार्यनीति	27
तालिका १३ आर्थिक विकासको लक्ष्य तथा गन्तव्य सूचकहरु.....	29
तालिका १४ सामाजिक विकासका लक्ष्य तथा गन्तव्यहरु.....	30
तालिका १५ शहरी विकास तथा पूर्वाधार विकासका उपलब्धीहरु	31
तालिका १६ वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापनका गन्तव्य तथा सूचकहरु व्यवस्थापन	31
तालिका १७ संस्थागत विकास, नीति नियम प्राप्ती, मानव संसाधन विकास र सुशासनका गन्तव्य सूचकहरु	32
तालिका १८ आ.व. २०७८/२०७९ -२०८२/२०८३ सम्मको आय प्रक्षेपण रु.००० मा.....	34
तालिका १९ आ.व. २०७८/२०७९-२०८२/२०८३ सम्मको व्ययको प्रक्षेपण रु.००० मा.....	35
तालिका २० नतिजा खाका: आर्थिक विका	95
तालिका २१ नतिजा खाका: सामाजिक विकास	98
तालिका २२ नतिजा खाका: शहरी विकास तथा भौतिक पूर्वाधार	100
तालिका २३ नतिजा खाका: वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	101
तालिका २४ नतिजा खाका ५: संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासनको गन्तव्ये नतिजा खाका.....	102
तालिका २५ योजना कार्यान्वयन का लागि जिम्मेवार निकायहरु	105

अनुसूचिहरुको सूचि

अनुसूचि १ योजना बैक: आर्थिक विकासका ५ वर्षे योजनाहरु.....	109
अनुसूचि २ योजना बैक: सामाजिक विकासका ५ वर्षे योजनाहरु.....	116
अनुसूचि ३ योजना बैक: शहरी विकास तथा पूर्वाधार विकासका ५ वर्षे योजनाहरु.....	125
अनुसूचि ४ योजना बैक: वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन का ५ वर्षे योजनाहरु.....	130
अनुसूचि ५ योजना बैक: अन्तर सम्बन्धित विषय: संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह तथा सुशासनका ५ वर्षे योजनाहरु.....	133
अनुसूचि ६ योजना गतिविधिको ५ वर्षको व्यय प्रक्षेपण.....	136
अनुसूचि ७ थप योजना बैक.....	161
अनुसूचि ८ सन्दर्भ सामाग्रीहरु.....	168

परिच्छेद १: परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले आ-आफ्नो अधिकार क्षेत्र सहित संघ, प्रदेश र स्थानीय गरी तीन तहका सरकार रहने गरी राज्यको पुनरसंचना गरे अनुरुप तीनै तहका सरकारहरूको व्यवस्था भई कार्यान्वयनका चरणमा भए अनुरुप ७५३ स्थानीय तह मध्ये वैतेश्वर गाउँपालिका एक हो। स्थानीय तहको एकल तथा प्रदेश सँगको साझा गरी अनुसूचि ८ र ९ मा राज्य शक्तिको प्रयोग गर्ने गरी व्यवस्था भएको छ।

नेपालको संविधानको सफल कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकारले लिएको “समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली” को सोचलाई साकार पार्न सबै तहका सरकारहरूको योजना चक्र प्रभावकारी हुनु जरुरी छ। तसर्थ संविधानले स्थानीय तहलाई आफ्नो क्षेत्रको प्राकृतिक तथा आर्थिक स्रोत संकलन तथा परिचालका लागि जिम्मेवार बनाएको छ। यसै क्रममा स्थानीय तहले आ-आफ्नो क्षेत्रको समष्टिगत विकासका लागि आवधिक योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी पनि संविधानले स्थानीय तहलाई सुम्पेको छ।

नेपालको संविधान, संघ तथा प्रदेश सरकारका दीर्घकालिन सोचलाई आत्मसात गर्दै जनताको आवश्यकता, गाउँपालिकाको क्षमता तथा स्थानीय यथार्थताका आधारमा गाउँपालिका भित्रका जनताका आधारभूत र बदलिदो परिवेशका आवश्यकताहरूलाई मध्यनजर गर्दै समावेशी विकासको आधारणालाई समेत ध्यानमा राखी वैतेश्वर गाउँपालिकाले यो आवधिक योजना २०७८/२०७९-२०८२/२०८३ तयार पारिएको छ।

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले गाउँपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रको विषयमा स्थानीय स्तरको आर्थिक, सामाजिक तथा पूर्वाधार विकासका लागि विषय क्षेत्रगत आवधिक रणनीतिक योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था गरेको छ। सोहि जिम्मेवारी पुरा गर्दै जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन यो गाउँपालिकाका विकासका संभावनाहरूको आधार तथा नेपाल सरकारले आन्तरिकीकरणमा जोड दिएको दीगो विकासका लक्ष्यहरूलाई समेत आधार मानी विकासमा लगानीको अभिवृद्धिको माध्यमबाट आगामी ५ वर्ष भित्र गाउँपालिकामा सामाजिक न्याय सहितको शिक्षित, स्वस्थ तथा समृद्ध र विभेद रहित समाजको सिर्जना गर्न तथा उच्च आर्थिक वृद्धि गर्दै गाउँपालिका बासीको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने लक्ष्यका साथ यो आवधिक योजना तयार पारिएको हो।

नेपालको संविधान २०७२ ले आ-आफ्नो अधिकार क्षेत्र सहित संघ, प्रदेश र स्थानीय गरी तीन तहका सरकार रहने गरी राज्यको पुनरसंचना गरे अनुरुप तीनै तहका सरकारहरू आ-आफ्नो तहमा क्रियाशील रहेका छन्। संविधानले राज्य संचालनका लागि ७५३ स्थानीय तहको व्यवस्था गरेको छ। स्थानीय तहको एकल तथा प्रदेश सँगको साझा गरी अनुसूचि ८ र ९ मा राज्य शक्तिको प्रयोग गर्ने गरी व्यवस्था भएको छ जसको विवरण निम्न अनुसार छ :

एकल, साझा अधिकार तथा संघीय ऐनको थप व्यवस्था:

१. आर्थिक विकास: कृषि, उद्योग तथा वाणिज्य, पर्यटन, सहकारी, वित्तीय क्षेत्र एकल अधिकार अन्तर्गत सहकारी संस्था, स्थानीय बजार व्यवस्थापन (हाटबजार, स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म), कृषि, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, पशुपालन, पशु स्वास्थ्य, बेरोजगारको तथ्याडक संकलन (रोजगार सूचना केन्द्र, वैदेशिक रोजगार), कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रण र संघीय ऐनको थप व्यवस्था: घरेलु तथा साना उद्योग।

२. सामाजिक विकास : शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, संस्कृति, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण: एकल अधिकार अन्तर्गत: आधारभूत शिक्षा तथा माध्यमिक शिक्षा, आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई (खाद्य गुणस्तर, प्रदूषण, स्वास्थ्यजन्य फोहरमैला व्यवस्थापन), खानेपानी, भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र असक्तहरूको व्यवस्थापन र साभा अधिकार अन्तर्गत: खेलकुद, पत्रपत्रिका, स्वास्थ्य (स्वास्थ्य संस्था दर्ता अनुमति, औषधीजन्य वनस्पति, औषधी खरिद, आकस्मिक सेवा), सामाजिक सुरक्षा तथा गरीबी निवारण (लक्ष्यित समूह) ।

३. भौतिक पूर्वाधार: सडक तथा पुल, भोलुङ्गे पुल, सिँचाई, भवन तथा शहरी विकास, ऊर्जा, लघु तथा साना जलविद्युत्, वैकल्पिक ऊर्जा, सञ्चार : एकल अधिकार अन्तर्गत: स्थानीयस्तरका विकास आयोजना तथा परियोजना (विकास योजना, शहरी विकास, भवन, वस्ती, सार्वजनिक भवनहरू, पर्यटन क्षेत्रको विकास, घ वर्गको ठेक्का इजाजत आदि), स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक, सिँचाई, साना जलविद्युत् आयोजना, साभा अधिकार अन्तर्गत: स्थानीयस्तरमा पुरातत्व, प्राचीन स्मारक र संग्राहलय संरक्षण, सम्बर्द्धन र पुनर्निर्माण तथा संघीय ऐनको थप व्यवस्था: यातायात सेवा, सञ्चार सेवा, न्यूनतम दररेट निर्धारण, भवन निर्माण इजाजत तथा सडक व्यवस्था

४. वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन: वन तथा भूसंरक्षण, जलाधार संरक्षण, वातावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन, फोहरमैला व्यवस्थापन, जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण, विपद् व्यवस्थापन: एकल अधिकार अन्तर्गत: वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता (फोहरमैला व्यवस्थापन, वातावरण मैत्री, हरित क्षेत्र), विपद् व्यवस्थापन, खानी तथा खनिज पदार्थ संरक्षण, जलाधार संरक्षण, वन्यजन्तु तथा साभा अधिकार अन्तर्गत: वन, जंगल, वन्यजन्तु, चराचुरूङ्गी, जैविक विविधता संरक्षण, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण संरक्षण ।

५. संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह तथा सुशासन: मानव संशाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, सेवा प्रवाह मापदण्ड निर्धारण, सेवा प्रवाहमा विद्युतीय सूचना प्रणालीको प्रयोग, लेखाङ्कन, राजस्व परिचालन, वित्तीय अनुशासन, लेखा परीक्षण, बेरुजु फछ्यौट, आन्तरिक नियन्त्रण (एकल तथा साभा अधिकार सँग सम्बन्धित) ।

संघीय ऐनको थप व्यवस्था: भूमि व्यवस्थापन, वडा समितिहरूको कार्य, साभेदारी वा संयुक्त व्यवस्थापनमा कार्य, बजेट तर्जुमा प्रक्रिया, स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन अख्तियारी, लेखा, लेखा परीक्षण, आन्तरिक नियन्त्रण, सूचना प्रविधि), सार्वजनिक खरिद, स्थानीय सरकारको सम्पत्ति संरक्षण ।

नेपालको संविधान २०७२ ले संघ तथा प्रदेश सरकारका दीर्घकालिन सोचलाई आत्मसात गर्दै जनताको आवश्यकता, गाउँपालिकाको क्षमता तथा स्थानीय यथार्थताका आधारमा गाउँपालिका भित्रका जनताका आधारभूत र बदलिदो परिवेशका आवश्यकताहरूलाई मध्यनजर गर्दै समावेशी विकासको आधारणालाई समेत ध्यानमा राखी बैतेश्वर गाउँपालिकाले यो आवधिक योजना २०८२/२०८३ तयार गरेको छ ।

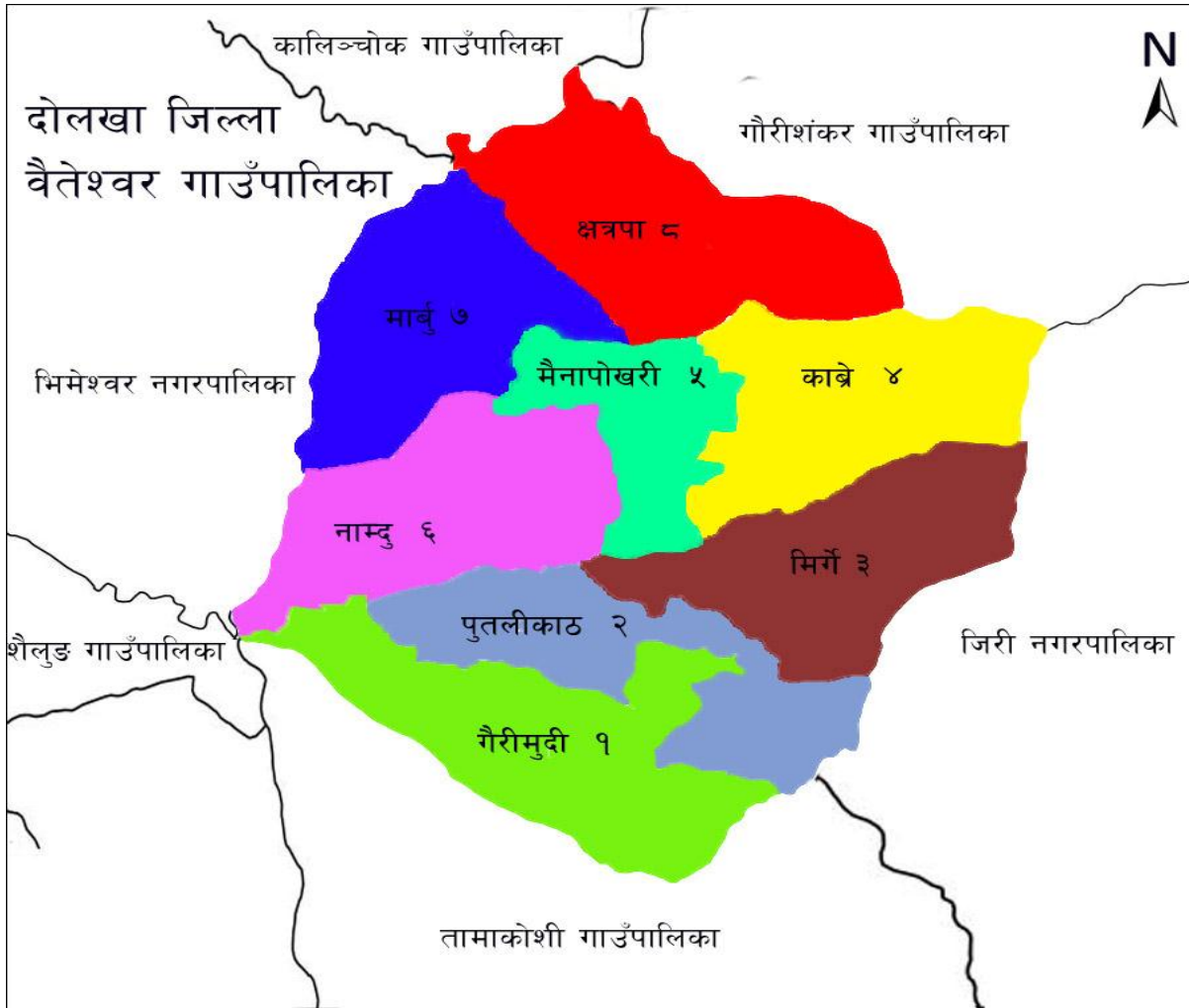
स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले गाउँपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रको विषयमा स्थानीय स्तरको आर्थिक, सामाजिक तथा पूर्वाधार विकासका लागि विषय क्षेत्रगत आवधिक रणनीतिक योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था गरेको छ । सोहि जिम्मेवारी पुरा गर्दै जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन गाउँपालिकाका विकासका सम्भावनाहरूको आधार तथा नेपाल सरकारले आन्तरिकीकरणमा जोड दिएको दीगो विकासका लक्ष्यहरूलाई समेत आधार मानी विकासमा लगानीको अभिवृद्धिको माध्यमबाट आगामी ५ वर्ष भित्र गाउँपालिकामा सामाजिक न्याय सहितको शिक्षित, स्वस्थ तथा समृद्ध र विभेद रहित समाजको सिर्जना गर्न

तथा उच्च आर्थिक वृद्धि गर्दै गाउँपालिकाबासीको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने लक्ष्यका साथ यो आवधिक योजना तयार पारिएको हो ।

१.२: वैतेश्वर गाउँपालिकाको वस्तुस्थिती

संक्षिप्त परिचय

वैतेश्वर गाउँपालिका नेपालको संविधान अनुसार गठन भएको ७५३ स्थानीय तह मध्ये बागमती प्रदेशको दोलखा जिल्लामा पर्ने गाउँपालिका हो । समुद्र सतह देखी ८८६ मिटर देखी ३०४७ मिटर सम्मको उचाईमा रहेको यो गाउँपालिका साविकका गैरिमुदि, मिर्गे, काब्रे, नाम्दु र छेत्रपा गा.वि.सहरु लाई मिलाएर बनाईएको ८ वटा वडामा विभाजित छ, र यस गाउँपालिकाको क्षेत्रफल ८०.४१ वर्ग कि.मि छ ।

यस गाउँपालिकाकाको सिमाना पूर्वमा जिरी नगरपालिका र गौरीशंकर गाउँपालिका, पश्चिममा भिमेश्वर नगरपालिका, कालिञ्चोक गाउँपालिका र शैलुङ्ग गाउँपालिका, उत्तरमा गौरीशंकर गाउँपालिका र कालिञ्चोक गाउँपालिका र दक्षिणमा तामाकोशी गाउँपालिका रहेका छन् ।

यस गाँउपालिकामा रोजगारीको स्रोतहरु भनेको कृषि र पशुपालन जसमा ८२ प्रतिशत जनता निर्भर छन् र त्यस पछिको दोस्रो स्थान दैनिक ज्यालादारी र तेस्रो स्थानमा उद्योग तथा व्यापार पर्दछ । यस गाँउपालिकामा उत्पादन हुने खाद्यवालीहरुमा धानको बाहुल्यता छ भने तरकारीमा आलु र फलफुलमा सुन्तला उत्पादनको बाहुल्यता छ ।

रोजगारीकै सिलसिलामा यहाँका युवाहरु विदेशिने क्रम पनि प्रशस्तै छ । हालैको सर्भे अनुसार वैदेशिक रोजगारीमा ६६५ युवा संलग्न छन् । मौसमी रोजगारीका लागि भारततर्फ तथा लामो रोजगारीका लागि जापान, युरोप, दक्षिण कोरीया र अमेरिका मलेसिया र मूल रूपमा वैदेशिक रोजगारीको गन्तव्य अरब, कतार, कुवेत र दुवई लगायतका मुलुकतर्फ मुलुकहरु छन् । रोजगारीका अन्य स्रोतहरुमा सरकारी नोकरी तथा यातायात क्षेत्र हुन्, यी क्षेत्रहरुबाट पनि राम्रैसँग रोजगारी सिर्जना भएको छ ।

एक आँकलन अनुसार वैदेशिक रोजगारी बाट प्राप्त विप्रेषणको उपयोगको अवस्थालाई हेर्दा घर घडेरी किन्न ६६%, खानपिनमा २०%, शिक्षा ५% स्वास्थ्यमा १%, व्यापार व्यवसायमा १%, बिलासितामा २% उपयोग गर्ने गरेको पाइयो भने बचतमा ५% मात्र देखिन्छ । जसलाई थप संवोधन गर्नु जरुरी छ ।

जनसंख्या र लैंगिक अनुपात

वैतेश्वर गाउँपालिकाको जनसंख्या २०६८ को जनगणना अनुसार १९८७६ रहेकोमा हाल २०७५ मा वैतेश्वर गाउँपालिकाले गरेको सर्वेक्षण अनुसार जम्मा जनसंख्या २७०९१ रहेको छ जुन २७ प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ । हाल गरिएको सर्वेक्षण अनुसार कुल २७०९१ जनसंख्या मध्ये ५२ प्रतिशत महिला तथा ४८ प्रतिशत पुरुष रहेका छन् जसमध्ये ३० प्रतिशत बालबालिका रहेका छन् । औसत पारिवारिक जनसंख्या ३.५ रहेको छ । जातिगत रूपमा जनसंख्याको विवरण ब्राम्हण, क्षेत्री ४९.०३ प्रतिशत, जनजाती ३५.८१ प्रतिशत, दलित १२.४५ प्रतिशत र अन्य २.७ प्रतिशत रहेको छ ।

तालिका १ घर धुरी, जनसंख्या तथा लैंगिक विवरण

वडा नं	घरधुरी संख्या	परिवार संख्या			औषत परिवार संख्या	लैङ्गिक अनुपात	एकल महिला घरमुली	एकल पुरुष घरमुली	बालबालिका घरमुली
		जम्मा	महिला	पुरुष					
१.	१०२३	३५४९	१८३२	१७१७	४	१८२३ : १७१७	११६	०	
२.	९२१	३३३६	१७११	१६२५	४	१७११ : १६२५	२३३	०	०
३.	१२४२	४६४२	२२१५	२४२७	४	२२१५ : २४२७	१६१	०	०
४.	९२७	३११०	१५१७	१५९३	४	१५१७ : १५९३	६८	०	०
५.	६६२	२५३७	१२३४	१३०३	४	१२३४ : १३०३	६०	०	०
६.	१३६५	४४६४	२२३०	२२३४	४	१११५ : १११७	२२२	०	०
७.	७६३	२४६२	१४७६	९८६	४	७३८ : ४९३	३०९	०	०
८.	७९२	२९९१	१५३१	१४६०	४	१५३१ : १४६०	९३	०	०
जम्मा	७६९५	२७०९१	१३७४६	१३३४५	३२	०	१२६२	०	०

स्रोत: गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण

जातिगत विवरण

जातिगत हिसाबमा यस वैतेश्वर गाउँपालिकाको जनसंख्या २०६८ को जनगणना अनुसार १९८७६ रहेकोमा हाल २०७५ मा वैतेश्वर गाउँपालिकाले गरेको सर्वेक्षण अनुसार जम्मा जनसंख्या २७०९१ रहेको छ जुन २७ प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ । हाल गरिएको सर्वेक्षण अनुसार कुल २७०९१ जनसंख्या मध्ये ५२ प्रतिशत महिला तथा ४८ प्रतिशत पुरुष रहेका छन् जसमध्ये ३० प्रतिशत बालबालिका रहेका छन् । औषत पारिवारिक जनसंख्या ३.५ रहेको छ । जातिगत रूपमा जनसंख्याको विवरण ब्राम्हण क्षेत्री ४९.०३ प्रतिशत, जनजाती ३५.८१ प्रतिशत, दलित १२.४५ प्रतिशत र अन्य २.७ प्रतिशत रहेको छ ।

भाषा, धर्म र संस्कृति

भाषा र धर्मका हिसाबले यस गाउँपालिकामा नेपाली भाषा र हिन्दुको धर्मको बाहुल्यता छ र दोस्रोमा तामाङ भाषा र बौद्ध धर्मको बाहुल्यता छ। यस गाउँपालिकाका अन्य भाषामा नेवारी, शेर्पा, जिरेल तथा माझी छ भने अन्य धर्ममा क्रिश्चियन धर्मावलम्बि रहेका छन्।

तालिका २ भाषा धर्म र संस्कृति सम्बन्धि विवरण

वडा नं	भाषागत विवरणका आधारमा जनसंख्या							जम्मा
	नेपाली	तामाङ	नेवारी	शेर्पा	जिरेल	माझी	अन्य	
१	१२३५	२०७९	१५४	३८	०	०	४३	३५४९
२	१२८४	१६९१	३२३	०	७	०	३१	३३३६
३	३४०५	९७७	४	२०३	८	०	४५	४६४२
४	२५७६	४	०	३०	५	०	४९५	३११०
५	२४७१	६	४	०	३१	०	२५	२५३७
६	४१६४	२३४	१८	०	०	०	४८	४४६४
७	२११३	२४२	३१	१२	०	०	६४	२४६२
८	१६७६	२७	६८५	०	४९९	३	१०१	२९९१
जम्मा	१८९२४	५२६०	१२१९	२८३	५५०	३	८५२	२७०९१

स्रोत: गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण

धार्मिक अवस्था

गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण अनुसार धार्मिक दृष्टिकोणबाट हेर्दा यस गाउँपालिकामा ७२.८८ प्रतिशत मानिसहरू हिन्दुधर्म मान्दछन् २२.७८ प्रतिशत बौद्ध धर्म मान्नेहरूको बाहुल्यता छ।

आर्थिक अवस्था

खाद्य सुरक्षाका हिसावले यो गाउँपालिकामा केवल २६ परिवार सँगमात्र १२ महिना खाएर पनि खाद्यान्न बेच्न सक्ने अवस्था छ भने आफ्नो उत्पादनले ३ महिना पनि खान नपुग्ने १४४७ परिवार छन्। त्यसैगरी ४ देखि ६ महिना खान पुग्ने २६४० परिवार छन् भने ७ देखि ९ महिना खान पुग्ने ६४९ तथा १० देखि १२ महिना खान पुग्ने १५५६ परिवार छन्।

तालिका ३ खाद्य सुरक्षाको अवस्था

क्र.सं.	खाद्यान्न उपलब्धताका आधारमा परिवार संख्या	जम्मा	प्रतिशत
१	३ महिना भन्दा कम खान पुग्ने परिवार	१४४७	१८.८
२	४ देखि ६ महिना खानापुग्ने परिवार	२६४०	३४.३१
३	७ देखि ९ महिना खानपुग्ने परिवार	६४९	८.४३
४	१० देखि १२ महिना खानपुग्ने परिवार	१५५६	२०.२२
५	बेच पुग्ने परिवार	२६	०.३३

स्रोत: गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण

यस गाउँपालिकामा सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति ४६, सहकारी संस्थाहरु ४९, बैंक ३ र वित्तीय संस्था ४ वटा रहेका छन् ।

तालिका ४ पारिवारिक आर्थिक विवरण

वडा नं.	वडागत पारिवारिक आर्थिक विवरण										
	आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या		कुल वार्षिक आमदानी		वार्षिक खर्चको विवरण				वार्षिक बचत	सहकारीमा आवद्धता	
	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	खना	अध्यायन	औषधी उपचार	अन्य		महिला	पुरुष
१	७८३	१७०२	३२१३०००१	१२२७८३०००	४१७२८८००	२५६५६०००	१८२६७०००	५६९९०००	५५७०५२२८	८२३	७८०
२	९२४	९२४	५६९२६३०१	१३०२६३४००	५४५७८२००	२४१८००००	२५२५३७००	१७४६१५००	१०१३५५४२४	५६७	६७१
३	१४४४	१४७०	११६१९०००२	३३९०३२०००	८२९८१२०२	५१६३४१०५	४९४४३०००	४०११८११०	२२०६७७८०४	३१७५	३३४६
४	८३८	८५५	९७५४४२००	२६७६६५२००	८१७४५०००	४९७४२००१	५५३४१४००	१०००७६७४८१०३	११०९२३२०४	११९७	१२४६
५	८२६	८२०	५०२५३८२०	१५७९७१४००	५८९९८०००	३४७७६०००	३८०७४०००	२१७८७०००	६४७९३४१०	१११२	१०६८
६	१०१५	११२३	६६८७७८००	२८४०२४७४१	८९७७५९४०	३४५५२७५२	३०१२२६००	३१४४८२३९	५५०३५९२८	६९०	१३४७
७	६५८	६७७	५९१०७०००	९२७८३००३	४८०५८०००	१५९९६००२	२५७४२०००	३४५००३	६७४७५५००	४५३	४६८
८	९०१	८८४	३१०१८२२०	११२८०८०१५	३८३२९०००	१८२४१००१	१६४४५१००	३७७०१०४	२५६०५२०४	११०५	११०८
जम्मा	७३८९	८४५५	५१००४७३४४	१५०७३३०७५९	४९६१९४१४२	२५४७७८६१	२५८६८८८००	१००१९७३७७५९	७०१५७१७०२	९१२२	१००३४

स्रोत: गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण

शिक्षाको अवस्था

हाल वैतेश्वर गाउँपालिकाले गरेको सर्वेक्षण अनुसार २३५१ जना प्रविणता प्रमाण पत्र तह, ११७८ जना स्नातक र ६४२ जनाले स्नातकोत्तर उत्तिर्ण गरेका छन् भने ३५५० जना (२५९७ महिला र ९५३ पुरुष) पढ्न लेख्न नसक्ने छन् । ५ वर्ष माथिका स्कूल नै नगएका बालबालिका १४ जना र स्कूल बिचमा छोडेका बालकालिका संख्या ३९ रहेका छन् । वैतेश्वर गाउँपालिकामा सामुदायिक तर्फ प्रा.वि., आ.मा.वि. र मा.वि. गरि जम्मा २३ वटा विद्यालय रहेका छन् भने निजी तथा संस्थागत तर्फ प्रा.वि., आ.मा.वि. र मा.वि. गरि जम्मा ५ वटा विद्यालय रहेका छन् । प्रत्येक वडामा न्युनतम १ मा.वि. रहेको छ । वैतेश्वर गाउँपालिकामा २ वडा कलेज र ५ वटा उच्च माध्यामिक विद्यालय रहेका छन् ।

तालिका ५ शिक्षाको आस्था (प्रा.वि देखि एस.एल.सी. सम्म)

वडा नं.	प्रा.वि.तह (१-५)		नि. मा.वि.तह (६-८)		मा.वि. तह -९-१०)		एस.एल.सि.	
	बलक	बालिका	बलक	बालिका	बालक	बालिका	महिला	पुरुष
१	१८१	२५१	१३६	१७२	४९	७०	१५४	६६
२	२५१	२६९	१६२	१८६	८५	११३	१४३	१२३
३	२९५	३३९	२२२	२०९	१४६	१७८	१६६	१३५
४	१२४	१५८	८०	१०१	६१	८२	८९	६४
५	१७१	२०३	११४	१५१	६८	८३	८८	५०
६	२३८	२७७	१३२	१९३	९७	१५४	१८१	१५२
७	१४४	२५१	८०	१२५	५३	७४	१००	६९
८	१९२	२४०	११४	१७०	८५	१०७	१२०	९३
जम्मा	१५९६	१९८८	१०४०	१३०७	६४४	८६१	१०४१	७५२

स्रोत: गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण

तालिका ६ शिक्षाको अवस्था - प्रविणता प्रमाणपत्र देखि स्नातकोत्तर सम्म)

वडा नं.	प्रविणता प्रमाण पत्र तह		स्नातक तह		स्नाकोत्तर तह	
	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष
१	१६०	११६	५४	४१	२५	२६
२	१३४	१२३	१६	२१	४३	४२
३	२००	१८०	७५	७२	४०	३१
४	१२९	१०१	७७	४७	४१	४८
५	११३	११७	५१	४१	२८	२५
६	१३६	१०८	८८	५२	१८	१५
७	३५	२९	८०	४८	१६	८
८	८८	७५	६४	५४	३७	२२
जम्मा	९९५	८४९	५०५	३७६	२४८	२१७

स्रोत: गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण

तालिका ७ शिक्षाको अवस्था (सामान्य लेखपढ तथा निरक्षर)

वडा नं.	लेख्न र पढन सक्ने		पढन मात्रै सक्ने		पढन लेख्न नसक्ने	
	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष
१	८२	२	११८	४	२७८	१२
२	९४	३	५	०	३३८	१८
३	११७	१०	११	३	३४५	३२
४	१२९	७	३	१	१७२	५
५	१८०	२६	२२	१	१३२	११
६	१४७	१८	१८	६	३७०	२३
७	६१	७	२३	०	१८१	१२
८	२५१	१९	५	२	७५	८
जम्मा	१०६१	९२	२०५	१७	१८९१	१२१

स्रोत: गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण

खानेपानी तथा सरसफाइ

खानेपानी सन्दर्भमा भन्दा ६३१३ घरधुरीले पाइप धाराबाट पानी खाईरहेका छन् भने सरसफाईको लागि ७६९५ मध्ये अधिकांश ५५७८ घरधुरीले आफ्नै घरमा खाल्डो खनी कम्पोष्ट मल बनाउने गरेको देखिन्छ। चर्पी गएपछि, खाना खानु अगाडी र बालबालिकाको दिसा धोए पछि हात धुने तरिकाका आधारमा करीव ७१३७ घरधुरीले साबुन पानीले हात धुने गरेका र २० घरधुरीले खरानी पानीले हात धुने गरेका देखिन्छ।

तालिका ८ खानेपानीको व्यवस्था

वडा नं.	पाइपधारा	टयुबवेल् / हेन्डपम्प	ढाकिएको इनार / कुवा	नढाकिएको इनार / कुवा	मूलको पानी	खोला / नदीको पानी	अन्य	पानी लिन जान लाग्ने सवैभन्दा बढी समय	पानी लिन जान लाग्ने सवैभन्दा कम समय
१	८६९	१२५	२५	२५	२७९	०	०	१२०	१
२	७९८	१५	८	०	०	०	०	६०	०
३	११५६	३०	३	११०	१२४१	०	०	३०	०
४	५५६	१	१	१०	३४४	०	०	३०	१
५	५१०	२	२३	१०५८	३५२४	०	०	१२०	०
६	१०९९	७	३००	१६	३२६६	०	०	४५	०
७	७०३	१	६६	३४	१०	०	०	६०	०
८	७३६	२	६	०	०	०	०	६०	०
जम्मा	६४२७	१८३	४३२	१२५३	८६६४	०	०	५२५	२

स्रोत: गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण

सरसफाईको हकमा अझै पनि सौचालय नभएका ३४ परिवार छन् भने सार्वजनिक ढल र फ्लस सहित को चर्पि प्रयोग गर्ने ४४ परिवार र फ्लस भएको तर सेप्टिक ट्याङ्क भएको चर्पि प्रयोग गर्ने ५९७५ परिवार छन् र साधारण चर्पि प्रयोग गर्ने ५५९ परिवार छन् ।

तालिका ९ सरसफाईको अवस्था

घरघुरी अनुसार शौचालयको उपलब्धता र प्रकार					
वडा नं.	फ्लस भएको(सार्वजनिक ढल)	फ्लस भएको(सेप्टिक ट्याङ्क)	साधारण	अन्य	शौचालय नभएको
१	४	९०७	११	१	३
२	१०	७८८	४७	२२	९
३	१	११३३	६८	०	१
४	७	६९९	४	०	२
५	२	११७	४८८	०	०
६	७	१२१९	४८	८	१२
७	१	६४६	४७	०	६
८	१२	४६६	२४६	०	१
जम्मा	४४	५९७५	९५९	३१	३४

स्रोत: गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण

भौतिक पूर्वाधार

वैतेश्वर गाउँपालिका अन्तर्गतका आठ वटै वडा १२ महिना नै मोटर पुग्ने सडक सञ्जालले छोएका छन् । घरबाट सडक सम्मको दुरीका दृष्टिकोणबाट हेर्ने हो भने वैतेश्वर गाउँपालिकाका सम्पूर्ण घरघुरीबाट सडक सम्म पुग्नका लागि सबैभन्दा बढी समय ४० मिनेट लाग्ने देखिन्छ । जिरी काठमाडौँ सडकले ४, ५ र ६ वडा हुँदै काठमाडौँ सँग जोडेको छ ।

सिँचाई सुविधा

यस गाउँपालिकामा सिँचाईको अभाव छ । जम्मा क्षेत्रफलको ३० प्रतिशत जमिन मात्र खेतियोग्य छ र जम्मा खेतियोग्य जमिन मध्ये पनि केवल १५ प्रतिशत जमिनमा मात्र सिँचाईको सुविधा छ । तसर्थ यस गाउँपालिकालाई सिँचाईको विस्तार गर्नु पर्ने कडा चुनौती छ ।

संचार सेवा

यस गाउँपालिकामा सञ्चार क्षेत्रको राम्रो सँग विकास भएको छ । ६७२९ परिवारमा मोबाईल फोनको उपलब्धता छ भने २६९ परिवारमा इन्टरनेटको सुविधामा जोडिएका छन् । यसका अतिरिक्त रेडियो र टि.भि मा पनि ६२०० परिवार जोडिएको अवस्था छ ।

सांस्कृतिक तथा पर्यटकीय अवस्था

यो वैतेश्वर गाँउपालिका पर्यटकीय हिसाबले उपयुक्त स्थान हो । शेरपा गुम्बा, लामा गुम्बा, बुद्ध पार्क, जलेश्वर मन्दिर, कैलेश्वर मन्दिर, कर्कले गुफा मन्दिर, शिव मन्दिर, लामा गुम्बा, काली देवी मन्दिर, सेती देवी मन्दिर, वैशाखेश्वर महादेव, खावा डाँडा, हनुमान मन्दिर, फाप्लुको डाँडा, काब्रे कृषि फार्म, मन्दिर, गुम्बा, इको पार्क, वैतेश्वर महादेव मन्दिर, तामाकोशी, डाङ्गडुङ्गेश्वरी मन्दिर, देउराली डाँडा आदी यस गाँउपालिकाका मुख्य आकर्षण र पर्यटकीय गन्तव्य हुन ।

विद्युत तथा ऊर्जा सेवा

गाँउपालिकामा राष्ट्रिय प्रसारण लाइनबाट विद्युत सेवा प्राप्त गर्ने ९५ प्रतिशत छन् भने ५ प्रतिशत घरधुरीमा सो सेवा पुग्न बाँकी छ ।

तालिका १० उर्जा प्रयोगको विवरण

वडा नं.	बत्ती प्रयोगको आधारमा घरधुरी विवरण				
	बायोग्यास	मट्टीतेल	सोलार	विजुली	अन्य
१	०	१	४	९८५	०
२	३	५	५१	८९९	२
३	१	०	५४	१२०५	०
४	१	२	५३	६५२	१
५	२	४	६०	६३९	१
६	०	१०	८०	१३११	४
७	०	१	६	७३९	१
८	०	२८	८	७७७	०
जम्मा	७	५१	३१६	७२०७	९

भू-उपयोग

वैतेश्वर गाँउपालिकाको भू उपयोग यस प्रकार विवरण यस प्रकार छ ।

- वन क्षेत्र ६० प्रतिशत
- खेतियोग्य जमिन ३० प्रतिशत
- खेति अयोग्य जमिन ३० प्रतिशत
- खेति भएको (खेतियोग्य जमिनलाई १०० मान्दा) ८० प्रतिशत
- सिँचाई भएको (खेति भएको जमिनलाई १०० मान्दा) १५ प्रतिशत

वन पैदावरको हिसाबले यो धनी गाँउपालिका हो । उद्यम विकास रणनीतिक योजना अनुसार ४० प्रतिशत जमिन वन जङ्गल, मिश्रित वन र भाडी बुट्यानले ओगटेको छ । ४६ वटा वन समुदायलाई हस्तान्तरण गरेको छ भने बाँकी वन हस्तान्तरण हुन बाँकी देखिन्छ । यस गाँउपालिकामा ४६ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति रहेका छन् ।

१.३ वैतेश्वरको विकासको समिक्षा

आर्थिक विकास

खाद्य सुरक्षाका हिसाबले यो गाँउपालिकामा केवल २६ परिवार सँगमात्र १२ महिना खाएर पनि खाद्यान्न बेच्न सक्ने अवस्था छ भने आफ्नो उत्पादनले ३ महिना पनि खान नपुग्ने १४४७ परिवार छन् । त्यसैगरी ४ देखि ६ महिना खान पुग्ने २६४० परिवार छन् भने ७ देखि ९ महिना खान पुग्ने ६४९ तथा १० देखि १२ महिना खान पुग्ने १५५६ परिवार छन् ।

यस गाँउपालिकामा सिँचाईको अभाव छ । जम्मा क्षेत्रफलको ३० प्रतिशत जमिन मात्र खेतियोग्य छ र जम्मा खेतियोग्य जमिन मध्ये पनि केवल ३० प्रतिशत जमिनमा मात्र सिँचाईको सुविधा छ । तसर्थ यस गाँउपालिकालाई सिँचाईको विस्तार गर्नु पर्ने कडा चुनौती छ ।

यो वैतेश्वर गाँउपालिका पर्यटकीय हिसाबले उपयुक्त स्थान हो । शेर्पा गुम्बा, लामा गुम्बा, बुद्ध पार्क, जलेश्वर मन्दिर, कैलेश्वर मन्दिर, कर्कले गुफा मन्दिर, शिव मन्दिर, लामा गुम्बा, काली देवी मन्दिर, सेती देवी मन्दिर, वैशाखेश्वर महादेव, खावा डाँडा, हनुमान मन्दिर, फाप्लुको डाँडा, काब्रे कृषि फार्म, मन्दिर, गुम्बा, इको पार्क, वैतेश्वर महादेव मन्दिर, तामाकोशी, डाङ्गडुङ्गेश्वरी मन्दिर, देउराली डाँडा आदी यस गाँउपालिकाका मुख्य आकर्षण र पर्यटकीय गन्तव्य हुन ।

वैतेश्वर गाँउपालिकाको भू उपयोगका हिसाबले वन क्षेत्र ६० प्रतिशत छ भने खेतियोग्य जमिन ३० प्रतिशत मात्र छ जस मध्ये पनि खेति अयोग्य जमिन केवल ३० प्रतिशत छ र खेति भएको (खेतियोग्य जमिनलाई १०० मान्दा) ८० प्रतिशत मात्र छ । यस गाँउपालिकामा सिँचाईको अभाव छ, सिँचाई भएको (खेति भएको जमिनलाई १०० मान्दा) केवल ३० प्रतिशतमा मात्र सिँचाई पुगेको छ र वन पैदावरको हिसाबले यो धनी गाँउपालिका हो । उद्यम विकास रणनीतिक योजना अनुसार ४० प्रतिशत जमिन वन जङ्गल, मिश्रित वन र भाडी बुट्यानले ओगटेको छ । ४६ वटा वन सामुदायिक वन समुदायलाई हस्तान्तरण गरेको छ भने बाँकी वन हस्तान्तरण हुन बाँकी देखिन्छ । यस गाँउपालिकामा ४६ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति रहेका छन् ।

सामाजिक विकास

वैतेश्वर गाँउपालिका बाट हालै तयार गरिएको वस्तुगत विवरण अनुसार यस गाँउपालिकामा जम्मा ७६९५ घरधुरीमा २७०९१ जनसंख्या मध्ये महिला १३७४६ र १३३४५ पुरुषको जनसंख्या छ । जातिगत हिसाबमा यस गाँउपालिकामा क्षेत्रीको बाहुल्यता छ जो ३३.८४ प्रतिशत छ भने दोस्रोमा तामाङ्ग जातीको बाहुल्यता छ । तामाङ्गको जनसंख्या अनुपात २०.८५ प्रतिशत छ । त्यस पछि यस गाँउपालिकामा ब्राह्मण, नेवार, सार्की, कामी, दमाई, जिरेल, शेर्पा, घर्ती, थामी, मगर, बादी, गुरुङ्ग र अन्यको बाहुल्यता छ । भाषा र धर्मका हिसाबले

यस गाउँपालिकामा नेपाली भाषा र हिन्दुको धर्मको बाहुल्यता छ र दोस्रोमा तामाङ भाषा र बौद्ध धर्मको बाहुल्यता छ । यस गाउँपालिकाका अन्य भाषामा नेवारी, शेर्पा जिरेल तथा माझी छ भने अन्य धर्ममा क्रिश्चियन धर्मावलम्बि रहेका छन् ।

धार्मिक दृष्टिकोणबाट हेर्दा यस गाउँपालिकामा अधिकांश मानिसहरु हिन्दुधर्म मान्दछन् भने केही संख्यामा बौद्ध मान्नेहरुको बाहुल्यता छ । यस गाउँपालिकामा क्याम्पस १, उच्च मा.वि ५, मा.वि. ४, नि.मा.वि ११, प्रा.वि १३, र प्राविधिक शिक्षा १ छन् र शैक्षिक अवस्था हिसाब गर्दा प्रा.वि. तह बालक १५९६ र बालिका १९८८ अध्ययन रत छन् भने नि.मा.वि तहमा बालक १०४० र बालिका १३०७ छन् । त्यसै गरी मा.वि. तहमा बालक ६४४ र बालिका ८६१ तथा स.एल.सी गर्ने महिला १०४१ र पुरुष ७५२ छन् । प्रविणता प्र. पत्र तहमा महिला ९९५ र पुरुष ८४९, नातक तहमा महिला ५०५ र पुरुष ३७६ तथा स्नातकोत्तर गरेका महिला २४८ पुरुष २१७ छन् । लेखन र पढ्न सक्नेमा महिला १०६१ र पुरुष ९२ छन् भने पढ्न मात्रै सक्नेमा महिला २०५ तथा पुरुष १७ छन् भने लेखन र पढ्न दुवै नसक्नेमा महिला १८९१ र पुरुष १२१ छन् ।

पाईपबाट पानी उपलब्ध हुँने ६४२७ परिवार छन् भने अझै पनि मूलको पानीमा आधारित ८६६४ परिवार छन् । सरसपाईका हकमा अझै पनि सौचालय नभएका ३४ परिवार छन् भने सार्वजनिक ढल र फ्लस सहित को चर्पि प्रयोग गर्ने ४४ परिवार र फ्लस भएको तर सेप्टिक ट्याङ्क भएको चर्पि प्रयोग गर्ने ५९७५ परिवार छन् र साधारण चर्पि प्रयोग गर्ने ५५९ परिवार छन् ।

भौतिक पूर्वाधार विकास

वैतेश्वर गाउँपालिकाका गाँउ क्षेत्रभित्र रहेका सबै वडा हरुमा सडक पुगेका छन् । जसमा १२ महिना नै मोटर पुग्ने गर्छ । जिरी काठमाडौँ सडकले ४, ५ र ६ वडा हुँदै काठमाडौँ सँग जोडेको छ । त्यसकारण मोटरबाटोको सहज पहुँच बनेको छ ।

यस गाउँपालिकामा संचार क्षेत्रको रामै सँग विकास भएको छ । ६७२९ परिवारमा मोबाईल फोनको उपलब्धता छ भने २६९ परिवारमा इन्टरनेटको सुविधामा जोडिएका छन् । यसका अतिरिक्त रेडियो र टि.भि मा पनि ६२०० परिवार जोडिएको अवस्था छ ।

गाउँपालिकामा राष्ट्रिय प्रसारण लाइनबाट विद्युत सेवा प्राप्त गर्ने ९५ प्रतिशत छन् भने ५ प्रतिशत घरधुरीमा सो सेवा पुग्न बाँकी छ ।

वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

वन पैदावरको हिसाबले यो धनी गाउँपालिका हो । यस गाउँपालिकाको ४० प्रतिशत जमिन वन जङ्गल, मिश्रित वन र भ्वाडी बुट्यानले ओगटेको छ । ४६ वटा वन सामुदायिक वन समुदायलाई हस्तान्तरण गरेको छ भने बाँकी वन हस्तान्तरण हुन बाँकी देखिन्छ । यस गाउँपालिकामा ४६ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति रहेका छन् ।

माथि उल्लेखित सान्दर्भिक तथ्यहरुका आधारमा जनआकांक्षा, स्थानीय यथार्थता, उपलब्ध हुने स्रोत र साधन समेतलाई मध्यनजर गरी वैतेश्वर गाउँपालिकाले दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य तथा उद्देश्यका साथ यो आवधिक विकास योजना आ.व. २०७८/२०७९-२०८२/२०८३ तयार पारेको हो ।

आवधिक योजनाको उद्देश्य तथा औचित्य

आवधिक विकास योजना तर्जुमा को मूल उद्देश्य भनेको गाउँपालिकामा देखिएको विकासका समस्यालाई रणनीतिक हिसाबले सम्बोधन गरी योजनावद्ध विकासको माध्यमबाट गाउँबासीहरूको सम्वृद्धिमा टेवा पुऱ्याउन सक्ने योजनाको खाका तयार गर्नु हो । तसर्थ स्थानीय तहमै संभाव्य देखिएका अवसरहरू र उपलब्ध हुने स्रोत साधनको अधिकतम उपयोग गरी गाउँपालिकाको विकासका लागि एकिकृत रणनीतिको आवश्यकता पर्न गएकोले गाउँपालिकामा कार्यरत सबै सेवा प्रदायकहरूको विकासका सवालमा समान बुझाई र समन्वयात्मक भूमिका कायम गर्न आवधिक विकास (रणनीतिक) योजना तर्जुमा गरिएको हो ।

नेपालको संविधान २०७२ कार्यान्वयन का सिलसिलामा प्राय सबै तहका जनप्रतिनिधीहरूले **अबको बाटो जनताको सम्वृद्धिको पाटो** भनि जनसमक्ष बाचा गरेका छन् र ७५३ वटै स्थानीय तहहरूको गठन भई कार्यरत छन् । स्थानीय तहलाई संविधान ले अनुसूचि ८ अन्तर्गत २२ एकल अधिकार र अनुसूचि ९ अन्तर्गत प्रदेश सँगका साभा अधिकार प्रदान गरेको छ । स्थानीय स्तरमा आवश्यक विकास सँग जोडिएका सेवा प्रदायकहरूलाई स्थानीय निकायको मातहतमा राखिएकाले जनताको सम्वृद्धिमा योगदानका सेवाहरूलाई जनताकै घरदैलो नजिक ल्याएकोले पनि संविधान ले जनताको सम्वृद्धिलाई विशेष जोड दिएको पाईन्छ ।

स्थानीय तह संचालन ऐन २०७४ तथा अन्य ऐन र नीति नियमहरू अनुसार पनि स्थानीय स्तरको विकासको जिम्मेवारी नेपालको संविधानले स्थानीय सरकारका रुपमा स्थानीय तहलाई जिम्मेवारी सुम्पिएको हुँदा उपलब्ध स्रोत साधन, स्थानीय आवश्यकता तथा स्थानीय यथार्थतामा आधारित विकास कार्यलाई गति प्रदान गर्न र संघिय सरकार तथा प्रदेश सरकारहरूको विकास अभियानलाई आत्मसात गर्दै गाउँपालिकाको विकासलाई योजनावद्ध ढंगबाट अगाडी बढाउन यो आवधिक विकास योजना (२०७८/०७९-२०८२/०८३) को ठूलो औचित्य छ ।

संघ, प्रदेश र गाउँपालिकाको योजनाहरूको अन्तरसम्बन्ध

राष्ट्रको समग्र विकास भनेको एकल प्रयासबाट मात्र संभव हुँदैन । तहका सरकारहरूको आ-आफ्ना ठाउँबाट एकतावद्ध ढंगबाट एउटै सोचाई राखेर गरिएको विकास प्रयासले छिटो उपलब्धीमूलक प्रगति गर्न सकिने हुँदा तिन वटै तहका सरकारहरूको विकास योजनाहरू एक अर्काका पुरक हुनु पर्दछ । सुख र समृद्धि सबैको चाहना हो र संघिय सरकारले २१०० को सोचका रुपमा **“समृद्ध नेपाल र सुखि जनता”** को नारा लाई आफ्नो दीर्घकालिन सोचको रुपमा अगाडि सारेको छ र यही नारालाई एकाकार गर्दै बागमती प्रदेश सरकारले पनि आगामी वर्षहरूको विकासको सोच **“सुसंस्कृत र सुखि जनता: समाजवाद उन्मुख समृद्ध प्रदेश”** कायम गरेको छ । तसर्थ यस गाउँपालिकाको सोच र विकास अभियानलाई सोहि अनुकुल बनाई तिनै तहका सरकारहरूको विकास अभियानलाई एकअर्काका पुरकका रुपमा अगाडि बढाउने गरी यो आवधिक योजना तयार गरिएकोछ ।

१.४ योजना तर्जुमाका आधारहरू

नेपालको संविधान : यो आवधिक दिगो विकास योजना तयार गर्दा नेपालको संविधान मा उल्लेखित मौलिक हक र कर्तव्य, नीति र निर्देशक सिद्धान्त र अनुसूचि ८ र ९ मा उल्लेखित अधिकारहरूलाई मध्यनजर गरिएको छ ।

आवधिक योजना तयारीका क्रममा नेपालको संविधानले अंगिकार गरेका धाराहरु भाग ३ मौलिक हक र कर्तव्य सम्बन्धि समानताको हक (धारा १८), सम्पत्तिको हक (धारा २५), सूचनाको हक (धारा २७), शिक्षा सम्बन्धी हक (धारा ३१), रोजगारीको हक (धारा ३३), श्रमको हक (धारा ३४) स्वास्थ्य सम्बन्धी हक (धारा ३५), खाद्य सम्बन्धी हक (धारा ३६), आवासको हक (धारा ३७), महिलाको हक (धारा ३८), बालबालिकाको हक (धारा ३९), दलितको हक (धारा ४०) जेष्ठ नागरिकको हक (धारा ४१), सामाजिक न्यायको हक (धारा ४२), सामाजिक सुरक्षाको हक (धारा ४३) र उपभोक्ताको हक (धारा ४४) लाई यथेष्ट ध्यान दिईएको छ ।

त्यसैगरी भाग ४ राज्यको निर्देशक सिद्धान्त, नीति तथा दायित्व सम्बन्धी धारा ५० अनुसारका सिद्धान्तहरु र धारा ५१ अनुसार राष्ट्रिय एकता र राष्ट्रिय सुरक्षा सम्बन्धी नीति, राजनीतिक तथा शासन व्यवस्था सम्बन्धी नीति, सामाजिक र सास्कृतिक रुपान्तरण सम्बन्धी नीति, अर्थ, उद्योग र बाणिज्य सम्बन्धी नीति, कृषि र भूमिसुधार सम्बन्धी नीति, विकास सम्बन्धी नीति, प्राकृतिक साधन स्रोतको संरक्षण र उपयोग सम्बन्धी नीति, नागरिकका आधारभूत आवश्यकता सम्बन्धी नीति, श्रम र रोजगार सम्बन्धी नीति, सामाजिक न्याय र समावेशीकरण सम्बन्धी नीति, न्याय र दण्ड सम्बन्धी नीति, पर्यटन सम्बन्धी नीति र अन्तराष्ट्रिय सम्बन्ध सम्बन्धी नीतिका साथै धारा ५२ अनुसार राज्यको दायित्व समेतलाई ध्यानमा राखिएको छ ।

विद्यमान ऐन नियमहरु

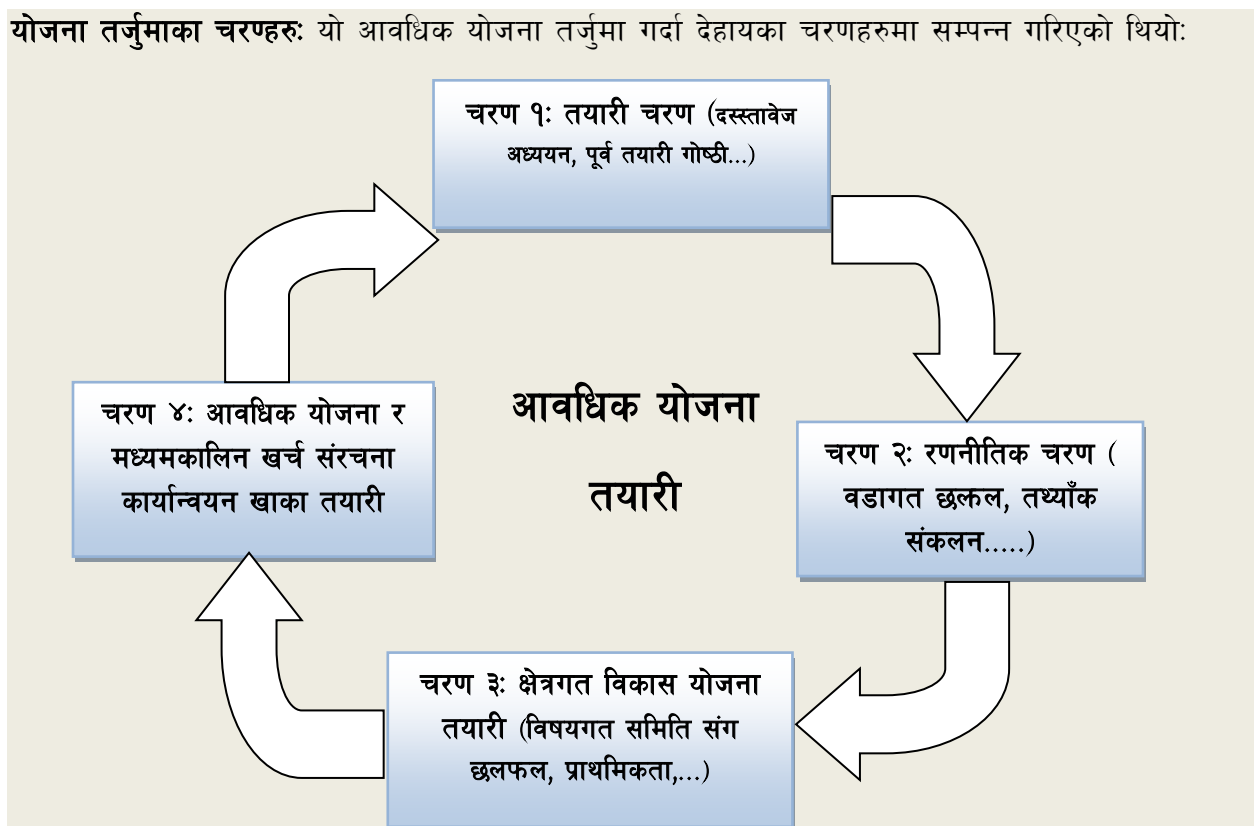
यो आवधिक विकास योजना तर्जुमामा निम्नअनुसारका विद्यमान ऐन नियमहरुलाई पनि मध्यनजर गरिएको छ,

- ❖ स्थानीय तहको आवधिक योजना तयारी निर्देशिका २०७५, राष्ट्रिय योजना आयोग
- ❖ १५ औँ राष्ट्रिय आवधिक योजना खाका २०७५, राष्ट्रिय योजना आयोग
- ❖ स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४
- ❖ अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४
- ❖ राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन २०७४
- ❖ विद्यमान राष्ट्रिय, प्रादेशिक र स्थानीय विभिन्न नीतिहरु
- ❖ भू-उपयोग नीति २०७२,
- ❖ विकास सहायता नीति,
- ❖ कृषि, सिँचाई, वन तथा वातावरण सम्बन्धी नीतिहरु
- ❖ राष्ट्रिय अभियानहरु
- ❖ वैतेश्वर गाउँपालिकाको आ.व. २०७८/२०७९ को नीति, कार्यक्रम तथा बजेट
- ❖ नेपाल सरकारबाट आ.व. २०७८/२०७९ का लागि उपलब्ध गराएको बजेट सिलिङ्ग
- ❖ सहभागी पार्टिहरुका घोषणा पत्रहरु
- ❖ स्थानीय आवश्यकता, चाहना र यथार्थता

१.५ योजना तर्जुमाको विधि

आवधिक विकास योजना तयारीका चरणहरु:

योजना तर्जुमाका चरणहरु: यो आवधिक योजना तर्जुमा गर्दा देहायका चरणहरुमा सम्पन्न गरिएको थियो:

१.६ योजना तर्जुमाको सीमाहरु

कोरोनाको प्रभाव: २०७७ चैत्र ४ गतेको पूर्व योजना तर्जुमा गोष्ठीमा योजना तर्जुमाका बाँकी कार्यहरु जस्तै वडा स्तरका योजना तर्जुमा तथा सूचना संकलन, विषयगत समितिहरूसँगको छलफल बाट योजनाहरुको प्राथमिककरण लगायत योजना तर्जुमाका विविध कार्यहरुका लागि वैशाख दोस्रो साता देखि कार्य गर्ने गरी कार्य योजना बनाईएकोमा कोभिडका कारण देशका अधिकांश भागमा बन्दाबन्दि घोषण भएको हुँदा बाकी कार्यहरु टेलिफोन तथा जुम मिटिङका माध्यम बाट गर्न बाध्य हुनु पर्दा सूचना प्राप्त गर्ने कार्यहरु सोचिएभै प्रभावकारी बन्न नसक्दा जेजस्ता सूचनाहरु पाईयो त्यसैलाई आधार मानेर योजना लेखन गर्नु पर्यो । तर स्थिति सहज भएपछि पालिकामा गएर यो प्रतिवेदन प्रस्तुती पछि पालिकाले स्वामित्व ग्रहण गरेको छ ।

अपर्याप्त सूचना तथा तथ्याङ्क: यो पनि अर्को सीमा हो । पालिकामा प्रशस्त सूचनाहरुको अभाव, वडा देखी पालिका सम्मबाट योजना समावेस गर्न पठाईएका योजनाहरुको ईकाई तथा परिमाण छुट भै आउँदा र पुनः सम्पर्क गर्दा निश्चित रुपमा सूचना माहामारीको कारणबाट पाउन कठिनाई भयो । तसर्थ गाउँका धेरै जसो सडक योजनाहरु कि.मि. मा नभै संख्यामा लेख्नु परेको छ ।

परिच्छेद २: समष्टिगत योजना र स्रोत व्यवस्था

२.१. पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान ले आ-आफ्नो अधिकार क्षेत्र सहित संघ, प्रदेश र स्थानीय गरि तीन तहका सरकार रहने गरी राज्यको पुर्नसंरचना गरे अनुरूप तीनै तहका सरकारहरु आ-आफ्नो तहमा कृयाशिल रहेका छन् । संविधानले राज्य संचालनका लागि ७५३ स्थानीय तहको व्यवस्था गरेको छ, र ती मध्ये एक हो वैतेश्वर गाउँपालिका । स्थानीय तहको एकल तथा प्रदेश सँगको साभ्ता गरी अनुसूचि ८ र ९ मा राज्य शक्तिको प्रयोग गर्ने गरी व्यवस्था भएको छ ।

नेपालको संविधान, संघ तथा प्रदेश सरकारका दिर्घकालिन सोचलाई आत्मसात गर्दै जनताको आवश्यकता, गाउँपालिकाको क्षमता तथा स्थानीय यथार्थताका आधारमा गाउँपालिका भित्रका जनताका आधारभूत र बदलिदो परिवेशका आवश्यकताहरुलाई मध्यनजर गर्दै समावेशी विकासको आधारणालाई समेत ध्यानमा राखी वैतेश्वर गाउँपालिकाले यो आवधिक योजना आ.व. २०७८/०७९-२०८२/०८३ तयार गरेको छ ।

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले गाउँपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रको विषयमा स्थानीय स्तरको आर्थिक, सामाजिक तथा पूर्वाधार विकासका लागि विषय क्षेत्रगत आवधिक रणनीतिक योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था गरेको छ । सोहि जिम्मेवारी पुरा गर्दै जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन वैतेश्वर गाउँपालिकाका विकासका संभावनाहरुको आधार तथा नेपाल सरकारले आन्तरिकीकरणमा जोड दिएको दिगो विकासका लक्ष्यहरुलाई समेत आधार मानि विकासमा लगानीको अभिवृद्धिको माध्यमबाट आगामी ५ वर्ष भित्र गाउँपालिकामा सामाजिक न्याय सहितको शिक्षित, स्वस्थ तथा समृद्ध र विभेद रहित समाजको सिर्जना गर्न तथा उच्च आर्थिक वृद्धि गर्दै गाउँपालिका बासीको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने लक्ष्यका साथ यो आवधिक योजना तयार पारिएको हो ।

२.२. चुनौति र अवसर

तालिका ११ अवसर र चुनौतीहरु

विकास क्षेत्र	अवसर र संभावना	समस्या तथा चुनौतीहरु
१. आर्थिक विकास	पालिका भित्रको जग्गाको किसिमलाई हेर्दाखेरी करीव १७२९ रोपनी अब्बल, ८०६२४ रोपनी दोयम, १०८०० रापनी सीम र ९८१९ रोपनी चाहार रहेको छ । यस हिसाबले कूल खेतियोग्य जमिन २४०४ हेक्टर मध्ये पनि १५४८.६ हेक्टर मा मात्र खेति गरिएको अवस्था भल्किन्छ, भने समृद्धिको यात्रालाई खेतबारीबाट शुरु गर्न अभै पनि खेतिपातीका सुविधा वृद्धिका साथै उच्च मूल्यका बालिको छनौट गरी खेति विस्तार गर्न सकिने संभावना देखिन्छ । आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्याको (१५ देखि ५९ वर्ष) १५८४४ मध्ये ६२४५ परिवार कृषि तथा	कूल जमिनको केवल ३० जमिन (२४०४ हेक्टर) मात्र खेतियोग्य हुनु र त्यसको पनि ३० प्रतिशत अर्थात (७२१.२ हेक्टर) मा मात्र सिँचाईको व्यवस्था हुँनु, परम्परागत कृषि प्रणालिमा भर पर्नु, उच्च मूल्यका बालि छनौट गरी बढि लाभको क्षेत्रको उपयोग गर्न नसक्नु, भएका खेतीमा पनि लागत लाभको दृष्टिकोणमा खेती प्रणाली खर्चिलो हुनु, स्थानीय रैथाने जातको संरक्षण हुन नसक्नु, पकेट खेती विकास कार्यक्रम नहुनु एवं प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम संचालन नहुनु यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या रहेका छन् । अन्य समस्याहरुमा माटोको नियमित परीक्षण नहुनु, आवश्यक

<p>पशुपंछि पालन व्यवसायमा संलग्न छन् र उत्पादनका हिसावले ५१२७५ मुरी खाद्यान्न उत्पादन हन्छ भने २३३५ मे. टन, आलु तथा तरकारी र फलफूल ८३.२ मे. टन उत्पादन हुन्छ ।</p> <p>पशु विकासका लागि गाउँपालिका क्षेत्रमा पर्याप्त चरण क्षेत्रको विकास गर्न सकिने, पशुजन्य उत्पादनको बजारको सम्भावना रहेको एवं उत्पादकत्व वृद्धि, बजार पूर्वाधारको विकास, उत्पादनमा संलग्न किसानहरुको व्यवसायिक दक्षता अभिवृद्धिजस्ता कार्य गर्न सकेमा यस क्षेत्रमा पशुपालन कार्यलाई थप व्यवसायिक बनाउन सकिने देखिन्छ ।</p> <p>गाउँपालिकामा सिँचाईका लागि हालसम्म प्रयोगमा रहेका प्रविधिहरुमा कूलो नै हो । सिँचाईका लागि प्रमुख श्रोतको रूपमा रहेका प्रशस्त नदिनाला र सानातिना रूपमा रहेका खोला तथा खोल्साहरु भएको हुँदा बहाव केन्द्रित तथा लिफ्ट गरेर समेत गरी विभिन्न २९ वटा सिँचाई योजना मर्मत, स्तोनती र निर्माण बाट खेतीयोग्य भूमिमा सिँचाई सुविधा विस्तार गर्न संभावना रहेको छ ।</p> <p>यस गाउँपालिकामा विशेष गरी स्थानीय स्रोत साधनमा आधारित कृषि तथा पशुजन्य उपज, माछा र जडिबुटीको उत्पादन, प्रसोधन र बजारीकरण सम्बन्धी उद्योगको संभावना रहेको छ । कृषि, पशुपंक्षी, माछा, जडिबुटी उत्पादनको लागि आवश्यक प्रविधि, सामग्री र वस्तु सेवा र स्थानीय उत्पादन बजारीकरण सम्बन्धी व्यापार व्यवसायमा पनि क्रमिक वृद्धि हुँदै गईरहेको हुँदा स्थानीय स्रोत साधनमा आधारित उद्यम व्यवसाय सिर्जना गर्ने संभावना प्रशस्त रहेको छ ।</p> <p>यस गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका विभिन्न धार्मिक स्थलहरु, गुम्वा तथा मन्दिरहरु नै यस पालिकाका पर्यटन विकासका संभावनाहरु हुन । यिनीहरुको सुधार गरी धार्मिक तथा साँस्कृतिक तथा प्रकृतिक दृश्यवलोकन तथा मनोरंजनका लागि आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटन यातायतको सहजता र होमस्टेहरुको विकास बाट विकास गर्न सकिने संभावना प्रचूर मात्रामा रहेको छ ।</p> <p>यस गाउँपालिकाको ग्रामिण अर्थतन्त्र चलायमान बनाउँन सहकारीको भूमिका अति महत्वपूर्ण रहेको</p>	<p>श्रमशक्तिको अभाव हुनु, बजार संजालको निर्माण नहुनु, प्राविधिक जनशक्तिको अभाव हुनुजस्ता समस्याहरु पनि विद्यमान रहेका देखिन्छन् । यसका साथै व्यवसायिक ज्ञान तथा सूचनाको कमी, कृषि बजारको कमी, कृषि विमाको अभ्यासको कमि, संकलन केन्द्रको अभाव मुख्य चुनौतीको रूपमा रहेका छन् । स्थानीय हावापानी सुहाउँदो र बढी उत्पादन दिने खालको विभिन्न प्रजातीका बीउविजन उत्पादन गर्ने नर्सरी नहुँदा कृषकहरुले माग र आवश्यकता अनुसारको वोटविरुवा प्राप्त सकेका छैन । रैथाने बीउविजनको उपलब्धता र संरक्षण नहुँदा बाह्य तथा आनुवांशिक जातिय शुद्धता र गुणस्तर कम हुने बीउविजनको प्रयोग गर्नु पर्ने बाध्यता रहेको छ । सो बीउविजन समेत समयमा उपलब्ध हुन सकिरहेको अवस्था छैन । जलवायु परिवर्तनको असरका कारण बालीमा देखापर्ने हानीका कारण भार तथा किराहरुको प्रकोप लगायत पोषण र पानी सम्बन्धी जोखिममा वृद्धि भइरहेको छ ।</p> <p>पशुपालन तर्फ उन्नत जातको गाईभैसी, बाखापालन नहुनु, आधुनिक किसिमको गोठ, खोरको व्यवस्थामा कमी, उन्नत घाँसको व्यवस्था नहुनु तथा दक्ष प्राविधिकको सेवा विस्तार हुन नसक्नु, सरल कर्जाको व्यवस्था नहुनु उत्पादकत्व वृद्धि, बजार पूर्वाधारको विकास, उत्पादनमा संलग्न किसानहरुको व्यवसायिक दक्षता अभिवृद्धिजस्ता कार्य अभैपनि चुनौतिको रूपमा रहिरहेको छ । कुना काप्चामा एग्रीभेटको अभाव, उन्नत जातको घाँसहरुको कमी, दक्ष जनशक्तिको अभाव, पशु स्वास्थ्य उपकरणको कमी, नश्ल सुधारको कमी, भेटेरीनरी प्रसार सेवाको कमीजस्ता पक्षपनि थप समस्याको रूपमा रहेको छ ।</p> <p>संचालित सबै सिँचाई आयोजनाको नियमित रूपमा मर्मत सम्भार नहुनु, सिँचाईका श्रोतहरुको संरक्षण नहुनु एवं सिँचाई सुविधाबाट वञ्चित क्षेत्रका लागि वैकल्पिक सुविधाको कमी मुख्य चुनौतीको रूपमा रहेको देखिन्छ ।</p> <p>उद्योग संचालन सम्बन्धी पर्याप्त सीप तथा जानकारीको कमी हुनु, उद्योग सिर्जना, विकास र संचालन सम्बन्धी एकिकृत सेवा प्रवाह नहुनु, तालीम पर्याप्त नहुनु, परम्परागत व्यवसायलाई आधुनिकीकरण गर्न नसक्नु, उद्योग संचालनका</p>
---	---

	<p>अवस्था छ । छरिएको पूँज एकत्रित गरी गाउँमै पूज निर्माण गरी आवश्यक पर्ने लाई बिना भूँभट आर्थिक सेवाहरु सुचारु गर्न सहकारी क्षेत्रको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको छ । तसर्थ दिगो विकास लक्ष्य हाशिल गर्न पनि सहकारी संस्थाहरु संग सहकार्य अपरिहार्य छ ।</p> <p>कृषि तथा पशुपालनमा व्यवसायिकरण गर्दा थप २४०० जति व्यवसायिक किसान थपिने, कृषिमा यान्त्रिकरणका लागि लागत सहभागीत लगायत अन्य उच्चम व्यवसाय सहित थप १२०० जति आर्थिक ईकाईहरुको स्थापना तथा सहकारीमा साविकमै जाडिएका समेतलाई अवश्यक पर्ने ऋणका लागि पनि सहकारीको आवश्यकता पर्ने हुँदा यस पालिकामा थप सहकारीको स्थापना तथा भैरहेकाको स्तरोन्नती त्यतिकै आवश्यक र संभव दुवै रहेको अवस्था छ ।</p> <p>यो गाउँपालिकामा बेरोगगारी दर ४१.०२ रहेकाले पनि रोजगारी सिर्जनाका उपायहरु अवलम्बन गरी उपलब्ध हुँने भनि प्रक्षेपण गरिएको बजेट बाट पनि रोजगारी सिर्जना हुने नीति अवलम्बन गर्नु जरुरी छ ।</p> <p>गाउँपालिकाको बजेटको आकार अनुसार सालाना २० देखी २१ करोड रुपैयाँ पूर्वाधार विकासमा खर्च हुँने गर्दछ । सामान्यतया यस्तो खर्चमा ३० देखी ७० प्रतिशत रकम कामदार खर्चमा आउँदछ । त्यसै गरी प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रममा पनि बजेट उपलब्ध हुँने गर्दछ । तर निर्माण कार्यमा उपकरणको अत्याधिक प्रयोगले जमिनमा विपद् ल्याएको अवस्था छ भने अर्को तर्फ हातमा सीप भएर पनि रोजगारीको अभावमा युवा शक्ति गाउँने खाली गरी विदेशिनु परेको अवस्था छ । तसर्थ यस्ता विकास निर्माण कार्यमा डोजर तथा स्काभेटरहरुको उपयोगलाई कम गर्दै सोको बदलामा श्रमिक उपयोग गर्दा केहि महगो भएता पनि स्रोतको वितरण गरिब तथा विपन्न वर्गसम्म पुग्न सक्ने अवस्था छ । तसर्थ यसलाई अवसरको रुपमा उपयोग गरी स्वदेशमै रोजगारी सिर्जना गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिन सकिन्छ ।</p>	<p>लागि वित्तिय पहुँच नहुनु तथा स्थानीयस्तरमा दक्ष जनशक्तिको उपलब्धता नहुनु प्रमुख समस्याको रुपमा रहेको देखिन्छ । त्यसै गरी पालिकामा भित्रिएको विप्रेषण पाउँने परिवारलाई समेटी उत्पादनमूलक कार्यमा लगाउँन नसक्नु र उत्पादनमुखी बजारको व्यवस्थापन नहुनु, व्यवसायिक परामर्श सेवा तथा सूचना कमीजस्ता उद्योग व्यवसाय विकासको चुनौतिको रुपमा रहेका छन् ।</p> <p>ऐतिहासिक एवं धार्मिक क्षेत्रको संरक्षण एवं प्रवर्द्धन प्रभावकारी नहुनु, पर्यटकीय क्षेत्रको पहिचान एवं संभावनाका लागि कुनै योजना नहुनु, व्यवस्थित रुपमा होमस्टे लगायत पर्यटकीय सुविधाहरुको उपलब्धतामा कमी, सुरक्षित पर्यटनप्रति आश्वस्त पार्न नसक्नु एवं व्यवस्थित होटल नहुनु, पर्यटन प्रवर्द्धनको निम्ति आवश्यक नीतिनियम तथा ज्ञानको अभाव, पर्यटकीय विकासको लागि आवश्यकीय सूचना, बाटो, धारा, पथ प्रदर्शकहरु होटल व्यवसाय, बैंक, वित्तिय संस्था आदिको अभाव प्रमुख समस्याको रुपमा रहेको छ ।</p> <p>सहकारी संचालनमा कर्मचारी एवं पदाधिकारीहरुको क्षमतामा कमी, सहकारीहरुको नियमित एवं प्रभावकारी अनुगमन नहुनु, वित्तिय संस्थाबाट लिइने ऋणको सदुपयोग हुन नसक्नु एवं व्यवसायको लागि ऋणको जोखिम उठाउने क्षमतामा कमी, स्थानीयहरुमा आम्दानी तथा बचतको मात्रामा अत्यन्तै कमी रहनु यस क्षेत्रको विस्तारका लागि चुनौतीको रुपमा रहेको छ ।</p> <p>निर्माणको बजेट उपकरण लक्षित हुँनु, रणनीतिक हिसाव बाट रोजगारी सिर्जनामा ध्यान नपुगनु, हातमा सीप भएर पनि रोजगारीको अभावमा युवा शक्ति गाउँने खाली गरी विदेशिनु परेको अवस्था हुनु उत्पादन केन्द्रित योजनाहरु बन्न नसक्नु श्रम, रोजगारी तथा खाद्य सुरक्षाका चुनौतिका रुपमा रहेका छन् ।</p>
२ सामाजिक विकास	यस गाउँपालिकामा उपलब्ध शिक्षा संरचनाको अवस्था राम्रो भएको, केहि विद्यालयमा बाहेका शिक्षक दरबन्दीको अवस्था पनि राम्रो अवस्थामा छ । भौतिक संरचनाहरुको अवस्था पनि राम्रो	शिक्षाको पूर्वाधारको अवस्था राम्रो भए तापनि ३५५० जना (२५९७ महिला र ९५३ पुरुष) पढ्न लेख्न नसक्ने छन् भने ५ वर्ष माथिका स्कूलनै नगएका बालबालिका १४ जना र स्कूल वीचैमा

<p>भएको हुँदा यो क्षेत्रको स्तरोन्नती गर्न गर्न कक्षाकोठाहरूलाई प्रविधि सँग जोड्ने, ई-लाईब्रेरीको स्थापना लगायतका कार्यहरू गरी शिक्षामा सुधार गर्न सकिने संभावना रहेको छ ।</p> <p>यस गाउँपालिकामा स्वास्थ्य सम्बन्धि सेवाहरूको बाक्लै उपस्थिति छ । बढ्दो स्वास्थ्य जटिलता, नया प्रकारका रोगहरूको उत्पत्ति र बढ्दो प्रदूषण र बदलिदो खानपान तथा रहनसहनले निम्तिरहेका स्वास्थ्य जटिलतालाई धान्न वर्तमानका संरचना अपुग भएको अवस्था छ । बाटो घाटाको हिसावले पनि हाल सम्म १२ महिना गाडी चलन नसक्ने बाटाहरूको स्तरोन्नती गरी १२ महिना सुचारु गर्ने योजनाहरू समावेस भएका हुँदा स्वास्थ्य संस्थाहरूको स्तरोन्नती र स्वास्थ्य सचेतना कार्यक्रम बाट यो क्षेत्रको विकास गर्न संभव छ । दुध, अण्डा, मासु फलफूल, तरकारी तथा साग सब्जिको उत्पादन रामै अवस्था भएको हुँदा दुई वर्ष मुनिका बालबालिकाको कुपोषण दर १००० मा ७.५ प्रतिशतमा भएको अवस्था लाई पनि थप उत्पादनका प्रयासहरूबाट कम गर्न सकिने अवस्था छ ।</p> <p>बढ्दो स्वास्थ्य सम्बन्धि चेतना, उपलब्ध बजेट तथा ग्राभिटी फ्लोमा आधारित पानीका मुहानको उपलब्धता तथा ग्राभिटी फ्लोको संभावना नरहेका स्थानमा लिफ्ट गर्न समेत ठूला नदिको उपलब्धताले गर्दा एक घर एक धारको अवधारणालाई साकार गराउन सकिने संभावना छ । साथै फोहर व्यवस्थापनलाई पनि नसड्ने प्लाष्टिकजन्य फोहरलाई संकलन गर्न बाटोको सुविधा भउका कारण एकतृत गर्न सकिने र सड्दो प्रकारका फोहरलाई कम्पोष्ट विनाम राखी जैविक मल तयार गर्न सकिने प्रशस्त संभावना रहेको छ । व्यक्तिगत सरसफाईको सचेतनाका लागि महिला स्ववस्थ्य सेकाहरूको परिचालनबाट संभावना रहेको अवस्था छ ।</p> <p>खेलकुद युवाहरूको शासिरक तन्दुरुस्तिको विकासका लागि अवश्यक पर्ने कुरा हो र यसले क्षमताको उपोग गरी प्रतिस्पर्धामा जान सक्ने वातरण पनि बनाउने विषय भएको हुँदा यसको योजना सामाजिक विकासकै क्रमको रूपमा बनाउनु जरुरी रहन्छ । युवाहरूको खेलकुद प्रति बढ्दो उत्साहलाई प्रशस्त मात्रामा संवोधन गर्न</p>	<p>छोडेका बालकालिका संख्या ३९ रहेका छन् । अधिकांस शिक्षण संस्थाहरूलाई प्रविधि सँग जोडिन नसकेको आस्था छ र प्राविधिक शिक्षालयको अभावका कारण प्राविधिक शिक्षा विकासमा चुनौतिको रूपमा रहेको छ ।</p> <p>जनसंख्याको अनुपातमा स्वास्थ्य संस्था कम हुनु, अझै पनि २७ प्रतिशत असुरक्षित सुत्केरी हुने अवस्था, चौथो पटक सम्ममा गर्भ जाँच नगराउने २४ प्रतिशत तथा सुत्केरी पश्चात नजचाउने ४५ प्रतिशत रहेको अवस्था छ । गाउँपालिका भरी जम्मा जम्मि ३ वटा मात्र बर्थिङ्ग सेण्टर हुनु तथा जम्मा ८ वटा वडामा गरी ५ वटा मात्र स्वास्थ्य चौकी रहेका र सामान्य रोगहरूको मात्र उपचार हुने कारणले केहि ठूला रोग लाग्दा सदरमुकाम चरिकोट वा काठमाडौँ सम्म पुग्नु पर्ने अवस्था छ । स्वास्थ्य सेवा तथा कुपोषणका कारण शिशु मृत्यु दर १००० मा १५, बाल मृत्युदर १००० मा २७ तथा मातृ मृत्यु दर १०००० मा ५५ हुनु अझै चुनौतिपूर्ण छ ।</p> <p>यस गाउँपालिकामा सरसफाईको लागि ७६९५ मध्ये ५५७८ घरधुरीले मात्र घरायसी फोहरलाई आफ्नै घरमा खाल्डो खनी कम्पोष्ट मल बनाउने गरेको देखिन्छ । सरसफाईका हकमा अझै पनि सौचालय नभएका ३४ परिवार छन् भने सार्वजनिक ढल र फ्लस सहितको चर्पि प्रयोग गर्ने ४४ परिवार र फ्लस भएको तर सेप्टिक ट्याङ्क भएको चर्पि प्रयोग गर्ने ५९७५ परिवार छन् र साधारण चर्पि प्रयोग गर्ने ५५९ परिवार छन् ।</p> <p>त्यसै गरी चर्पी गएपछि, खाना खानु अगाडी र बालबालिकाको दिसा धोए पछि हात धुने तरिकाका आधारमा करीव २० घरधुरीले अझै पनि खरानी पानीले हात धुने गरेका देखिन्छ ।</p> <p>जम्मा ५ वटा खेल मैदानबाट स्थानीय स्तरका युवाहरूमा खेलकुदको अवसर नपुगेको अवस्था छ । वडाहरूको अधिकांश भागहरू भिरोलो भएको हुँदा यत्रतत्र खेलकुद आयोजना गर्न सकिने अवस्था छैन ।</p> <p>यति धेरै मठ मन्दिर तथा कलाको धनी पालिका भएर पनि योजनावद्ध विकासको थालनी नहुँदा यो पालिकाको कला तथा संस्कृती ओभेलमा परेको</p>
--	--

	<p>सकिने अवस्था छ ।</p> <p>संरक्षण र प्रबर्द्धाको पर्खाईमा रहेका मठ मन्दिर र सम्पादहरूको प्रचूरता भएको यस गाउँपालिकामा यस्ता सम्पदा र संस्कृतिहरूको जगेर्ना गर्न बजेटको पनि व्यवस्था, नीतिगत प्रवधान र गाउँपालिकाको तत्परता देखिदा संस्कृति संरक्षण गरी पालिकाको पहिचान वृद्धि गर्न सकिने प्रशस्त संभावना छ ।</p> <p>सामाजिक विकासलाई गुणस्तरीय जीवनयापनको आधार रूपमा लिई संघ सरकार, प्रदेश सरकार र विकास साभेदार संस्थासँगको सहकार्य र समन्वयमा स्थानीय सरकारले अर्थपूर्ण प्रयास गर्नु पर्ने आवश्यकता रहेको छ । तसर्थ वैतेश्वर गाउँपालिकाको समृद्धिका लागि शैक्षिक विकास, स्वास्थ्य तथा पोषण, खानेपानी तथा सरसफाई सँगै लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण जस्ता क्षेत्रमा गाउँपालिकामा भएका सम्भावना, अवसर र विद्यमान अवस्था सहित समस्या तथा चुनौति पहिचान गरिएको छ ।</p> <p>बढ्दो विकास प्रतिको चासो र स्थानीय सरकार चाहि जनताको घरदैलोको सरका भएको तथा स्थानीय सरकार साधन र स्रोतले सम्पन्न भएको हुँदा लक्षित समुह विकासका लागि स्रोतको अभाव नभै प्रभावकारी कार्यक्रमको अभाव मात्र भएको हुँदा लक्षित समुदायको विकास गर्ने अवर प्रशस्त रहेको छ ।</p>	<p>अवस्था छ ।</p> <p>छरिएर रहेका पछाडि परेका वा पारिएका लक्षित समुदाय तथा जेष्ठ नागरिक र फरक क्षमता भएका हरुलाई उनिहरूको बसाईका कारण फरक फरक आवश्यकता तथा स्वतःस्फुर्त रूपमा अगाडी बढ्ने तत्परताका अभावमा कारण विकासको मूल प्रवाहमा समेटन कठिन पर्ने र यस्तालाई संबोधन गर्न सामान्य कार्यहरूबाट संभव नहुँने हुँदा विशेष प्रकारका योजनाहरू तयार गर्नु जरी पर्न गएको छ ।</p>
<p>३. पूर्वाधार विकास</p>	<p>विकास प्रतिफललाई सकारात्मक दिशातर्फ उन्मुख गराउन तथा अपेक्षित नजिता हासिल गर्न पूर्वाधार विकास क्षेत्रमा मूलतः सडक पुल तथा यातायात क्षेत्रको विकास गर्न बजेटको उपलब्धता र आवश्यकता अनुसार थप विशेष अनुदान पनि पाउँन सक्ने अवस्था भएको साथै निर्माण कार्य गर्न आवत जावतमा पनि समस्या नभएको र स्थानीय श्रम शक्ति पनि भएको हुँदा योजनामा लिईएका लक्ष पुरा गर्ने संभावना प्रशस्तै छ ।</p> <p>खाना पकाउँदा अभै पनि ५५९७ परिवारमा दाउरा प्रयोग गर्ने भएको हुँदा सो को विस्थापन गर्न वैकल्पिक उर्जाको प्रवर्द्धन वा विद्युतको उपयोगलाई उत्प्रेरित गर्ने संभावना देखिन्छ ।</p> <p>सार्वजकि सरोकारका भवनहरूको निर्माण र स्तरोन्नती अतिनै जरुरी भएको छ र उपलब्ध</p>	<p>पाहाडि भूभागमा निर्मित बाटाहरू भएका हुँदा कतिपय भित्रि बाटहरूमा वर्षायाममा गाडी चलनसक्ने हुँदा १०६ बस्ति मध्ये ५० बस्तिमा १२ महिना मोटर चलन नसक्ने अवस्था छ । बाटो पहुँच सबै भन्दा टाढा पर्न बस्तिमा पनि बसमा ४० मिनेट पैदल यात्रा भित्र बाटोमा पुग्ने अवस्था छ ।</p> <p>अभै पनि ५ प्रतिशत घरधुरीमा विद्युत सेवा पुग्न बाँकी छ र विद्युत विस्तारको कममा रहेको अवस्था छ । तर करिब ५५९७ परिवार अभै पनि खाना पकाउँदा दाउरा प्रयोग गर्ने भएको हुँदा सो को विस्थापन गर्न वैकल्पिक उर्जाको प्रवर्द्धन वा विद्युतको प्रसारण लाईन विस्तार गर्न जरुरी देखिन्छ ।</p> <p>अभै पनि ५ प्रतिशत घरहरूमा विद्युत प्रसारण</p>

	<p>बजेट बाट माग भएको सामुदायिक भवनहरुको निर्माण संभव रहेको अवस्था छ ।</p>	<p>लाईन पुगेको छैन भने ईन्टरनेट सुविधाबाट ६५ प्रतिशत भन्दा बढि जनता बन्चित छन् । दाउरामा खाना पकाउने ५५९७ घरधुरी रहनु वातावरण र स्वास्थ्य दुवैको हीतमा अनुकूल छैन ।</p> <p>सार्वजनिक सेवाहरुको सेवा प्रवाहमा गाउँपालिका भरीमा जम्मा ११ वटा मात्र रहेका सामुदायिक भवनहरु बाट सेवाहरु राम्रो संग प्रवाह गर्न असहज भएको अवस्था छ ।</p>
<p>४ वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन</p>	<p>यस गाउँपालिकाको ४० प्रतिशत जमिन वन जङ्गल, मिश्रित वन र भ्वाडी बुट्यानले ओगटेको छ । ४६ वटा वन सामुदायिक वन समुदायलाई हस्तान्तरण गरेको छ भने बाँकी वन हस्तान्तरण हुन बाँकी देखिन्छ । यस गाउँपालिकामा ४६ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति रहेका छन् । राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक लक्ष्य र गाउँपालिकाको सोच र बजेट व्यवस्थापन को पक्षले विपद् व्यवस्थापन को पूर्व सतकृता र प्रतिकार्य गर्ने पर्ने अवस्था प्रशस्तै छ ।</p> <p>खाली जमिन, प्रशस्त बाटाघाट, नदी तटहरु र ४६ वटा सामुदायिक वन समितिहरु भएका हुँदा यस्ता समितिहरु संग कार्यगत एकता कायम गर्दै सडक किनारा, खालि जमिन र नदी तटहरुमा वृक्षरोपण गरेर र प्रत्येक वर्ष १० बिरवा रोप्ने वातावरण बनाएर वैतेश्वरलाई हराभरा बनाउन सकिने संभावना प्रशस्तै छ ।</p>	<p>अधिकांस भाग उच्च पाहाडि भूबनौट तथा केहि भाग ठूलो नदीको तटिय क्षेत्रमा पर्ने, पाहाडि भागमा पनि थुप्रै खहरेहरु भएका हुँदा यो गाउँपालिकाका अधिकांस भाग बढि, पैरो जस्ता विपत्तिको जोखिम रहेको अवस्था छ । यस पालिकामा वन डढेलो, पहिरो, बाढि जस्ता विपत्तिहरुले सामान्यतया सालाना सरदर .... घरबार लाई प्रतिकुल असर पर्ने गरेको अवस्था छ । यसका अतिरिक्त विपद्का हिसावले जोखिम क्षेत्रहरु पहिचान र उपायोग गर्न पनि बाँकी नै छ ।</p> <p>हराभरा वैतेश्वर बनाउन वनको हैसियत सुधार र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनमा पनि थुप्रै कार्यहरु गर्नु पर्ने छ । जलवायु परिवर्तनका हिसावले कतिपय बालिनालीहरुको उत्पादनमा असर परेको छ भने पानीका मुहान सुक्ने तथा पानीको सतह घट्ने जस्तो अवस्था आई रहेको छ ।</p>
<p>५ संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन</p>	<p>सामान्यतया क्षमता विकासलाई तीन आयाममा विश्लेषण गर्न सकिन्छ । सर्वप्रथम संस्थाको संरचनालाई दुरुस्त पार्नु पर्ने एउटा पाटो हो भने संरचनाको जिम्मेवारी अनुकूलन हुँने गरी संस्थाको प्रणालीमा सुधार, आवश्यक मात्रामा नीति, नियम तथा कार्य प्रणालीहरुको विकास, आवश्यक संख्यामा मानव संसाधनको व्यवस्था जस्ता कुराहरु संस्थागत क्षमता विकासमा पर्ने हुँदा यस गाउँपालिकामा यस्तो प्रकारको प्रणालीमै सुधार गर्ने संभावना प्रशस्त रहेको छ ।</p> <p>पालिकाको संस्थागत संरचनामा प्रशस्त जनशक्ति रहेको छ । विकासका प्रयासहरुमा कृषि तथा पशुपालन व्यवसायिककरण गर्न योजनाहरु बनेका र अन्य सेवा प्रवाहमा पनि थप जनशक्तिको विकास गरी परिचालन गर्दा उच्च विकास सहजकर्ता बाहेक अन्यको पालिकाबाट पारिश्रमिक</p>	<p>गाउँपालिकालाई संविधान प्रदत्त एकल र साभा अधिकारहरु प्रशस्त प्रप्त भएतापनि विकास व्यवस्थापन, संस्थागत संरचना तथा संगठन व्यवस्थापन, वित्तिय व्यवस्थापन, सूचना व्यवस्थापन, सुशासन, समन्वय र सहकार्य, मानव संसाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, सेवा प्रवाह मापदण्ड निर्धारण, राजस्व परिचालन र वित्तिय अनुशासन जस्ता एकल साभा तथा संघीय कानुन बाट व्यवस्थित अधिकारहरुको प्रभावकारी उपयोगका लागि भौतिक स्रोत साधन व्यवस्था, नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि तयारी, मानव संसाधन प्रप्ती जस्ता कुराहरुमा खासै ध्यान नपुगेको अवस्था छ ।</p> <p>१८३ संख्यामा विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था समेतका कर्मचारी र जन प्रतिनिध भएता पनि कार्य जिम्मेवारी अनुसारको सेवा प्रवाह गर्न सक्ने गरी</p>

	<p>व्यहोर्नु नपर्ने तर सामान्य सुरुवाति नगन्य सहयोगबाट समुदायले पाउनु पर्ने पालिकाका सेवाहरु सुचारु भै सेवा बजारका लागि विकास गरिएको जनशक्ति स्वरोजगार भै समुदायका सेवा समुदाय बाटै संचालन गर्ने अवसर यस गाउँपालिकामा प्रशस्तै छ ।</p> <p>आफ्नै भवन सहित आवश्यक उपकरण तथा जनशक्ति भएका कारण संस्थागत सुशासन कायम राख्ने विषयमा थुप्रै गर्न सकिने अवस्था रहेको हुँदा यसलाई अवसरका रुपमा लिएको खण्डमा यस पालिकामा संस्थागत सुशासन मजबुत बनाउन सकिने संभावना रहेको छ ।</p>	<p>उच्च दक्षता वृद्धि हुँन नसक्नु र मध्यम तथा न्युन दक्षतामा कार्य सम्पादन गर्दा प्रवाह गरिएका सेवा, सुविधा तथा वस्तु आमनागरिकका अपेक्षा र चाहना अनुरूपका हुन सकेनन् र यसले जननिर्वाचित प्रतिनिधि र कर्मचारी संयन्त्रप्रति विश्वसनीयता घट्नुका साथै राज्य र व्यवस्थाप्रति पनि नागरिकहरूमा नैराश्यता बढ्ने खतरा हुन सक्ने भएको ले यसलाई संवोधन गर्न अपरिहार्य भएको हो ।</p> <p>२०७६ सम्ममा प्राप्त ..... वटा नमूना कानुन, विधि तथा नियमावली मध्ये २५ वटा विषयमा ऐन, नीति, नियम, कार्यविधि निर्माण गर्न सकेको छैन । तर्जुमा भएका ऐन, नीति, नियम, कार्यविधिको बारेमा सबै जनप्रतिनिधि, वडा समिति, आम नागरिक विशेष गरी विपन्न तथा लक्षित वर्गलाई सूचित गराउने, प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्ने र सो को पालनामा रहेको छ । विषय क्षेत्रगत रुपमा बजेट विनियोजन सन्तुलित गरी रोजगार, उत्पादनमूलक तथा आयमूलक आयोजनामा लगानी अपेक्षाकृत कम रहेको छ । आ.व. २०७६/७७ मा वेरुजु रकम मात्र ..... बनाउन सकिएको अवस्था छ ।</p>
--	---	---

२.३ योजना खाका

२.३.१ सोच

वैतेश्वर गाउँपालिका, स्रोत र साधनले सम्पन्न भएर पनि उपयोगको पर्खाइमा गरिबीको शिकार रहेको, जनशक्ति भएर पनि बेरोजगारीको समस्यामा रहेको अवस्थामा भएको हुँदा यहाँका बासिन्दाको आर्थिक समृद्धिका लागि कृषिको अधुनिकीकरण सहित सिँचाई र आवश्यक पूर्वाधार हरूको विकास प्रतिवद्धताका साथ आवधिक योजनाका आधारहरु जस्तै राष्ट्रिय तथा गाउँपालिकाको आवश्यकता, स्थानीय चाहना र स्थानीय यर्थाताका आधार र पूर्व योजना तर्जुमा गोष्ठिका सहभागिहरु बिच भएको छलफल र मस्तिष्क मन्थनका आधारमा सबै सहभागिको मत ऐक्यताका आधारमा यस वैतेश्वर गाउँपालिकाको अबको १० वर्षको दीर्घकालिन सोच निम्न अनुसार निर्धारण गरिएको छ:

कृषि, सिँचाई र पूर्वाधार, वैतेश्वरबासिको समृद्धिको आधार

सोच पुरा गर्ने प्रमुख चालकहरु:

१. निर्वाहमुखी कृषिलाई यान्त्रिकरण सहित यसको व्यापक व्यवसायिकरण ।
२. कृषिको उत्पादकत्व वृद्धिका लागि आवश्यक मात्रमा विभिन्न प्रकारका **सिँचाई** योजनाहरुको निर्माण र विस्तार गरी सिंचित क्षेत्रको वृद्धि ।
३. यातायात पूर्वाधार विस्तारको माध्यम बाट कृषि तथा गैर कृषिको व्यापारिकरण र हिँडडुलमा सहजता ल्याउने ।

सहयोगी क्षेत्रहरु

१. स्वास्थ्य सेवाको स्तरीयकरण स्वास्थ्य विपत्ति प्रति प्रतिकार्य
२. खानेपानी तथा सरसफाईमा जोड
३. शिक्षामा सुधार र प्रविधि युक्त बनाउने
४. बहुआयामिक सामाजिक समस्याहरुको संबोधन
५. वातावरण संरक्षण तथा जलवायु न्युनिकरणमा जोड
६. विपद् सतर्कता र व्यवस्थापन
७. सेवा प्रवाह र सुशासन

२.३.२ समग्र लक्ष्य

- समृद्ध समाजको सिर्जना गर्न उच्च आर्थिक वृद्धि,
- सामाजिक न्याय सहितको शिक्षित, स्वस्थ तथा समृद्ध र विभेदरहित समाजको सिर्जना,
- आवश्यकताका आधारमा सामाजिक तथा आर्थिक पूर्वाधारहरुको विकास
- जलवायु परिवर्तनको न्युनिकरण र विपद्मुक्त तथा विपद् सतर्कताको अवस्थाको व्यवस्थापन
- गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवाहरु जनमैत्री बनाई जनताको जीविका तथा जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने हो ।

२.३.३ उद्देश्य

आर्थिक विकास

- कृषिमा यान्त्रिकरणका माध्यमबाट कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनमा वृद्धि गर्ने,
- सिँचाई विकासबाट उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने,
- उत्पादित वस्तुको बजार पहुँच वृद्धि गर्ने,
- छरिएर रहेको स्रोत साधन, जनशक्ति र विकासका अवसरहरुको अधिकतम उपयोग गरी उच्चम स्थापना,
- सम्पदामैत्री पर्यटन विकासको माध्यमबाट गाउँपालिका बासिको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने,
- गाउँपालिकाका निर्माण कार्य तथा उच्चम व्यवसाय सिर्जना तथा र सीप विकासको माध्यमबाट रोजगारी सिर्जना गर्ने ।

सामाजिक विकास:

- शैक्षिक पूर्वाधारहरूको सुधार र शिक्षामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्ने,
- गाउँपालिका बासिका लागि स्वास्थ्य सेवाहरू सहज बनाउने,
- महिला, बालबालिका तथा किशोर किशोरीहरूको विकास तथा सामाजिक सुरक्षाको सुनिश्चितता गरी भेदभाव मुक्त बनाउने,
- सुरक्षित खानेपानीमा जनताको पहुँच वृद्धि गर्दै पूर्ण सरसफाईका माध्यमबाट जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने,
- सामाजिक रूपमा असुरक्षित महशुस भएका नागरिकलाई सुरक्षाको प्रत्याभूति प्रदान गर्ने हुनेछ ।

पूर्वाधार विकास:

- आवश्यक न्यूनतम यातायात पूर्वाधारबाट कोहि बन्चित नहुने व्यवस्था
- जनताका महत्वपूर्ण संस्थाहरूको कार्य थलोहरूको निर्माण
- उर्जा तथा उर्जाजन्य प्रविधिहरू आर्थिक र प्राविधिक रूपमा व्यवस्थापन गर्न सक्ने गरी सबैको पहुँचमा पुर्याउने हो ।

वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन:

- जलवायु परिवर्तनको कारकको रूपमा रहेको कार्बन उत्सर्जन न्युनिकरण र जलवायु परिवर्तनको असरको अनुकूलन ।
- विपद्हरूको सकुशल न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन ।

संस्थागत विकास, मानव संसाधन विकास र सुशासन:

- गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवाहरू पारदर्शी बनाउने
- जनता तथा संघ र प्रदेश सरकार प्रति जवाफदेही,
- कानुनी प्रक्रियाबाट अविचलित,
- समावेशी, प्रभाकारी तथा पूर्ण सहभागितामूलक बनाउने
- विविध सेवाहरूका लागि कर्मचारी तथा पदाधिकारीको क्षमता विकास र सेवा बजारको विकास
- गाउँपालिकाबाट सुशासन र पारदर्शी ढंगबाट सेवाहरू प्रवाह गर्नु हुनेछ ।

२.३.४ परिमाणात्मक लक्ष्य:

योजना अवधिमा विभिन्न विकास क्षेत्रका लक्ष्यहरू तल तालिका १६, १७, १८, १९, २० र २१ मा दिईएको छ ।

२.३.५ समग्र रणनीति र कार्यनीति

तालिका १२ रणनीति र कार्यनीति

रणनीति १: सबैले प्रत्याभूति गर्ने गरी आर्थिक विकास	<ul style="list-style-type: none"> ● सिँचाई सुविधा हाल भएको ३० प्रतिशत बाट बढाईने ● कृषि तथा पशु उत्पादनमा पकेट क्षेत्रको अवधारण र व्यवसायिकरण गर्ने । यसका लागि तालिम तथा बीऊ पूजि प्रदान । ● ग्रामिण श्रमको उपयोग वृद्धि । ● कृषिमा यान्त्रिकरण गर्न लागत सहभागितामा लगानी बढाईने । ● एक घर एक घरबारी व्यवस्थापन लाई सहजिकरण गर्ने । ● कृषि तथा पशु सेवा कार्यकर्ता तयारी र परिचालन । ● निर्माण कार्यमा सकभर बेरोगार जनशक्तिको परिचालन गरी समान कार्यमा विदेश जानु पर्ने बाध्यता न्युनिकरण गरिनेछ । ● निर्माण कार्यहरु पनि उत्पादन वृद्धि तथा बजारिकरणलाइ सहज पर्ने मा विशेष ध्यान दिईने छ । ● हाम्रो लागि हामै उत्पादन अभियान संचालन गर्ने र यसका लागि बजारमा माग भएका र वैतेश्वरको माटोमा उत्पादन हुने वस्तु वैतेश्वरमै उत्पादन प्रवर्द्धन गर्ने । ● स्थानीय र बाह्य बजार प्रवर्द्धन गर्न संकलन केन्द्रहरुको स्थापना गर्ने ।
रणनीति २ सामाजिक शुसम्पन्नतालाई अगाडि बढाईने ।	<ul style="list-style-type: none"> ● सामाजिक, लैंगिक तथा जातिय विभेद रहनुजेल आर्थिक समृद्धिको उपलब्धिमा मात्र मानिस खुसी ता सुखि दुवै हुन नसक्ने हुँदा यो योजनामा सामाजिक, लैंगिक तथा जातिय विभेद न्युनिकरण केन्द्रित योजनाहरु अगाडी बढाईने छ । ● मानिस समृद्ध हुन सुसम्पन्नता चाहिन्छ । सुसम्पन्नताका लागि आर्थिक तथा सामाजिक सम्पन्नता आवश्यक पर्दछ । तसर्थ यी एक अर्काका पुरक हुन । वैतेश्वर गाउँपालिका यी दुवैको विकासलाई संगसंगै लैजाने छ । ● लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशिकरण व्यवहारमै ल्याउन नीतिगत तह तथा योजनाका प्रत्येक चरणमा लैंगिक तथा सामाजिक समावेशिकरण लाई व्यवहार मै उतारिने ● विकासको केन्द्रबिन्दुमा बहिस्कृत तथा सीमान्तकृत हुने
रणनीति ३: विकास नीजि तथा सामुदायिक साभेदारीमा:	<p>ज्ञान, सीप तथा अनुभव र विकासमा स्वामित्वबोधका हिसाबले पनि विकास साभेदार बढाउँदा बढी नतीजा निकाल्न सकिने र सहकार्य पनि बढ्ने हुँदा फेरि पनि सबैको विकास सबै संग भन्ने मान्यता अनुरूप यो गाउँपालिका जनताको सामाजिक तथा आर्थिक विकास लगायत वातावरण तथा पूर्वाधार विकासमा स्थानीय संघ संस्था तथा नीजि क्षेत्र संगको हातेमालो र सहकार्यलाई विशेष जोड दिईनेछ ।</p>
रणनीति ४ सम्पदा मैत्री पर्यटन प्रवर्द्धन आर्थिक समृद्धिको अर्को पाटोको रुपमा विकास गरिने	<ul style="list-style-type: none"> ● सबै वडामा एक एक हेलिप्याड निर्माण ● घाटहरुको सुधार ● पर्यटन स्थलहरुको सुधार ● सम्पदाहरुको संरक्षण ● भरनामा पहुँचको सहज व्यवस्था ● होमस्टे लगायत शौचालय व्यवस्था
रणनीति ५: गुणस्तरीय पूर्वाधार विकास	<ul style="list-style-type: none"> ● सबै बस्तीमा १२ महिना मोटरबाटोको व्यवस्था हुने गरी सडकहरुको निर्माण तथा स्तरोन्नती र पूल पुलसाहरुको निर्माण ● एक घर एक धारा को व्यवस्था गर्ने ● विद्युतीय प्रविधिको विस्तार गर्ने

<p>रणनीति ६: वातावरणीय संरक्षण तथा प्रवर्द्धन</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● हराभरा वैतेश्वर बनाउँने वृक्षारोपण र बनले ढाकेको क्षेत्रको वृद्धि ● विपद् व्यवस्थापन र प्रतिकार्यहरू गरिनेछ । ● जलवायु अनुकुलनका उपायहरू अवलम्बन र प्रतिकार्यहरू गरिने छ ।
<p>रणनीति ७ मानव संसाधनको विकास र परिचालन सुशासन सहितको चुस्त सेवा प्रवाह ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● खास गरी कृषिका लागि ग्रामिण कृषि तथा पशु सेवा कार्यकर्ता तयारी र परिचालन गरी सेवा बजारमा सहजता ल्याउँने । ● सेवा प्रवाहमा चुस्तता ल्याउँने गाउँपालिका भित्रको संस्थागत तथा मानव संसाधन विकास गरिने ● प्रविधिको स्थापना र उपयोग बढाउँने । ● आवश्यक ऐन तथा नीति नियमहरूको तयारी गर्ने । ● वित्तिय जवाफदेहिता कायम राख्न वित्तिय अनुशासनलाई कडाईका साथ पालना गरिनेछ ।
<p>रणनीति ८ अन्तर सम्बन्धित विषयहरूलाई केलाएर संबोधन गरिनेछ ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● गरिब तथा विपन्न जनतालाई निर्माण कार्यमा रोजगारी दिईने ● घुम्ति कोषको व्यवस्था गरी लगानी हैसियत नभएको जनतालाई न्युन व्याज दरमा सानु पूजि सहकारी मार्फत उपलब्ध गराईने छ ।

२.३.६ अपेक्षित नतीजा / उपलब्धिहरु

तालिका १३ आर्थिक विकासको लक्ष्य तथा गन्तव्य सूचकहरु

नतिजा तहहरु	सूचकहरु	आधार तथ्याँक	२०८२/२०८३ सम्मको लक्ष्य
प्रभाव	१. दुई वर्ष मुनिका बालबालिकाको कुपोषणको भरेको हुँने छ	दर ७.५ प्रतिशत	४ प्रतिशतमा
	२. गरिबीको रेखा मुनिका परिवारको संख्या घटेको	(३७.९ प्रतिशत (बागमती प्रदेश वस्तुगत विवरण २०७५)	२५ प्रतिशतमा भरेको
असर	३. आफ्नो उत्पादनले ३ महिना भन्दा कम खान पुग्ने परिवारको खाद्य सुरक्षमा वृद्धि ।	१४७७ (गा.पा. वस्तुगत विवरण)	४०० मा झार्ने
	४. आफ्नो उत्पादनले ६ महिना सम्म खान पुग्नेको परिवारको खाद्य सुरक्षमा वृद्धि	२६४० (गा.पा. वस्तुगत विवरण)	६०० मा झार्ने
	५. सरदर प्रति परिवार बचत वृद्धि	रु ९९,०००(गा.पा वस्तुगत विवरण)	रु १५०००० पुगेको हुँनेछ ।
	६. सरदर प्रति परिवार आय वृद्धि	रु २६२९६७ (गा.पा वस्तुगत विवरण)	रु ३१५००० पुगेको हुँनेछ ।
	७. शुन्य बचत भएका जनताको संख्यामा वृद्धि	१६९४ (गा.पा. वस्तुगत विवरण)	५०० मा भरेको हुँनेछ
	८. रोजारी दर मा वृद्धि	५८.९८ प्रतिशत (बागमती प्रदेश वस्तुगत विवरण २०७५)	६५ प्रतिशत पुगेको हुँनेछ ।
	९. बेरोजगारको संख्या घटेको	६०७४ जना बेरोजगार (गा.पा वस्तुगत विवरण)	२०००मा भरेको हुँनेछ ।
सि.नं	नतीजाका सूचकहरु	आधार वर्ष २०७७/२०७८को अवस्था	जम्मा
१	मासु उत्पादन वृद्धि	६९.१२६ टन(गा.पा वस्तुगत विवरण)	७५ टन
२	खसी बाखाको संख्या वृद्धि	९५४७ (गा.पा वस्तुगत विवरण)	२००० थप
३	लेकल कुखुरा तथा बर्डाको संख्या वृद्धि	११६१७ सबै प्रकारका कुखुरा लटर (गा.पा वस्तुगत विवरण)	६०००
४	बंगुरको संख्यामा वृद्धि	नगन्य लटर (गा.पा वस्तुगत विवरण)	४००
५	दुध उत्पादनमा वृद्धि	८६७९ लिटर (गा.पा वस्तुगत विवरण)	९५०० लिटर
६	दुध दिने गाई भैरसीको संख्यामा वृद्धि	सबै प्रकारका गाई भैसी, रागा २६७८ (गा.पा वस्तुगत विवरण)	१०० थप
७	अण्डा उत्पादनमा वृद्धि	२७२ केट (गा.पा वस्तुगत विवरण)	५०० केट
८	आलु उत्पादनमा वृद्धि	२३३५ टन(गा.पा वस्तुगत विवरण)	२८०० टन
९	फलफूल उत्पादनमा वृद्धि	८३.२ टन (गा.पा वस्तुगत विवरण)	९० टन
१०	खाद्यान्न उत्पादन वृद्धि	५९२७५ मुरी (गा.पा वस्तुगत विवरण)	५५००० मुरी

११	वैदेशिक रोजगारमा जानेको संख्या घटेको	६६५ जना (गा.पा वस्तुगत विवरण)	४६५ जना
१२	उद्यम स्थापनाबाट स्थापनामा वृद्धि भएको	५८६ उद्यमी (बागमती प्रदेश वस्तुगत विवरण २०७५)	१५८६ उद्योग
१३	पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यहरूको संख्या वृद्धि	हुँदै गरेको	थप १३५ गतिविधि
१४	सहकारीमा आवद्ध हुनेको संख्या वृद्धि भएको	१९१५६ जना (गा.पा वस्तुगत विवरण)	२०००० जना
१५	सिँचाई हुने जमीनको प्रतिशत बढेको	३० प्रतिशत (गा.पा वस्तुगत विवरण)	५५ प्रतिशत
१६	थप उद्यम व्यवसाय सिर्जनाबाट रोजगारी वृद्धि	१६५७ आर्थिक वर्ष २०१८	३१५७

तालिका १४ सामाजिक विकासका लक्ष्य तथा गन्तव्यहरू

नतिजा तहहरू	सूचकहरू	आधार तथ्यांक	२०८२/२०८३ सम्मको लक्ष्य
प्रभाव	साक्षरतामा वृद्धि भएको हुँने छ ।	६३.०४ प्रतिशत	७५ प्रतिशत
	शिशु मृत्यु दरमा कमी भएको हुँनेछ ।	१०००मा १५ बाट (गा.पा.)	८ मा झार्ने
	वाल मृत्यु दरमा कमी भएको हुँनेछ ।	१०००मा २७ बाट (गा.पा.)	१५ मा झार्ने
	मातृ मृत्यु दरमा कमी भएको हुँनेछ ।	१०००००मा ५५ बाट (गा.पा.)	२० मा झार्ने
असर	आधारभूत तहको खुद भर्ना दरमा वृद्धि	९२.४३ प्रतिशत (बागमती प्रदेश वस्तुगत विवरण २०७५)	९५ प्रतिशत
	माध्यमिक तहको खुद भर्नादरमा वृद्धि	४५.५८ प्रतिशत (बागमती प्रदेश वस्तुगत विवरण २०७५)	५५ प्रतिशत
	सुरक्षित पिउँने पानीमा पहुँच वृद्धि भएको	६३८५ परिवार (गा.पा वस्तुगत विवरण)	७६९५ परिवार
सि.नं	नतीजाका सूचकहरू	आधार वर्ष २०७७/२०७८को अवस्था	जम्मा
१	हिंसामा परेका महिलाको संख्यामा कमी भएको हुँनेछ ।	१३९ महिला (गा.पा.)	शून्यमा झार्ने
२	बाल विवाह कमी आएको	१३६ बालबालिका (गा.पा वस्तुगत विवरण)	शून्यमा झार्ने
३	अनाथ र जोखिममा परेका बालबालिकाको सुरक्षा भएको	१६० जोखिमा परेका बालबालिका (गा.पा वस्तुगत विवरण)	९० प्रतिशतको सुरक्षा भएको
४	बालिकाहरूको विद्यालय छाड्ने संख्यामा कमी भएको	३९ बालबालिका (गा.पा वस्तुगत विवरण)	शून्यमा झार्ने
५	विद्यालय नगएका बालबालिकाको विद्यालय भर्ना भएको	१४ बालबालिका (गा.पा वस्तुगत विवरण)	१४ बालबालिका
६	दलित तथा विपन्न वर्गको सामाजिक सहभागितामा वृद्धि	हुँदै गरेको	वृद्धिका साथ निरन्तरता दिने
७	फरक क्षमता भएकाहरूले परिचयपत्र पाई सेवा सुविधा पाएका		१०० प्रतिशत
८	वृद्ध चोतारीका माध्यमबाट वृद्ध वृद्धाहरूको जीवन यापन उत्साहप्रत भएको हुँनेछ ।		१०० वृद्ध चोतारी

९	परंपरागत सास्कृतिक धरोहरहरु र रिति रिवाजहरुको संरक्षण र प्रवर्द्धन भएको हुँनेछ ।	संरक्षण हुँदै गरेको	थप २२ स्थानको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्ने
---	--	---------------------	--

तालिका १५ शहरी विकास तथा पूर्वाधार विकासका लक्ष्य तथा गन्तव्यहरु

नतिजा तहहरु	सूचकहरु	आधार तथ्यांक	२०८२/२०८३ सम्मको लक्ष्य
प्रभाव	सडक सम्मको पहुँचमा लाग्ने समय घटेको	सबै भन्दा बढि लाग्ने समय ४० मिनेट -गा.पा वस्तुगत विवरण)	१५ मिनेटमा भरेको हुँने
असर	१२ महिना यातायत संचालन हुँने वस्तिको संख्यमा वृद्धि भएको हुँनेछ ।	५६ वस्ति	१०६ वस्ति
सि नं	नतीजाका सूचकहरु	आधार वर्ष २०७७/२०७८को अवस्था	जम्मा
१	कच्च सडकको कि.मि. थप भएको	७२ कि.मि	२५.५ कि.मि
२	ग्राभेल तथा सोलिङ्ग सडकको कि.मि थप भएको	२० कि.मि.	६५ कि.मि
३	कालोपत्रे सडको कि.मि. वृद्धि	६.२ कि.मि	४७.२ कि.मि.
४	वैकल्पिक उर्जा वा विद्युत उपयोगबाट खाना पकाउँने दाउरा प्रयोग गर्नेको संख्या घटेको	५५९७ परिवार (गा.पा.को वस्तुगत विवरण २०७५)	३०९७
५	समुदायिक भवनका कारण समुदायिक सेवा सहज बनाउँने	११	२३

तालिका १६ वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापनका गन्तव्य तथा सूचकहरु

नतिजा तहहरु	सूचकहरु	आधार तथ्यांक	२०८२/२०८३ सम्मको लक्ष्य
प्रभाव	हरियालिमा वृद्धि भएको		
असर	खालि तथा पर्ति जमीनमा वृक्षारोपण गरी व्यवस्थित बनले ओगटेको क्षेफलमा वृद्धि हुने	७७१८ हेक्टर (गा.पा वस्तुगत विवरण)	७७२१ हेक्टर
सि.नं	नतीजाका सूचकहरु	आधार वर्ष २०७७/२०७८को अवस्था	जम्मा
१	जलवायु परिवर्तका अनुकुलका उपायहरु अवलम्बन भएको हुँने		८ उपायहरु
२	खाना पकाउँने दाउरा प्रयोग गर्नेको संख्या घटेको	५५९७ घर (गा.पा वस्तुगत विवरण)	२५०० घर
३	विपद्मा प्रत्येक वडामा प्रतिकार्यहरु भएको हुने	हुँदै आएको	९ प्रकारका प्रतिकार्यहरु
४	जोखिमयुक्त आवासहरु सुरक्षित भएका	खर र परालले छाएका ६८ घर (गा.पा वस्तुगत विवरण)	सबै ६८ घरको टीनको छााना लगाउने

तालिका १७ संस्थागत विकास, नीति नियम प्राप्ती, मानव संसाधन विकास र सुशासनका लक्ष्य तथा गन्तव्यहरु

नतिजा तहहरु	सूचकहरु	आधार तथ्यांक	२०८२/२०८३ सम्मको लक्ष्य
प्रभाव	योजनाको अन्त्य सम्ममा सेवाग्राहीले पालिकाको सेवाहरु पारदर्शी र सुशासन सहितको भएको महशुस गरेका अवस्था हुनेछ ।		
असर	<ul style="list-style-type: none"> जनसरोकारका सेवा हरु शिघ्र र चुस्त ढंगबाट प्रवाह भएको अवस्था खास गरी कृषि पशु सम्बन्धि सेवाहरु र खानेपानी मर्मत सेवा घरदैलोमा नै उपलब्ध भएका हुने छन् । 		
सि. नं.	नतिजाका सूचकहरु	आधार वर्ष २०७७/२०७८को अवस्था	जम्मा
१	गाउँपालिका र सबै वडामा मा वेभ वेस तथ्यांक प्रणाली स्थापना भएको	.... वडामा भएको	सबै वडामा
२	गाउँपालिकाको सेवा प्रवाहमा दक्ष जनशक्ति थप भै परिचालन भएको	०	१६२ जना
३	ले.प., सा.सु. र वेभमा तथ्यांक समावस गरी श्रोत साधनको परिचालन पारदर्शी भएको ।	भएको	निरन्तर पूर्ण पारदर्शी
४	भू-उपयोग नीति तयार भएको	०	तयार गर्ने
५	राजश्व सुधार योजना तयार भएको	०	तयार गर्ने
६	प्राप्त नमूना कानुन तथा नियमावलीहरु अनुसार गाउँपालिकाबाट विभिन्न प्रकारका कानुन, नियमावली तथा निदेशिका हरु तयार गर्ने	२८ वटा तयार भएको (गा.पा)	४५ वटा पुऱ्याउने
७	गाउँपालिकाको कार्य सम्पादनका लागि नीति तथा योजनाहरु तयार भएका हुनेछन् ।	०	९ वटा तयार गर्ने

२.४ आय-व्ययको प्रवृत्ति र प्रक्षेपण

आय प्रक्षेपण:

१. चालु आ.व. मा विभिन्न स्रोतको आयमा प्रति वर्ष १० प्रतिशत वृद्धिका आधारमा

- प्रथम वर्ष रु ५७,६३,७३,०००
  - दोस्रो वर्ष रु ६३,४०,१०,०००
  - तेस्रो वर्ष रु ६९,६३,०९,०००
  - चौथो वर्ष रु ७६,५९,१०,०००
  - पाचौ वर्ष रु ८४,२४,९७,०००
- ५ वर्षमा जम्मा रु ३,५१,५०,१९,०००

२. विगत ३ आ.व.हरुको आन्तरिक राजस्वको हिसाव गर्दा आ.व. २०७४/७५ रु ६२,८६,३०३ आ.व. २०७५/७६ मा रु १,४१,१७,६०३, आ.व. २०७६/७७ मा रु ५,६८,२३,८८१ भएकोमा आ.व. २०७७/७८ मा संसोधित अनुमान रु १,३७,३०,००० मात्र भएको हुँदा यसको सरदर वृद्धि तथा न्युनले एकरूपता

नपाएको हुँदा चालु आ.व. आ.व. २०७७/७८ कै अनुमान लाई सालाना १० प्रतिशत वृद्धिका दरले आन्तरिक राजस्व लगायत समग्र आयलाई पनि सोहि अनुपातमा अनुमान गरिएको छ ।

२.५ लगानीको स्रोत र व्यवस्था

२.५.१ लगानीको आवश्यकता र स्रोत

यो योजना कार्यान्वयन गर्न ५ वर्षका लागि आर्थिक, सामाजिक, शहरी विकास तथा पूर्वाधार, वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन र संस्थागत विकास तथा सुशासन र अन्तर सम्बन्धितमा गरी कुल जम्मा रु ३,६३,०८,२१००० आवश्यक पर्ने र ५ वर्षमा हुँने अनुमानित आय रु ३,५१,५०,९९,००० को अनुपातमा अपुग रकम रु १,४३,७९,६७० अपुग हुँने देखिन्छ । यो अपुग स्रोतको परिपूर्तिका लागि आन्तरिक राजस्व सुधार योजना बनाएर आन्तरिक राजस्व वृद्धि, सहकारी तथा निजी क्षेत्र, जनसहभागिता परिचालन तथा स्थानीय संघसंस्था सँग सहकार्य बढाएर परिपूर्ति गरिने छ ।

स्रोत आँकलनका विविध उपायहरु मध्ये बढि सरदर ५ वर्षका लागि उपलब्ध हुँने भनि आ.व. २०७८/७९ को सिलिङ्का आधारमा सामान्यतया प्रति वर्ष १० प्रतिशतका दरले सबै क्षेत्रबाट उपलब्ध हुँने आय र अनुदान तथा राजश्व बाँडफाँटमा वृद्धि हुने अपेक्षनका आधारमा ५ वर्षका लागि आय प्रक्षेपण गरिएको छ, आयको आधार र प्रक्षेपण गरिएका प्रतिफलहरुको प्राप्तिका प्रत्येक नतीजा र सो अन्तर्गतका कार्यहरुको अनुमानित सरदर लागत लाई हिसाबका आधारमा ५ वर्षको खर्च प्रक्षेपण गरिएको छ । यसरी हिसाब गर्दा केहि फरकता आउँन गएको बजेट तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । यसरी न्युन हुँन गएको बजेट लाई गाउँपालिकाले आफ्नो राजश्व सुधार योजना बनाएर तथा थप डोनरहरु सँग सम्पर्क बढाएर घाट पुरा गर्न सकिन्छ ।

तालिका १८ आ.व. २०७८/२०७९ -२०८२/२०८३ सम्मको आय प्रक्षेपण रु.००० मा

आय विवरण									
आय तर्फ रु.००० मा									
शिर्षक /स्रोत	आ.ब २०७५ /२०७६	आ.ब. २०७६ /२०७७	अधार वर्ष २०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	२०८०/२०८१	२०८१/२०८२	२०८२/२०८३	जम्मा रु .००० मा
नेपाल सरकार			३३४९००	३६८३९१	४०५२३०	४४४६५२	४८९११५	५३६०२४	२२४५४१२
समानिकरण अनुदान		१२०६००	१२११००	१३३२१०	१४६५३१	१६००८४	१७६०९२	१९३७०१	८०९६१८
सशर्त अनुदान		१५८७३०	१९४०००	२१३४०१	२३४७४१	२५८२१५	२८४०३६	३१२४३९	१३०२८३२
समपुरक अनुदान		०	१२८००	१४०८०	१५४८८	१७०३६	१८७३९	२०६१२	८५९५५
विशेष अनुदान		०	७०००	७७००	८४७०	९३१७	१०२४८	११२७२	४७००७
प्रदेश सरकार		०	६९३३२	७६२६४	८३८९०.४	९२२७९.०४	१०१४८०	१११६२७.९९	४६५५४१
समानिकरण अनुदान		९९५७	९९७३	१०९७०	१२०६७	१३२७४	१४५७४	१६०३१	६६९१७
सशर्त अनुदान		११७८२	२४५१२	२६९६३	२९६५९	३२६२५	३५८८७	३९४७६	१६४६१०
समपुरक अनुदान		४०२४९	२९८४७	३२८३१	३६११४	३९७२५	४३६९८	४८०६८	२००४३६
विशेष अनुदान		६४७३	५०००	५५००	६०५०	६६५५	७३२१	८०५३	३३५७९
राजश्व बाडफाँट		०	७७९६२	८५७५८	९४३३३.८	१०३७६७.४	११४१४४	१२५५५८.३७	५२३५६१
नेपाल सरकार		६२८००	६३७०२	७००७२	७७०७९	८४७८७	९३२६६	१०२५९२.५७	४२७७९६
प्रदेश सरकार		०	१४२६०	१५६८६	१७२५५	१८९८०	२०८७८	२२९६६	९५७६५
आन्तरिक स्रोत		७२२६४	४१७८२	४३७६५	५०३३६.५	५५५८८.६५	६११६८.९	६७२८६.८८७	२७८१४६
संचित कोष		०	२१९५२	२१९५२	२६३४२	२९१९५	३२१३७	३५३५३	१४४९७९
राजश्व	१४११८	५६८२४	१३७३०	१५१०३	१६६१३	१८२७४	२०१०१	२२१११	९२२०३
कन्टेन्जेन्स		०	६१००	६७१०	७३८१	८११९	८९३१	९८२३	४०९६४
जम्मा आय रु .००० मा		५३९६७९		५७४१७८	६३३७९०.७	६९६२८७.१	७६५९०८	८४२४९७.२५	३५१२६६१

तालिका १९ आ.व. २०७८/२०७९-२०८२/२०८३ सम्मको व्ययको प्रक्षेपण रु.००० मा

व्यय तर्फ									
खर्च शिर्षक	आ.ब २०७५ /२०७६	आ.ब. २०७६ /२०७७	आधार वर्ष २०७७ /२०७८ को संरोधित	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	२०८०/२०८१	२०८१/२०८२	२०८२/२०८३	जम्मा रु .००० मा
चालु खर्च		६८०८७		४००००	४४०००	४८४००	५३२४०	५८५६४	२४४२०४
सामाजिक सुरक्षा भत्ता									०
पूजिगत खर्च	३९९९२४	४३२७२२	३९७९८२	५२५९९६	६६९५०४	७०४६९६	८२३४६६	७५९०५७	३४७३८३९
क. आर्थिक विकास		९९९५७	९९९५०	६६९९०	९०९४००	९५४९०५	९९७३७९	९२४९८६	५७२७७२
ख. सामाजिक विकास		९९०४४९	६४९५०	९००५७९	९३३९९९	९२२८८७	९२९४७०	९४४०२९	६३०८६८
ग. पूर्वाधार विकास		९२७९८४	९३६५९४	२८८४५५	३४४५००	३५९०००	४९७६००	४९०३००	९८९९८५५
घ. वन, वातावरण तथा बिपद व्यवस्थापन		०	७५००	४९६५६	४३०००	५००५५	५०५९५	४८७४०	२३४०४६
ड. संस्थागत विकास, सेवा नीति नियम योजन, मानव संसाधन विकास र सुशासन		४५९३	७६९८८	७६०४	८६९३	२३६९	९८९०	९७२०	२२९९६
च. बस्तिस्तरका योजनाका लागी वडाहरुबाट परिचालन हुने			२००००	२००००	२२०००	२४२००	२६६२०	२९२८२	९२२९०२
जम्मा व्यय रु .००० मा			०	५६५९९६	७०५५०४	७५३०९६	८७६७०६	८९७६२९	३७९८०४३
आवश्यकताका आधारमा पुग अपुग बजेट रु ००० मा				८९८२	-७७७३.३	-५६७२८.९	-९९०७९८	२४८७६.२५९	-२०५३८२

२.५.२ आन्तरिक स्रोतको व्यवस्था र परिचालन नीति

राजस्व परामर्श समितिको सिफारिसमा गाउँ परिषदले तोकेको दरमा गाउँपालिकाले राजस्व संकलन गर्ने गर्दछ । सामान्यतया वैतेश्वर गाउँपालिका अन्तर्गत विभिन्न सिफारिस दस्तुरहरु, व्यक्तिगत घटना दर्ता तथा व्यवसाय दर्ता तथा नविकरण शुल्क, एकिकृत सम्पत्ति कर, घर बहाल कर, विज्ञापन कर, मालपोत तथा भूमि कर, व्यवसाय कर, उद्योगहरुको कर तथा निकासी करहरु गाउँपालिकाका आन्तरिक स्रोत हुन । यसरी प्राप्त स्रोत लाई यसै आवधिक योजनामा निर्दिष्ट गरिएका योजना तथा कार्यक्रमहरुमा परिचालन गरिनेछ ।

२.५.३ अन्तर सरकारी स्रोत परिचालन

सामान्यतया संघिय तथा प्रदेश सरकारबाट विभिन्न शिर्षकबाट गाउँपालिकामा बजेट प्राप्त हुने प्रावधान रहेको छ । राजस्व बाँडफाँडका अतिरिक्त अन्तर सरकारी वित्तिय हस्तान्तरण अन्तर्गत नेपाल सरकारबाट सशर्त अनुदान, वित्तिय समानिकरण अनुदान, समपूरक अनुदान, विशेष अनुदान, अन्तर स्थानीय तहबाट प्राप्त रकम, सामाजिक सुरक्षा भत्ता तथा संस्थागत सहभागिताबाट बजेट प्राप्त हुन्छ भने प्रदेश सरकारबाट पनि सवारी करको राजस्व बाँडफाँड तथा सशर्त अनुदान, वित्तिय समानिकरण अनुदान, समपूरक अनुदान, विशेष अनुदान प्राप्त हुन्छ । यसरी प्राप्त स्रोतलाई पनि यसै आवधिक योजनामा निर्दिष्ट गरिएका योजना तथा कार्यक्रमहरुमा परिचालन गरिनेछ ।

२.५.४ जनसहभागिता परिचालन

जनसहभागिता विकासका क्रममा एक महत्वपूर्ण उपाय हो । यो गाउँपालिका नागरिक र गाउँपालिका संगसंगै भन्ने मान्यतामा काम गर्ने र जनताको विकासमा स्वामित्वबोध गराउँन पनि जनताले धान्न सक्ने हद सम्मका उत्पादन तथा उत्पादकत्व बढाउँने र रोजगारी सिर्जना गर्ने प्रकारका योजनाहरु लागत सहभागितामा पहिलो प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्ने तर्फ उन्मुख हुँनेछ ।

२.५.५ निजी र सहकारी क्षेत्रको स्रोत परिचालन

निजी तथा सहकारी क्षेत्र यस गाउँपालिकाका विकास योजनाहरुका लागि अर्का महत्वपूर्ण विकास साभेदार रहनेछन् । खास गरी सहकारीहरु ग्रामिण अर्थतन्त्र चलायमान बनाउन महत्वपूर्ण अंग हुन् । नेपाल सरकारको तीन खम्बे अर्थ नीति अन्तर्गत सहकारी र निजी क्षेत्र एक महत्वपूर्ण अंग हुन् । तसर्थ गाउँको आर्थतन्त्र मजबुत बनाउँन निजीक्षेत्र र सहकारी संगको सहकार्य बढाईने छ ।

२.५.६ संघ संस्थाको स्रोत परिचालन

स्थानीय स्तरमा कार्यरत संघ संस्था र दातृ निकाय तथा अन्य संघसंस्थाहरु यस गाउँपालिकाको विकासका महत्वपूर्ण साभेदार पात्रहरु हुँने छन् । विकास साभेदारी तथा लागत साभेदारीमा यस्ता संघ संस्थाहरु संगको सहकार्यलाई तिब्रता दिईने छ ।

२.५.७ अन्य स्रोत परिचालन

यो आवधिक विकास योजना कार्यान्वयन गर्न आवश्यकताका आधारमा यो योजनाको लक्ष्य प्राप्तिमा सहयोग गर्न चाहने र असल नियतबाट आउँने जुन सुकै स्रोत लाई पनि स्वागत गरिनेछ ।

२.५.८ स्रोत साधनको बाँडफाँट तथा परिचालनका आधारहरू

स्रोत बाँडफाँटको मूल आधार वित्तिय व्यवस्थापन का न्यूनतम आधारहरू जस्तै,

१. **जनताको साधन जनताकै हितमा:** जनता बाट मागभै आएका योजनाहरू लाई प्राथमिकिकरण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२. **वित्तिय जवाफदेहिता:** स्रोतहरूको परिचालन जनताले महशुस गर्ने गरी पारदर्शि र जवाफदेहि भएर गरिनेछ ।
३. **नीतिगत व्यवस्था प्रति अडिग:** राजस्व संकलन, लक्ष्य निर्धारण, र खर्च निर्धारण स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय तहमा बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन , आर्थिक व्यवस्थापन तथा सम्पत्ति हस्तान्तरण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७४ र स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ (परिमार्जित) का प्रवधान अनुसार गरिनेछ ।
४. **प्रथमिकता केन्द्रित:** योजनाहरूको प्रथमिकतामा खर्च गरिने छ ।
५. **कार्य संचालनका लागि क्षमता विकास:** स्थानीय सरकारको संस्थागत र मानव संसाधनको क्षमताले कार्यलाई असर पार्ने हुँदा यस तर्फ पनि ध्यान दिईने छ । कार्यन्वयन कार्य योजना, कार्य जिम्मेवारी निर्धारण, नतीजा र सूचकहरूको निर्धारण प्रष्ट परिने छ ।
६. **जवाफदेहिता मापन:** आय व्ययको लेखा परीक्षण, आय व्ययको सार्वजनिकरण तथा सार्जनिक सुनुवाईका माध्यम बाट जवाफदेहिता मापनको व्यवस्था गरिनेछ ।

प्रस्तुत गरिएका योजनाहरूमा लाग्ने अनुमानित लागत नै हो । खास गरी कृषि को यान्त्रिकरणका माध्यमबाट व्यवसायिकरण, पशु पालनम व्यवसायिकरण, स्थानय स्रोत साधनमा आधारित उच्चम व्यवसायको स्थापना, सम्पदामैत्री पर्यटन विकास, समाजिक क्षेत्रमा शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, दिगो पूर्वाधार विकास, वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन, अन्तर सम्बन्धित विषयहरू, सेवा प्रवाह र सुशासन जस्ता विषयहरूको एकिकृत विकास गर्ने लक्ष्य तथा प्रतिफल प्राप्तीका लागि तयार गरिएको खर्च योजना नै स्रोत साधनको बाँड फाँटका मूल आधारहरू हुन ।

स्रोत साधनहरूको बाँडफाँट लाई निम्न संवैधानिक, कानुनि र नीतगत आधारसमेत लाई ख्याल गरिएको छ,

- ❖ नेपालको संविधानको अनुसूचि ८ र ९ मा उल्लिखित स्थानीय तहको एकल तथा साभ्ना अधिकारको सूचि,
- ❖ नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट आ.व. २०७७/०७८ को लागि प्रस्तुत भएको नीति तथा कार्यक्रम,
- ❖ नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको कार्य विस्तृतीकरणको प्रतिवेदन,
- ❖ संघीय सरकारले अंगिकार गरेको आवधिक योजनाले लिएका नीति तथा प्राथमिकताहरू,
- ❖ संघीय सरकारले अबलम्बन गरेका आर्थिक तथा वित्तिय नीतिहरू,
- ❖ स्थानीय तहको आवधिक योजनाले तय गरेका प्राथमिकताहरू,
- ❖ नेपाल सरकारको पन्ध्रौँ योजना (२०७६/२०७७-२०८०/२०८१)
- ❖ दिगो विकास लक्ष्य २०३०

२.६ सार्वजनिक खर्च र राजस्व परिचालन नीति:

२.६.१ सार्वजनिक खर्च नीति

वैतेश्वर गाउँपालिकाको सार्वजनिक खर्चको मूल नीति भनेको गाउँपालिका बासीको वृहत्तर हित र उनिहरूकै सरोकारका योजनाहरूमा पारदर्शि ढंगबाट खर्च गरिने नीति र छ सानु लागतमा सामजमा ठूलो हित हुँने र ठूलै प्रतिफल प्राप्त हुँने प्रकारका गतिविधिहरूमा खर्च गरी लेखा परीक्षण तथा सार्वजनिक सुनुवाईको माध्यमबाट पारदर्शि बनाईने नीति लिईएको छ ।

२.६.२ राजस्व नीति

राजस्व गाउँपालिकाको अभिन्न अंग हो र विकासका लागि ज्यादै महत्वपूर्ण अंश हो । संभावित र वर्तमानमा उपलब्ध राजश्वलाई व्यवस्थित रुपमा नियन्त्रण, व्यवस्थापन गर्नु आवश्यक छ । गाउँपालिकाको आफ्नो सार्वजनिक खर्च नियमावली तयार गरिएको छ र सोको मातहतमा रहेर राजस्व खर्च गरिँदै छ । यो योजनामा राजस्व सुधार योजना तयार गरी राजस्व वृद्धि गर्ने योजना तयार गरिएको छ ।

२.७ निजी क्षेत्रको स्रोत परिचालन नीति

योजनाका कतिपय गतिविधिहरू लागत साभेदारीमा संचालन गरिने छन् । खास गरी व्यावसायिक कृषि तथा पशुपालन, सिँचाईका लागि स्वायल सिमेन्ट पोखरी निर्माण, होम स्टेहरू को विकास गरिने छ । यस्ता प्रकारका गतिविधिहरूमा निजिक्षेत्रको स्रोत परिचाललाई प्राथमिकतामा राखिएको छ ।

२.८ सहकारी क्षेत्रको स्रोत परिचालन नीति

ग्रामिण अर्थतन्त्रलाई चलायमान बनाउन सहकारीको निकै ठूलो भूमिका छ । सहकारीमा जनताको पहुँच वृद्धि का साथै आय आर्जनका क्षेत्रमा सहकारी बाट व्यवसाय विकास र ऋण प्रवाहलाई जोडिने छ ।

२.९ जनसहभागिता परिचालन नीति

जनताले धान्न सक्ने हद सम्मका उत्पादन तथा उत्पादकत्व बढाउने र रोजगारी सिर्जना गर्ने प्रकारका योजनाहरू लागत सहभागितामा पहिलो प्राथमिकताका साथ कार्यन्वयन गर्ने नीति लिईने छ ।

२.१० संघ संस्थाको स्रोत परिचालन नीति

योजनामा अनुमान गरिएका अपुग स्रोत जुटाउन र लागत साभेदारीमा कार्य गर्न स्थानीय संघ संस्था संगको सहकार्य बढाईने छ ।

२.११ आन्तरिक स्रोत परिचालन नीति

यस गाउँपालिकाको आन्तरिक स्रोत भनेको वार्षिक राजस्व हो । यो आवधिक योजना अवधिमा राजस्व सुधार योजना तयार गरी करको दायरामा नआएको क्षेत्र पहिचान गरी जनताले पाएको सेवाको अनुपात र उनिहरूले तिर्नसक्ने क्षमता लाई ध्यानमा राखि कर को दर तथा क्षेत्र विस्तार गरी राजस्व वृद्धि गर्दै जाने नीति लिईएको छ ।

परिच्छेद ३: आर्थिक क्षेत्रको विकास

३.१ कृषि विकास

१. वस्तुगत विवरण

भू-उपयोगका हिसावले पालिकामा कुल जमिन ८०१४ हेक्टर मध्ये खेतियोग्य जमिन ३० प्रतिशत अर्थात २४०४ हेक्टर मात्र छ । अधिकांश ग्रामिण परिवेश भएको हुँदा उत्पादनको मूल साधन नै जमिन हो र उत्पादनको प्रकारमा कृषि तथा पशुपालनै हो । यस गाउँपालिकामा धान, मकै, आलु मुख्य उत्पादन हुने बालि हुँन । वर्तमानको उत्पादनको अवस्था हेर्दा यस गाउँपालिकामा ५१२७५ मुरी खाद्यान्न उत्पादन हन्छ भने २३३५ मे. टन आलु तथा अन्य तरकारी र ८३.२ मे. टन फलफूल उत्पादन हुन्छ ।

२. संभावना र अवसर

यस पालिका क्षेत्रमा उत्पादन हुने बालीमा पनि विविधता रहि आएको छ । तामाकोशी किनारतिर प्रशस्त मात्रामा धान उत्पादन हुने गर्दछ भने अग्लो भेगमा खासगरि आलु प्रशस्त मात्रामा उत्पादन हुने गर्दछ । त्यसका साथसाथै कोदो, मकै मुख्य रूपमा उत्पादन हुने बाली हुन । जग्गाको किसिमलाई हेर्दाखेरी करीव १७२९ रोपनी अब्बल, ८०६२४ रोपनी दोगम, १०८०० रोपनी सीम र ९८१९ रोपनी चाहार रहेको छ । यस हिसाबले कूल खेतियोग्य जमिन २४०४ हेक्टर मध्ये पनि १५४८.६ हेक्टर मा मात्र खेति गरिएको अवस्था भल्किन्छ भने समृद्धिको यात्रालाई खेतबारीबाट शुरु गर्न अझै पनि खेतिपातीका सुविधा वृद्धिका साथै उच्च मूल्यका बालिको छनौट गरी खेति विस्तार गर्न सकिने संभावना देखिन्छ ।

पालिकाको वस्तुगत विवरण अनुसार आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्याको (१५ देखि ५९ वर्ष) १५८४४ मध्ये ६२४५ परिवार कृषि तथा पशुपन्छि पालन व्यवसायमा संलग्न छन् र उत्पादनका हिसावले ५१२७५ मुरी खाद्यान्न उत्पादन हन्छ भने २३३५ मे. टन, आलु तथा तरकारी र फलफूल ८३.२ मे. टन उत्पादन हुन्छ ।

३. समस्या र चुनौती

कूल जमिनको केवल ३० जमिन (२४०४ हेक्टर) मात्र खेतियोग्य हुनु र त्यसको पनि ३० प्रतिशत अर्थात (७२१.२ हेक्टर) मा मात्र सिँचाईको व्यवस्था हुँनु, परम्परागत कृषि प्रणालिमा भर पर्नु, उच्च मूल्यका बालि छनौट गरी बढि लाभको क्षेत्रको उपयोग गर्न नसक्नु, भएका खेतीमा पनि लागत लाभको दृष्टिकोणमा खेती प्रणाली खर्चिलो हुनु, स्थानीय रैथाने जातको संरक्षण हुन नसक्नु, पकेट खेती विकास कार्यक्रम नहुनु एवं प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम संचालन नहुनु यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या रहेका छन् । अन्य समस्याहरुमा माटोको नियमित परीक्षण नहुनु, आवश्यक श्रमशक्तिको अभाव हुनु, बजार संजालको निर्माण नहुँनु, प्राविधिक जनशक्तिको अभाव हुनुजस्ता समस्याहरु पनि विद्यमान रहेका देखिन्छन् । यसका साथै व्यवसायिक ज्ञान तथा सूचनाको कमी, कृषि बजारको कमी, कृषि विमाको अभ्यासको कमि, संकलन केन्द्रको अभाव मुख्य चुनौतीको रूपमा रहेका छन् । स्थानीय हावापानी सुहाउँदो र बढी उत्पादन दिने खालको विभिन्न प्रजातीका बीउविजन उत्पादन गर्ने नर्सरी नहुँदा कृषकहरुले माग र आवश्यकता अनुसारको वोटविरुवा प्राप्त सकेका छैनन् । रैथाने बीउविजनको उपलब्धता र संरक्षण नहुँदा वाह्य तथा आनुवांशिक जातिय शुद्धता र गुणस्तर कम हुने बीउविजनको प्रयोग गर्नु पर्ने बाध्यता रहेको छ । सो बीउविजन समेत समयमा उपलब्ध हुन सकिरहेको अवस्था छैन । जलवायु

परिवर्तनको असरका कारण बालीमा देखापर्ने हानीका कारण भार तथा किराहरुको प्रकोप लगायत पोषण र पानी सम्बन्धी जोखिममा वृद्धि भइरहेको छ ।

४.सोच: हाम्रलागि हामै उत्पादन

५.लक्ष्य: स्थानीय उत्पादन, रोजगारी र आयमा दिगो वृद्धि हुने ।

६.उद्देश्य: समृद्धिको यात्रा खेतबारीबाट शुरु गर्न ।

- कृषिमा व्यवसायिकरण गर्ने
- कृषिमा यान्त्रिकरणका गर्ने
- कृषि उत्पादनमा वृद्धि गर्न भरपर्दो सिँचाईको विकास तथा विस्तार
- कृषि उत्पादनको बजारिकरणमा सहजता ल्याउने ।

७. रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
१: कृषिमा व्यवसायिकरणमा जोड दिईने छ ।	<ul style="list-style-type: none"> • माटोको प्रकार र हावापानी अनुसार पकेट क्षेत्र पहिचान गरिनेछ । • व्यवसायिक बन्न ईच्छुक कृषकलाई कृषिमा व्यवसायिककरण बारे सचेतना गरिईने छ । • उनिहरुले छनौट गरेका बालि व्यवसायिक योजना बनाउन सहजिकरण गरिनेछ । • लगानी सुनिश्चितताका लागि बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरु सँग समन्वय गरिईने छ । • साना लगानी कर्ताहरुको हकमा त्यस्ता साना किसानको लगत अद्यावधिक गर्ने । • त्यस्ता किसानको व्यवसायिक क्षमताको विकास गर्न व्यवसाय विकास सेवा प्रदायकहरुको सहयोग लिई उनिहरुलाई आवश्यक सीप प्रदान गर्ने । • आयात प्रतिस्थापन हुने तथा निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने प्रकारका आय मूलक कृषि व्यवसाय छनौट र संचालन गर्न ऋणमा पहुँच वृद्धि र प्रविधि सँग जोड्न सहयोग गर्ने ।
२: बजार सँगको संजाल निर्माण: कृषिको व्यवसायिकीकरणको बजारिकरणका लागि बजार सन्जालमा कृषक हरुलाई जोड्न सहयोग गरिनेछ ।	<ul style="list-style-type: none"> • यसरी व्यवसायिककरणमा सहयोग गरिएका साना किसानहरुको उत्पादनको बजारिकरण गर्न आवश्यक परे बजार संस्थाहरु जस्तै संकलन केन्द्रको निर्माण • बजार सन्जालमा आवद्ध गराउन थोक खरिदकर्ताहरुको पहिचान र उत्पादक र थोक खरिद कर्ता माझ समन्वय गरी सहयोग गर्ने • विशेष उत्पादन क्षेत्रमा पायक पर्ने गरी आवश्यक परेमा संकलन तथा निर्यात केन्द्रको निर्माण गर्ने । • उत्पादकहरुलाई बजारिकरणको सीप प्रदान गर्ने । • उत्पादकहरु र थोक बिक्रेताहरु बिच अन्तरक्रियाको व्यवस्था पछि उत्पादकहरु र थोक बिक्रेताहरु बिच खरिद बिक्रि सम्भौताको लागि सहजिकरण गर्ने ।
३: बाली विमामा जोड:	<ul style="list-style-type: none"> • यस्तो सेवा दाताहरु र किसान समूहबिच अनतरक्रिया तथा भेटघाट जस्ता कार्यहरु गरिईने । • बाली विमा बारे अन्य प्रचार प्रसार गरी यसलाई किसानको हितमा प्रभावकारी बनाईने छ । • विमा सहजकर्ताको सेवा धरदैलोमा नै उपलब्ध गराउने

४: कृषिमा यात्रिकरण गरिने छ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● कृषकहरु सँगको लागत सहभागितामा व्यवसायिक कृषिमा यात्रिकरणमा सहयोग गरिने छ । ● सहयोगको प्रतिशत कार्यपालिकाले तोके बमोजिम हुने छ । ● विपन्न वर्ग र सामाजिक रुपमा पछाडि पारिएका वर्गलाई लागत सहभागिताको प्रतिशतमा अन्यको तुलनामा २० प्रतिशत त्यस्ता कृषक लाई कम गराईने छ ।
-------------------------------	--

८. प्रमुख कार्यक्रम

कार्यक्रम	ईकाइ	परिमाण	कार्यान्वयन हुने स्थान	लगानीको स्रोत			
				संघ	प्रदेश	पालिका	सहकारी र नीजिक्षेत्र
थप व्यवसायिक तरकारी तथा फलफूल उत्पादन	व्यवसायी संख्या	४००	वडा १,३ र ७			✓	✓
फलफूल नर्सरी स्थापना	संख्या	१५	वडा २,३ र ५			✓	✓
तरकारीको बीऊ उत्पादन सहजिकरण	व्यवसायी संख्या	१०	वार्ड ५			✓	✓
कृषि विकास सम्बन्धी अन्य कार्यक्रमहरु	व्यवसायी संख्या	माग अनुसार	गा.पा.स्तरीय			✓	✓
आलुको व्यवसायिक उत्पादन	व्यवसायी संख्या	४००	वार्ड ४, ५, १ र ८			✓	✓
व्यवसायिक कफि खेती प्रवर्द्धन	व्यवसायी संख्या	१२००	वार्ड १, ७ र ८			✓	✓
व्यवसायिक कृषकलाई हाते ट्रैलर को व्यवस्था गर्न साभेदारी लागतमा सहयोग गर्ने	कृषक संख्या	२००	सबै वडाहरुमा			✓	✓
व्यवसायिक कृषकलाई थ्रेसर को व्यवस्था गर्न साभेदारी लागतमा सहयोग गर्ने	कृषक संख्या	२००	सबै वडाहरुमा			✓	✓
व्यवसायिक कृषकलाई कर्न सेलरको व्यवस्था गर्न साभेदारी लागतमा सहयोग गर्ने	कृषक संख्या	२००	सबै वडाहरुमा			✓	✓
व्यवसायिक कृषकलाई मकै छर्ने मेशिनको व्यवस्था गर्न साभेदारी लागतमा सहयोग गर्ने	कृषक संख्या	२००	सबै वडाहरुमा			✓	✓
व्यवसायिक कृषकलाई अनाज बत्ताउने पंखा (Crop Grading Fan) को व्यवस्था गर्न साभेदारी लागतमा सहयोग गर्ने ।	कृषक संख्या	२००	सबै वडाहरुमा			✓	✓
व्यवसायिक कृषकलाई धान काट्ने, मेशिन व्यवस्था गर्न साभेदारी लागतमा सहयोग गर्ने ।	कृषक संख्या	२००	सबै वडाहरुमा			✓	✓

९. अपेक्षित उपलब्धी

खाद्यान्न, फलफूल, आलु तथा तरकारी उत्पादन वृद्धि र रोजगारको अवसर वृद्धि भै जनताको आय र बचतमा पनि वृद्धि हुँने । साथै खाद्य तथा पोषण सुरक्षाको अवस्थामा सुधार हुँने ।

३.२: पशुपंछी विकास

१. वस्तुगत विवरण

गाउँपालिका क्षेत्रमा करीव ५३१ परिवार पशुपालनमा संलग्न रहेको देखिन्छ । पशुपालन गर्ने किसानहरूले वार्षिक रूपमा १६३३ गाई गोरु, १०४५ राँगा, ९५४७ खसीबोका बाखा तथा नगन्य मात्रामा बंगुर तथा भेडा च्याँगा पालन गरिहेका तथा सो बाट वार्षिक ६९.१२६ मे. टन मासु उत्पादन भैरहेको देखिन्छ । त्यसै गरी हाँस र कुखुरा ११६१७ पालन भएका छन् र २७२ क्रेट अण्डा र १६५३९ के.जि मासु उत्पादन हुने गर्दछ । यस गाउँपालिका क्षेत्रमा वार्षिक दुध उत्पादन ८६७१ लिटर उत्पादन भैरहेको देखिन्छ ।

२. संभावना र अवसर

गाउँपालिका क्षेत्रमा चरण क्षेत्रको रूपमा सामुदायिक वनका आशिक भूभाग र निजी जमिन नै प्रयोगमा आईरहेको छ । कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनको सहज विक्री वितरणका लागि समेत गरेर सबै वडामा एक एक हुँने गरी ८ संकलन तथा विक्री केन्द्र स्थापना गर्ने लक्ष्य लिईएको छ । पशु विकासका लागि गाउँपालिका क्षेत्रमा पर्याप्त चरण क्षेत्रको विकास गर्न सकिने, पशुजन्य उत्पादनको बजारको सम्भावना रहेको एवं उत्पादकत्व वृद्धि, बजार पूर्वाधारको विकास, उत्पादनमा संलग्न किसानहरूको व्यवसायिक दक्षता अभिवृद्धिजस्ता कार्य गर्न सकेमा यस क्षेत्रमा पशुपालन कार्यलाई थप व्यवसायिक बनाउन सकिने देखिन्छ ।

३. समस्या तथा चुनौतिहरू

पशुपालन तर्फ उन्नत जातको गाईभैसी, बाखापालन नहुनु, आधुनिक किसिमको गोठ, खोरको व्यवस्थामा कमी, उन्नत घाँसको व्यवस्था नहुनु तथा दक्ष प्राविधिकको सेवा विस्तार हुन नसक्नु, सरल कर्जाको व्यवस्था नहुनु उत्पादकत्व वृद्धि, बजार पूर्वाधारको विकास, उत्पादनमा संलग्न किसानहरूको व्यवसायिक दक्षता अभिवृद्धिजस्ता कार्य अभैपनि चुनौतिको रूपमा रहिरहेको छ । कुना काप्चामा एगोभेटको अभाव, उन्नत जातको घाँसहरूको कमी, दक्ष जनशक्तिको अभाव, पशु स्वास्थ्य उपकरणको कमी, नश्ल सुधारको कमी, भेटेरीनरी प्रसार सेवाको कमीजस्ता पक्षपनि थप समस्याको रूपमा रहेको छ ।

४. सोच: समृद्धिको अर्को यात्रामा पशुपंछी व्यवसाय ।

५. लक्ष्य: पशुपंछी उत्पादन वृद्धिबाट जनताको आय स्तरमा सुधार ल्याउने ।

६. उद्देश्य:

- पशुपंछीमा व्यवसायिकरण गर्ने ।
- पशु विमामा जोड दिने ।
- पशु उत्पादनको बजारिकरणमा सहजता ल्याउने ।

७. रणनीति तथा कार्यनीति:

रणनीति	कार्यनीति
१: पशुपंछिमा व्यवसायिकरणमा जोड दिईने छ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● पकेट क्षेत्र पहिचान ● किसान लाई आवश्यक तालिम ● लागत सहभागितामा पशु धन खरिद ● नश्ल सुधारमा जोड दिने । ● व्यवसायिक बन्न ईच्छुक कृषकलाई पशुपंछिमा व्यवसायिककरण बारे सचेतना गरिईने छ । ● उनिहरुले छनौट गरेका पशु पेदावारको व्यवसायिक योजना बनाउन सहजिकरण गरिनेछ । ● लगानी सुनिश्चितताका लागि बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरु संग समन्वय गराईने छ । ● साना लगानी कर्ताहरुको हकमा त्यस्ता साना किसानको लागत अद्यावधिक गर्ने । ● त्यस्ता किसानको व्यवसायिक क्षमताको विकास गर्न व्यवसाय विकास सेवा प्रदायकहरुको सहयोग लिई उनिहरुलाई आवश्यक सीप प्रदान गर्ने । ● आय मूलक पशु व्यवसाय छनौट र संचालन गर्न ऋणमा पहुँच वृद्धि र प्रविधि संग जोड्न सहयोग गर्ने ।
२: बजार संगको संजाल निर्माण पशुपंछीको व्यवसायिकीकरणको बजार सन्जालमा पशुपालक कृषक हरुलाई जोड्न सहयोग गरिनेछ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● यसरी व्यवसायिककरणमा सहयोग गरिएका साना किसानहरुको उत्पादनको बजारिकरण गर्न आवश्यक परे बजार संस्थाहरु जस्तै संकलन केन्द्रको निर्माण तथा बजार सन्जालमा आवद्ध गराउन थोक खरिदकर्ताहरुको पहिचान र उत्पादक र थोक खरिद कर्ता माभ समन्वय गरी सहयोग गर्ने विशेष उत्पादन क्षेत्रमा पायक पर्ने गरी आवश्यक परेमा संकलन तथा निर्यात केन्द्रको निर्माण गर्ने । ● उत्पादकहरुलाई बजारिकरणको सीप प्रदान गर्ने । ● उत्पादकहरु र थोक बिक्रेताहरु बिच अन्तरक्रियाको व्यवस्था पछि उत्पादकहरु र थोक बिक्रेताहरु बिच खरिद विक्रि सम्भौताको लागि सहजिकरण गर्ने ।
३: पशु विमामा जोड:	<ul style="list-style-type: none"> ● यस्तो सेवा दाताहरु र किसान समूहबिच अन्तरक्रिया तथा भेटघाट जस्ता कार्यहरु गराईने । ● बाली विमा बारे अन्य प्रचार प्रसार गरी यसलाई किसानको हितमा प्रभावकारी बनाईने छ । ● विमा सहजकर्ताको सेवा धरदैलोमा नै उपलब्ध गराउने

८. प्रमुख कार्यक्रम:

कार्यक्रम	ईकाइ	परिमाण	कार्यान्वयन हुँने स्थान	लगानीको स्रोत			
				संघ	प्रदेश	पालिका	सहकारी र नीजिक्षेत्र
थप व्यावसायिक बंगुर पालन फार्म विकास तथा स्तरोन्नती	घर धुरी संख्या	८०	सबै वडाहरु			✓	✓
थप व्यावसायिक गाई भैंस पालन	व्यवसायी संख्या	५०	सबै वडाहरु			✓	✓
थप व्यवसायिक बाखा पालन प्रवर्द्धन	व्यवसायी संख्या	२००	वडा १ देखी ८ वार्डमा			✓	✓
उन्नत तथा बोयर जातको बोका उपलब्ध गराउने	व्यवसायी संख्या	२०	सबै वडाहरु			✓	✓
व्यवसायिक माछा पालन	व्यवसायी संख्या	१०	वार्ड १, ३ र ५			✓	✓
प्राँगरिक मल प्रवर्द्धन र पशु मुत्र संकलन सहित गोठ सुधार कार्यक्रम	परिवार संख्या	५०००	सबै वडाहरु			✓	✓
व्यावसायिक लोकल कुखुरा तथा बट्टाइ पालन	व्यवसायी संख्या	१००	सबै वडा			✓	✓
चौपाया विमा कार्यक्रम	कृषक संख्या	१३००	सबै वडाहरु			✓	✓

९. अपेक्षित उपलब्धी

दुध, मासु, अण्डा, उत्पादन वृद्धि र रोजगारीको अवसर वृद्धि भै जनताको आय र बचतमा पनि वृद्धि हुने । साथै खाद्य तथा पोषण सुरक्षाको अवस्थामा सुधार हुने ।

३.३: सिँचाई

१. वस्तुगत विवरण

यस गाउँपालिकामा कुल खेतीयोग्य जमिन २४०४ हेक्टर मध्ये केवल ३० प्रतिशत अर्थात ७२१.२ हेक्टर खेतीयोग्य जमीनमा विभिन्न २० वटा योजनहरूबाट सिँचाई सुविधा पुगेको देखिन्छ र बाँकी ७० प्रतिशत जमिन अर्थात १६८२.८ हेक्टरमा वर्षे पानीको भरमा खेति गरिदै आएको ले जमिनको क्षमताका अनुपातमा उत्पादन हुन सकिरहेको छैन ।

२. संभावना र अवसर

गाउँपालिकामा सिँचाईका लागि हालसम्म प्रयोगमा रहेका प्रविधिहरूमा कूलो नै हो । सिँचाईका लागि प्रमुख श्रोतको रूपमा रहेका प्रशस्त नदिनाला र सानातिना रूपमा रहेका खोला तथा खोल्साहरू भएको हुँदा बहाव केन्द्रित तथा लिफ्ट गरेर समेत गरी विभिन्न २९ वटा सिँचाई योजना मर्मत, स्तरोन्नती र निर्माण बाट खेतीयोग्य भूमिमा सिँचाई सुविधा विस्तार गर्न संभावना रहेको छ ।

३. समस्या तथा चुनौतिहरू

संचालित सबै सिँचाई आयोजनाको नियमित रूपमा मर्मत सम्भार नहुनु, सिँचाईका श्रोतहरूको संरक्षण नहुनु एवं सिँचाई सुविधाबाट वञ्चित क्षेत्रका लागि वैकल्पिक सुविधाको कमी मुख्य चुनौतीको रूपमा रहेको देखिन्छ ।

४ सोच: सिँचाई रहित बाट सिँचाई सहितको खेति प्रणाली

५. लक्ष्य: सिँचाई हुँने जमिनको प्रतिशत वृद्धि गरी उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने

६. उद्देश्य:

- नयाँ सिँचाई योजनाहरूको निर्माण
- भैरहेकाको मर्मत र स्तरोन्नती

७. रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
असिँचित कृषियोग्य जमिनको सिँचाई विस्तार गरिनेछ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● भरपर्दो स्रोतहरूको पहिचान र समिक्षा । ● पुराना र अवस्था बिग्रिएका योजनहरूको स्तरोन्नती गरी दिगो बनाईने । ● बहावको स्रोत नभएका स्थानमा लिफ्ट विधिबाट सिँचाईको विकास गरिने । ● सिँचाई योजनाहरू निर्माण तथा विस्तार गर्न लागत सहभागितालाई बढि जोड दिईने । ● स्रोत नभएका ठाँउमा स्वयल सिमेन्ट पोखरी निर्माण गरिने । ● खानेपानी लाई पनि एक घर एक धाराको अवधारणमा लगिने हुँदा प्रत्येक धारालाई आय आर्जन सँग जोडिने ।

८. प्रमुख कार्यक्रम

कार्यक्रम	ईकाइ	परिमाण	कार्यान्वयन हुँने स्थान	लगानीको स्रोत			
				संघ	प्रदेश	पालिका	सहकारी र नीजिक्षेत्र
काब्रे सिँचाई योजना	संख्या	१	वार्ड नं ४ र ५	✓	✓	✓	✓
खहरेखोला-चौखर्क - सिँवरी सिँचाई योजना	संख्या	१	वार्ड नं ४ र ५	✓	✓	✓	✓
विभिन्न सिँचाई योजना मर्मत	संख्या	४	वार्ड २			✓	✓
विभिन्न सिँचाई योजना मर्मत	संख्या	४	वार्ड ४			✓	✓
विभिन्न सिँचाई योजना विस्तार तथा निर्माण	संख्या	४	वार्ड ५			✓	✓
विभिन्न सिँचाई योजना विस्तार तथा निर्माण	संख्या	४	वार्ड ८			✓	✓
विभिन्न सिँचाई योजना विस्तार, निर्माण र मर्मत	संख्या	५	वार्ड ३			✓	✓
मजुवा खोला, मरुवाटार/घिमिरेटार सिँचाई निर्माण	संख्या	१	वार्ड ६			✓	✓
तामाकोशी, काँडे मार्बुटार छाप लिफ्ट चिँचाई योजना	संख्या	१	वार्ड ७			✓	✓
पाके घर्तिगाउँ लिफ्ट चिँचाई योजना	संख्या	३	वार्ड ७			✓	✓
तमाकोशी डाँडागाउँ लिफ्ट चिँचाई योजना	संख्या	२	वार्ड ६			✓	✓
खानीखोला, हेउलीचौर लिफ्ट चिँचाई योजना	संख्या	१	वार्ड २			✓	✓
खहरेखोलन मानेडाँडा सिँचाई योजना	संख्या	१	वार्ड १			✓	✓
बगर रणभूमी सिँचाई योजना	संख्या	१	वार्ड १			✓	✓
खानीखोला, गैरीमुदी - खरिस्वारा, मुलाबारी र देउलीटार लिफ्ट सिँचाई योजना	संख्या	५	खानीखोला, गैरीमुदी - खरिस्वारा, मुलाबारी देउलीटार र वडा २			✓	✓
किसान सँग ५० प्रतिशतको लागत सहभागितामा स्वयल सिमेण्ट पोखरी निर्माण	पोखरी संख्या	३०००	गा.पा सबै वडाहरु			✓	✓

९. अपेक्षित उपलब्धी

थप १५० हेक्टर जमिना दिगो सिँचाई व्यवस्था भै थप ३७५० मे.टन खाद्यान्न, ४६५ मे. टन आलु तथा ६.८ टन तरकारी तथा फलफूल गरी ४२२२ मेटन खाद्यान्न र अन्य आलु तथा फलफूल जस्ता नगदे बाली थप उत्पादन हुँने छ ।

३.४: उद्योग तथा बाणिज्य

१. वस्तुगत विवरण

आर्थिक सर्वेक्षण २०१८ अनुसार वैतेश्वर गाउँपालिकामा उद्यम व्यवसायहरूको संख्या ५८६ रहेका र १६५७ जना जनशक्ति संलग्न (१०११ पुरुष र ६४६ महिला) रहेको देखिन्छ। महिला पुरुषको अनुपात हेर्दा आर्थिक कार्यहरूमा ६१.०१ प्रतिशत पुरुष र ३८.९९ प्रतिशत महिलाको सहभागिता देखिन्छ। जम्मा ५८६ उद्यम व्यवसायहरू मध्ये पनि सबै भन्दा बढि २४५ थोक तथा खुद्रा व्यापारमा संलग्न छन् भने दोस्रोमा आवास तथा खानपिनमा ९२, तेस्रोमा उत्पादनमूलक ८२ तथा चौथोमा कृषि उद्यममा ४५ उद्यम स्थापित छन् र बाँकी खानी, विद्युत, ग्याँस, पानी आपूर्ति तथा निर्माण, यातायात, भण्डारण, सूचना तथा संचर, वित्तिय तथा विमा, शिक्षा, सामव स्वास्थ्य र सामाजिक कार्य लगायत धरजग्गा, पेशा, वैज्ञानिक, कला तथा मनोरन्जन जस्ता उद्यम व्यवसायहरू संचालन अवस्थामा छन्। एक अनुमानमा वैदेशिक रोजगारीबाट वार्षिक ११ करोड सम्म विप्रेषण गाउँपालिकामा भित्रने गरेको अवस्था छ।

२. संभावना र अवसर

गाउँपालिकाको उद्यम विकास रणनीतिक योजना २०७५ अनुसार यस गाउँपालिकामा विशेष गरी स्थानीय स्रोत साधनमा आधारित कृषि तथा पशुजन्य उपज, माछा र जडिबुटीको उत्पादन, प्रसोधन र बजारीकरण सम्बन्धी उद्योगको संभावना रहेको छ। कृषि, पशुपंक्षी, माछा, जडिबुटी उत्पादनको लागि आवश्यक प्रविधि, सामग्री र वस्तु सेवा र स्थानीय उत्पादन बजारीकरण सम्बन्धी व्यापार व्यवसायमा पनि क्रमिक वृद्धि हुँदै गईरहेको छ।

तसर्थ स्थानीय स्रोत तथा सीप, बजारको माग र संभावित उद्यमीको चाहनाको तालमेलमा एककृत सेवाहरूको अवधारणा जस्तै १) उद्यम विकासका लागि पूर्व तयारी जस अन्तर्गत स्रोत साधनको सर्वेक्षण, लीक्षत समूह पहिचान, बजारको माग अध्यावधिक जस्ता कार्यहरू र सामाजिक परिचालन अन्तर्गत गा.पा. वडा तथा बस्तिस्तरको अभिमूखिकरण आदि। २) उद्यमशिलता विकास ३) प्राविधिक सीप विकास ४) वित्तिय सेवामा पहुँच ५) उपयुक्त प्रविधिमा पहुँच तथा ६) उत्पादनहरूको बजारिकरण र केहि वर्ष सम्म निरन्तर प्राविधिक सेवा जस्ता सेवा लाई उद्यम विकास सहजकर्ता मार्फत सेवा दिई स्थानीय स्रोत साधनमा आधारित उद्यम व्यवसाय सिर्जना गर्ने संभावना प्रशस्त रहेको छ।

३. समस्या र चुनौती

उद्योग संचालन सम्बन्धी पर्याप्त सीप तथा जानकारीको कमी हुनु, उद्योग सिर्जना, विकास र संचालन सम्बन्धी एकिकृत सेवा प्रवाह नहुनु, तालीम पर्याप्त नहुनु, परम्परागत व्यवसायलाई आधुनिकीकरण गर्न नसक्नु, उद्योग संचालनका लागि वित्तिय पहुँच नहुनु तथा स्थानीयस्तरमा दक्ष जनशक्तिको उपलब्धता नहुनु प्रमुख समस्याको रूपमा रहेको देखिन्छ। त्यसै गरी पालिकामा भित्रिएको विप्रेषण पाउँने परिवारलाई समेटी उत्पादनमूलक कार्यमा लगाउँन नसक्नु र उत्पादनमुखी बजारको व्यवस्थापन नहुनु, व्यवसायिक परामर्श सेवा तथा सूचना कमीजस्ता उद्योग व्यवसाय विकासको चुनौतिको रूपमा रहेका छन्।

४. **सोच** “स्थानीय स्रोत तथा साधनको उपयोगबाट उद्यम र रोजगारीमा वृद्धि, वैतेश्वर गाउँपालिकाका विपन्न वर्गको समृद्धि” ।

५. **लक्ष्य** स्थानीय स्रोतमा आधारित उद्योग तथा बाणिज्यको पर्यटनको माध्यमबाट गाउँपालिका बासिको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने ।

६. उद्देश्य:

- छरिएर रहेको स्रोत साधन, जनशक्ति र सम्पदाहरूलाई अवसरहरूको रूपमा अधिकतम उपयोग गरी उद्यम स्थापना गर्ने ।
- सम्पदा मैत्री पर्यटन विकास गर्ने ।

७. रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
१. स्थानीय स्रोत, साधन र सीपमा आधारित तथा बजारमा मागमा आधारित उद्यम व्यवसायको स्थापना गर्न एकिकृत सेवाहरू प्रदान गरिनेछ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● स्थानीय स्रोत सर्भे र लक्षित समूह पहिचान गरिने । ● लक्षित समूहलाई उद्यमशिलताका तालिम प्रदान गरी उद्यम व्यवसाय छानैट गर्न लगाईने । ● उद्यम व्यवसाय संचालन गर्न माग भएको सीप प्रदान गर्ने । ● उद्यमको प्रकार अनुसार प्रविधिमा जोडिने । ● आवश्यक ऋणमा पहुँचका लागि सहकारी तथा बैंकहरू संग समन्वय गराईने । ● उद्यमी व्यवसायि लाई बजार संजालमा जोडिने ।
२. परम्परागत सीपहरूको आधुनिकीकरण गरिनेछ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● लोपोन्मुख परम्परागत शिल्पीहरूको सीपलाई बजार मैत्री र सम्मानित बनाउन त्यस्ता सीपहरूको स्तरोन्नती गरी उन्नत प्रविधिसँग जोड्ने । ● त्यस्ता सीप र शिल्पिहरूको तथ्याङ्क अद्यावधिक गरिने छ । ● बजारमैत्री प्रविधियुक्त सीप प्रदान गरिने छ । ● सीप परिक्षणको व्यवस्था गरिने छ । ● आय आर्जनका गतिविधिहरू शुरु गर्न बीऊ पूँजिकालागि घुम्तिकोषमा पहुँच वृद्धि गराईने छ ।
३. वैदेशिक रोजगारी बाट फर्केका विप्रेषण प्राप्त परिवारलाई उद्यम स्थापनामा सहजिकरण गरिने र सुरक्षित आप्रवासको सुनिश्चितता गर्ने	<ul style="list-style-type: none"> ● वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका युवा तथा विप्रेषण पाउने परिवारको लागत तयार गर्ने । ● उनिहरूलाई पायक पर्ने स्थानमा व्यवसायिक सचेतना कार्य संचालन गर्ने र उपयुक्त उद्यम तथा व्यवसाय छनौट गर्न सहजिकरण गर्ने । ● व्यवसायिक कृषि तथा अन्य गैर कृषि व्यवसायमा लगाउन सहजिकरण गर्ने । ● सुरक्षित वैदेशिक रोजगारका लागि सूचना प्रवाह गर्ने ● वैदेशिक रोजगारका कारण उत्पन्न मानसिक समस्याहरूमा

	मनोसमाजिक परामर्श सेवा प्रदान (व्यक्तिगत र सामुहिक परामर्श)
<p>४. घुम्तिकोष स्थापना गरी र परिचालन ज्यादै न्युन पूँजी भएका परिवारको वित्तिय पहुँच सहज बनाईने छ ।</p>	<p>ज्यादै न्युन पूँजी भएका कतिपय गरीब तथा विपन्न परिवारलाई हातमा सीप भएर पनि थोरै बीउ पूँजीको अभावमा र ऋणको भन्कटले आयमूलक व्यवसाय थाल्न नसक्ने अवस्थामा त्यस्ताका लागि छोटो समयको निमित्त घुम्तिकोषको स्थापना गरी स्थानीय सहकारी मार्फत ऋण दिन घुम्तिकोषको परिचालन गरिने छ ।</p> <p>घुम्तिकोषको स्थापना</p> <ul style="list-style-type: none"> ● गाउँपालिकाले प्रत्येक वर्षको बजेटबाट गाउँसभाबाट निर्णय गराएर गरीब तथा विपन्न वर्गको आय आर्जन कार्यकालागि एउटा निश्चित रकमबाट घुम्तिकोषको स्थापना गर्ने छ । ● यसरी स्थापना भएको कोषको रकम छुट्टै बैंक खातामा राखिने छ । ● यो कोषमा सालाना रकम जम्मा गर्दै लगिने छ । ● सरल कर्जा बाट आएको व्याजको अंश पनि यसै खातामा जम्मा हुने छ । <p>घुम्तिकोषको परिचालन</p> <ul style="list-style-type: none"> ● यो घुम्तिकोषको उपयोग केवल ज्यादै न्युन पूँजीभएका गरीब तथा विपन्न परिवारलाई आय आर्जनका लागि छोटो समयका लागि सरल कर्जाका रूपमा बाहेक अन्य उपयोग गरिनेछैन । ● घुम्तिकोषको परिचालन गाउँपालिकाले सहकार्य गर्न छनौट गरेका स्थानीय सहकारी मार्फत परिचालन गरिनेछ । ● यो न्युन पूँजीभएका गरीब तथा विपन्न परिवारलाई आयआर्जनका लागि बीउ पूँजीका रूपमा दिईनेछ । ● घुम्तिकोषबाट ऋण दिदा स्थानीय सहकारी लाई बढिमा ७ प्रतिशत सम्म ऋणहरूबाट व्याज लिई ४ प्रतिशत आफुले राख्न र बाकी ३ प्रतिशत घुम्तिकोष वृद्धिका लागि जम्मा गर्ने गरी विस्तृत कार्य विधि अपनाई कार्यान्वयन गरिने छ ।
<p>५. एकिकृत सेवा सहज बनाउन र ध्वनी तथा वायु प्रदुषण बाट जनता लाई टाढा राख्न औद्योगिक ग्रामको व्यवस्था गरिने छ ।</p>	<p>नेपाल सरकार उद्योग बाँणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयबाट तयार भएको औद्योगिक ग्राम स्थापना सम्बन्धि कार्यविधि २०७५ अनुसार छरिएर रहेका साना साना उद्यम व्यवसायिहरूलाई एकिकृत सेवा दिन सहज बनाई उद्यम तथा रोजगारी सिर्जनामा विशेष जोड दिनका लागि निम्न कार्यहरू गरिने छ ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● बस्तिबाट कम्तिमा पनि १ किलोमिटरको दुरिमा आर्थिक र भौगोलिक हिसाबले उपयुक्त र न्युन वातावरणीय असर पर्ने कम्तिमा पनि ४० रोजनी पायक पर्ने जमीनमा औद्योगिक ग्रामको व्यवस्था गरिनेछ । ● आद्योगिक ग्रामको निर्माण, बाटोको मापदण्ड, अन्य पूर्वाधार तथा

	<p>सेवा सुविधा बारे नेपाल सरकारको “औद्योगिक ग्राम स्थापना तथा संचालन सम्बन्धी कार्यविधि २०७५” अनुसार गरिने छ ।</p> <ul style="list-style-type: none"> विशेष गरी ध्वनी तथा वायु प्रदुषण गर्ने तथा ज्यादै सानु पूँजी लगानीबाट संचालन गरिने गरीब तथा विपन्न वर्गका लघु तथा घरेलु उद्योगहरूलाई औद्योगिक ग्राममा उद्यम संचालन गर्न स्थान दिईने छ । औद्योगिक ग्राममा उद्यम स्थापना र सेवाहरूको उपयो गरेवापत लाग्ने शुल्क गाउँकार्यपालिकाले निर्धारण गरे अनुसार हुने छ ।
६. बाणिज्य तथा व्यापार प्रवर्द्धन गरिनेछ	<ul style="list-style-type: none"> बजार संजालको विकास गरिने । कृषि तथा पशु उत्पादनहरूको संकलन केन्द्र स्थापना कृषि तथा व्यापार मेलाहरूको आयोजन गरिने ।

८. प्रमुख कार्यक्रम

कार्यक्रम	ईकाइ	परिमाण	कार्यान्वयन हुने स्थान	लगानीको स्रोत			
				संघ	प्रदेश	पालिका	सहकारी र नीजिक्षेत्र
वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका युवालाई व्यवसायमा विशेष सहयोग साथ व्यवसाय सिर्जना गर्न सहयोग	संख्या	२००	सबै वडाहरू			✓	✓
स्थानीय स्रोत साधनमा आधारित उद्यम सिर्जना गर्न एकिकृत सेवा प्रदान	उद्यम संख्या	१०००	सबै वडाहरू वडा ७ को कफि प्रशोधन सहित			✓	✓
उद्यमीहरूलाई लेखा व्यवस्थापन बजारीकरण तालीम	सहभागी संख्या	३००	सबै वडाहरू			✓	✓
सुरक्षित वैदेशिक रोजगारका लागि सूचना प्रवाह गर्ने	सहभागी संख्या	३०००	सबै वडाहरू			✓	✓
वैदेशिक रोजगारका कारण उत्पन्न मानसिक समस्याहरूमा मनोसमाजिक परामर्श सेवा प्रदान (व्यक्तिगत र सामुहिक परामर्श)	सहभागी संख्या	५००	सबै वडाहरू			✓	✓
औद्योगिक ग्रामको स्थापना	संख्या	१	वडा ७ मार्बु		✓	✓	
घुम्तिकोषको स्थापना	रु. ००० मा	१००००	गा.पा स्तर			✓	
स्थानीय उपजको उपजको बजार सँगको संजाल निर्माण	संजाल	९	सबै वडाहरूमा			✓	✓

	संख्या						
कृषि तथा पशु संकलन केन्द्र स्थापना र व्यवस्थापन	संख्या	८	सबै वडाहरुमा			✓	✓
कृषि तथा व्यापार मेलाको आयोजना	संख्या	१०	गा.पा. स्तरमा			✓	✓

९. अपेक्षित उपलब्धी

वैदेशिक रोजगारीमा जानेको संख्या घटी स्वदेशमै रोजगार बन्ने, नया उद्यम व्यवसाय स्थापना हुँने, पर्यटनका संभावन पहिचान र विकास हुँदा रोजगारी बढ्ने, गरिबी घट्ने, खाद्य सुरक्षामा योगदान हुँने, आय वृद्धि, बचत वृद्धि हुँने ।

३.५: पर्यटन

१ वस्तुगत विवरण

पर्यटन र प्रकृति तथा सम्पदाहरू एक अर्काका पुरक हुँन । वैतेश्वर गाउँपालिका प्राकृतिक श्रोत तथा पर्यटकीय दृष्टिकोणले हर्दा धनी देखिन्छ । यहाँको वातावरणमा पनि विविधता देखिन्छ । समुन्द्र सतहदेखि करिब २३०० मिटर हनुमन्तेश्वर डाँडा पर्यटकिय हिसावले एकदमै सम्भावना बोकेको क्षेत्र हो भने यस्तै करिब १५०० मिटरमा रहेको तामाकोशी किनार रहेको छ । साथै यहाँका विभिन्न धार्मिक स्थलहरू, गुम्वा तथा मन्दिरहरू प्रशस्त छन् । याहाँका प्रख्यात पर्यटकीय स्थलहरूमा दृश्यावलोकन, पिकनिक स्पोट, खेल मैदान, दोलखा भिमसेनको पूजा हने देउराली, पिकनिक स्पोटको रुपमा सिमबारी देउराली, चौर खर्क गुफाको देवी थान, सेती देवी मन्दिर, दृश्यावलोकनका लागि पात्ले डाँडा, छर्ने द्याडको मन्दिर तथा गुफा, गडी डाँडा स्थित राई किराँतहरूले लडाई गरेको स्थान तथा उच्च पहाडी भेग, तामा धातुको उत्खनन भएका ठाँउ भिर गुफा, महादेवले पाईला टेकेको स्थान पोखरी, वैतेश्वर महादेव, वैशाखेश्वरी मन्दिर, कर्कले गुफा र डाडडुंगेश्वरी मन्दिर याँका प्रमुख सम्पदा क्षेत्रहरू हुँन । त्यसैगरी यस गाउँपालिकाको अधिकांश क्षेत्र जैविक विविधता र दृश्यावलोकनको लागि महत्वपूर्ण रहेको छ ।

२. अवसर र संभावना

यस गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका विभिन्न धार्मिक स्थलहरू, गुम्वा तथा मन्दिरहरू नै यस पालिकाका पर्यटन विकासका संभावनाहरू हुन । यिनीहरूको सुधार गरी धार्मिक तथा साँस्कृतिक तथा प्रकृतिक दृश्यावलोकन तथा मनोरंजनका लागि आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटन यातायतको सहजता र होमस्टेहरूको विकास बाट विकास गर्न सकिने संभावना प्रचूर मात्रामा रहेको छ ।

३. समस्या र चुनौति

ऐतिहासिक एवं धार्मिक क्षेत्रको संरक्षण एवं प्रवर्द्धन प्रभावकारी नहुनु, पर्यटकीय क्षेत्रको पहिचान एवं संभावनाका लागि कुनै योजना नहुनु, व्यवस्थित रुपमा होमस्टे लगायत पर्यटकीय सुविधाहरूको उपलब्धतामा कमी, सुरक्षित पर्यटनप्रति आश्वस्त पार्न नसक्नु एवं व्यवस्थित होटल नहुनु, पर्यटन प्रवर्द्धनको निम्ति आवश्यक नीतिनियम तथा ज्ञानको अभाव, पर्यटकीय विकासको लागि आवश्यकीय सूचना, बाटो, धारा, पथ प्रदर्शकहरू होटल व्यवसाय, बैंक, वित्तिय संस्था आदिको अभाव प्रमुख समस्याको रुपमा रहेको छ ।

४. सोच: जिविकाको अर्को आधार पर्यटन पूर्वाधार

५. लक्ष्य: सम्पदा मैत्री पर्यटन विकास गर्ने

६. उद्देश्य:

- सम्पदा तथा संस्कृतिहरूको संरक्षण र स्तरोन्नती
- प्राकृतिक सम्पदाहरूको जगेर्ना
- आवश्यक पर्यटन पूर्वाधारहरूको विकास

७. रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
पर्यटन विकासले जनताको आर्थिक विकासलाई ठूलो टेवा पुग्ने भएको हुँदा गाउँपालिका क्षेत्रमा पर्यटक आकर्षित गर्न पर्यटनका पूर्वाधारहरूको विकासमा जोड दिईने छ ।	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिका क्षेत्रमा सम्पूर्ण बाटो घाटोको सुधार गर्ने । पर्यटक आकर्षित गर्न पर्यटनका पूर्वाधारहरूको विकासका साथै खास गरी होटलहरूको सुधार तथा होमस्टे प्रणालीको स्थापना गरी पर्यटनमैत्री बनाउन स्थानीय व्यवसायीहरूलाई सीप तथा उत्प्रेरणा प्रदान गर्ने । गाउँपालिका भित्र विद्यमान प्राकृतिक, धार्मिक, ऐतिहासिक तथा साँस्कृतिक सम्पदाहरूको संरक्षण तथा सम्बर्द्धनमा जोड दिने ।

८. प्रमुख कार्यक्रम

कार्यक्रम	ईकाइ	परिमाण	कार्यान्वयन हुँने स्थान	लगानीको स्रोत			
				संघ	प्रदेश	पालिका	सहकारी र नीजिक्षेत्र
पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि हनुमन्ते गरुयोजना कार्यान्वयन	संख्या	१	हनुमन्ते डाँडा, ठूलावन र खावा		✓	✓	✓
पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि हेलिप्याड निर्माण	संख्या	९	सवै वडा र गा.पा.केन्द्र			✓	
त्रिवेणीघाटमा पाटी पौवा, शौचालयका साथ सम्पूर्ण सुधार कार्य र गडी संरक्षण	संख्या	१	त्रिवेणी घाट वडा १			✓	✓
पर्यटकीय स्थलहरूको सुधार र पर्यटन प्रवर्द्धन	संख्या	४०	सवै वडाको उपयुक्त स्थानमा			✓	✓
कालाघारी भरनामा होमस्टे प्रवर्द्धन	संख्या	२०	कालाघारी वडा ८			✓	✓
होमस्टे संचालनमा सहयोग	संख्या	७०	वडा ४, ५ र ३			✓	✓
भ्युटावर निर्माण	संख्या	२	वडा ५, ८			✓	✓
बुध्द पार्क निर्माण	संख्या	१	वडा ६, नाम्दु		✓	✓	✓

९. अपेक्षित उपलब्धीः पर्यटकको आगमन बाट स्थानीय उत्पादनको खपत बढ्ने, रोजगारी र आयका अवसरहरू विकास हुँदै जाने

३.६ सहकारी

१. वस्तुगत विवरण

वित्तिय पहुँच तथा सेवाको लागि गाउँपालिकामा हाल गाउँपालिकामा बैंक ३, वित्तिय संस्था ४, बचत तथा ऋण सहकारी, बहुउद्देश्यीय र कृषि गरी जम्मा ४९ वटा सहकारीबाट वित्तिय सेवा उपलब्ध भैरहेको छ । गाउँपालिकाका १९१५६ व्यक्ति सहकारी सेवाको पहुँचमा रहेको देखिन्छ ।

२. अवसर र संभावना

सावजनिक, निजि र सहकारी को विकासमा सहभागिताको माध्यमबाट अर्थतन्त्रलाई उन्नत बनाउने संवैधानिक व्यवस्था अनुरूप यस गाउँपालिका को ग्रामिण अर्थतन्त्र चलायमान बनाउन सहकारीको भूमिका अति महत्वपूर्ण रहेको अवस्था छ । छरिएको पूँजि एकत्रित गरी गाउँमै पूँजि निर्माण गरी आवश्यक पर्ने लाई बिना भ्रंभट आर्थिक सेवाहरु सुचारु गर्न सहकारी क्षेत्रको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको छ । तसर्थ दिगो विकास लक्ष्य हाशिल गर्न पनि सहकारी संस्थाहरु सँग सहकार्य अपरिहार्य छ ।

कृषि तथा पशुपालनमा व्यवसायिकरण गर्दा थप २४०० जति व्यवसायिक किसान थपिने, कृषिमा यान्त्रिकरणका लागि लागत सहभागित लगायत अन्य उच्चम व्यवसाय सहित थप १२०० जति आर्थिक ईकाईहरुको स्थापना तथा सहकारीमा साविकमै जाडिएका समेतलाई अवश्यक पर्ने ऋणका लागि पनि सहकारीको आवश्यकता पर्ने हुँदा यस पालिकामा थप सहकारीको स्थापना तथा भैरहेकाको स्तरोन्नती त्यतिकै आवश्यक र संभव दुवै रहेको अवस्था छ ।

३. समस्या र चुनौति

सहकारी संचालनमा कर्मचारी एवं पदाधिकारीहरुको क्षमतामा कमी, सहकारीहरुको नियमित एवं प्रभावकारी अनुगमन नहुनु, वित्तिय संस्थाबाट लिइने ऋणको सदुपयोग हुन नसक्नु एवं व्यवसायको लागि ऋणको जोखिम उठाउने क्षमतामा कमी, स्थानीयहरुमा आम्दानी तथा बचतको मात्रामा अत्यन्तै कमी रहनु यस क्षेत्रको विस्तारका लागि चुनौतीको रुपमा रहेको छ ।

४. सोच: मजबुत सहकार्यका लागि सहकारी

५. लक्ष्य: ग्रामिण अर्थतन्त्र चलायमान गराउने ।

६. उद्देश्य:

- नयाँ सहकारी स्थापना
- भैरहेकाको स्तरोन्नती
- सहकारी नया सदस्यहरुलाई सहकारी शिक्षा

७. रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
ग्रामिण अर्थतन्त्र चलायमान बनाउँन सहकारी संस्थाहरुको विकास तथा उपयोग गरिनेछ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● सहकारीको पहुँच नपुगेका क्षेत्र र समुदायको लागत तयार गर्ने ● सहकारी भएर पनि त्यसमा पहुँच नपुगेका वर्गको सहकारीमा पहुँच बढाउने । ● गाउँपालिकाको पहलमा नयाँ सहकारी स्थापना गर्दा गाउँपालिकाबाट स्थापनाकालको सुरुवाती खर्च (विधान तयारी, दर्ता खातापाता) का लागि रु २५,००० सम्मको सहयोग गर्ने । ● त्यस्ता सहकारी महिला, दलित तथा जनजातिका भए सुरुवाती खर्च वापत रु. ३५,००० को सहयोग गर्ने । ● सबै सहकारीले प्रत्येक वर्ष न्यूनतम एक पटक आर्थिक कारोवारको सार्वजनिकिकरण गर्ने । ● सबै सदस्यहरुलाई सहकारी शिक्षा प्रदान गर्ने ।

८. प्रमुख कार्यक्रम

कार्यक्रम	ईकाइ	परिमाण	लगानीको स्रोत		
			कार्यान्वयन हुँने स्थान	गा.पा	सहकारी
मागका आधारमा नयाँ सहकारीहरुको स्थपना	संख्या	५	विभिन्न वडामा मागका आधारमा	✓	✓
नयाँ सहकारीका संभावित सदस्यहरुलाई सहकारी शिक्षा प्रदान	लाभान्वित परिवार संख्या	२००	गा.पा.का सबै वडाहरु	✓	✓
संचालित सहकारीहरुको स्तरोन्नतीमा सहजिकरण	सहकारी संख्या	४०	गा.पा.का सबै वडाहरु	✓	✓

९. अपेक्षित उपलब्धी

थप ८४४ जनाको सहकारीमा पहुँच वृद्धि हुँने र ग्रामिण अर्थतन्त्र चलायमान हुँने ।

३.७: श्रम तथा रोजगारी

१. वस्तुगत विवरण

यस गाउँपालिकामा आर्थिक रुपबाट सक्रिय जनशक्ति (१५ देखी ५९ वर्षको उमेर समूहका) १५८५५ जना - कूल जनसंख्याको ५८.४८ प्रतिशत) रहेको अवस्थामा रोजगारी दर ५८.९८ प्रतिशत छ । यस गाउँपालिकामा आफ्नो उत्पादनले ३ महिना भन्दा कम खान पुग्ने परिवारको संख्या १४७७ छ, भने ३ देखी ६ महिना सम्म

मात्र खान पुग्ने परिवारको संख्या २६४० छ । त्यसै गरी गरिवीको रेखामुनिका परिवार ३७.९ प्रतिशत छन् भने बेरोजगारीको दर ४१.०२ प्रतिशत र रोजगारी दर ५८.९८ प्रतिशत छ । वैदेशिक रोजगारीमा जाने ६६५ युवा छन् र हाल सम्म केवल ५८६ मात्र उद्यम व्यवसाय संचालनमा छन् । गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण अनुसार वैदेशिक रोजगारीमा जानेको संख्या ६६५ छ ।

२. अवसर र संभावना

मानिसको जीविका सहज बनाउनु उसले श्रम उपयोग गर्ने अवसर पाउनु पर्ने हुन्छ । बेरोजगारीले मानिसको प्रगतिलाई रोक्दछ र आर्थिक वितृष्णा पैदा गर्दछ । यो गाउँपालिकामा बेरोजगारी दर ४१.०२ रहेकाले पनि रोजगारी सिर्जनाका उपायहरु अवलम्बन गरी उपलब्ध हुने भनि प्रक्षेपण गरिएको बजेट बाट पनि रोजगारी सिर्जना हुने नीति अवलम्बन गर्नु जरुरी छ ।

गाउँपालिकाको बजेटको आकार अनुसार सालाना २० देखि २१ करोड रुपैयाँ पूर्वाधार विकासमा खर्च हुने गर्दछ । सामान्यतया यस्तो खर्चमा ३० देखि ७० प्रतिशत रकम कामदार खर्चमा आउँदछ । त्यसै गरी प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रममा पनि बजेट उपलब्ध हुने गर्दछ । तर निर्माण कार्यमा उपकरणको अत्याधिक प्रयोगले जमिनमा विपद् ल्याएको अवस्था छ भने अर्को तर्फ हातमा सीप भएर पनि रोजगारीको अभावमा युवा शक्ति गाउँनै खाली गरी विदेशिनु परेको अवस्था छ । तसर्थ यस्ता विकास निर्माण कार्यमा डोजर तथा स्काभेटरहरुको उपयोगलाई कम गर्दै सोको बदलामा श्रमिक उपयोग गर्दा केहि महगो भएता पनि स्रोतको वितरण गरिब तथा विपन्न वर्गसम्म पुग्न सक्ने अवस्था छ । तसर्थ यसलाई अवसरको रूपमा उपयोग गरी स्वदेशमै रोजगारी सिर्जना गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिन सकिन्छ ।

४. समस्या तथा चुनौतिहरु

निर्माणको बजेट उपकरण लक्षित हुनु, रणनीतिक हिसाब बाट रोजगारी सिर्जनामा ध्यान नपुग्नु, हातमा सीप भएर पनि रोजगारीको अभावमा युवा शक्ति गाउँनै खाली गरी विदेशिनु परेको अवस्था हुनु उत्पादन केन्द्रित योजनाहरु बन्नु नसक्नु श्रम, रोजगारी तथा खाद्य सुरक्षाका चुनौतिका रूपमा रहेका छन् ।

५. सोच: रोजगारी सहितको समाजको सिर्जना ।

६. लक्ष्य: युवाको श्रम स्वदेश केन्द्रित बनाउने ।

७. उद्देश्य:

- खाद्य असुरक्षित परिवारका युवालाई स्वदेशमै निर्माण कार्यमा रोजगारी दिने ।
- रोजगारी मूलक सीप प्रदान
- परम्परागत सीपहरुको आधुनिकिकरण

८. रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
१. बेरोजगार जनशक्तिलाई निर्माण कार्यमा लगाई रोजगारी सिर्जना गरिनेछ ।	गाउँपालिकाको विकास निर्माणमा गरीब तथा विपन्न वर्गका युवालाई रोजगारी प्रदान गर्न निम्न अनुसार गरिनेछ । <ul style="list-style-type: none"> ● गाउँपालिकाको रोजगार डेस्कले श्रममूलक रोजगारी गर्न तयार हुने त्यस्ता युवाहरूको वडागत रोष्टर तयार गर्ने छ । ● गाउँपालिकाले संचालन गर्ने विकास निर्माणका कार्यमा लाग्ने श्रममा त्यस्ता युवालाई कार्य गराउन निर्माण शाखाले सो डेस्कबाट युवाहरूको लागत लिई पायक पर्ने स्थानमा कार्यमा लगाउने छ । ● सनातिना व्यसायमा लगानी गर्न ऋण, रोजगारी बाट भएको बचत तथा घुम्तिकोषमा पहुँच वृद्धि गर्ने ।
२. गाउँपालिका भित्रका गरीब तथा विपन्न वर्गका मानिसहरू जो खाद्यान्न तथा पोषणको असुरक्षामा बाँचेका छन्, तिनीहरूको खाद्य तथा पोषण सुरक्षालाई सुनिश्चित गरिने छ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● खाद्य तथा पोषणमा असुरक्षित परिवारमा पोषण सुरक्षा बारे सचेतना कार्यहरू संचालन गरिने छ । ● गाउँपालिकाका निर्माण योजनाहरूमा खाद्य असुरक्षा भएका परिवारलाई छनौट गरी रोजगारी दिईने छ । ● यस्ता परिवारका युवाहरूलाई उनिहरूले रोजेका विषयमा सीप विकास गरी उत्पादन तथा व्यवसायमा लाग्न सहयोग गरिने छ र यसका लागि व्यवसायिक क्षमताको विकास गरिने छ । ● गाउँपालिकाबाट सहयोग गरिने विशेष आर्थिक क्रियाकलापहरूमा यस्ता परिवारका सदस्यहरूलाई प्राथमिकता दिईने छ ।

९. प्रमुख कार्यक्रम

कार्यक्रम	ईकाई	परिमाण	कार्यन्वयन हुने स्थान	लगानीको स्रोत	
				गा.पा	स्थानीय
बेरोजगार यूवा-यूवतीहरूका लागि विभिन्न सीपमूलक तालिम तथा प्रविधि हस्तान्तरण	संख्या	३००	गा.पा.का सबै वडाहरू	✓	✓
रोजगारीको सिर्जना मा सहयोग (निर्माण कार्य र उद्यम व्यवसाय स्थापना बाट)	संख्या	१३००	गा.पा.का सबै वडाहरू	✓	✓
परम्परागत सीपहरूको आधुनिकिकरण	लाभान्वित परिवार संख्या	१५०	गा.पा.का सबै वडाहरू	✓	✓
खाद्य तथा पोष सुरक्षा बारे सचेतना	सहभागी संख्या	१७५०	गा.पा.का सबै वडाहरू	✓	✓

१०. अपेक्षित उपलब्धी

थप १६०० रोजगारी सिर्जना भै खाद्य सुरक्षा र गरिबी निवारणमा योगदान हुने छ ।

परिच्छेद ४: सामाजिक विकास

४.१ शिक्षा

१ वस्तुस्थिति

हाल वैतेश्वर गाउँपालिकाले गरेको सर्वेक्षण अनुसार २३५१ जना प्रविणता पमाण पत्र तह, ११७८ जना स्नातक र ६४२ जनाले स्नातकोत्तर उत्तिर्ण गरेका छन्। वैतेश्वर गाउँपालिकामा सामुदायिक तर्फ प्रा.वि., आ.मा.वि. र मा.वि. गरि जम्मा २३ वटा विद्यालय रहेका छन् भने नीजि तथा संस्थागत तर्फ प्रा.वि., आ.मा.वि. र मा.वि. गरि जम्मा ५ वटा विद्यालय रहेका छन्। प्रत्येक वडामा न्युनतम १ मा.वि. रहेको छ। वैतेश्वर गाउँपालिकामा २ वडा कलेज र ५ वटा उच्च माध्यामिक विद्यालय रहेका छन्। यस गाउँपालिकाको समग्र साक्षरता दर ६३.०४ प्रतिशत छ भने आधारभूत तहको खुद भर्ना दर ९२.४३ प्रतिशत छ र माध्यमिक तहको खुद भर्नादर ४५.५८ प्रतिशत छ।

३. संभावना र अवसरहरू

नेपालको संविधानले गुणस्तरीय शिक्षामा सबैको सहज पहुँचलाई राज्यको निर्देशक सिद्धान्त तथा नीतिमा समावेश गरेको छ। संविधानतः शिक्षालाई आधारभूत सवालस्वरूप मौलिक हकको रूपमा स्थापित भइसकेका छन्। नेपालले लिएको दिगो विकास लक्ष्य अनुसार सन् २०३० सम्ममा सबैलाई गुणस्तरीय शिक्षाको सवाललाई महत्वपूर्ण रूपमा उठान गरेको छ। शिक्षालाई वैज्ञानिक, प्राविधिक, व्यावसायिक, सीपमूलक, रोजगारमूलक एवं जनमूखी बनाउदै सक्षम, प्रतिस्पर्धी, नैतिक एवं राष्ट्रिय हित प्रति समर्पित जनशक्ति तयार गर्ने राज्यको मुल नीतिअनुसार संरचनागत तथा नीतिगत आधारहरू परिपक्क बन्दै गएका छन्। वैतेश्वर गाउँपालिकाको समृद्धिका लागि शैक्षिक विकासका क्षेत्रमा गाउँपालिकामा भएका सम्भावना, अवसर र विद्यमान अवस्था सहित समस्या तथा चुनौति पहिचान गरिएको छ।

यस गाउँपालिकामा उपलब्ध शिक्षा संरचनाको अवस्था राम्रो भएको, केहि विद्यालयमा बाहेका शिक्षक दरबन्दको अवस्था पनि राम्रो अवस्थामा छ। भौतिक संरचनाहरूको अवस्था पनि राम्रो भएको हुँदा यो क्षेत्रको स्तरोन्नती गर्न गर्न कक्षाकोठाहरूलाई प्रविधि सँग जोड्ने, ई-लाईब्रेरीको स्थापना लगायतका कार्यहरू गरी शिक्षामा सुधार गर्न सकिने संभावना रहेको छ।

४. समस्या र चुनौतीहरू

शिक्षाको पूर्वाधारको अवस्था राम्रो भए तापनि ३५५० जना (२५९७ महिला र ९५३ पुरुष) पढ्न लेख्न नसक्ने छन् भने ५ वर्ष माथिका स्कुलनै नगएका बालबालिका १४ जना र स्कुल वीचैमा छोडेका बालकालिका संख्या ३९ रहेका छन्। अधिकांस शिक्षण संस्थाहरूलाई प्रविधि सँग जोडिन नसकेको आस्था छ र प्राविधिक शिक्षालयको अभावका कारण प्राविधिक शिक्षा विकासमा चुनौतिको रूपमा रहेको छ।

५. सोच: शिक्षित साजको सिर्जना

६. लक्ष्य: सहज र सबैलाई शिक्षा प्रदान गर्नु।

७. उद्देश्य:

- शैक्षिक पूर्वाधारहरूको सुधार र प्रविधिमा जोडिने
- शिक्षकहरूको क्षमता विकास
- स्थानीय पाठ्यक्रम लागु गर्ने
- वंचित वर्गको शिक्षामा पहुँच सुनिश्चित गर्नु ।

८. रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
शैक्षिक सुधारका कार्यहरू बाट शैक्षिक गुणस्तरमा सुधार गरिने छ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● बाल विकास केन्द्रको पहुँच नभएका बालबालिकाको बाहुल्यता भएको स्थानहरूको छनौट गरी थप बाल विकास केन्द्रहरूको स्थापना गर्ने ● भै रहेका बालविकास केन्द्रहरूको प्रवर्द्धन गरी स्तरीय र बालमैत्री बनाईने छ । ● संचालित शिक्षण संस्थाहरूको नियमित अनुमगन गर्ने ● कक्षा १ देखी ८ सम्म स्थानीय पाठ्यक्रम लागु गरिने ● खेलकुद तथा तालिम सामाग्री सहयोग गरिने ● विद्यालयहरूको स्तरोन्ती तथा अपुग दरबन्दी पुरा गरिने । ● आवश्यक ठाँउमा केहि नमूना विद्यालयहरूको स्थापना गरिने
विद्यालयहरूलाई प्रविधि सँग जोडिने छ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● छानिएका विद्यालयहरूमा विज्ञान प्रयोगशाला स्थापना गरिने ● ई. लाईब्ररीको व्यवस्था गरिने र ● कक्षा कोठाहरू प्रविधियुक्त बनाईने
दलित तथा पिछडा वर्गका किशोरीहरूको उच्च शिक्षामा पहुँच बढाईने छ	<ul style="list-style-type: none"> ● दलित तथा पिछडा वर्गका किशोरीहरू मध्ये जेहेन्दार हरूको छनौट गरिने । ● त्यस्ता गरीब लाई उच्च शिक्षाका लागि भर्ना शुल्कमा अनुदान दिने ।
अपाङ्गता भएको युवा युवतिको उच्च शिक्षामा पहुँच बढाईने छ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● अपाङ्गता भएका युवा युवती मध्ये जेहेन्दारहरूको छनौट गर्ने ● त्यस्ता जेहेन्दार लाई उच्च शिक्षाका लागि भर्ना शुल्कमा अनुदान दिईने ।

९. प्रमुख कार्यक्रम

कार्यक्रम	ईकाई	परिमाण	कार्यन्वयन हुने स्थान	लगानीको स्रोत			
				प्रदेश	पालिका	स्थानीय शै. संस्था	स्थानीय
बालविकास केन्द्र सञ्चालन तथा प्रवर्द्धन	संख्या	३०	सबै वडामा		✓	✓	
थप शिक्षक व्यवस्थापन तथा क्षमता विकास	संख्या	८०	सबै वडामा		✓	✓	✓
संचालित २ क्याम्पस, २८ विद्यालय र ३० बाल विकासकेन्द्र र ३ वडा संस्थागत विद्यालयको प्रभावकारीता र गुणस्तरीयताका लागि नियमित अनुगमन	संख्या	नियमित	सबै वडा		✓		

कक्षा १ देखी ८ सम्म स्थानीय पाठ्यक्रम लागु गर्ने	संख्या	नियमित लागु	सबै नि.मा.वि स्तरमा		✓	✓	✓
खेलकुद प्रशिक्षक प्रशिक्षण	संख्या	९	सबै मा.वि.हरु		✓		
शिक्षा विकास सम्बन्धी अन्य कार्यक्रम (तालीम र सामाग्री)	संख्या	३३	गा.पा.		✓	✓	
विद्यालयको स्तरोन्नती (जलदेवी मा.वि.)	संख्या	१	वार्ड ५		✓	✓	
विद्यालयहरुको शिक्षक दरबन्दी थप	संख्या	२	वार्ड ५		✓	✓	
विद्यालयको स्तरोन्नती	संख्या	३	वार्ड ७		✓	✓	
विद्यालयको स्तरोन्नती	संख्या	४	वार्ड ६		✓	✓	
नमूना विद्यालय स्थापना र संचालन गर्न	संख्या	१६	गा.पा. स्तर		✓	✓	
प्राविधिक शिक्षालयको स्थापना	संख्या	१	वडा १,		✓	✓	
विद्यालयका कक्षा कोठाको प्रविधि युक्त व्यवस्थापन	संख्या	२०	सबै वडा गा.पा. स्तर		✓	✓	
विद्यालयहरुमा विज्ञान प्रयोग शालाको स्थापना	संख्या	८	सबै वडा		✓	✓	
विद्यालयहरुमा ई.लाईब्रेरी स्थापना	संख्या	१५	सबै वडा		✓	✓	
दलित तथा पिछडा वर्गका किशोरीहरु मध्ये जेहेन्दार लाई उच्च शिक्षाका लागि भर्ना शुल्कमा अनुदान	किशोरी संख्या	५०	सबै वडा		✓		
अपाँङ्गता भएका युवा युवती मध्ये जेहेन्दार लाई उच्च शिक्षाका लागि भर्ना शुल्कमा अनुदान	लाभान्वित विद्यार्थी संख्या	१०	सबै वडा		✓		

१०. उपलब्धि:

विद्यालयहरु प्रविधि मैत्रि हुँने । आधारभूत तथा माध्यामिक तहको खुद भर्नादरमा वृद्धि । बालिकाहरुको विद्यालय छाड्ने संख्यामा कमी हुँने, विद्यालय नगएका बालबालकिको विद्यालय भर्ना भएका र दलित तथा अपाँङ्गता भएकाको शिर्षकमा सुधार र समग्रमा साक्षरतामा वृद्धि ।

४.२ स्वास्थ्य तथा पोषण

१. वस्तुगत विवरण

यस गाउँपालिकामा एउटा १५ शैयाको हस्पिटल, स्वास्थ्य चौकी ५, निजि अस्पताल १, फार्मसी १, बर्थिङ्ग सेन्टर ३ र क्लिनिक १ छन् भने ७१ प्रतिशत स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी गराउँदछन् । पहिलो पटक गर्भवति जाँच गराउने १०० प्रतिशत छन् । यस हिसावले यस गाउँपालिकामा स्वास्थ्य सचेतना राम्रो छ । त्यसैले यो गाउँपालिकाका जनताको औषत आयु ७१.३८ छ जो बागमति प्रदेशको ११९ स्थानीय तहमा ३५ औँ स्थानमा पर्दछ (बागमति प्रदेश प्रोफायल) ।

२. अवसर तथा संभावना

नेपालको संविधानले गुणस्तरीय स्वास्थ्यमा सबैको सहज पहुँचलाई राज्यको निर्देशक सिद्धान्त तथा नीतिमा समावेश गरेको छ । संविधानतः स्वास्थ्य जस्तो आधारभूत सवाल मौलिक हकको रूपमा स्थापित भइसकेका छन् । नेपालले लिएको दिगो विकास लक्ष्य अनुसार सन् २०३० सम्म सबैलाई गुणस्तरीय आधारभूत स्वास्थ्यको सवालहरूलाई महत्वपूर्ण रूपमा उठान गरेको छ । नेपाल सरकारले तर्जुमा गरेको १५ औँ राष्ट्रिय योजनाले हरेक नागरिकलाई गुणस्तरीय जीवनयापनको लागि अवसरको वृद्धि गर्ने कुरालाई महत्वपूर्ण रूपमा उठान गरेको छ । गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सबैको सहज, सुलभ र समान पहुँचको सुनिश्चितता तर्फ थप अग्रसरता जरुरी रहेको छ । सामाजिक विकासलाई गुणस्तरीय जीवनयापनको आधार रूपमा लिई संघ सरकार, प्रदेश सरकार र विकास साभेदार संस्थासँगको सहकार्य र समन्वयमा स्थानीय सरकारले अर्थपूर्ण प्रयास गर्नु पर्ने आवश्यकता रहेको छ । तसर्थ वैतेश्वर गाउँपालिकाको समृद्धिका लागि स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रमा क्षेत्रमा गाउँपालिकामा भएका सम्भावना, अवसर र विद्यमान अवस्था सहित समस्या तथा चुनौति पहिचान गरिएको छ ।

यस गाउँपालिकामा स्वास्थ्य सम्बन्धि सेवाहरूको बाक्लै उपस्थिति छ । बढ्दो स्वास्थ्य जटिलता, नया प्रकारका रोगहरूको उत्पत्ति र बढ्दो प्रदुषण र बदलिदो खानपान तथा रहनसहनले निम्तिरहेका स्वास्थ्य जटिलतालाई धान्न वर्तमानका संरचना अपुग भएको अवस्था छ । बाटो घाटाको हिसावले पनि हाल सम्म १२ महिना गाडी चल्न नसक्ने बाटाहरूको स्तरोन्नती गरी १२ महिना सुचारु गर्ने योजनाहरू समावेश भएका हुँदा स्वास्थ्य संस्थाहरूको स्तरोन्नती र स्वास्थ्य सचेतना कार्यक्रम बाट यो क्षेत्रको विकास गर्न संभव छ । दुध, अण्डा, मासु फलफूल, तरकारी तथा साग सब्जिको उत्पादन राम्रै अवस्था भएको हुँदा दुई वर्ष मुनिका बालबालिकाको कुपोषण दर १००० मा ७.५ प्रतिशतमा भएको अवस्था लाई पनि थप उत्पादनका प्रयासहरूबाट कम गर्न सकिने अवस्था छ ।

३. समस्या तथा चुनौति

जनसंख्याको अनुपातमा स्वास्थ्य संस्था कम हुनु, अझै पनि २७ प्रतिशत असुरक्षित सुत्केरी हुने अवस्था, चौथो पटक सम्ममा गर्भ जाँच नगराउने २४ प्रतिशत तथा सुत्केरी पश्चात नजचाउने ४५ प्रतिशत रहेको अवस्था छ । गाउँपालिका भरी जम्मा जम्मि ३ वटा मात्र बर्थिङ्ग सेन्टर हुँनु तथा जम्मा ८ वटा वडामा गरी ५ वटा मात्र स्वास्थ्य चौकी रहेका र सामान्य रोगहरूको मात्र उपचार हुने कारणले केहि ठूला रोग लाग्दा सदरमुकाम

चरिकोट वा काठमाडौं सम्म पुग्नु पर्ने अवस्था छ । स्वास्थ्य सेवा तथा कुपोषणका कारण शिशु मृत्यु दर १००० मा १५, बाल मृत्युदर १००० मा २७ तथा मातृ मृत्यु दर १००००० मा ५५ हुनु अझै चुनौतिपूर्ण छ ।

४. सोच: रोग रहित र स्वस्थतासहितको वैतेश्वर ।

५. लक्ष्य: स्वस्थ गाउँपालिका बासीको अवस्था सिर्जना ।

६. उद्देश्य:

- स्वास्थ्य संस्थाहरु र सेवाको स्तरोन्नती गर्ने
- सुरक्षित मातृत्वको सुनिश्चिता
- पोषण सुरक्षा सुनिश्चित

७. रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
१. जनस्वास्थ्य सम्बन्धि सेवाहरु जनमैत्री बनाईने छ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● हस्पिटलमामा शैया थप गरिने । ● स्वास्थ्य केन्द्र तथा चौकीहरुको निर्माण गरिने । ● सबै वडामा बर्थिङ्ग सेण्टर स्थापना र उपयोग । ● स्वास्थ्य कर्मचारीलाई पोषक तथा प्रोत्साहन गर्ने । ● स्वयंसेविकाहरुको क्षमता विकासमा जोड । ● स्वास्थ्य सिबिरबाट सेवा प्रवाह सहज बनाईने । ● आधारभूत खोप र प्रसुति सेवाको प्रभावकारीता ।
२. बालबालिकाको पोषण स्थितिमा सुधार ल्याउने	<ul style="list-style-type: none"> ● विद्यालयका र बालबालिका खोप कार्यक्रमहरु संचालन । ● स्थानीय स्तरमै उपलब्ध हुने स्रोत प्रयोग गरी पौष्टिक आहार तयारी र सेवन विधि प्रदर्शन गरिने
३. घरमै पोषणयुक्त बस्तुहरुको उत्पादन लाई अभियानको रुपमा संचालन गरिनेछ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● एक घर एक घरबारी (Home Garden) ● बजार क्षेत्र बाहेक ग्रामिण क्षेत्रका प्रत्येक घरको एक जानालाई घरबारी व्यवस्थापन तालीम दिईने छ । ● घरबारी स्थापना र स्तरोन्नतीका लागि लागत सहभागीतामा सिँचाईका लागि पाई र न्युनतम औजार प्रदान गरिने छ । ● लागत सहभागितामै स्वायल सिमेण्ट पोखरी निर्माण लाई सहयोग गरिने छ ।

नोट: नेपालमा घरबारी बगैँचा परम्परागत प्रविधि हो जो घरको वरिपरी व्यवस्थापन गरिन्छ । यस्ता घरबारीमा परिवारको पोषणलाई आवश्यक पर्ने तरकारी, फलफूल, मसला, माछा, कुखुरा र पशुपालन सँग सँगै लगिन्छ । घरबारी व्यवस्थापन राम्रो सँग गर्न परिवारको जमीनको २ देखी ११ प्रतिशत सम्म जमीनको उपयोग बाट परिवारलाई चाहिने ६० प्रतिशत पोषण तत्वको व्यवस्था गर्न सकिन्छ । यसै लाई थप विस्तार गरेर व्यवसायिक पनि बनाउन सकिन्छ ।

८. प्रमुख कार्यक्रम

कार्यक्रम	ईकाई	परिमाण	कार्यान्वयन हुँने स्थान	लगानीको स्रोत			
				संघ	प्रदेश	पालिका	स्थानीय
वैतेश्वर अस्पतालको स्तरोन्नती गरी १५ बाट ५० शैया पार्ने	थप शैया संख्या	३५	गा.पा. केन्द्र	✓	✓	✓	
स्वास्थ्य केन्द्रको भवन निर्माण	संख्या	१	वडा ७		✓	✓	
स्वास्थ्य चौकीहरु निर्माण	संख्या	५	वर्ड नं १,३,४,६ र ८		✓	✓	
बर्थिङ्ग सेण्टर निर्माण	संख्या	१	वडा २		✓	✓	
स्वास्थ्य स्वयं सेविका पोशाक/प्रोत्साहन	स्वयंसेविकाको संख्या	२००	गा.पा.भरी		✓	✓	
जनस्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रमहरु (एकिकृत सेवा) सिविर	स्वास्थ्य संस्थाको संख्या	४०	गा.पा.भरी		✓	✓	
आधारभूत खोप र प्रसूती सेवा सञ्चालन नियमित गर्ने	सबै स्वास्थ्य संस्था	नियमित	गा.पा.भरी			✓	✓
बर्थिङ्ग सेण्टरमा सुत्केरी गराउने सेवालाई प्रभावकारी बनाउने	सबै स्वास्थ्य संस्था	नियमित	गा.पा.भरी			✓	✓
स्वास्थ्य स्वयंसेविका र आमा समूहको पूनः ताजगी तालिम अवलोकन भ्रमण	संख्या	१००	सबै वडा			✓	
विद्यालयका बालबालिकाको केन्द्रमा पोषण सुरक्षा कार्यक्रम		३६	गा.पा सबै वडाहरु			✓	
एक घर एक घरबारी बगैचा स्थापनामा सहजिकरण	घर संख्या	५६९५	सबै वडा			✓	✓
घरवरिपरी जमिन नभएकाका लागि कौशि खेती वा हाईड्रोपोनिक विधिबाट तरकारी उत्पादन	घर संख्या	१००	वडाहरुको क्षेत्र			✓	✓
पौष्टिक आहार तयारी र सेवन विधि प्रदर्शन		निरन्तर	गा.पा सबै वडाहरु			✓	✓

९. अपेक्षित उपलब्धी

स्वास्थ्य सेवा सहज र पोषणको सुधारबाट शिशु मृत्यु, बाल मृत्यु तथा मातृ मृत्यु दरमा कमी आउने र जनताको समग्र स्वास्थ्य स्थितिमा सुधार आउने ।

४.३: खानेपानी तथा सरसफाई

१. वस्तुगत विवरण

खानेपानी सन्दर्भमा भन्दा ६४२७ घरधुरीले पाइप धाराबाट पानी खाईरहेका छन् भने सरसफाईको लागि ७६९५ मध्ये अधिकांश ५५७८ घरधुरीले आफ्नै घरमा खाल्डो खनी कम्पोष्ट मल बनाउने गरेको देखिन्छ । चर्पी गएपछि, खाना खानु अगाडी र बालबालिकाको दिसा धोए पछि हात धुने तरिकाका आधारमा करीव ७९३७ घरधुरीले साबुन पानीले हात धुने गरेका छन् ।

२. अवसर तथा संभावना

नेपालको संविधानले गुणस्तरीय स्वास्थ्यमा सबैको सहज पहुँच को यथोचित व्यवस्थापन र संरक्षणलाई राज्यको निर्देशक सिद्धान्त तथा नीतिमा समावेश गरेको छ र शुद्ध खानेपानी र सरसफाई पनि यसै सिद्धान्तबाट प्रेरित हुन्छ । नेपालले लिएको दिगो विकास लक्ष्य अनुसार सन् २०३० सम्ममा सबैलाई स्वच्छ पिउने पानी र सरसफाईलाई महत्वपूर्ण रूपमा उठान गरेको छ । नेपाल सरकारले तर्जुमा गरेको १५ औँ राष्ट्रिय योजनाले हरेक नागरिकलाई गुणस्तरीय जीवनयापनको लागि अवसरको वृद्धि गर्ने कुरालाई महत्वपूर्ण रूपमा उठान गरेको छ । तसर्थ वैतेश्वर गाउँपालिकाको समृद्धिका लागि खानेपानी तथा सरसफाईका क्षेत्रमा गाउँपालिकामा भएका सम्भावना, अवसर र विद्यमान अवस्था सहित समस्या तथा चुनौति पहिचान गरिएको छ ।

बढ्दो स्वास्थ्य सम्बन्धि चेतना, उपलब्ध बजेट तथा ग्राभिटी फ्लोमा आधारित पानीका मुहानको उपलब्धता तथा ग्राभिटी फ्लोको संभावना नरहेका स्थानमा लिफ्ट गर्न समेत ठूला नदिको उपलब्धताले गर्दा एक घर एक धारको अवधारणालाई साकार गराउन सकिने संभावना छ । साथै फोहर व्यवस्थापनलाई पनि नसड्ने प्लाष्टिकजन्य फोहरलाई संकलन गर्न बाटोको सुविधा भउका कारण एकतृत गर्न सकिने र सड्दने प्रकारका फोहरलाई कम्पोष्ट बिनाम राखी जैविक मल तयार गर्न सकिने प्रशस्त संभावना रहेको छ । व्यक्तिगत सरसफाईको सचेतनाका लागि महिला स्वस्थ सेकिाहरुको परिचालनबाट संभावना रहेको अवस्था छ ।

३. समस्या तथा चुनौति

यस गाउँपालिकामा सरसफाईको लागि ७६९५ मध्ये ५५७८ घरधुरीले मात्र घरायसी फोहरलाई आफ्नै घरमा खाल्डो खनी कम्पोष्ट मल बनाउने गरेको देखिन्छ । सरसफाईका हकमा अझै पनि सौचालय नभएका ३४ परिवार छन् भने सार्वजनिक ढल र फ्लस सहितको चर्पी प्रयोग गर्ने ४४ परिवार र फ्लस भएको तर सेप्टिक ट्याङ्क भएको चर्पी प्रयोग गर्ने ५९७५ परिवार छन् र साधारण चर्पी प्रयोग गर्ने ५५९ परिवार छन् ।

त्यसै गरी चर्पी गएपछि, खाना खानु अगाडी र बालबालिकाको दिसा धोए पछि हात धुने तरिकाका आधारमा करीव २० घरधुरीले अझै पनि खरानी पानीले हात धुने गरेका देखिन्छ ।

४. सोच: सबैलाई सहजै शुद्ध खानेपानी

५. लक्ष्य: सबैका लागि सहज र सुरक्षित खानेपानी व्यवस्था गर्ने ।

६. उद्देश्य:

- सुरक्षित खानेपानीमा जनताको सहज पहुँच वृद्धि
- सरसफाईका माध्यमबाट जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने ।

७. रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
१. खानेपानी योजनाहरु निर्माण तथा मर्मत गरी जनतालाई निरन्तर सुरक्षित खानेपानी उपलब्ध गराईने छ ।	<ul style="list-style-type: none"> • अभै पनि पाई बाट खानेपानी उपलब्ध नभएको परिवारलाई प्राथमिकता दिई विभिन्न नयाँ खानेपानी योजना निर्माण तथा पुराना योजनाहरुको तथा मर्मत गरिने छ । • खानेपानीको आपूर्तिलाई सहज बनाउने, बहावको स्रोत नभएका ठाउँमा लिफ्ट गरेर पानी उपलब्ध गराउने । • लागत सहभागितामा एक घर एक धारा कार्यक्रम अगाडी बढाउने
२. सरसफाई कार्यक्रमबाट जनस्तरको स्वास्थ्य स्थितिमा सुधार ल्याईने छ ।	<ul style="list-style-type: none"> • बजार क्षेत्रमा ढल र डम्पिङ साईत निर्माण गरिने । • घरायसी फोहर व्यवस्थापन मा जोड दिईने • पूर्ण सफाई अभियान चलाईने • छात्राहरुलाई सेनेटरी प्याड वितरण गरिने

८. प्रमुख कार्यक्रम

कार्यक्रम	ईकाइ	५ वर्ष सम्मको लक्ष्य	कार्यान्वयन हुने स्थान	लगानीको स्रोत			
				संघ	प्रदेश	पालिका	स्थानीय
खहरेखोला खानेपानी योजना	संख्या	१	वार्ड नं ४	✓	✓	✓	✓
बुस्ति दलित बस्ती खानेपानी योजना	संख्या	१	वार्ड नं ६	✓	✓	✓	✓
माखु खानेपानी योजना	संख्या	१	वार्ड नं ७		✓	✓	✓
लाकुरी डाँडा जिरेल बस्ति खानेपानी योजना	संख्या	१	वार्ड नं ८		✓	✓	✓
आग्री गाउ-बोरागाउ खानेपानी योजना	संख्या	१	वार्ड नं १ बोरागाउँ		✓	✓	✓
निकुरे जैनालुखर्क खानेपानी योजना	संख्या	१	वार्ड नं ३			✓	✓
तामाकोशी-डाडामगाउँ लिफ्ट खा.पा. योजना	संख्या	१	डाँडागाउँ			✓	✓
लागत सहभागितामा एक घर एक धाराको व्यवस्था	संख्या	५०००	सबै वार्ड			✓	✓
वडा कार्यालय पुतलीकाठमा खानेपानी संचालन गर्ने ।	संख्या	१	वार्ड २,			✓	
वडाका विभिन्न खानेपानी योजनाको सरसफाई तथा सुधार	संख्या	८	वार्ड ४			✓	✓

ढल र डम्पिङ्ग साईट निर्माण	संख्या	१	वार्ड नं ५ मैनापोखरी	✓		✓	✓
मा.वि. तहका छात्राहरुलाई सेनेटरी प्याड वितरण	लाभान्वित जनसंख्या	५००	सबै मा.वि			✓	
फोहर तथा काम नलाग्ने वस्तु व्यवस्थापन अभियान (सडक नाटक)	संख्या	२००	सबै वडाका बस्तिहरुमा			✓	
घरायसी फोहरमैला व्यवस्थापन लाई कम्पोस्ट बीन लागत सहभागितामा वितरण	घर परिवार संख्या	सबै ७६९५	सबै वडामा			✓	✓
पूर्ण सरसफाई अभियान	घर परिवार संख्या	७६९५	सबै वडामा			✓	✓

९. अपेक्षित उपलब्धी:

सुरक्षित पडिँने पानीमा १०० प्रतिशतको पहुँच पुग्दा पानीजन्य रोगको कमी र सरसफाईका राकरण अन्य रोगमा पनि कमी आउने छ ।

४.४ खेलकुद

१. वस्तुगत विवरण

यस गाउँपालिका भरी जम्म ५ वटा खेल मैदान बाट सालाना राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड प्रतियोगिता गरी युवा तन्दुरुस्तिका लागि योगदान दिँदै आएको अवस्था रहेको छ ।

२. अवसर तथा संभावना

खेलकुद युवाहरुको शासिक तन्दुरुस्तिको विकासका लागि अवश्यक पर्ने कुरा हो र यसले क्षमताको उपोग गरी प्रतिस्पर्धामा जान शक्ने वातरण पनि बनाउने विषय भएको हुँदा यसको योजना सामाजिक विकासकै क्रमको रुपमा बनाउनु जरुरी रहन्छ । युवाहरुको खेलकुद प्रति बढ्दो उत्साहलाई प्रशस्त मात्रामा संवोधन गर्न सकिने अवस्था छ ।

४. समस्या तथा चुनौति

जम्मा ५ वटा खेल मैदान बाट स्थानीय स्तरका युवाहरुमा खेलकुदको अवसर नपुगेको अवस्था छ । वडाहरुको अधिकांश भागहरु भिरोलो भएको हुँदा यत्रतत्र खेलकुद आयोजना गर्न सकिने अवस्था छैन ।

५. सोच: उर्जा सहितको स्वस्थ युवा जनशक्ति

६. लक्ष्य: शारीरिक तन्दुरुस्त सहितको युवा शक्तिको विकास ।

७. उद्देश्य: खेलकुदका माध्यमबाट युवा युवतीको शारीरिक विकासको सुनिश्चितता गर्ने ।

८. रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
१ युव वर्गको शारीरिक क्षमताको विकास गरिने छ ।	<ul style="list-style-type: none"> खेल मैदान नभएका वडाहरुमा पायक पर्ने गरी खोल मैदानहरु निर्माण गरिने छ । वार्षिक रुपमा खेलकुद प्रतियोगिता आयोजना गरी ठूलो संख्यामा युवाहरुलाई सहभागी गराईने छ ।

९. प्रमुख कार्यक्रम

कार्यक्रम	ईकाइ	५ वर्षको लक्ष्य	कार्यान्वयन हुँने स्थान	लगानीको स्रोत		
				पालिका	विद्यालय	स्थानीय
खेलकुद मैदान निर्माण तथा विस्तार	संख्या	५	वार्ड नं १, ४, ५, ७ र ८	✓	✓	
वार्षिक खेलकुद आयोजन	संख्या	४५	सबै वडामा	✓	✓	✓

१०. अपेक्षित उपलब्धी: युवाहरुले क्षमता प्रदर्शन गर्ने अवसर पाउँने छन ।

४.५: कला संस्कृति

१. वस्तुगत विवरण

शेर्पा गुम्बा, लामा गुम्बा, बुद्ध पार्क, जलेश्वर मन्दिर, कैलेश्वर मन्दिर, कर्कले गुफा मन्दिर, शिव मन्दिर, लामा गुम्बा, कालीदेवी मन्दिर, सेती देवी मन्दिर, वैशाखेश्वर महादेव, खावा डाँडा, हनुमान मन्दिर, फाप्लुको डाँडा, काब्रे कृषि फार्म, मन्दिर, गुम्बा, इको पार्क, वैतेश्वर महादेव मन्दिर, तामाकोशी, डाङ्गडुङ्गेश्वरी मन्दिर, देउराली डाँडा जस्ता सांस्कृतिक सम्पदाहरू यस गाउँपालिकाका पहिचान हुन ।

२. अवसर तथा संभावना

नेपालको संविधानले सभ्य संस्कृतिको विकास र साँस्कृतिक विविधता कायम राख्दै सम्पदाको संरक्षणलाई राज्यको निर्देशक सिद्धान्त तथा नीतिमा समावेश गरेको छ । सभ्य संस्कृतिको विकास गरी सामाजिक सुसम्बन्धमा आधारित समाजको निर्माण गर्नु आजको मुख्य आवश्यकता रहेको छ । साँस्कृतिक विविधता कायम राख्दै ऐतिहासिक, पुरातात्विक तथा साँस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण, संवर्द्धन र विकास गर्ने स्थानीय सरकारको महत्वपूर्ण जिम्मेवारीका रूपमा रहेको देखिन्छ । तसर्थ यस वैतेश्वर गाउँपालिकाले सम्पदा तथा साँस्कृतिक क्षेत्रमा गाउँपालिकामा भएका सम्भावना, अवसर र विद्यमान अवस्था सहित समस्या तथा चुनौति पहिचान गरिएको छ ।

संरक्षण र प्रवर्द्धाको पर्खाईमा रहेका मठ मन्दिर र सम्पदाहरूको प्रचुरता भएको यस गाउँपालिकामा यस्ता सम्पदा र संस्कृतिहरूको जगेर्ना गर्न बजेटको पनि व्यवस्था, नीतिगत प्रवधान र गाउँपालिकाको तत्परता देखिदा संस्कृति संरक्षण गरी पालिकाको पहिचान वृद्धि गर्न सकिने प्रशस्त संभावना छ ।

३. समस्या तथा चुनौति

यति धेरै मठ मन्दिर तथा कलाको धनी पालिका भएर पनि योजनावद्ध विकासको थालनी नहुँदा यो पालिकाको कला तथा संस्कृति ओभ्हेलमा परेको अवस्था छ ।

४. सोच: जीवन्त संस्कृति

५. लक्ष्य: स्थानीय संस्कृति र सम्पदा जोडने ।

६. उद्देश्य: स्थानीय संस्कृतिक तथा पुरातात्विक सम्पदाहरूको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्नु ।

७. रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
स्थानीय संस्कृति सम्पदाहरूको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरिने छः	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न मठ मन्दिर, गुम्बा तथा साँस्कृतिक सम्पदाहरूको अवस्था पहिचान गरिने छ । त्यस्ता सम्पदाहरूको आवश्यक मात्रामा निर्माण, जिणौध्दर र स्तरोन्नती गरिने छ ।

द. प्रमुख कार्यक्रम

सि.नं.	कार्यक्रम	ईकाइ	५ वर्ष सम्मको लक्ष्य जम्मा २०८२/८३	कार्यान्वयन हुने स्थान	पालिका	स्थानीय
१	विभिन्न मठ मन्दिर, गुम्बा तथा साँस्कृतिक सम्पदा हरुको निर्माण, जिणौध्दार र स्तरोन्नती	निरन्तर	आवश्यक स्थापना निरन्तर	स्थान छनौट गरी निर्माण, जिणौध्दार र स्तरोन्नती गरिने	✓	✓
२	विभिन्न स्थानीय जात्राहरुको लागि सहयोग	निरन्तर	आवश्यक स्थापना निरन्तर	गा.पा भरी	✓	✓

९. अपेक्षित उपलब्धी: सम्पदाहरुको संरक्षण र पुनरस्थापना हुने र परम्परागत जात्राहरुले निरन्तरता पाउने ।

४.६: लक्षित समूह विकास

१. वस्तुगत विवरण

वैतेश्वर गाउँपालिकाबाट २०७५ मा गरेको सर्वेक्षण अनुसार जम्मा जनसंख्या २७०९१ रहेको छ जुन २०६८ को तुलनामा २७ प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ। हाल गरिएको सर्वेक्षण अनुसार कुल २७०९१ जनसंख्या मध्ये ५२ प्रतिशत महिला तथा ४८ प्रतिशत पुरुष रहेका छन् जसमध्ये ३० प्रतिशत बालबालिका रहेका छन्। औषत पारिवारिक जनसंख्या ३.५ रहेको छ। जातीगत रूपमा जनसंख्याको विवरण ब्राम्हण क्षेत्री ४९.०३ प्रतिशत, जनजाती ३५.८१ प्रतिशत, दलित १२.४५ प्रतिशत र अन्य २.७ प्रतिशत रहेको छ।

भाषा र धर्मका हिसाबले यस गाउँपालिका मा नेपाली भाषा र हिन्दुको धर्मको बाहुल्यता छ र दोस्रोमा तामाङ भाषा र बौद्ध धर्मको बाहुल्यता छ। यस गाउँपालिकाका अन्य भाषामा नेवारी, शेर्पा जिरेल तथा माझी छ भने अन्य धर्ममा क्रिश्चियन धर्मावलम्बि रहेका छन्।

गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण अनुसार धार्मिक दृष्टिकोणबाट हेर्दा यस गाउँपालिकामा अधिकांश मानिसहरु हिन्दुधर्म मान्दछन् भने केही संख्यामा बौद्ध मान्नेहरुको बाहुल्यता छ।

धार्मिक दृष्टिकोणबाट हेर्दा यस गाउँपालिकामा अधिकांश मानिसहरु हिन्दुधर्म मान्दछन् भने केही संख्यामा बौद्ध धर्म मान्नेहरुको बाहुल्यता छ।

२. अवसर तथा संभावना

नेपालको संविधानले सामाजिक न्याय र सामाजिक सुरक्षाको यथोचित व्यवस्थापनलाई पनि राज्यको निर्देशक सिद्धान्त तथा नीतिमा समावेश गरेको छ। समावेशीकरणका आधारभूत सवालहरु मौलिक हकको रूपमा स्थापित भइसकेका छन्। नेपालले लिएको दिगो विकास लक्ष्य अनुसार सन् २०३० सम्ममा सबैखाले विभेदको अन्त्य जस्ता सवालहरुलाई महत्वपूर्ण रूपमा उठान गरेको छ। त्यसै गरी नेपाल सरकारले तर्जुमा गरेको १५ औं राष्ट्रिय योजनाले सामाजिक विकास गुणस्तरीय जीवन तथा समृद्धिको आधार हो भन्ने कुरालाई मनन गर्दै समतामूलक सामाजिक सदभावलाई योगदान गर्दै हरेक नागरिकलाई गुणस्तरीय जीवनयापनको लागि अवसरको वृद्धि गर्ने कुरालाई महत्वपूर्ण रूपमा उठान गरेको छ। सामाजिक न्याय तथा सामाजिक सुरक्षामा सबैको पहुँच कायम गर्दै स्वस्थ तथा सभ्य संस्कृतिको विकास गरी सामाजिक सुसम्बन्धमा आधारित समाजको निर्माण गर्नु आजको मुख्य आवश्यकता रहेको छ। सामाजिक विकासलाई गुणस्तरीय जीवनयापनको आधार रूपमा लिई संघ सरकार, प्रदेश सरकार र विकास साभेदार संस्थासँगको सहकार्य र समन्वयमा स्थानीय सरकारले अर्थपूर्ण प्रयास गर्नु पर्ने आवश्यकता रहेको छ। तसर्थ वैतेश्वर गाउँपालिकाको समृद्धिका लागि शैक्षिक विकास, स्वास्थ्य तथा पोषण, खानेपानी तथा सरसफाई सँगै लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण जस्ता क्षेत्रमा गाउँपालिकामा भएका सम्भावना, अवसर र विद्यमान अवस्था सहित समस्या तथा चुनौति पहिचान गरिएको छ।

बढ्दो विकास प्रतिको चासो र स्थानीय सरकार चाहि जनताको घरदैलोको सरका भएको तथा स्थानीय सरकार साधन र स्रोतले सम्पन्न भएको हुँदा लक्षित समूह विकासका लागि स्रोतको अभाव नभै प्रभावकारी कार्यक्रमको अभाव मात्र भएको हुँदा लक्षित समुदायको विकास गर्ने अवर प्रशस्त रहेको छ।

३. समस्या तथा चुनौति

छरिएर रहेका पछाडि परेका वा पारिएका लक्षित समुदाय तथा जेष्ठ नागरिक र फरक क्षमता भएका हरुलाई उनिहरुको बसाईका कारण फरक फरक आवश्यकता तथा स्वतःस्फुर्त रुपमा अगाडी बढ्ने तत्परताका अभावमा कारण विकासको मूल प्रवाहमा समेट्न कठिन पर्ने र यस्तालाई संबोधन गर्न सामान्य कार्यहरुबाट संभव नहुने हुँदा विशेष प्रकारका योजनाहरु तयार गर्नु जरी पर्न गएको छ ।

४. सोच: “सामाजिक सद्भाव सहित खुसीले भरिभूर्ण वैतेश्वर गाउँपालिकाबासी”

५. लक्ष्य: लक्षित समूहको सम्मानजनक व्यवस्थापन तथा सामाजिक सुरक्षा ।

६. उद्देश्य:

- महिला, बालबालिका तथा किशोर किशोरीहरुको विकास तथा सामाजिक सुरक्षाको सुनिश्चितता गरी भेदभाव मुक्त बनाउने
- सामाजिक रुपमा असुरक्षित महशुस भएका नागरिकलाई सुरक्षाको प्रत्याभूति प्रदान गर्ने ।
- सामाजिक सहभागितामा वृद्धि गर्ने

७. रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
१. लैङ्गिक तथा जातिय विभेद न्युनिकरण गर्न विकासका सबै प्रयासहरुमा महिला तथा दलित तथा पिछडा वर्गको समानुपातिक प्रतिनिधित्वको सुनिश्चित गरिने छ,	<ul style="list-style-type: none"> ● बस्तिस्तरका योजनाहरुको छनौट तथा कार्यान्वयन मा जनसंख्याको अनुपातमा उपस्थिति सुनिश्चित गरिने छ । ● विभिन्न निर्माणका उपभोक्ता समिति, वन उपभोक्ता समिति तथा अन्य सामुदायिक तथा विद्यालय का समितिहरुमा पनि जनसंख्याको अनुपातमा प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गरिने छ । ● लैङ्गिक तथा जातिय विभेदको व्यवहार गर्ने लाई कानुन दायरामा ल्याईने छ ।
२. जेष्ठ नागरिकको सम्मान तथा सुरक्षा लाई विशेष जोड दिईने छ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● सामाजिक सुरक्षा (वृद्ध) भत्ता घरमै गएर बुझाईने । ● वृद्धाहरुको भेला तथा भलाकुशारी स्थलको व्यवस्था गरिने । ● वार्षिक रुपमा सम्मान गर्ने । ● वार्षिक रुपमा पर्यटकीय तथा धार्मिक स्थलहरुको भ्रमणको व्यवस्था मिलाउने ।
३. अपाङ्गता भएकाहरुको विकास गर्न क्षमता पहिचान गरी सम्मानित जीवन बाँच्न सक्नेगरी शिक्षित र रोजगार बनाउन जोड दिईनेछ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● अपाङ्गता भएकाहरुको सूचि तयार गर्ने । ● उनिहरुको फरक क्षमताको पहिचान गर्ने । ● शिक्षामा अनुदान दिने । ● फरक क्षमता अनुसार स्व:रोजगारीका लागि अनुदानको व्यवस्था गर्ने ।
४. अनाथ तथा जोखिममा	<ul style="list-style-type: none"> ● अवस्था अद्यावधिक गर्ने

परेका वालवाकालाई विद्यालय स्तरको शिक्षा आर्जमा सहयोग	<ul style="list-style-type: none"> ● भर्ना शुल्क, पोषाक र फिको व्यवस्था गरी शिक्षा निःशुल्क गर्ने
५.वाल वालिका विरुद्धको हिंसा विरुद्धको अभियान सडक नाटक मार्फत	<ul style="list-style-type: none"> ● सडक नाटकका कतलाकार प्रशिक्षण गरिने ● सबै वस्ति स्तरमा वर्षमा कम्तिमा पन एक पटक सडा नाटको आयोजन गर्ने । ● वाल संरक्षण नीति तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने
६ किशोरीहरुको क्षमता अभिवृद्धि	<ul style="list-style-type: none"> ● उनिहरुले रोजेको विषयमा आयमूलक तालिम दिईने ● आत्म सुरक्षको तालिम दिईने

८. प्रमुख कार्यक्रम

कार्यक्रम	ईकाइ	५ वर्ष सम्मको लक्ष्य जम्मा २०८२/८३	कार्यान्वयन हुँने स्थान	पलिकाको योगदान	स्थानीयको योगदान
महिला सञ्जालको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	संजाल संख्या	८	सबै वडामा	✓	✓
किशोर किशोरीहरुमा अन्तरनिहित प्रतिभा पहिचानका लागि वडा स्तरीय प्रतियोगिता	संख्या	४०	सबै वडामा	✓	✓
किशोरीहरुको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	लाभान्वित किशोरीहरु	२००	सबै वडामा	✓	✓
लैङ्गिक तथा जातिय विभेद न्युनिकरणका लागि तालिम कार्यक्रम	लाभान्वित सहभागी संख्या	२००	सबै वडामा	✓	✓
१२ कक्षा उत्तिर्णभै पढाई छाडेका किशोरीहरु लाई कम्प्युटर शिक्षा	लाभान्वित सहभागी संख्या	५०	सबै वडामा	✓	
अपाङ्गता भएकाहरु बलवालिका लाई शिक्षा प्रदान	लाभान्वित संख्या	१६	गा.पा. स्तर	✓	
अपाङ्गता भएकाहरुलाई आवश्यक उपकरण प्रदान	लाभान्वित संख्या	५०	गा.पा. स्तर	✓	
अपाङ्गता भएकाहरुलाई स्वरोजगारीका लागि अनुदान	लाभान्वित संख्या	२०	गा.पा. स्तर	✓	
जेष्ठ नागरिकहरुको भेला तथा भलाकुशारी स्थलको व्यवस्था	संख्या	१००	सबै वडाहरुमा	✓	✓
जेष्ठ नागरिकहरुको वार्षिक सम्मान कार्यक्रम	लाभान्वित संख्या	४०	सबै वडाहरुमा	✓	✓
जेष्ठ नागरिकहरुको वार्षिक रुपमा भ्रमणको व्यवस्था	कार्यक्रम संख्या	१७५	सबै वडाहरुमा	✓	✓

जेष्ठ नागरिकहरुको नियमित स्वास्थ्य परीक्षण	कार्यक्रम संख्या	२००	सबै वडाहरुमा	✓	✓
अनाथ तथा जोखिममा परेका बालबालिकाको अवस्था अद्यावधिक गरी विद्यालय स्तरको शिक्षा आर्जमा सहयोग	बालबालिका संख्या	१६०	गा.पा स्तर सबै वडाहरुमा	✓	✓
बाल बालिका विरुद्धको हिंसा विरुद्धको अभियान सडक नाटक मार्फत	सडक नाटक संख्या	५३०	सबै १०६ बस्तिमा वर्षमा एक पटक	✓	✓

९. अपेक्षित उपलब्धी

महिला हिंसामा कमी आउने, बाल बिकाहमा कमी, अनाथ तथा जोखिममा परेका बालबालिकाको सुरक्षा हुने, फरक क्षमता भएका र जेष्ठ नागरिकको सम्मानजनक व्यवस्थापन हुने ।

परिच्छेद ५: शहरी विकास तथा पूर्वाधार

५.१ सडक तथा पूल पुलेसा

१. वस्तुगत विवरण

हाल सम्म यस गाँउपालिकाका गाँउ क्षेत्रभित्र ७१ कि.मि. कच्चि, १० कि.मि. ग्राभल र २.३ कि.मि. कालोपत्रै २.३ सडक भएको अवस्था छ र सबैवडा हरुमा हिउँद सडक पुगेका छन् । जसमा ५० बस्तिमा बाहेक बाकी बस्तिमा १२ महिना नै मोटर पुग्ने गर्छ । जिरी काठमाडौँ सडकले ४, ५ र ६ वडा हुँदै काठमाडौँ सँग जोडेको छ । त्यसकारण मोडरबाटोको सहज पहुँच बनेको छ ।

२. अवसर तथा संभावना

गाउँपालिकाको समष्टिगत आर्थिक, सामाजिक विकास र सेवा सुविधा प्रवाह गर्न भौतिक पूर्वाधार विकास क्षेत्रको भूमिका प्राथमिक तथा महत्वपूर्ण हुन्छ । भौतिक विकास पूर्वाधारले अन्तरआवद्धता, अन्तरसम्बन्ध विकासद्वारा, बजार सूचना, सेवा सुविधाको स्तर, पहुँच र उपयोग जस्ता विकास प्रतिफलको नतिजा हासिल प्रत्यक्ष योगदान गर्दछ । तर पूर्वाधार विकास र विस्तारबाट दिगो लाभ लिन पूर्वाधारको दिगो संचालनका साथसाथै वातावरणमा पर्ने नकारात्मक असरलाई न्यून गर्न संरक्षणका उपायहरु अवलम्बन जरुरत पर्दछ । विकास प्रतिफललाई सकारात्मक दिशातर्फ उन्मुख गराउन तथा अपेक्षित नजिता हासिल गर्न पूर्वाधार विकास क्षेत्रमा मूलतः सडक पुल तथा यातायात क्षेत्रको विकास गर्न बजेटको उपलब्धता र आवश्यकता अनुसार थप विशेष अनुदान पनि पाउँन सक्ने अवस्था भएको साथै निर्माण कार्य गर्न आवत जावतमा पनि समस्या नभएको र स्थानीय श्रम शक्ति पनि भएको हुँदा योजनामा लिईएका लक्ष पुरा गर्ने संभावना प्रशस्तै छ ।

३. समस्या तथा चुनौति

पाहाडि भूभागमा निर्मित बाटाहरु भएका हुँदा कतिपय भित्रि बाटहरुमा वर्षायाममा गाडी चलन नसक्ने हुँदा १०६ बस्ति मध्ये ५० बस्तिमा १२ महिना मोटर चलन नसक्ने अवस्था छ । बाटो पहुँच सबै भन्दा टाढा पर्ने बस्तिमा पनि बसमा ४० मिनेट पैदल यात्रा भित्र बाटोमा पुग्ने अवस्था छ ।

४. सोचः न्युनतम पूर्वाधार सहितका वैतेश्वरबासी

५. लक्ष्यः यातायात संजालमा सबै बस्ति जोडिने

६. उद्देश्यः

- नयाँ सडक तथा पूलहरुको निर्माण गर्ने ।
- भैरहेका सडकहरुको स्तरोन्नती गर्ने ।

७. रणनीति तथा कार्यनीति:

रणनीति	कार्यनीति
रोजगारी सिर्जना तथा आय वृद्धि केन्द्रित पूर्वाधार विकास	<ul style="list-style-type: none"> ● यस गाउँपालिकामा पूर्वाधार विकास गर्दा स्थानीय जनताको रोजगारी सिर्जना तथा आय वृद्धि हुने विषयलाई पूर्वाधारको मूल उद्देश्य बनाईने छ ● पूर्वाधार विकासमा लाग्ने श्रममा स्थानीय विपन्न तथा गरीब जनतालाई रोजगारी प्रदान गरिनेछ । ● खास गरी सडक निर्माण गर्दा सडकले सुविधा पुग्ने विपन्न तथा गरीब जनताका लागि आर्थिक विकासमा लक्षित आयमूलक कार्यहरु सँग सँगै सन्चालन गरिनेछ ।

८. प्रमुख कार्यक्रम

१ सडकहरुको निर्माण तथा स्तरोन्नती ।								
सि.नं.	कार्यक्रम	ईकाइ	५ वर्षको लक्ष्य	कार्यान्वयन हुने स्थान	लगानीको स्रोत			
					संघ	प्रदेश	पालिका	स्थानी
१.१	देउराली दाडडुङ्गेश्वरी सडक ग्राभल गर्ने योजना	कि.मि	७	मन्दिर क्षेत्र ५२८	✓	✓	✓	
१.२	थुम्कटार देखी पुतलीकाठ सडक कालोपत्रे योजना	कि.मि	२	वाड २	✓		✓	
१.३	बोरा गाउँ - गौरिगाउँ-उपल्लो मुदी सडक कालोपत्रे योजना	कि.मि	४	वार्ड नं १	✓	✓	✓	
१.४	नाम्दु -पाण्डु सडक निर्माण योजना (कालो पत्रे)	कि.मि	३	वार्ड नं ६	✓	✓	✓	
१.५	विभिन्न सडकहरुको ग्राभल गर्ने		८	वार्ड २		✓	✓	
१.६	सिउरानी काफ्ले टोल पहिरे सडक नयाँ ट्रयाक खोल्ने ।	कि.मि	१	वार्ड २			✓	✓
१.७	वडा नं. २ वडा कार्यालय सिम्बले सडक नयाँ ट्रयाक	कि.मि	१	वार्ड २			✓	✓

	खोल्ने ।							
१.८	विरोटा चौरपुर सडक निर्माण	कि.मि	१	वार्ड ४			✓	✓
१.९	भगरपुर कृषि फारम सडक नयाँ ट्रयाक	कि.मि	१	वार्ड ४			✓	✓
१.१०	विभिन्ना सडक स्तरोन्नती (ग्राभल)	कि.मि	१३	वार्ड ४			✓	✓
१.११	विभिन्न सडकहरु निर्माण (कच्ची)	कि.मि	६(१७ कि.मि)	वार्ड ६			✓	✓
१.१२	विभिन्न सडकहरु निर्माण (सिउरेनी खानी गाउँ समेत) ग्राभल	कि.मि	४	वार्ड ६			✓	✓
१.१३	विभिन्न सडकहरु स्तरोन्नती ग्राभल	कि.मि	४	वार्ड ७			✓	✓
१.१४	विभिन्न सडकहरु स्तरोन्नती ग्राभल	कि.मि	५	वार्ड ३			✓	✓
१.१५	विभिन्न सडकहरु निर्माण ग्राभल	कि.मि	३	वार्ड ३			✓	✓
१.१६	गोपी-पुलखीकाठ-मिर्गै-सुनिडाँडा-डाडागाउँ-क्षेत्रपा सडा कालोपत्रे योजना	कि.मि	१५	वार्ड १ देखी ८ सम्म			✓	✓
१.१७	बुस्ति-पुतलीकाठ-लहरेमाने-जोरमाने सडक कालोपत्रे योजना	कि.मि	१२	वार्ड १ र २			✓	✓
१.१८	बगर-मैनपोखरी-डिहि-क्षेत्रमा सडक कालोपत्रे योजना	कि.मि	९	वार्ड नं ५ र ८	✓	✓	✓	
१.१९	नाम्दु-खरी स्वारा-गैरीमुदी सडक ग्राभल योजना	कि.मि	७	वार्ड नं १ र ६		✓	✓	✓
१.२०	तमाकोशी-गोपि-जोरमाने सडक ग्राभल योजना	कि.मि	५	वार्ड नं १ र ६			✓	✓
१.२१	पखेरागाउ जोमाने सडक सोलिङ्ग	कि.मि	४	वडा १			✓	✓
१.२२	पात्ले कोईराल डाँडा लहरेमाने	कि.मि	३	वडा ३			✓	✓

	सडा निर्माण (कच्ची)							
१.२३	माभगाउँ लशरेमाने बजेनी गैरोकुखुरे सडक ग्राभल	कि.मि.	३	वडा ३			✓	✓
१.२४	लाँकुरी डाँडा बैती सडक निर्माण	कि.मि.	१.५	वडा ६			✓	✓
२ पूल पुलेसाहरुको निर्माणबाट ।								
२.१	वैतेश्वर १ बाट २ मा जाने खोलामा पक्की पुल बनाउनु	संख्या	१	वडा १			✓	✓
२.२	निम्कोट खानिखोला दोभान पक्की पुल	संख्या	१	वडा ५			✓	✓
२.३	वैतेश्वर गा.पा वडा नं ७ को काँडे नागदह पक्की पुल	संख्या	१	७			✓	✓
२.४	निम्कोट खानीखोल र खानीगाउँ खानीखोला सडक पुल निर्माण	संख्या	२	वार्ड ३			✓	✓
२.५	वर्ड नं ५ र ३ जोड्नु खानीखोला-खानी गाउँ पक्की पुल निर्माण	संख्या	१	वार्ड ३ र ५			✓	✓
२.६	वडा २ र ६ जोडरने भोलुङ्गे पुल निर्माण	संख्या	१	वडा २ र ६			✓	✓

९. अपेक्षित उपलब्धी

थप २४ कि.मि कच्ची, ५६ कि.मि. ग्राभल र ४४ कि मि.कालोपत्रे सडक गाउँपालिकाको सडक संजालमा थपिने र ६ वटा पक्क तथा एक भोलुङ्गे पूलहरुको निर्माण बाट सबै १०६ बस्तिमा १२ महिना यातायात सुचारु हुँने ।

५.२ उर्जा र संचार

१. वस्तुगत विवरण

गाउँपालिकामा राष्ट्रिय प्रसारण लाइनबाट विद्युत सेवा प्राप्त गर्ने ९५ प्रतिशत छन् र पहुँच बाहिर अझै ५ प्रतिशत जनता छन् भने ईन्टरनेट सुविधाबाट ६५ प्रतिशत भन्दा बढि जनता बन्चित छन् । त्यसै गरी ५५९७ परिवार अझै पनि खाना पकाउँदा दाउरा प्रयोग गर्ने गर्दछन् ।

यस गाउँपालिकामा सञ्चार क्षेत्रको रामै सँग विकास भएको छ । ६७२९ परिवारमा मोबाईल फोनको उपलब्धता छ भने २६९ परिवारमा इन्टरनेटको सुविधामा जोडिएका छन् । यसका अतिरिक्त रेडियो र टि.भि मा पनि ६२०० परिवार जोडिएको अवस्था छ ।

२. अवसर तथा संभावना

गाउँपालिकाको समष्टिगत आर्थिक, सामाजिक विकास र सेवा सुविधा प्रवाह गर्न भौतिक पूर्वाधार विकास क्षेत्रको भूमिका प्राथमिक तथा महत्वपूर्ण हुन्छ । सो मध्ये एक हो उर्जामा सबैको पहुँच । दिगो विकास लक्ष्य २०३० ले पनि धान्न सक्ने उर्जामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्ने लक्ष्य लिएको सन्दर्भ छ विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा र सूचना, संचार र प्रविधि जस्ता विषयको विकासका संभावनहरु प्रशस्तै छन् । खाना पकाउँदा अझै पनि ५५९७ परिवारमा दाउरा प्रयोग गर्ने भएको हुँदा सो को विस्थापन गर्न वैकल्पिक उर्जाको प्रवर्द्धन वा विद्युतको उपयोगलाई उत्प्रेरित गर्ने संभावना देखिन्छ ।

३. समस्या तथा चुनौति

अझै पनि ५ प्रतिशत घरधुरीमा विद्युत सेवा पुग्न बाँकी छ र विद्युत विस्तारको कममा रहेको अवस्था छ । तर करिब ५५९७ परिवार अझै पनि खाना पकाउँदा दाउरा प्रयोग गर्ने भएको हुँदा सो को विस्थापन गर्न वैकल्पिक उर्जाको प्रवर्द्धन वा विद्युतको प्रसारण लाईन विस्तार गर्न जरुरी देखिन्छ ।

अझै पनि ५ प्रतिशत घरहरुमा विद्युत प्रसारण लाईन पुगेको छैन भने ईन्टरनेट सुविधाबाट ६५ प्रतिशत भन्दा बढि जनता बन्चित छन् । दाउरामा खाना पकाउँने ५५९७ घरधुरी रहनु वातावरण र स्वास्थ्य दुवैको हीतमा अनुकूल छैन ।

४. सोच: वातावरणमैत्रि भान्साको विकास

५. लक्ष्य: वैकल्पिक उर्जाको उपयो वृद्धि र दाउरा प्रयोगमा कटौती

६. उद्देश्य:

- उर्जा तथा उर्जाजन्य प्रविधिहरु आर्थिक र प्राविधिक रुपमा व्यवस्थापन गर्नसक्ने गरी सबैको पहुँचमा पुऱ्याई खाना पकाउँदा प्रयोग हुँने दाउरको कटौती गर्ने ।

७. रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
वैकल्पिक उर्जाम पहुँच वृद्धि गरि खाना पकाउन प्रयोग हुने दाउरा विस्थापित गरिने छ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● खाना पकाउन दाउरा प्रयोग गर्ने परिवारको पहिचान गर्ने । ● खाना पकाउन दाउराको बदला आवश्यक मात्रामा वैकल्पिक उर्जाको संभावना खोजिने । ● लागत सहभागितामा खाना पकाउने दाउरा बाहेक वैकल्पिक उर्जाको विकास गर्ने ।

८. प्रमुख कार्यक्रम

३: नविकरणिय उर्जा					लगानीको स्रोत	
सि.नं.	कार्यक्रम	ईकाइ	५ वर्षको लक्ष्य	कार्यान्वयन हुने स्थान	पालिका	स्थानीय
३.१	खाना पकाउन दाउराको उपयो घटाउन उन्नत चुलो तथा बायो ब्रिकेट प्रवर्द्धन वा नवीकरणीय उर्जा कार्यक्रम	लाभान्वित परिवार संख्या	३०९७	गा.पा. भरी	✓	✓

९. अपेक्षित उपलब्धी: खाना पकाउदा दाउरा प्रयोग गर्ने ५५९७ परिवार घटेर २५०० भर्ने छ ।

५.३ भवन निर्माण

१. वस्तुगत विवरण

यस गाउँपालिका क्षेत्रभरी जम्मा जम्मि ११ वटा सामुदायिक भवनहरु र ८ मध्ये ... वडा वडाका भवन भएर पनि हलको अभाव भएको ।

२. अवसर तथा संभावना

बदलिदो परिस्थितिमा मानिसमा शहरीकरणको प्रवृत्ति एकदमै बढेर गएको अवस्था छ । त्यसले गर्दा बस्तिहरु बाक्लिदै गएका र स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी र जनताका आवश्यकता दुवैले एकिकृत सार्वजनिक सेवाहरुको माग गर्दछ । तसर्थ यस्तो परिस्थितिमा सार्वजनिक सरोकारका भवनहरुको निर्माण र स्तरोन्नती अतिनै जरुरी भएको छ र उपलब्ध बजेट बाट माग भएको सामुदायिक भवनहरुको निर्माण संभव रहेको अवस्था छ ।

३. समस्या तथा चुनौति

सार्वजनिक सेवाहरुको सेवा प्रवाहमा गाउँपालिका भरीमा जम्मा ११ वटा मात्र रहेका सामुदायिक भवनहरु बाट सेवाहरु राम्रो संग प्रवाह गर्न असहज भएको अवस्था छ ।

४. सोच: सहजता सहित सार्वजनिक सेवा

५. लक्ष्य: सहज सेवा प्रवाह र सुशासनको प्रत्याभूति ।

६. उद्देश्य: जनताका महत्वपूर्ण संस्थाहरुको कार्य थलोहरु निर्माण गरी सेवा प्रवाहलाई चुस्त बनाउने ।

७. रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
जनतालाई पायक पर्ने स्थानहरुमा सामुदायिक भवनहरुको निर्माण र भैरहेकाको स्तरोन्नती गरिनेछ,	<ul style="list-style-type: none"> सामुदायिक भवन भाग भएका वडाहरुमा सबैलाई पायक पर्ने स्थान छनौट गरिनेछ । पायक पर्ने स्थानमा सामुदायिक भवनहरु निर्माण गर्दा भवनमा आवश्यक अन्य सुविधा जस्तै खानेपानी, शौचालय तथा न्युनता मात्रामा पर्निचरहरुको व्यवस्था गरिनेछ ।

८. प्रमुख कार्यक्रम

सि.नं.	कार्यक्रम	ईकाइ	५ वर्षको लक्ष्य	कार्यान्वयन हुने स्थान	लगानी
३.१	वडा कार्यालय हल निर्माण		१	वार्ड ४	गा.पा.
३.२	सामुदायिक भवन निर्माण		२	वार्ड ४	गा.पा.
३.३	सामुदायिक भवन निर्माण		५	वार्ड २	गा.पा.
३.४	सामुदायिक भवन निर्माण		२	मैनापोखरी वार्ड नं ५ र वार्ड नं	गा.पा.
३.५	सामुदायिक भवन निर्माण		४	वडा ८	गा.पा.
३.६	सामुदायिक भवन निर्माण		१	वार्ड १	गा.पा.
३.७	विभिन्न सामुदायिक भवन निर्माण		२	वडा ३	गा.पा.
३.८	छात्रावास भवन निर्माण (वडाहरुको माग अनुसार)		५	गा.पा. स्तर बाट	गा.पा.

९. अपेक्षित उपलब्धी: सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सहजता

परिच्छेद ६: वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

६.१: विपद् व्यवस्थापन को पूर्व सतर्कता तथा प्रतिकार्यहरु

१. वस्तुगत विवरण

यो गाउँपालिकामा ७७८ हेक्टर जमिन वन जंगल तथा बुट्यानहरुले ढाकोको छ । वनको क्षेत्रफल वृद्धि र भएको वनको स्तर वृद्धि गर्न अझै धेरै गर्न बाँकी छ । विपद् व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकुलनमा पनि थुप्रै कार्यहरु गर्नु पर्ने छ । विपद्का हिसाबले जोखिम क्षेत्रहरु पहिचान र उपायोग गर्न पनि बाँकी नै छ । वन डढेलो, पहिरो, बाढि जस्ता विपत्तिहरुले सामान्यतया सालाना सरदर .... घरबार लाई प्रतिकुल असर पर्ने गरेको अवस्था छ ।

२. अवसर तथा संभावना

वन पैदावरको हिसाबले यो धनी गाउँपालिका हो । यस गाउँपालिकाको ४० प्रतिशत जमिन वन जङ्गल, मिश्रित वन र भुङ्गी बुट्यानले ओगटेको छ । ४६ वटा वन सामुदायिक वन समुदायलाई हस्तान्तरण गरेको छ भने बाँकी वन हस्तान्तरण हुन बाँकी देखिन्छ । यस गाउँपालिकामा ४६ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति रहेका छन् । राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक लक्ष्य र गाउँपालिकाको सोच र बजेट व्यवस्थापन को पक्षले विपद् व्यवस्थापन को पूर्व सतर्कता र प्रतिकार्य गर्ने पर्ने अवस्था प्रशस्तै छ ।

३. समस्या तथा चुनौति

अधिकांस भाग उच्च पाहाडि भूबनौट तथा केहि भाग ठूलो नदीको तटिय क्षेत्रमा पर्ने, पाहाडि भागमा पनि थुप्रै खहरेहरु भएका हुँदा यो गाउँपालिकाका अधिकांश भाग बढि, पैरो जस्ता विपत्तिको जोखिमा रहेको अवस्था छ । यस पालिकामा वन डढेलो, पहिरो, बाढि जस्ता विपत्तिहरुले सामान्यतया सालाना सरदर .... घरबार लाई प्रतिकुल असर पर्ने गरेको अवस्था छ । यसका अतिरिक्त विपद्का हिसाबले जोखिम क्षेत्रहरु पहिचान र उपायोग गर्न पनि बाँकी नै छ ।

४. सोच: विपद् मुक्त वैतेश्वर

५. लक्ष्य: विपद्हरुको सकुशल न्युनिकरण, व्यवस्थापन तथा प्रतिकार्यहरु गर्नु

६. उद्देश्य:

- विपद् व्यवस्थापनका पूर्व सतर्कताहरु बाट जनताको जीउ धनको सुरक्षा प्रत्याभूति गराउनु ।
- विपद्हरुको प्रतिकार्यका लागि सकुशल पूर्व व्यवस्था र सतर्कता अपनाउनु

७. रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
अनपेक्षित विपद् व्यवस्थापन का लागि पूर्व सतर्कता र प्रतिकार्यहरुमा जोड दिईने छ ।	<ul style="list-style-type: none"> आगलागिमा नियन्त्रणका लागि सबै सरकारी तथा सामुदायिक वनमा अग्नि रेखा बनाईने छ । बाढि पैरो तथा भू-क्षय नियन्त्रणका कार्यहरु गरिने छ । आकर्षक विपद् कोषको स्थापना गरिने । विपद् सतकृताका लागि स्वयंसेवक परिचालन गरिने छ । विपद् सचेतना कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

८. प्रमुख कार्यक्रम

सि.नं.	कार्यक्रम	ईकाइ	५ वर्षको लक्ष्य	कार्यान्वयन हुँने स्थान	लगानीको स्रोत		
					गा.पा.	स्थानीय	सा.वन
१.१	विपद् व्यवस्थापन सचेतना कार्यक्रम	लाभान्वित परिवार	३०००	सबै वडा	✓		✓
१.२	नदी खहरे नियन्त्रण कार्यक्रम	लाभान्वित परिवार	१२००	सबै वडा	✓	✓	
१.३	आगलागि नियन्त्रणका लागि अग्नी रेखा तयार गर्ने	सामुदायिक वन संख्या	४६	सबै वडा	✓		✓
१.४	बाढी पैरो तथा भू-क्षय नियन्त्रण - वडा २ को खरिस्वारा,निमकोट, सिउरेनी तथा वडा १ को गैरी मुदी लगायत)	स्थान संख्या	१२	सबै वडा	✓	✓	
१.५	खर र परालले छाएका जोखियुक्त घरहरुको छााना परिवर्तन	संख्या	६८	सबै वडा	✓	✓	
१.६	विपद् कोषको स्थापना	रु.००० मा	२५०००	गा.पा.	✓		
१.७	विद्युत जडान भएका सबै घरहरुमा अनिवार्य अर्थिङ्गको व्यवस्था गर्नु सहजिकरण गर्ने ।	४००० घर	०	सबै वडा	✓	✓	
१.८	विपद् व्यवस्थापन समितिको क्षमता वृद्धि	समिति	९	गा.पा	✓		
१.९	विपद् व्यवस्थापन तथा न्यूनिकरणका लागि स्वयंसेवक तयारी र परिचालन	व्यक्ति	४०	सबै वडा	✓	✓	

९. अपेक्षित उपलब्धी: विपद् व्यवस्थापन बारे सचेतना हुँने, विपद् व्यवस्थापन कोषको व्यवस्था, विपद् प्रतिकार्यहरु हुने र आगोबाट जोखिम युक्त घरहरु सुरक्षित हुँने ।

वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन सहक्षेत्र २: वन तथा वातावरण संरक्षण

१. वस्तुगत विवरण

वन पैदावरको हिसाबले यो धनी गाँउपालिका हो । यस गाउँपालिकाको ४० प्रतिशत जमिन वन जङ्गल, मिश्रित वन र भाडी बुट्यानले ओगटेको छ । ४६ वटा वन सामुदायिक वन समुदायलाई हस्तान्तरण भै संस्थागत भैसकेका छन् । तसर्थ अझै पनि धेरै सामुदायिक वन संस्थागत गर्न सकिने अवस्थामा छन् ।

२. अवसर तथा संभावना

खाली जमिन, प्रशस्त बाटाघाट, नदी तटहरु र ४६ वटा सामुदायिक वन समितिहरु भएका हुँदा यस्ता समितिहरु सँग कार्यगत एकता कायम गर्दै सडक किनारा, खालि जमिन र नदी तटहरुमा वृक्षरोपण गरेर र प्रत्येक वर्ष १० बिरवा रोप्ने वातावरण बनाएर वैतेश्वरलाई हराभरा बनाउन सकिने संभावना प्रशस्तै छ ।

३. समस्या तथा चुनौति

हराभरा वैतेश्वर बनाउन वनको हैसियत सुधार र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनमा पनि थुप्रै कार्यहरु गर्नु पर्ने छ । जलवायु परिवर्तनका हिसाबले कतिपय वालिनालीहरुको उत्पादनमा असर परेको छ भने पानीका मुहान सुक्ने तथा पानीको सतह घट्ने जस्तो अवस्था आई रहेको छ ।

४. **सोच:** हरियो धननै हरियो वैतेश्वर

५. **लक्ष्य:** वन तथा वातावरण संरक्षण

६. **उद्देश्य:** जलवायु परिवर्तनको असर न्युनिकरण तथा अनुकूलनका गतिविधिहरुबाट वैतेश्वरलाई हराभरा प्रत्येक घरमा बनाउने ।

७. रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
जलवायु परिवर्तनको असर न्युनिकार तथा अनुकूलका विविध उपायहरु अवलम्बन गरी वैतेश्वर लाई हराभरा कायम गरिनेछ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● वृक्षारोपणमा जोड दिईने छ । ● जलवायु मैत्री बालि छनोट तथा प्रांगारिक खेतिमा जोड दिईने छ । ● फोहरमैला व्यवस्थापन मा सहजिकरण ● मूल सुक्ने अवस्थाका पानीका मूलहरुको संरक्षणमा जोड दिईने छ ।

द. प्रमुख कार्यक्रम

सि.नं.	कार्यक्रम	ईकाइ	५ वर्षको लक्ष्य	कार्यान्वयन हुने स्थान	लगत सहभागिता		
					पालिका	सा.वन	स्थानीय
२.१	सामुदायिक वन विकास कार्यक्रम जडिवुटी खेती	फाईदा पाउने समूह	२५	गा.पा.	✓	✓	✓
२.२	नदी किनारा, पाखो खाली जमिन तथा सडक छेउमा वृक्षरोपण	संख्या	१,२५,०००	सबै वडा	✓	✓	✓
२.३	हाई टेक वन नर्सरी स्थापना तथा विस्तार	व्याड संख्या	१०	सबै वडा	✓		✓
२.४	एक घर १० विरुवा रोपण तथा संरक्षण अभियान संचालन सहभागी घरधुरी	सहभागी घरधुरी	२०००	सबै वडा	✓		✓
२.५	जलवायुमैत्री वाली छनोट र प्रशारण	घरधुरी	१५००	सबै वडा	✓		✓
२.६	जलवायुमैत्री कृषि प्रविधिको छनोट र प्रशारण	घरधुरी	१५००	सबै वडा	✓		✓
२.७	पानीका मुहान तथा मूल संरक्षण ।	संख्या	१००	सबै वडा	✓		✓

९. अपेक्षित उपलब्धी: वनले ढाकेको क्षत्रफल वृद्धि र जलवायु परिवर्तन अनुकूलका उपायहरूको अवलम्बन भएको हुने ।

परिच्छेद ७: अन्तर सम्बन्धित विषय

७.१ संस्थागत क्षमता विकास

१. वस्तुगत विवरण

स्थानीय तह नगरिकका घरदैलोको सरकार हो । नेपालको संविधान २०७२ ले स्थानीय तहलाई प्रशस्त विधायिकी, न्यायिक र कार्यकारी अधिकार प्रदान गरेको छ । स्थानीय तह संस्थागत रूपमा सवल, पूर्ण प्रजातान्त्रिक, कुशल नेतृत्वका साथ पूण जिम्मेवारीका साथ प्रभावकारी ढंगले सेवा प्रवाह गर्न सक्षम हुनु जरूरी छ ।

स्थानीय तह नगरिकको जीवनस्तर सुधारका लागि एकिकृत कार्य गर्ने जिम्मेवार निकाय हुन्छ । स्थानीय सरकारका अधिकार र जिम्मेवारीहरू कत्तिको कुशल रूपमा सम्पादन हुन्छन् भन्ने कुरा विभिन्न पदीय जिम्मेवारीमा रहेका जननिर्वाचित प्रतिनिधिहरूको क्षमतामा भर पर्दछ । संविधानप्रदत्त एकल र साभा अधिकार र जिम्मेवारीहरूलाई कुशल रूपमा सम्पादन गरी नागरिकहरूलाई छिटो, छरितो, कम भन्कटिलो, पारदर्शी र गुणात्मक सेवा प्रवाह गर्ने जिम्मेवारी र दायित्व स्थानीय सरकारको कार्य क्षेत्रमा रहेको छ । तसर्थ यस योजनाले वैतेश्वर गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास, सेवा प्रवाह र सुशासनको सबैले प्रत्यभूति गर्ने ढंगले योजना तथा कार्यक्रमहरू तयार गर्ने जमर्को गरेको छ ।

२. अवसर तथा संभावना

सामान्यतया क्षमता विकासलाई तीन आयाममा विश्लेषण गर्न सकिन्छ । सर्वप्रथम संस्थाको संरचनालाई दुरुस्त पार्नु पर्ने एउटा पाटो हो भने संरचनाको जिम्मेवारी अनुकुलन हुँने गरी संस्थाको प्रणालीमा सुधार, आवश्यक मात्रामा नीति, नियम तथा कार्य प्रणालीहरूको विकास, आवश्यक संख्यामा मानव संसाधनको व्यवस्था जस्ता कुराहरू संस्थागत क्षमता विकासमा पर्ने हुँदा यस गाउँपालिकामा यस्तो प्रकारको प्रणालीमै सुधार गर्ने संभावना प्रशस्त रहेको छ ।

३. समस्या तथा चुनौति

गाउँपालिकालाई संविधान प्रदत्त एकल र साभा अधिकारहरू प्रशस्त प्राप्त भएतापनि विकास व्यवस्थापन, संस्थागत संरचना तथा संगठन व्यवस्थापन, वित्तिय व्यवस्थापन, सूचना व्यवस्थापन, सुशासन, समन्वय र सहकार्य, मानव संसाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, सेवा प्रवाह मापदण्ड निर्धारण, राजस्व परिचालन र वित्तिय अनुशासन जस्ता एकल साभा तथा संघीय कानुन बाट व्यवस्थित अधिकारहरूको प्रभावकारी उपयोगका लागि भौतिक स्रोत साधन व्यवस्था, नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि तयारी, मानव संसाधन प्रप्ती जस्ता कुराहरूमा खासै ध्यान नपुगेको अवस्था छ ।

४.सोच: संस्थागत सुपम्पन्नता

५.लक्ष्य: गाउँपालिकाको कार्य क्षमताको वृद्धि गर्नु

६. उद्देश्य:

- संस्थागत प्रणालीमा सुधार
- थप योजना तथा नीति नियम र कार्यविधिहरूको तयारी
- सेवा बजारहरूको विकास र परिचालन

७. रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
१. संस्थागत प्रणालीमा आवश्यक सुधार गरिने छ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● न्याय सम्पादनका लागि ईजलासको सुधार गर्ने ● न्याय सम्पादन र विधेयकहरू तयार गर्न सहजताका लागि कानून विज्ञको सेवा प्राप्तिको व्यवस्था गर्ने ।
२. थप योजना तथा नीति नियम र कार्यविधिहरूको तयारी	<ul style="list-style-type: none"> ● पालिकाको गुरुयोजना लगायत प्राप्त नमूना कानून अनुसार आवश्यकताका आधारमा ऐन, नियम, विधि तथा कार्यविधिहरूको तयार गरिनेछ ।
३. आवश्यक सेवा बजारहरूको विकास र परिचालन गरिनेछ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● अगुवा कृषकहरू मध्येबाट कृषि तथा पशु सेवा कार्यकर्ता छनौट गरी ३५ दिने तालिम प्रदान गरी परिचालन गरिनेछ । ● एक घर एक धाराको अवधारण अनुसार ग्रामिण मर्मत कार्यकर्ता तयार र परिचालन गरिने छ

८. प्रमुख कार्यक्रम

सि.नं.	कार्यक्रम	ईकाइ	५ वर्ष सम्मको लक्ष्य जम्मा २०८२/८३	कार्यान्वयन हुने स्थान	लागत व्यहोर्ने स्रोत
संस्थागत क्षमता विकास					
१. भैतिक संचरना विकास					
१	गाउँपालिका केन्द्रमा ईजलास कक्षको स्तर र क्षमता वृद्धि	संख्या	१	गा.पा. स्तर	गा.पा.
२	सबै वडामा मेलमिलापकेन्द्र व्यवस्थित गर्ने	संख्या	८	वडा स्तर	गा.पा.
२ नीति नियम र योजा तथा विधिहरू तयारी					
१	गुरु योजना तयारी	संख्या	१		गा.पा. र संघ
२	भू उपयोग नीति तयारी ।	संख्या	१	गा.पा. स्तर	गा.पा. र संघ
३	घुम्तिकोष परिचालन कार्यविधि तयारी ।	संख्या	१	गा.पा. स्तर	गा.पा.
४	विपद् व्यवस्थापन कोष परिचालन कार्यविधि तयारी ।	संख्या	१	गा.पा. स्तर	गा.पा.
५	पकेट क्षेत्र विकास कार्यविधि तयारी ।	संख्या	१	गा.पा. स्तर	गा.पा.
६	स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता विकास र मानव संसाधन विकास योजना तयारी र कार्यान्वयन ।	संख्या	१	गा.पा. स्तर	गा.पा. र संघ
७	गाउँपालिकाको राजश्व सुधार योजना	संख्या	१	गा.पा. स्तर	गा.पा. र संघ

	तयारी र कार्यान्वयन ।				
८	नतिजामुखी अनुगमन प्रणालीको स्थापना ।	संख्या	१	गा.पा. स्तर	गा.पा
९	आर्थिक विकास र निजी क्षेत्रसँगको साभेदारी नीति तयारी र कार्यान्वयन	संख्या	१	गा.पा. स्तर	गा.पा
१०	जेष्ठ नागरिकको परिवारिक संरक्षण निर्देशिका तयार गर्ने	संख्या	१	गा.पा. स्तर	गा.पा

९. अपेक्षित उपलब्धी: न्याय सम्पादन सहज र चुस्त हुँने, पालिकाको तर्फबाट सेवा प्रवाहका लागि मानव संसाधनको व्यवस्था र आवश्यक नीति नियम तथा विधि र कार्यविधिहरु तयार भै पालिकाको संस्थागत प्रणालीमा सुधार हुँने ।

७.२ मानव संसाधन विकास

१. वस्तुगत विवरण

यस पालिकामा कुल मिलाएर विभिन्न ओहदामा गरी ४४ कर्मचारी र विभिन्न क्षेत्रका कर्मचारीहरु ११९ निर्वाचित जन प्रतिनिधी छन । पालिकाको आफ्नो भवन तथा हल र आवश्यक मात्रामा फर्निचर र अन्य भौतिक सामाग्रीहरु छन् । संस्था चलायमान बनाउन मानिस ज्ञान र सीप चाहिन्छ । त्यसैले भनिन्छ, "**Any value add to an employee is value added to organization**" तसर्थ मानव संसाधनको क्षमता विकास भनेको गाउँपालिकाको खर्च नभई लगानी र कार्य क्षमता वृद्धि दुवै हो जुन कार्यमा हाल सम्म खासै चासो राखिएको अवस्था छैन ।

२. अवसर तथा संभावना

पालिकाको संस्थागत संरचनामा प्रशस्त जनशक्ति रहेको छ । विकासका प्रयासहरुमा कृषि तथा पशुपालन व्यवसायिककरण गर्न योजनाहरु बनेका र अन्य सेवा प्रवाहमा पनि थप जनशक्तिको विकास गरी परिचालन गर्दा उच्च विकास सहजकर्ता बाहेक अन्यको पालिकाबाट पारिश्रमिक व्यहोर्नु नपर्ने तर सामान्य सुरुवाति नगन्य सहयोगबाट समुदायले पाउनु पर्ने पालिकाका सेवाहरु सुचारु भै सेवा बजारका लागि विकास गरिएको जनशक्ति स्वरोजगार भै समुदायका सेवा समुदाय बाटै संचालन गर्ने अवसर यस गाउँपालिकामा प्रशस्तै छ ।

३. समस्या तथा चुनौति

१८३ संख्यामा विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था समेतका कर्मचारी र जन प्रतिनिधि भएता पनि कार्य जिम्मेवारी अनुसारको सेवा प्रवाह गर्न सक्ने गरी उच्च दक्षता वृद्धि हुँन नसक्नु र मध्यम तथा न्युन दक्षतामा कार्य सम्पादन गर्दा प्रवाह गरिएका सेवा, सुविधा तथा वस्तु आमनागरिकका अपेक्षा र चाहना अनुरूपका हुन सकेनन् र यसले जननिर्वाचित प्रतिनिधि र कर्मचारी संयन्त्रप्रति विश्वसनीयता घटनुका साथै राज्य र व्यवस्थाप्रति पनि नागरिकहरुमा नैराश्यता बढ्ने खतरा हुन सक्ने भएको ले यसलाइ संबोधन गर्न अपरिहार्य भएको हो ।

४. सोच: दक्षता सहितको सेवा

५. लक्ष्य: दक्षता सहितका सेवाहरुको व्यापककरण गर्ने

६. उद्देश्य

- कर्मचारी र निर्वाचित प्रतिनिधिहरुको क्षमता विकास
- सेवा बजारको क्षमता विकास

७. रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
१. कर्मचारी र निर्वाचित प्रतिनिधिहरु लाई तालिम प्रदान गरी कार्य दक्षता वृद्धि गरिनेछ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● प्रत्यक्ष योजना सँग जोडिएका कर्मचारी लाई ग्रामिण योजना तर्जुमा तालिम दिईने ● सूचनाहरु डिजिटल विधिमा राख्न आई टी सँग सम्बन्धित र वडा सचिवहरुको क्षमता विकास गरिनेछ । ● हाल का र अब निर्वाचित प्रतिनिधिहरुलाई उनिहरुको जिम्मेवारी तथा सुशासन बारे अनुशिक्षण दिईने
२. सेवा बजारहरुको विकास गरिनेछ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● कृषि तथा पशुपालनका सेवा बाक्लो बनाउन अगुवा कृषकहरु बाट छनौट गरी कृषि तथा पशु सेवा कार्यकर्ताको तालिम दिईने छ ● अन्य सेवाहरुका लागि गाउँमै स्थायी बसोबास गर्ने युवाहरुलाई सीप प्रदान गरिनेछ ।

८. प्रमुख कार्यक्रम

लक्ष्य प्राप्तीको लागि संचालन गर्ने मानव संसाधन विकास योजना तथा कार्यक्रम

सि.नं.	कार्यक्रम	ईकाइ	५ वर्ष सम्मको लक्ष्य जम्मा २०८२/८३	कार्यान्वयन हुँने स्थान	लागत व्यहोर्ने स्रोत
१	गाउँपालिकाको योजना शाखाका कर्मचारी र वडा सचिवहरुलाई ग्रामिण योजना तर्जुमा तालिम	संख्या	१०	गा.पा	गा.पा.
२	ग्रामिण पशु सेवा कार्यकर्ता तयारी	जना	३२	सबै वडाहरु	गा.पा. र संघ
३	कृषि कार्यकर्ता तयारी	जना	३२	सबै वडाहरु	
४	पूर्ण सरसफाईका लागि व्यवहार परिवर्तन सहजकर्ता तयारी	जना	३२	सबै वडाहरु	गा.पा. र संघ
५	खानेपानीका लागि ग्रामिण मर्मत संभार कार्यकर्ता तयारी	जना	३२	सबै वडाहरु	गा.पा. र संघ
६	वन नर्सरी नाईके तयारी	जना	१६	सबै वडा	गा.पा. र संघ
७	न्यायिक समितिको न्याय सम्पादन क्षमता विकास गर्ने ।	संख्या	५	गा.पा.स्तर	गा.पा. र संघ
८	गाउँपालिकाका कर्मचारी र प्रतिनिधिलाई सुशासन सम्बन्धि	संख्या	५०	गा.पा.स्तर	गा.पा. र संघ

	तालीम दिने				
९	योजना, प्रगती र पार्श्वचित्र लगायतका सूचनाहरु डिजिटल विधिमा राख्ने क्षमता विकास (IT Officer र बडा सचिवहरु)	संख्या	९	गा.पा.स्तर	गा.पा.
१०	पालिकाका निर्वाचित पदाधिकारी (नयाँ निर्वाचित समेत) समेत लाई नीति नियम, पदको जिम्मेवारी, सुशासन र पारदर्शिता बारे अनुशिक्षण प्रदान	संख्या	१००	गा.पा.स्तर	गा.पा. र संघ

९. अपेक्षित उपलब्धी

- दक्ष जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारी बाट दक्षताका साथ सेवा प्रवाह हुँने ।
- सेवाको दायरा विस्तार भै जनताका सेवा जनता बाटै पुऱ्याईने ।

७.३. सुशासन

१. वस्तुगत विवरण

आम नागरिक विशेष गरी विपन्न तथा पछाडि परेका वर्ग समुदायले स्थानीय सरकारबाट ठूलो अपेक्षा राखेका छन् । संवैधानिक व्यवस्था, कानूनी शासन र जनअपेक्षा अनुसार कूशल, पारदर्शी, जवाफदेही ढंगले स्थानीय शासन संचालन गरी सेवा प्रवाह र विकास कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने अहम् दायित्व स्थानीय सरकारमा रहेको छ ।

बदलिदो परिवेशसँगै सेवा प्रवाह र विकास व्यवस्थापनमा सिर्जनात्मक र वैकल्पिक उपायहरू अवलम्बन गर्न जरुरी देखिएको छ । संगठन तथा क्षमता विकास, कर्मचारी व्यवस्थापन र अन्तर सरकार, नीजि तथा गैर सरकारी संस्था साभेदारीको माध्यमबाट सेवा प्रवाह र विकास व्यवस्थापनलाई नतिजामूलक र प्रभावकारी बनाउने तर्फ गाउँपालिकाले विशेष ध्यान दिन आवश्यक छ ।

गाउँपालिका बाट हाल सम्म २८ वटा ऐन, नियम, विधि तथा कार्यविधि तयारी प्रमाणीकरण र स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशन भई कार्यान्वयन मा रहेका छन् । साथै सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रक्रिया मार्फत नागरिक समाज संस्था समेतको सहभागितामा योजना तर्जुमाको अभ्यास गरी सभाबाट स्वीकृत बजेट तथा नीति कार्यक्रमलाई वेबसाइट र सूचना पाटी मार्फत सार्वजनिक गर्ने अभ्यास गरिएको छ ।

२. अवसर तथा संभावना

आफ्नै भवन सहित आवश्यक उपकरण तथा जनशक्ति भएका कारण संस्थागत सुशासन कायम राख्ने विषयमा थुप्रै गर्न सकिने अवस्था रहेको हुँदा यसलाई अवसरका रूपमा लिएको खण्डमा यस पालिकामा संस्थागत सुशासन मजबुत बनाउन सकिने संभावना रहेको छ ।

३. समस्या तथा चुनौति

सुशासन जनताले महशुस गर्ने विषय हो । पालिका ले प्रयास गर्दा गर्दै पनि पूर्णता प्राप्त गर्न समय लाग्ने हुन्छ । किनकि यसको सीमा हुँदैन र यो निरन्तर सुधार गर्दै लैजाने विषय हो । यो सजिलो छैन तर असंभव पनि नभएको हुदा यसले कडा मेहनत र ईमानदारिताको माग गर्दछ ।

२०७६ सम्ममा प्राप्त ..... वटा नमूना कानून, विधि तथा नियमावली मध्ये २५ वटा विषयमा ऐन, नीति, नियम, कार्यविधि निर्माण गर्न सकेको छैन । तर्जुमा भएका ऐन, नीति, नियम, कार्यविधिको बारेमा सबै जनप्रतिनिधि, वडा समिति, आम नागरिक विशेष गरी विपन्न तथा लक्षित वर्गलाई सूसूचित गराउने, प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने र सो को पालनामा रहेको छ । विषय क्षेत्रगत रूपमा बजेट विनियोजन सन्तुलित गरी रोजगार, उत्पादनमूलक तथा आयमूलक आयोजनामा लगानी अपेक्षाकृत कम रहेको छ । पालिकाको बेरुजु घट्टो क्रममा रहेको अवस्था भएतापनि आ.व. २०७६/७७ मा बेरुजु रकम रु. .... मात्र बनाउन सकिएको अवस्था छ ।

४. सोच: सबैले अनुभूति गरेको सुशासन सहितको सेवा

५. लक्ष्य: “गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवाहरू सुशासन सहित जनमैत्री बनाउने ।”

६. उद्देश्य:

- गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवाहरु पारदर्शी बनाउने ।
- जनता तथा संघ र प्रदेश सरकार प्रति जवाफदेही र पूर्ण सहभागितामूलक बनाउनु ।
- गाउँपालिकाबाट हरेक आर्थिक तथा विकास गतिविधिहरु पारदर्शी ढंगबाट संचालन गर्ने ।

७. रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
१. पालिका सबै विकास तथा सेवाहरु पारदर्शी बनाईने छ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● पालिकाको आय व्यय वेभ बेसमा अध्यावधिक गरिनेछ । ● विकास कार्यहरुको प्रगति विवरण पनि वेभ साईटमा राखिने छ । ● हरेक योजनहरुको समाप्ती पछि सार्वजनिक लेखा परीक्षण गरिने छ । ● अध्ययन तथा अनुसन्धान र अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रतिवेदन पनि वेभ साईटमा राखिने छ ।
२. योजना चक्रको हरेक तहमा समावेशिता सहितको सहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● सात तहको योजना तर्जुमामा प्रकृत्यामा बस्तिस्तरका आम जनताको सहभागिता गराईने छ । ● उपभोक्ता समिति छनौटमा उपभोक्ताको सहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ । ● योजनाहरु कार्यन्वयनमा पनि संभव भएको क्षेत्रमा जन सहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ ।
३. अन्तर सरकारी स्तरको सहकार्य वृद्धि गरिनेछ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● योजनाहरुको विवरण आदन प्रदान गरिने छ । ● संघ, प्रदेश र पालिका बिच विकास प्रशासन, बजेट र कार्यक्रम रणनीति बारे अन्तरकृत्या गरिनेछ ।
४. अन्तर योजना तथा परियोजनाहरु बिच सहकार्य वृद्धि गरिनेछ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● पालिका क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्था, योजना तथा परियोजन र काइरत निकाय बिच अन्तरकृत्या गरिने छ ।

८. प्रमुख कार्यक्रम

सि.नं.	कार्यक्रम	ईकाइ	५ वर्ष सम्मको लक्ष्य जम्मा २०८२/८३	कार्यान्वयन हुने स्थान	लागत व्यहोर्ने स्रोत
१ पारदर्शिता र जवापदेहिता					
१	वेभ बेस सूचना प्रणालीको स्थापना र स्तरोन्नती गरी पालिकाका सबै आय व्यय र प्रगतिका सूचना अध्यावधिक गर्ने	संख्या	९	गा.पा. र सबै वडा	गा.पा
२ समावेशिता सहितको सहभागिता र सहकार्य					
२	बस्तिस्तरका योजना तर्जुमा	नियमित	नियमित	सबै वडामा	गा.पा

	देखी कार्यन्वयन सम्म स्थानीय को सहभागिता सुनिश्चित गर्ने				
३	अन्तर सरकारी समन्वय सहकार्य अन्तर योजना, बजेट, नीति नियम तथा कार्यगत तालमेल र एकता बारे संघ, प्रदेश र पालिका बिच अन्तरकृयच	संख्या	१०	गा.पा स्तर	गा.पा
४	परियोजना तथा कार्यक्रम बिच सहकार्य र समन्वय बारे अन्तरकृया	संख्या	१०	गा.पा स्तर	गा.पा
३ ल्याव सेवा					
५	विज्ञान ल्याव (माटो तथा गोबर परीक्षण ल्याव स्थपाना र संचालन	संख्या	८	सबै वडा	गा.पा

९. अपेक्षित उपलब्धी: गा.पा.का कार्यहरु पारदर्शि भएका । संघ, प्रदेश र पालिका बिच सहकार्य वृद्धि हुँने ।

परिच्छेद ८: नतिजा खाका

तालिका २० नतिजा खाका: आर्थिक विका

नतिजा तहहरु	सूचकहरु	आधार तथ्याँक	२०८२/२०८३ सम्मको लक्ष्य	पुष्ट्याईको आधार	जोखिम तथा पूर्वानुमान
प्रभाव	१. दुई वर्ष मुनिका बालबालिकाको कुपोषणको भरेको हुँने छ	दर ७.५ प्रतिशत	४ प्रतिशतमा	<ul style="list-style-type: none"> सभै प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	सवै योजना पूर्ण रुपमा सम्पन भएको अवस्था
	२. गरिवीको रेखा मुनिका परिवारको संख्या घटेको	(३७.९ प्रतिशत (बागमती प्रदेश वस्तुगत विवरण २०७५)	२५ प्रतिशतमा भरेको	<ul style="list-style-type: none"> सभै प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	सवै योजना पूर्ण रुपमा सम्पन भएको अवस्था
असर	१. आफ्नो उत्पादनले ३ महिना भन्दा कम खान पुग्ने परिवारको खाद्य सुरक्षमा वृद्धि ।	१४७७ (गा.पा. वस्तुगत विवरण)	४०० मा भार्ने	<ul style="list-style-type: none"> सभै प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	योजनामा स्थानीयले रोजगारी पाएको अवस्था र आयमुलक कार्यहरु सुचारु भएका
	२ आफ्नो उत्पादनले ६ महिना सम्म खान पुग्नेको परिवारको खाद्य सुरक्षमा वृद्धि	२६४० (गा.पा. वस्तुगत विवरण)	६०० मा भार्ने	<ul style="list-style-type: none"> सभै प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	योजनामा स्थानीयले रोजगारी पाएको अवस्था र आयमुलक कार्यहरु सुचारु भएका
	३ सरदर प्रति परिवार बचत वृद्धि	रु ९१,०००(गा.पा वस्तुगत विवरण)	रु १५०००० पुगेको हुँनेछ ।	<ul style="list-style-type: none"> सभै प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	योजनामा स्थानीयले रोजगारी पाएको अवस्था र आयमुलक कार्यहरु सुचारु भएका
	४ सरदर प्रति परिवार आय वृद्धि	रु २६२१६७ (गा.पा वस्तुगत विवरण)	रु ३१५००० पुगेको हुँने छ ।	<ul style="list-style-type: none"> सभै प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	योजनामा स्थानीयले रोजगारी पाएको अवस्था र आयमुलक कार्यहरु सुचारु भएका
	५ शुन्य बचत भएका जनताको संख्यामा वृद्धि	१६९४ (गा.पा. वस्तुगत विवरण)	५०० मा भरेको हुँनेछ	<ul style="list-style-type: none"> सभै प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	योजनामा स्थानीयले रोजगारी पाएको अवस्था र आयमुलक कार्यहरु सुचारु भएका
	६ रोजगारी दर मा वृद्धि	५८.९८ प्रतिशत (बागमती प्रदेश वस्तुगत विवरण २०७५) :	६५ प्रतिशत पुगेको हुनेछ ।	<ul style="list-style-type: none"> सभै प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	योजनामा स्थानीयले रोजगारी पाएको अवस्था र आयमुलक कार्यहरु सुचारु भएका
	७. बेरोजगारको संख्या घटेको	६०७४ जना बेरोजगार(गा.पा वस्तुगत विवरण)	२०००मा भरेको	<ul style="list-style-type: none"> सभै प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	योजनामा स्थानीयले रोजगारी पाएको अवस्था र आयमुलक कार्यहरु सुचारु भएका

सि.नं	नतीजाका सूचकहरु	आधार वर्ष २०७७/२०७८को अवस्था	वर्ष १	वर्ष २	वर्ष ३	वर्ष ४	वर्ष ५	जम्मा	पुष्ट्यायीको आधार	जोखिम तथा पूर्वानुमान
१	मासु उत्पादन वृद्धि	६९.१२६ टन(गा.पा वस्तुगत विवरण)	७०	७१	७२.५	७३.५	७५	७५ टन	<ul style="list-style-type: none"> सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	लगत सहभागिताका लागि किसान तयार भएको अवस्था
२	खसी बाखाको संख्या वृद्धि	९५४७ (गा.पा वस्तुगत विवरण)	४००	८००	१२००	१६००	२०००	२०००	<ul style="list-style-type: none"> सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	लगत सहभागिताका लागि किसान तयार भएको अवस्था
३	लेकल कुखुरा तथा वर्टाको संख्या वृद्धि	११६१७ सबै प्रकारका कुखुरा (गा.पा वस्तुगत विवरण)	२०००	३०००	४०००	५०००	६०००	६०००	<ul style="list-style-type: none"> सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	लगत सहभागिताका लागि किसान तयार भएको अवस्था
४	वंगुरको संख्यामा वृद्धि	नगन्य मात्रामा (गा.पा वस्तुगत विवरण)	५०	१२५	२१५	३१५	४००	४००	<ul style="list-style-type: none"> सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	लगत सहभागिताका लागि किसान तयार भएको अवस्था
५	दुध उत्पादनमा वृद्धि	८६७१ लिटर (गा.पा वस्तुगत विवरण)	८७५०	८८००	९०००	९२५०	९५००	९५०० लिटर	<ul style="list-style-type: none"> सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	लगत सहभागिताका लागि किसान तयार भएको अवस्था
६	दुध दिने गाई भैरसीको संख्यामा वृद्धि	सबै प्रकारका गाई भैसी, रागा २६७८ (गा.पा वस्तुगत विवरण)	८	२४	४४	७०	१०० थप	१००	<ul style="list-style-type: none"> सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	लगत सहभागिताका लागि किसान तयार भएको अवस्था
७	अण्डा उत्पादनमा वृद्धि	२७२ केट (गा.पा वस्तुगत विवरण)	३००	३२५	३७५	४२५	५००	५०० केट	<ul style="list-style-type: none"> सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	लगत सहभागिताका लागि किसान तयार भएको अवस्था
८	आलु उत्पादनमा वृद्धि	२३३५ टन(गा.पा वस्तुगत विवरण)	२४००	२४७५	२५५०	२६५०	२८००	२८०० टन	<ul style="list-style-type: none"> सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	लगत सहभागिताका लागि किसान तयार भएको अवस्था
९	फलफूल उत्पादनमा वृद्धि	८३.२ टन (गा.पा वस्तुगत विवरण)	८३.३	८४	८५	८६.५	९०	९० टन	<ul style="list-style-type: none"> सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	लगत सहभागिताका लागि किसान तयार भएको अवस्था
१०	खाद्यान्न उत्पादन वृद्धि	५१२७५ मुरी (गा.पा वस्तुगत विवरण)	५१३००	५१३५०	५१८००	५२८००	५५०००	५५००० मुरी	<ul style="list-style-type: none"> सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	
११	वैदेशिक रोजगारमा जानेको संख्या घटेको	६६५ जना (गा.पा वस्तुगत विवरण)	६२०	६००	५००	४७५	४६५	४६५ जाना	वडागत सर्भे प्रतिवेदन	निर्माणम रोजगारी प्रदान भएको उद्यम व्यवसायमा वृद्धि भएको ।
१२	उद्यम स्थापनबाट स्थापनामा वृद्धि भएको	५८६ उद्यमी (बागमती प्रदेश वस्तुगत विवरण २०७५)	६८६	८८६	१०८६	१३३६		१५८६ उद्योग	घरेलुको रेकर्ड	एकिकृत सेवा मोडल लागु भएको
१३	पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यहरुको संख्या वृद्धि	हुँदै गरेको	२२	२२	२२	३३	३६	थप १३५ गतिविधि	<ul style="list-style-type: none"> मूल्यांकन प्रतिवेदन निर्माण सम्पन्न प्रतिवेदन 	

१४	सहकारीमा आवद्ध हुनेको संख्या वृद्धि भएको	१९१५६ जना (गा.पा वस्तुगत विवरण)	०	१९२००	१९६००	१९८००	२००००	२०००० जना	सहकारीहरुको रेकर्ड र मूल्यांकन प्रतिवेदन	
१५	सिँचाई हुने जमीनको प्रतिशत बढेको	३० प्रतिशत (गा.पा वस्तुगत विवरण)	३२	३५	४०	४७	५५	५५ प्रतिशत	<ul style="list-style-type: none"> सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	
१६	थप उद्यम व्यवसाय सिर्जनावाट रोजगारी वृद्धि	१६५७ आर्थिक सर्भे २०१८	१६५७	१८०७	२१०७	२४०७	२७८२	३१५७	<ul style="list-style-type: none"> सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	थप १००० उद्यम व्यवसाय सिर्जना भएको अवस्था

तालिका २१ नतिजा खाका: सामाजिक विकास

नतिजा तहहरु	सूचकहरु	आधार तथ्यांक	२०८२/२०८३ सम्मको लक्ष्य	पुष्ट्यायीको आधार	जेखिम तथा पूर्वानुमान
प्रभाव	१.साक्षरतामा वृद्धि भएको हुँने छ ।	६३.०४ प्रतिशत	७५ प्रतिशत	<ul style="list-style-type: none"> सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	प्रकोपले अवरोध नगरेको अवस्था
	शिशु मृत्यु दरमा कमी भएको हुँने छ ।	१०००मा १५ बाट (गा.पा.)	८ मा झार्ने	स्वास्थ्य केन्द्र तथा हस्पिटलको रेकर्ड	प्रकोपले अवरोध नगरेको अवस्था
	वाल मृत्यु दरमा कमी भएको हुँने छ ।	१०००मा २७ बाट (गा.पा.)	१५ मा झार्ने	स्वास्थ्य केन्द्र तथा हस्पिटलको रेकर्ड	प्रकोपले अवरोध नगरेको अवस्था
	मातृ मृत्यु दरमा कमी भएको हुँने छ ।	१००००मा ५५ बाट (गा.पा.)	२० मा झार्ने	<ul style="list-style-type: none"> सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	प्रकोपले अवरोध नगरेको अवस्था
असर	आधारभूत तहको खुद भर्ना दरमा वृद्धि	९२.४३ प्रतिशत (बागमती प्रदेश वस्तुगत विवरण २०७५)	९५ प्रतिशत	<ul style="list-style-type: none"> विद्यालयहरुको रेकर्ड सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	
	माद्यामिक तहको खुद भर्नादरमा वृद्धि	४५.५८ प्रतिशत (बागमती प्रदेश वस्तुगत विवरण २०७५)	५५ प्रतिशत	<ul style="list-style-type: none"> विद्यालयहरुको रेकर्ड सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	
	सुरक्षित पिउँने पानीमा पहुश वृद्धि भएको	६३८५ परिवार (गा.पा वस्तुगत विवरण)	७६९५ परिवार	<ul style="list-style-type: none"> सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	

सि.नं	लक्ष्य तथा गन्तव्य र सूचकहरु	आधार वर्ष २०७७/२०७८ को अवस्था	वर्ष १	वर्ष २	वर्ष ३	वर्ष ४	वर्ष ५	जम्मा	पुष्ट्यायीको आधार	जेखिम तथा पूर्वानुमान
१	हिंसामा परेका महिलाको संख्यामा कमी भएको हुँनेछ ।	१३९ महिला(गा.पा.)	११४	८७	६०	३२	०	शुन्यमा झार्ने	प्रहरी तथा सि.डि.ओ कार्यालयको रेकर्ड	
२	वाल विवाह कमी आएको	१३६ बालबालिका (गा.पा वस्तुगत विवरण)	१००	८०	६०	३०	०	शुन्यमा झार्ने	<ul style="list-style-type: none"> सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	
३	अनाथ र जोखिममा परेका	१६० जोखिममा	२८	५६	८१	११०	१४४	९० प्रतिशतको	<ul style="list-style-type: none"> सर्भे प्रतिवेदन 	

	बालबालिकाको सुरक्षा भएको	परेका बालबालिका (गा.पा वस्तुगत विवरण)						सुरक्षा भएको	<ul style="list-style-type: none"> ● मूल्यांकन प्रतिवेदन 	
४	बालिकाहरुको विद्यालय छाड्ने संख्यामा कमी भएको	३९ बालबालिका (गा.पा वस्तुगत विवरण)	३२	२४	१६	८	०	शून्यमा भार्ने	<ul style="list-style-type: none"> ● सर्भे प्रतिवेदन ● मूल्यांकन प्रतिवेदन 	
५	विद्यालय नगएका बालबालिकाको विद्यालय भर्ना भएको	१४ बालबालिका (गा.पा वस्तुगत विवरण)	५	९	०	०	०	१४ बालबालिका	<ul style="list-style-type: none"> ● सर्भे प्रतिवेदन ● मूल्यांकन प्रतिवेदन 	
६	दलित तथा विपन्न वर्गको सामाजिक सहभागितामा वृद्धि	हुँदै गरेको						वृद्धिका साथ निरन्तरता दिने	<ul style="list-style-type: none"> ● सर्भे प्रतिवेदन ● मूल्यांकन प्रतिवेदन 	
७	फरक क्षमता भएकाहरुले परिचयपत्र पाई सेवा सुविधा पाएका							१०० प्रतिशत	गा. पा. को रेकर्ड	
८	वृद्ध चौतारीका माध्यमबाट वृद्ध वृद्धाहरुको जीवन यापन उत्साहप्रत भएको हुँनेछ ।	०	०	२५	२५	२५	२५	१०० वृद्ध चोतारी	<ul style="list-style-type: none"> ● सर्भे प्रतिवेदन ● मूल्यांकन प्रतिवेदन 	
९	परंपरागत सांस्कृतिक धरोहरहरु र रिति रिवाजहरुको संरक्षण र प्रवर्द्धन भएको हुँनेछ ।	संरक्षण हुँदै गरेको	४	४	४	४	४	थप २२ स्थानको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्ने	<ul style="list-style-type: none"> ● सर्भे प्रतिवेदन ● मूल्यांकन प्रतिवेदन 	

तालिका २२ नतिजा खाका: शहरी विकास तथा भौतिक पूर्वाधार

नतिजा तहहरू	सूचकहरू	आधार तथ्यांक	२०८२/२०८३ सम्मको लक्ष्य	पुष्ट्यायीको आधार	जेखिम तथा पूर्वानुमान
प्रभाव	सडक सम्मको पहुँचमा लाग्ने समय घटेको	सवै भन्दा बढि लाग्ने समय ४० मिनेट -गा.पा वस्तुगत विवरण)	१५ मिनेटमा भरेको हुँने	<ul style="list-style-type: none"> सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	
असर	१२ महिना यातायत संचालन हुँने वस्तिको संख्यमा वृद्धि भएको हुँनेछ ।	५६ बस्ति	१०६ बस्ति	<ul style="list-style-type: none"> वडाहरुको रेकर्ड सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	

सि नं	लक्ष्य तथा गन्तव्य र सूचकहरू	आधार वर्ष २०७७/२०७८को अवस्था	वर्ष १	वर्ष २	वर्ष ३	वर्ष ४	वर्ष ५	जम्मा	पुष्ट्यायीको आधार	जेखिम तथा पूर्वानुमान
१	कच्चि सडकको कि.मि. थप भएको	७२ कि.मि	४	६	४	५.५	६	२५.५ कि.मि	<ul style="list-style-type: none"> कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	बजेट उपलब्ध भएको र लक्ष्य अनुसार काम भएको अवस्था
२	ग्राभेल तथा सोलिङ्ग सडकको कि.मि थप भएको	२० कि.मि.	७	१३	१६	१३.५	१५.५	६५ कि.मि	<ul style="list-style-type: none"> कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	बजेट उपलब्ध भएको र लक्ष्य अनुसार काम भएको अवस्था
३	कालोपवे सडको कि.मि. वृद्धि	६.२ कि.मि	६	७	८	९	११	४७.२ कि.मि.	<ul style="list-style-type: none"> कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	बजेट उपलब्ध भएको र लक्ष्य अनुसार काम भएको अवस्था
४	बैकल्पिक उर्जा वा विद्युत उपयोगबाट खाना पकाउने दाउरा प्रयोग गर्नेको संख्या घटेको	५५९७ परिवार (गा.पा.को वस्तुगत विवरण २०७५)	९७	७००	७००	८००	८००	३०९७	<ul style="list-style-type: none"> कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	
५	समुदायिक भवनका कारण समुदायिक सेवा सहज बनाउने	११	३	३	६	४	७	२३	<ul style="list-style-type: none"> कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	

तालिका २३ नतिजा खाका: वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

नतिजा तहहरु	सूचकहरु	आधार तथ्यांक	२०८२/२०८३ सम्मको लक्ष्य	पुष्ट्यायीको आधार	जोखिम तथा पूर्वानुमान
प्रभाव	हरियालिमा वृद्धि भएको			<ul style="list-style-type: none"> सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	
असर	खालि तथा पर्ति जमीनमा वृक्षारोपण गरी व्यवस्थित वनले ओगटेको क्षेफलमा वृद्धि हुने	७७१८ हेक्टर (गा.पा वस्तुगत विवरण)	७७२९ हेक्टर	<ul style="list-style-type: none"> विद्यालयहरुको रेकर्ड सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	

सि.नं	लक्ष्य तथा गन्तव्य र सूचकहरु	आधार वर्ष २०७७/२०७८को अवस्था	वर्ष १	वर्ष २	वर्ष ३	वर्ष ४	वर्ष ५	जम्मा	पुष्ट्यायीको आधार	जेखिम तथा पूर्वानुमान
१	जलवायु परिवर्तका अनुकुलका उपायहरु अवलम्बन भएको हुने	.... उपाय	८	८	८	८	८	८ उपायहरु	<ul style="list-style-type: none"> गा.पा.को रेकर्ड वडाहरुको रेकर्ड सर्भे प्रतिवेदन 	प्रक्षेपण भएको बजेट उपलब्ध भएको
२	खाना पकाउन दाउरा प्रयोग गर्नेको संख्या घटेको	५५९७ घर (गा.पा वस्तुगत विवरण)	५४००	४७००	३९००	३४००	२५००	२५०० घर	<ul style="list-style-type: none"> गा.पा.को रेकर्ड वडाहरुको रेकर्ड सर्भे प्रतिवेदन 	प्रक्षेपण भएको बजेट उपलब्ध भएको
३	विपद्मा प्रत्येक वडामा प्रतिकार्यहरु भएको हुने	हुँदै आएको	८	९	९	९	९	९ प्रकारका प्रतिकार्यहरु	<ul style="list-style-type: none"> सर्भे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	प्रक्षेपण भएको बजेट उपलब्ध भएको
४	जोखिमयुक्त आवासहरु सुरक्षित भएका	खर र परालले छाएका ६८ घर(गा.पा वस्तुगत विवरण)	११	१२	१५	३०	०	सबै ६८ घरको टिनको छाना लगाउने	<ul style="list-style-type: none"> गा.पा.को रेकर्ड वडाहरुको रेकर्ड 	

तालिका २४ नतिजा खाका ५: संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासनको गन्तव्ये नतिजा खाका

नतिजा तहहरु	सूचकहरु	आधार तथ्याँक	२०८२/२०८३ सम्मको लक्ष्य	पुष्ट्यायीको आधार	जोखिम तथा पूर्वानुमान
प्रभाव	योजनाको अन्त्य सम्ममा सेवाग्राहीले पालिकाको सेवाहरु पारदर्शि र सुशासन सहितको भएको महशुस गरेका अवस्था हुँनेछ ।			<ul style="list-style-type: none"> सेवाग्राही सँगको सभे प्रतिवेदन 	
असर	<ul style="list-style-type: none"> जन सरोकारका सेवा हरु शिघ्र र चुस्त ढंगवाट प्रवाह भएको आवस्था खास गरी कृषि पशु सम्बन्धि सेवाहरु र खानेपानी मर्मत सेवा घरदैलोमा नै उपलब्ध भएका हुँने छन । 			<ul style="list-style-type: none"> सभे प्रतिवेदन मूल्यांकन प्रतिवेदन 	

सि. नं.	लक्ष्य तथा गन्तव्य र सूचकहरु	आधार वर्ष २०७७/२०७८ को अवस्था	वर्ष १	वर्ष २	वर्ष ३	वर्ष ४	वर्ष ५	जम्मा	पुष्ट्यायीको आधार	जेखिम तथा पूर्वानुमान
१	गाउँपालिका र सबै वडामा मा वेभ बेस तथ्याँक प्रणाली स्थापना भएको	.... वडामा भएको	९	सबै वडामा संचालन	सबै वडामा संचालन	सबै वडामा संचालन	सबै वडामा संचालन	सबै वडामा	गा.पा. र वडाहरुको रेकर्ड	प्रक्षेपण भएको बजेट उपलब्ध भएको
२	गाउँपालिकाको सेवा प्रवाहमा दक्ष जनशक्ति थप भै परिचालन भएको	०	९०	१६२	१६२	१६२	१६२	१६२ जना	गा.पा. को रेकर्ड र फिल्ड भेरिफिकेशन	प्रक्षेपण भएको बजेट उपलब्ध भएको
३	ले.प., सा.सु. र वेभमा तथ्याँक समावस गरी श्रोत साधनको परिचालन पारदर्शी भएको ।	भएको	निरन्तर पूर्ण पारदर्शि	निरन्तर पूर्ण पारदर्शि	निरन्तर पूर्ण पारदर्शि	निरन्तर पूर्ण पारदर्शि	निरन्तर पूर्ण पारदर्शि	निरन्तर पूर्ण पारदर्शि	गा.पा. र वडाको वेभ बेस तथ्याँक प्रणाली	वेभ बेस तथ्याँक प्रणाली स्थापना भएको
४	भू-उपयोग नीति तयार भएको	०	१	०	०	०	०	तयार गर्ने	गा.पा.को रेकर्ड	
५	राजश्व सुधार योजना तयार भएको	०	१	०	०	०	०	तयार गर्ने	गा.पा.को रेकर्ड	

६	प्राप्त नमूना कानून तथा नियमावलीहरु अनुसार गाउँपालिकाबाट विभिन्न प्रकारका कानून, नियमावली तथा निदेशिका हरु तयार गर्ने	२८ वटा तयार भएको (गा.पा)	३१	३४	३७	४१	४५	४५ वटा पुऱ्याउने	गा.पा.को रेकर्ड	
७	गाउँपालिकाको कार्य सम्पादनका लागि नीति तथा योजनाहरु तयार भएका हुनेछन् ।	०	९	कार्यान्वयन	कार्यान्वयन	कार्यान्वयन	कार्यान्वयन	९ वटा तयार गर्ने	गा.पा.को रेकर्ड	

परिच्छेद ९: योजना तर्जुमा, कार्यान्वय व्यवस्थापन, अनुगमन तथा मूल्यांकन

९.१ योजना तर्जुमा

अब उप्रन्त यो गाउँपालिकामा योजनावद्ध विकासको शुरु हुँनेछ। योजना भनेको निरन्तर चलिरहने प्रकृया हो र यो आवधिक विकास योजनाको अध्यावधिक गर्ने देखी यस योजनाको अन्तिम वर्षमा दोस्रो आवधिक विकास योजना तयारगरी कार्यान्वयन गरिने छ।

९.२ योजना बैंक

बजेटको उपलब्धता र खर्चको गति अनुसार उपयोग गर्नका लागि योना बैंक अनुसूचि १ देखि ७ सम्म।

९.३ संस्थागत तथा कार्यान्वयन व्यवस्थापन

यस गाउँपालिकाबाट स्थानीय सरकारका रुपमा संचलन गरिने हरेक कार्यहरुका लागि निम्न अनुसारको संस्थागत संचरना छ,

- आर्थिक विकास समिति
- सामाजिक विकास समिति
- पूर्वाधार विकास समिति
- वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन
- संस्थागत विकास समिति
- वित्तिय व्यवस्थापन समिति
- राजस्व परामर्श समिति

हरेक वर्ष योजनाका गतिविधि हरुलाई स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को मातहतमा राजस्व संकलन, लक्ष्य निर्धारण, र खर्च निर्धारण स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय तहमा बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, आर्थिक व्यवस्थापन तथा सम्पत्ति हस्तान्तरण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७४ र स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ (परिमार्जित) का प्रवधान अनुसार गरिनेछ।

यो आवधिक योजनाको कार्यान्वयन एकल प्रयासबाट संभव हुँदैन। यसमा सबै तह र तप्काका जनता, संघ संस्था, गै.स.स. हरु, विषयगत कार्यालयहरु, गाउँपालिका भित्रका विषयगत भिभाग तथा शाखाहरु समेत सबै निर्वाचित जनप्रतिनिधि र राजनीतिक दलहरुको जिम्मेवारी हुन्छ। यो आवधिक योजनाका मूल कार्यहरुका लागि निम्न अनुसार जिम्मेवारी बहनको अपेक्षा गरिएको छ।

तालिका २५ योजना कार्यान्वयन का लागि जिम्मेवार निकायहरु

सि.नं	कार्यहरु	मूल जिम्मेवारी	सहयोगी भूमिका
१	वार्षिक योजना तर्जुमा	अध्यक्ष, प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत	कार्यपालिका
२	तथ्याङ्क व्यवस्थापन	आई टी प्रमुख	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत
३	निर्माण कार्यहरुको व्यवस्थापन	निर्माण शाखा	पूर्वाधार विकास समिति
४	कृषिको व्यवसायिकरणका कार्यहरु	कृषि शाखा, गा.पा	आर्थिक विकास समिति
५	विशेष उत्पादन क्षेत्रको विकास	गा.पा. कृषि शाखा	आर्थिक विकास समिति
६	गाउँपालिका क्षेत्रका उत्पादनहरुको बजारिकरणमा सहजिकरण	गा.पा. कृषि शाखा	आर्थिक विकास समिति
७	पर्यटन विकासको व्यवस्थापन	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत	आर्थिक विकास समिति
८	उद्यम व्यवसाय सिर्जना, रोजगारीको व्यवस्थापन	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत	आर्थिक विकास समिति
९	सहकारीको विकासका कार्यहरु	कृषि शाखा गा.पा.	आर्थिक विकास समिति
१०	वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका युवालाई व्यवसायमा विशेष सहयोग	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत	आर्थिक विकास समिति
११	विपन्न वर्गको आय आर्जन कार्यका लागि घुम्टिकोषको व्यवस्था	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत	आर्थिक विकास समिति
१२	औद्योगिक ग्रामको व्यवस्था	अध्यक्ष	आर्थिक विकास समिति
१३	चौपाया तथा बालीको विमामा जोड	कृषि शाखा गा.पा.	आर्थिक विकास समिति
१४	परम्परागत सीपहरुको आधुनिकिकरण	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत	आर्थिक विकास समिति
१५	परम्परागत बालीहरुको पुनः स्थापना र व्यवसायिकरण	कृषि शाखा गा.पा.	आर्थिक विकास समिति
१६	खाद्य तथा पोषण सुरक्षाको व्यवस्थापन	स्वास्थ्य शाखा	सामाजिक विकास समिति
१७	सीप विकासका कार्यहरु	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत	आर्थिक विकास समिति
१८	सामाजिक शसक्तिकरण तथा लैङ्गिक तथा जातिय विभेद न्युनिकरण	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत	सामाजिक विकास समिति
१९	जेष्ठ नागरिकको सम्मान तथा सुरक्षा तथा अपाङ्गता भएकाहरुको विकास	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत	सामाजिक विकास समिति
२०	महिला दलित तथा पिछडिएका वर्ग र लोपोन्मुख जातीको विकास तथा उत्थान	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत	सामाजिक विकास समिति
२१	घर बिहीनको व्यवस्थापन	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत	सामाजिक विकास समिति
	रोजगरी सिर्जना तथा आय वृद्धि केन्द्रित पूर्वाधार विकासको सुनिश्चितता	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत	आर्थिक विकास समिति
२२	कार्वन उत्सर्जन न्युनिकरण गर्न आम जनता समक्ष सचेतना कार्यक्रम संचालन	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत	वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति
२३	वृक्षरोपण र उन्नत चुलोको विकास	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत	वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति
२४	वैकल्पिक उर्जाको उत्पादन तथा प्रयोगमा सहजिकरण	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत	वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति
२५	अर्ग्यानिक खेतको विस्तार	कृषि शाखा गा.पा.	आर्थिक विकास समिति

२६	प्लाष्टिक नियन्त्रण तथा प्रशोधन	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत	वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति
२७	फोहरमैला व्यवस्थापन:	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत
२८	आगलागिमा नियन्त्रण	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत
२९	बाढि पैरो तथा भू-क्षय नियन्त्र	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत
३०	नियमित अनुगमन	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत	अनुगमन समिति
३१	योजनाको मूल्यांकन	प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत	तेस्रो पक्ष

९.४ कार्यक्रम अनुगमन तथा मूल्यांकन

वैतेश्वर गाउँपालिका स्थानीय तह संचालन ऐन २०७४ को परिधी भित्र रही स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७५ मा भएको व्यवस्था समेत लाई ध्यानमा राखी आयोजनाहरूको अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिनेछ । यो आवधिक योजनाको कार्यान्वयन बाट लक्षित उद्देश्य तथा आयोजनाबाट फाईदा पाउनु पर्ने जनताले कुन हद सम्म फाईदा पाए वा पाएनन् तथा अपक्षित नतिजा प्राप्त भए नभएको बारे निम्न अनुसार अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिनेछ ।

१. नियमित अनुगमन: आयोजनाहरूको कार्यान्वयन चरणमा नियमित अनुगमन गरिनेछ । कार्यान्वयन चरणमा आयोजनाहरूको लागत, परिमाण, समय सीमा तथा गुणस्तर लगायत कार्यान्वयन चरणमा आई परेका समस्या तथा संभावित विकल्पहरू समेतको पहिचान गरी गाउँ कार्यपालिका लाई पृष्ठपोषण दिन यो अनुगमन गरिनेछ । यो अनुगमनको जिम्मेवारी गा.पा. उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा प्रमुख, योजना विभाग/महाशाखा, शाखा र ईकाई सदस्य सचिव रहने गरी गठन गरिएको ४ सदस्यीय अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले गर्ने छ ।

अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण विधि (गा.पा.स्तर) आयोजनाहरूको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण निम्न अनुसार गरिनेछ,

- क. आवधिक योजनाको प्रत्येक वर्षको कार्यक्रम स्वीकृत भएपछि कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित शाखाहरू बाट कार्यपालिकामा पेश भएको एकिकृत कार्य योजनाका आधारमा अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले वार्षिक अनुगमन कार्य योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने छ ।
- ख. अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले गरेको अनुगमन प्रतिवेदन प्रत्ये २ महिनामा कार्यपालिका बैठकमा पेश गरी छलफल गरिनेछ ।
- ग. यसरी कार्यपालिकामा पेश भएर छलफल गर्दा योजना कार्यान्वयन मा त्रुटिहरू सच्याउन तथा समय व्यवस्थापन र गुणस्तर कायम राख्न सम्बन्धित पक्षहरू (उपभोक्ता समिति, निर्माण व्यवसायी तथा परामर्शदाता र कर्मचारीलाई आवस्था निर्देशन दिईनेछ, र यो मान्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

वडास्तरीय आयोजनाहरूको अनुगमन: प्रत्येक वडास्तरमा संचालित आयोजनाहरूको लागत, परिमाण, आय सीमा तथा गुणस्तरीयताका आधारमा अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण गरी आवश्यक पृष्ठपोषण दिन सम्बन्धित वडा अध्यक्षताको संयोजकत्वमा वडा सचिव सदस्य सचिव रहने गरी गठित ३ सदस्यीय वडास्तरीय अनुगमन

समितिले गर्ने छ । यो समितिले अनुगमनका क्रममा देखिएको विषय वस्तुहरु नियमित रूपमा अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिलाई जानकारी दिनेछ ।

२. मध्यवधिक समिक्षा: यो आवधिक योजनाले लिएको गति तथा समग्र कार्यान्वयन को अवस्थाको समिक्षा तेस्रो पक्षको तेतृत्वमा उपाध्य र निर्माण शाखाको प्रमुख सहभागी संयुक्त कार्यदल बाट गराईने छ । यो समिक्षाबाट ५ वर्षमा सम्पन्न गर्नु पर्ने कार्यहरुको गति मापन गरी आवश्यक परे आवधिक योजनाको लक्ष्य तथा आशातित प्रतिफलहरुको समिक्षा गरी थप वा घट गरी आवधिक योजनाको नयाँ प्रारूप पनि तयार गर्न सकिनेछ ।

३. आयोजना कार्यन्वयन समाप्ति पछिको मूल्याङ्कन: यो आवधिक योजनाले तया गरेका लक्ष्य तथा आशातित प्रतिफल कुन तह सम्मा पुरा भयो र स्रोत साधनको उपयोग, त्यसको तात्पर्यता, प्रभावकारिता, पारदर्शिता, आयोजनहरुको कार्यन्वयनबाट निक्लिएका नतिजाहरु तथा तिनिहरुको दिगोपनाको बारेमा यो आवधिक योजनाको कार्य समाप्ती लगत्तै तेस्रो पक्षबाट मूल्यांकन गराईनेछ र यसका सिकाईहरुलाई आगामी योजनाहरुमा कार्यान्वयन मा ल्याईनेछ ।

४. प्रभाव मूल्यांकन: यो आवधिक योजनाले समाज तथा समग्र गाउँपालिकामा पारेको प्रभाव बारेमा आयोजना कार्यान्वयन समाप्तिको २ वर्ष तेस्रो पक्षबाट मूल्यांकन गराईनेछ ।

अनुसूचीहरु

अनुसूचि १ योजना बैंक: आर्थिक विकासका ५ वर्षे योजनाहरु

योजना गतिविधिहरु	कार्यन्वयन स्थान हुनेस्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष्य नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
आर्थिक विकास सह क्षेत्र १: कृषि विकास												
१. कृषि व्यवसायिकरण सम्बन्धि योजना												
थप व्यवसायिक तरकारी तथा फलफूल उत्पादन	वडा १,३ र ७	व्यवसायी संख्या	२००	४०	४०	४०	४०	४०	मूल्यांकन प्रतिवेदन	१,२	४	२
फलफूल नसरी स्थापना	वडा २,३ र ५	संख्या	१५	३	३	३	३	३	मूल्यांकन प्रतिवेदन	१,२	४	२
तरकारीको बीऊ उत्पादन सहजिकरण	वार्ड ५	संख्या	१०	२	२	२	२	२	मूल्यांकन प्रतिवेदन	१,२	४	२
कृषि विकास सम्बन्धी अन्य कार्यक्रमहरु	गा.पा.स्तरीय	संख्या	माग अनुसार	माग अनुसार	माग अनुसार	माग अनुसार	माग अनुसार	माग अनुसार	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२	४	२
आलुको व्यवसायिक उत्पादन	वार्ड ४, ५, १ र ८	संख्या	४००	८०	८०	८०	८०	८०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२	४	२
व्यवसायिक कफि खेति प्रवर्द्धन	वार्ड १, ७ र ८	संख्या	१२००	२००	२००	२००	३००	३००	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२	४	२
२. कृषिमा यान्त्रिकरण योजना												
व्यवसायिक कृषकलाई हाते ट्रैलर को व्यवस्था गर्न साभेदारी लागतमा सहयोग गर्ने	सबै वडाहरुमा	संख्या	२००	४०	४०	४०	४०	४०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१२, १३	४	२
व्यवसायिक कृषकलाई थ्रेसर को व्यवस्था गर्न साभेदारी लागतमा सहयोग गर्ने	सबै वडाहरुमा	संख्या	२००	४०	४०	४०	४०	४०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१२, १३	४	२
व्यवसायिक कृषकलाई कर्न सेलरको व्यवस्था गर्न साभेदारी लागतमा सहयोग गर्ने	सबै वडाहरुमा	संख्या	२००	४०	४०	४०	४०	४०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१२, १३	४	२

योजना गतिविधिहरू	कार्यन्वयन स्थान हुनेस्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष्य नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
व्यवसायिक कृषकलाई मकै छर्ने मेशिनको व्यवस्था गर्न साभेदारी लागतमा सहयोग गर्ने	सबै वडाहरूमा	संख्या	२००	४०	४०	४०	४०	४०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१२, १३	४	२
व्यवसायिक कृषकलाई अनाज बत्ताउने पंखा (Crop Grading Fan) को व्यवस्था गर्न साभेदारी लागतमा सहयोग गर्ने ।	सबै वडाहरूमा	संख्या	२००	४०	४०	४०	४०	४०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१२, १३	४	२
व्यवसायिक कृषकलाई धान काट्ने, मेशिन व्यवस्था गर्न साभेदारी लागतमा सहयोग गर्ने ।	सबै वडाहरूमा	संख्या	२००	४०	४०	४०	४०	४०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१२, १३	४	२
आर्थिक विकास सह क्षेत्र २: पशुविकास												
३. व्यवसायिक पशु विकास योजनाहरू												
थप व्यावसायिक बंगुर पालन फार्म विकास तथा स्तरोन्नती	सबै वडाहरू	घर धुरी संख्या	८०	१०	१५	१८	१८	१९	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	४	२
थप व्यावसायिक गाई भैसी पालन	सबै वडाहरू	व्यवसायी संख्या	५०	४	८	१०	१३	१५	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	४	२
थप व्यवसायिक बाखा पालन प्रवर्द्धन	वडा १ देखी ८ वार्डमा	व्यवसायी संख्या	२००	४०	४०	४०	४०	४०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	४	२
उन्नत तथा बोयर जातको बौका उपलब्ध गराउने	वार्ड १,४,५ अन्य वार्डमा	व्यवसायी संख्या	२०	५	५	५	५	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	४	२
व्यवसायिक माछा पालन	वार्ड १, ३ र ५	व्यवसायी संख्या	१०	२	२	२	२	२	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	४	२
प्राँगाारिक मल प्रवर्द्धन र पशु मुत्र संकलन सहित गोठ सुधार कार्यक	सबै वडाहरू	परिवार संख्या	५०००	५००	१०००	१०००	१०००	१५००	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	४	२

योजना गतिविधिहरू	कार्यन्वयन स्थान हुनेस्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष्य नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
व्यावसायिक लोकल कुखुरा तथा बट्टाइ पालन	सवै वडा	व्यवसायी संख्या	१००	२०	२०	२०	२०	२०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२	४	२
चौपाया तथा बालीको विमामा कार्यक्रम	गा.पा सवै वडाहरू	कृषक संख्या	१३००	०	३००	३००	३००	४००	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२	४	२
आर्थिक विकास सह क्षेत्र ३: सिँचाई विकास योजनाहरू												
काब्रे सिँचाई योजना	वार्ड नं ४२५	संख्या	१	१	०	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	४	२
खहरेखोला-चौखर्क - सिँचारी सिचाई योजना	वार्ड नं ४२५	संख्या	१	०	१	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	४	२
विभिन्न सिचाई योजना मर्मत	वार्ड २	संख्या	४	०	१	१	१	१	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	४	२
विभिन्न सिचाई योजना मर्मत	वार्ड ४	संख्या	४	०	१	१	१	१	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	४	२
विभिन्न सिचाई योजना विस्तार तथा निर्माण	वार्ड ५	संख्या	४	०	१	१	१	१	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	४	२
विभिन्न सिचाई योजना विस्तार तथा निर्माण	वार्ड ८	संख्या	४	०	१	१	१	१	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	४	२
विभिन्न सिचाई योजना विस्तार, निर्माण र मर्मत	वार्ड ३	संख्या	५	१	१	१	१	१	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	४	२
मजुवा खोला, मरुवाटार/घिमिरेटार सिँचाई निर्माण	वार्ड ६	संख्या	१	०	०	१	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	४	२
तामाकोशी,काँडे मार्बुटार छाप लिफ्ट चाई	वार्ड ७	संख्या	१	०	१	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	४	२

योजना गतिविधिहरू	कार्यन्वयन स्थान हुनेस्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष्य नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
योजना												
पाके घर्तिगाउँ लिफ्ट चिाई योजना	वार्ड ७	संख्या	३		०	१	१	१	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	४	२
तमाकोशी डाँडागाउँ लिफ्ट चिाई योजना	वार्ड ६	संख्या	२	०	१	०	१	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	४	२
खानीखोला,हेउलीचौर लिफ्ट चिाई योजना	वार्ड २	संख्या	१	०	०	१	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	४	२
खहरेखोलन मानेडाँडा सिँचाई योजना	वार्ड १	संख्या	१	०	०	०	१	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	४	२
बगर रणभूमी सिँचाई योजना	वार्ड १	संख्या	१	०	०	०	०	१	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	४	२
खानीखोला, गैरीमुदी - खरिस्वारा,मुलाबारी र देउलीटार र वडा २ का लिफ्ट सिँचाई योजना	खानीखोला, गैरीमुदी -खरिस्वारा,मुलाबारी र देउलीटार	संख्या	५	१	१	१	१	१	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	४	२
किसान सँग ५० प्रतिशतको लागत सहभागितामा स्वयल सिमेण्ट पोखरी निर्माण	सबै वडा	संख्या	३००	५०	५५	६०	६५	७०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	४	२
आर्थिक विकास सहक्षेत्र ४: उद्योग, बाणिज्य र पर्यटन												
६. उच्चम स्थापना र बाणिज्य विस्तार												
वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका युवालाई व्यवसायमा विशेष सहयोग साथ व्यवसाय सिर्जना गर्न सहयोग	सबै वडाहरु	संख्या	२००	०	४०	४५	५५	६०	मूल्यांकन प्रतिवेदन	१,२	१	४
स्थानीय स्रोत साधनमा	सबै वडाहरु	संख्या	१०००	१००	२००	२००	२५०	२५०	मूल्यांकन	१,२	३	४

योजना गतिविधिहरू	कार्यन्वयन स्थान हुनेस्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष्य नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
आधारित उद्यम सिर्जना गर्न एकिकृत सेवा प्रदान -वडा ७ को कफि प्रशोधन सहित									प्रतिवेदन			
उद्यमीहरूलाई लेखा व्यवस्थापन बजारीकरण तालीम	सबै वडाहरू	संख्या	३००	०	७०	७०	८०	८०	मूल्यांकन प्रतिवेदन	१,२	२	३
सुरक्षित वैदेशिक रोजगारका लागि सूचना प्रवाह गर्ने	सबै वडाहरू	सहभागी संख्या	३०००	६००	६००	६००	६००	६००	मूल्यांकन प्रतिवेदन	१,२	२	३
वैदेशिक रोजगारका कारण उत्पन्न मानसिक समस्याहरूमा मनोसमाजिक परामर्श सेवा प्रदान (व्यक्तिगत र सामूहिक परामर्श)	सबै वडाहरू	सहभागी संख्या	५००	१००	१००	१००	१००	१००	मूल्यांकन प्रतिवेदन	१,२		
औद्योगिक ग्रामको स्थापना	वडा ७ मार्बु	संख्या	१	०	०	१	०	०	मूल्यांकन प्रतिवेदन	९	४	४
घुम्टिकोषको स्थापना र परिचाल	गा.पा. स्तर	रु ००० मा	१००००	१०००	१५००	२५००	२५००	२५००	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,८		
स्थानीय उपजको बजार सँगको संजाल निर्माण	सबै वडाहरू	संजाल संख्या	९	०	२	२	२	३	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२, १३	३	२
कृषि तथा पशु संकलन केन्द्र स्थापना र व्यवस्थापन	सबै वडाहरू	संख्या	८	०	२	२	२	२	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२, १३	३	२
कृषि तथा व्यापार मेलाको आयोजना	ग.पा. स्तर	संख्या	१०	२	२	२	२	२	मूल्यांकन प्रतिवेदन	१,२, १३		
७. पर्यटन प्रवर्द्धन												
पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि	हनुमनते डाँडा, ठूला		१	१	निरन्तर	निरन्तर	०	०	मूल्यांकन	९	४	५

योजना गतिविधिहरू	कार्यन्वयन स्थान हुनेस्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
हनुमन्ते गरुयोजना कार्यान्वयन	वन र खावा								प्रतिवेदन			
पर्यटन प्रवर्द्धनकै लागि हेलिप्याड निर्माण	सवै वडा र गा.पा.केन्द्र	संख्या	९	१	२	२	२	२	मूल्यांकन प्रतिवेदन	९	३	५
त्रिवेणिघाटमा पाटी पौवा, शौचालयका साथ सम्पूर्ण सुधार कार्य र गठी संरक्षण	त्रिवेणि घाट वडा १	संख्या	१	०	०	१	०	०	मूल्यांकन प्रतिवेदन	९		६
पर्यटकीय स्थलहरूको सुधार र पर्यटन प्रवर्द्धन	सवै वडाको उपयुक्त स्थानमा	संख्या	४०	५	५	१०	१०	१०	मूल्यांकन प्रतिवेदन	१,२	३	५
कालाघारी भरनामा होमस्टे प्रवर्द्धन	कालाघारी	संख्या	२०	५	५	५	५	०	मूल्यांकन प्रतिवेदन	९	१	५
होमस्टे संचालनमा सहयोग	वड ४, ५, र ३		७०	१०	१०	१२	१५	२३	मूल्यांकन प्रतिवेदन	१,२	१	५
भ्युटावर निर्माण	वड ५, ८	संख्या	२	०	०	०	१	१	मूल्यांकन प्रतिवेदन	१,२		५
बुध्द पार्क निर्माण	नाम्दु वडा ६	संख्या	१	०	०	०	०	१	मूल्यांकन प्रतिवेदन	१,२		५
८. सहकारीमा पहुच वृद्धि												
मागका आधारमा नयाँ सहकारीहरूको स्थपना	विभिन्न वडामा मागका आधारमा	संख्या	५	१	१	१	१	१	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,		
नया सहकारीका संभावित सदश्यहरूलाई सहकारी शिक्षा प्रदान	गा.पा.का सवै वडाहरू	लाभान्वित परिवार संख्या	२००	४०	४०	४०	४०	४०	मूल्यांकन प्रतिवेदन	१,२	२	३
संचालित सहकारीहरूको स्तरोन्नतीमा सहजिकरण	गा.पा.का सवै वडाहरू	सहकारी संख्या	४०	८	८	८	८	८	मूल्यांकन प्रतिवेदन	१,२	२	३
मूख्य कार्यक्रम तथा क्रियाकलापहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
आर्थिक विकास सहक्षेत्र ५ श्रम रोजगारी तथा खाद्य सुरक्षा												
९. थप रोजगारी सिर्जना र खाद्य सुरक्षा												
बेरोजगार यूवा-	गा.पा.का सवै	संख्या	३००	४०	६०	६०	७०	७०	मूल्यांकन	१,२,५	२	३

योजना गतिविधिहरू	कार्यान्वयन स्थान हुनेस्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष्य नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
युवतीहरूका लागि विभिन्न सीपमुलक तालिम तथा प्रविधि हस्तान्तरण	वडाहरू								प्रतिवेदन			
रोजगारीको सिर्जना मा सहयोग (निर्माण कार्य र उद्यम व्यवसाय स्थापना बाट)	गा.पा.का सबै वडाहरू	संख्या	१३००	१००	३००	३००	३००	३००	मूल्यांकन प्रतिवेदन	१,२	१	
परम्परागत सीपहरूको आधुनिकिकरण	गा.पा.का सबै वडाहरू	लाभान्वित परिवार संख्या	१५०	०	३०	३०	४५	४५	मूल्यांकन प्रतिवेदन	१,२	२	३
खाद्य तथा पोषण सुरक्षा बारे सचेतना	गा.पा.का सबै वडाहरू	लाभान्वित परिवार संख्या	१७५०	३५०	३५०	३५०	३५०	३५०	मूल्यांकन प्रतिवेदन	१,२		

जोखिमको पूर्वानुमान

- ⇒ समयमानै बजेट व्यवस्था भएको ।
- ⇒ योजना अनुसार मानव स्रोत विकास भएको ।
- ⇒ आवश्यकमात्रामा दक्षकर्मचारीको व्यवस्था भएको र छिटो छिटो सरुवा नभएको ।
- ⇒ वडाहरूले पेश गरेका योजनाहरू बजेट सीमा भित्र रहि कार्यान्वयन भएको अवस्था ।
- ⇒ प्रकोप तथा विपत्तिको राम्रो व्यवस्थापन भएको ।
- ⇒ कार्यरत संघ सस्थाको निरन्तरता भएको ।

अनुसूचि २ योजना बैंक: सामाजिक विकासका ५ वर्षे योजनाहरु

योजना गतिविधिहरु	कार्यान्वयन हुने स्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	दिगो विकास लक्ष्य नं	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष्य नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
सामाजिक विकास सह क्षेत्र १: शिक्षा												
१. शैक्षिक सुधारका कार्यहरु												
बालविकास केन्द्र सञ्चालन तथा प्रवर्द्धन	सबै वडामा	संख्या	३०	३०	३०	३०	३०	३०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	४	२	३
थप शिक्षक व्यवस्थापन तथा क्षमता विकास	सबै वडामा	शिक्षक संख्या	८०	२०	१५	१५	१५	१५	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	४	२	३
संचालित २ क्याम्पस, २८ विद्यालय र ३० बाल विकासकेन्द्र र ३ वडा संस्थागत विद्यालयको प्रभावकारीता र गुणस्तरीयताका लागि नियमित अनुगमन	सबै वडा	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	४	२	३
कक्षा १ देखी ८ सम्म स्थानीय पाठ्यक्रम लागु गर्ने	सबै नि.मा.वि स्तरमा	नियमित लागु	नियमित लागु	नियमित लागु	नियमित लागु	नियमित लागु	नियमित लागु	नियमित लागु	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	४	२	३
खेलकुद प्रशिक्षक प्रशिक्षण	सबै मा.वि.हरु	लाभान्वित विद्यार्थी संख्या	९	८	१	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	३,४	२	३
शिक्षा विकास सम्बन्धी अन्य कार्यक्रम (तालीम र सामाग्री)	गा.पा.	द्विद्यालय संख्या	३३	४	२	८	९	१०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	४	२	३
विद्यालयको स्तरोन्नती (	वार्ड ५	द्विद्यालय संख्या	१	०	०	१	०	९	नियमित अनुगमन	४	२	३

योजना गतिविधिहरू	कार्यान्वयन हुँने स्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	दिगो विकास लक्ष्य नं	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष्य नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
जलदेवी मा.वि.)									प्रतिवेदन			
विद्यालयहरूको शिक्षक दरबन्दी थप	वार्ड ५	द्विआलय संख्या	२	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	४	२	३
विद्यालयको स्तरोन्नती	वार्ड ७	द्विआलय संख्या	३	१	१	१	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	४	२	३
विद्यालयको स्तरोन्नती	वार्ड ६	द्विआलय संख्या	४	१	०	१	१	१	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	४	२	३
नमूना विद्यालय स्थापना र संचालन गर्ने	गा.पा.	वटा	१६	३	३	४	३	३	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	४	२	३
प्रविधिक शिक्षलयको स्थापना	वडा १,	संख्या	१	०	१	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	४	२	३
२: विद्यालयहरू प्रविधि सँग जोडिई व्यवस्था चुस्त भएका हुँने ।												
विद्यालयका कक्षा कोठाको प्रविधि युक्त व्यवस्थापन	सबै वडा गा.पा. स्तर	संख्या	२०	४	४	४	४	४	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	४	२	३
विद्यालयहरूमा विज्ञान प्रयोग शालाको स्थापना	सबै वडा	संख्या	८	१	१	२	२	२	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	४	२	३
विद्यालयहरूमा ई.लाईब्रेरी स्थापना	सबै वडा	संख्या	१५	३	२	३	४	३	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	४	२	३
३: दलित तथा पिछडा वर्गका किशोरीहरू र अपाङ्गता भएको युवा युवतिको उच्च शिक्षमा पहुँच बढाउने योजना												
दलित तथा पिछडा वर्गका किशोरीहरू मध्ये जेहेन्दार लाई	सबै वडा	किशोरी संख्या	५०	४	१०	१२	१२	१२		४,५, १०	२	३

योजना गतिविधिहरू	कार्यान्वयन हुँने स्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	दिगो विकास लक्ष्य नं	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष्य नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
उच्च शिक्षाका लागि भर्ना शुल्कमा अनुदान												
अपाङ्गता भएका युवा युवती मध्ये जेहेन्दार लाई उच्च शिक्षाका लागि भर्ना शुल्कमा अनुदान	सबै वडा	लाभान्वित विद्यार्थी संख्या	१०	०	२	२	३	३		४,५, १०	२	३
सामाजिक विकास सहक्षेत्र २: स्वास्थ्य तथा पोषाण												
४. जन स्वास्थ्य सम्बन्धि सेवाहरू												
वैतेश्वर अस्पतालको स्तरोन्नती गरी १५ बाट ५० शैया पार्ने	गा.पा. केन्द्र	थप शैया संख्या	३५	७	७	७	७	७	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	३	७	३
स्वास्थ्य केन्द्रको भवन निर्माण	वड ७	संख्या	१	०	१	०	०	०	मूल्यांकन प्रतिवेदन	३	७	३
स्वास्थ्य चौकिहरूको भवन निर्माण	वर्ड नं १,३,४,६ र ८	संख्या	५	१	१	१	१	१	मूल्यांकन प्रतिवेदन	३	७	३
बर्थिङ सेण्टर निर्माण	वडा २	संख्या	१	१	०	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	३	७	३
स्वास्थ्य स्वयं सेविका पोशाक/प्रोत्साहन	गा.पा.भरी	स्वयं सेविकाको संख्या	२००	३०	४०	४५	५०	५५	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	३	७	३
जनस्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रमहरू (एकिकृत सेवा) सिविर	गा.पा.भरी	स्वस्थ्य संस्थाको संख्या	४०	८	८	८	८	८	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	३	७	३
आधारभुत खोप र प्रसुती सेवा सञ्चालन नियमित	गा.पा.भरी	सबै स्वास्थ्य संस्था	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	३	७	३

योजना गतिविधिहरू	कार्यान्वयन हुँने स्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	दिगो विकास लक्ष्य नं	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष्य नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
गर्ने												
बर्थिङ्ग सेण्टरमा सुत्केरी गराउने सेवालाई प्रभावकारी बनाउने	गा.पा.भरी	सबै स्वास्थ्य संस्था	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	३	७	३
स्वास्थ्य स्वयंम सेविक र आमा समूहको पूनः ताजगी तालिम अवलोकन भ्रमण	सबै वडा	संख्या	१००	२०	२०	२०	२०	२०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	३	७	३
५ पोषण स्थितिमा सुधार योजनाहरू												
विद्यालयका बालविकास केन्द्रमा पोषण सुरक्षा कार्यक्रम	गा.पा सबै वडाहरू	संख्या	३६	३६	३६	३६	३६	३६	मूल्यांकन प्रतिवेदन	३	७	३
एक घर एक घरबारी बगैचा स्थापनामा सहजिकरण	सबै वडा	घर संख्या	५६९५	८००	१०००	१२००	१३००	१३९५	मूल्यांकन प्रतिवेदन	३	७	२
घरवरिपरी जमीन नभएकाका लागि कौशि खेती वा हाईड्रोपानिक विधिबाट तरकारी उत्पादन	वडाहरूको बजार क्षेत्र र जमीन विहिन	घर संख्या	१००	२०	२०	२०	२०	२०	मूल्यांकन प्रतिवेदन	१,२	७	२
पौष्टिक आहार तयारी र सेवन विधि प्रदर्शन	गा.पा सबै वडाहरू	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	मूल्यांकन प्रतिवेदन	१,३	७	३
सामाजिक विकास सह क्षेत्र ३: खानेपानी तथा सरसफाई												
६: खानेपानी योजनाहरू निर्माण तथा मर्मत सम्बन्धि योजनाहरू												
खहरेखोला खानेपानी योजना	वर्ड नं ४	संख्या	१	०	०	०	१	०	नियमित अनुगमन	६	५	१

योजना गतिविधिहरू	कार्यान्वयन हुँने स्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	दिगो विकास लक्ष्य नं	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष्य नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
									प्रतिवेदन			
बुस्ति दलित बस्ती खानेपानी योजना	वार्ड नं ६	संख्या	१	०	०	०	०	१	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	६	५	१
माखु खानेपानी योजना	वार्ड नं ७	संख्या	१	१	०	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	६	५	१
लाकुरी डाँडा जिरेल बस्ति खानेपानी योजना	वार्ड नं ८	संख्या	१	१	०	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	६	५	१
आग्नी गाउ- बोरगाउ खानेपानी योजना	वार्ड नं १ बोरगाउ	संख्या	१	०	१	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	६	५	१
निकुरे जैनालुखर्क खानेपानी योजना	वार्ड नं ३	संख्या	१	०	०	१	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	६	५	१
तामाकोशि- डाडामगाउँ लिफ्ट खा.पा. योजना	डाँडागाउँ	संख्या	१	०	१	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	६	५	१
लगत सहभागितामा एक घर एक घाराको व्यवस्था	सबै वार्ड	घर संख्या	५०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	६	५	१
वडा कार्यालय पुतलीकाठमा खानेपानी संचालन गर्ने ।	वार्ड २,	संख्या	१	०	१	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	६	५	१
वडाका विभिन्न खानेपानी योजनाको सरसफाई तथा सुधार	वार्ड ४	संख्या	८	१	१	२	२	२	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	६	५	१
७: सरसफाईका योजनाहरू												
ढल र डम्पिङ साईट निर्माण	वार्ड नं ५ मैनापोखरी	संख्या	१	१	०	०	०	०	नियमित अनुगमन		७	१

योजना गतिविधिहरू	कार्यान्वयन हुँने स्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	दिगो विकास लक्ष्य नं	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष्य नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
									प्रतिवेदन			
मा.वि.तहका छात्राहरुलाई सेनेटरी प्याड वितरण	सबै मा.वि	लाभान्वित जनसंख्या	५००	१००	१००	१००	१००	१००	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	६	७	
फोहर तथा काम नलाग्ने बस्तु व्यवस्थापन अभियान (सडक नाटक)	सबै वडाका बस्तिहरुमा	संख्या	२००	४०	४०	४०	४०	४०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	६	७	
घरायसी फोहरमैला व्यवस्थापन लाई कम्पोष्ट बीन लागत सहभागितामा वितरण	सबै वडामा	घर परिवार संख्या	सबै ७६९५	२००	२०००	२०००	३०००	४९५	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	६	७	
पूर्ण सरसफाई अभियान	सबै वडामा	घर परिवार संख्या	७६९५	२००	२०००	२०००	३०००	४९५	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	६	७	
सामाजिक विकास सहक्षेत्र ४: खेलकुद												
८ खेलकुद सम्बन्धि योजनाहरु												
खेलकुद मैदान निर्माण तथा विस्तार	वार्ड नं १, ४, ५, ७ र ८	संख्या	५	०	१	१	१	२	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	५		
वर्षिक खेलकुद आयोजन	सबै वडामा	संख्या	४५	९	९	९	९	९	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	५		
सामाजिक विकास सहक्षेत्र ५: संस्कृति संरक्षण												
९: स्थानीय सास्कृतिक संपदाहरुको संरक्षण र प्रवर्द्धन योजनाहरु												

योजना गतिविधिहरु	कार्यान्वयन हुने स्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	दिगो विकास लक्ष्य नं	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष्य नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
विभिन्न मठ मन्दिर, गुम्बा तथा कृत्तिक सम्पदा हरुको निर्माण , जिणौध्दर र स्तरोन्नती	सबै वडा	संख्या	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	११		६
विभिन्न स्थानीय जात्राहरुको लागि सहयोग	सबै वडा	संख्या	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	११		
सामाजिक विकास सहक्षेत्र क्षेत्र ६: लक्षित समुदाय विकास												
१० महिला तथा लीक्षत वर्गको क्षमता बिकास कार्यक्रम ।												
महिला सञ्जालको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	सबै वडा	संजाल संख्या	८	८	०	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	५	२	३
किशोर किशोरीहरुमा अन्तरनिहित प्रतिभा पहिचानका लागि वडा स्तरीय प्रतियोगिता	सबै वडा	संख्या	४०	८	८	८	८	८	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	५	२	३
किशोरीहरुको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	सबै वडा	लाभान्वित किशोरीहरु	२००	४०	४०	४०	४०	४०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	५	२	३
लैङ्गिक तथा जातिय विभेद न्युनिकरणका लागि तालीम कार्यक्रम	सबै वडा	लाभान्वित सहभागी संख्या	२००	४०	४०	४०	४०	४०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	५	६	३
१२ कक्षा उत्तिर्णभै पढाई छाडेका किशोरीहरु लाई कम्प्युटर शिक्षा	सबै वडा	लाभान्वित सहभागी संख्या	५०	१०	१०	१०	१०	१०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	५	२	३
११: अपाङ्गता बारेका योजना												

योजना गतिविधिहरू	कार्यान्वयन हुँने स्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	दिगो विकास लक्ष्य नं	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष्य नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
योजना गतिविधिहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	नतीजा मापनका आधारहरू	दिगो विकास लक्ष्य नं		
अपाङ्गता भएकाहरू वलवालिका लाई शिक्षा प्रदान	सबै वडामा	लाभान्वित संख्या	१६	१६	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	४	६	३
अपाङ्गता भएकाहरूलाई आवश्यक उपकरण प्रदान	सबै वडामा	लाभान्वित संख्या	५०	२५	२५	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	३	६	३
अपाङ्गता भएकाहरूलाई स्वरोजगारीका लागि अनुदान	सबै वडामा	लाभान्वित संख्या	२०	४	४	४	४	४	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	३	६	३
१२: जोखिमा परेका बालवालिका तथा जेष्ठ नागरिक सम्बन्धि योजना												
जेष्ठ नागरिकहरूको भेला तथा भलाकुशारी स्थलको व्यवस्था	सबै वडामा	संख्या	१००	०	२५	२५	२५	२५	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	३	६	१
जेष्ठ नागरिकहरूको वार्षिक सम्मान कार्यक्रम	सबै वडामा	कार्यक्रम संख्या	४०	८	८	८	८	८	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	३	६	
जेष्ठ नागरिकहरूको वार्षिक रुपमा भ्रमणको व्यवस्था	सबै वडामा	लाभान्वित संख्या	१७५	०	४०	४५	४५	४५	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	३	६	
जेष्ठ नागरिकहरूको नियमित स्वास्थ्य परीक्षण	सबै वडामा	लाभान्वित संख्या	२००	०	५०	५०	५०	५०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	३	६	
अनाथ तथा जोखिममा परेका बालवाकिको अवस्था अद्यावधिक	सबै वडामा	लाभान्वित संख्या	१६०	३०	३०	३२	३४	३४	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन			

योजना गतिविधिहरू	कार्यान्वयन हुँने स्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	दिगो विकास लक्ष्य नं	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष्य नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
गरी विद्यालय स्तरको शिक्षा आर्जमा सहयोग												
वाल वालिका विरुद्धको हिंसा विरुद्धको अभियान सडक नाटक मार्फत	सवै वडामा	नटक संख्या	८०	८०	८०	८०	८०	८०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन			

जोखिमको पूर्वानुमान

- ⇒ समयमानै बजेट व्यवस्था भएको ।
- ⇒ योजना अनुसार मानव स्रोत विकास भएको ।
- ⇒ आवश्यकमात्रामा दक्षकर्मचारीको व्यवस्था भएको र छिटो छिटो सरुवा नभएको ।
- ⇒ वडाहरूले पेश गरेका योजनाहरू बजेट सीमा भित्र रहि कार्यान्वयन भएको अवस्था ।
- ⇒ प्रकोप तथा विपत्तिको राम्रो व्यवस्थापन भएको
- ⇒ कार्यरत संघ सस्थाको निरन्तरता भएको

अनुसुचि ३ योजना बैंक: शहरी विकास तथा पूवाधार विकासका ५ वर्षे योजनाहरु

योजना गतिविधिहरु	कार्यान्वयन हुने स्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष्य नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
पूवाधार विकास सह क्षेत्र १: सहक निर्माण												
१ सडकहरुको निर्माण तथा स्तरोन्नती												
देउराली दाङडुङ्गेश्वरी सडक ग्राभल गर्ने योजना	मन्दिर क्षेत्र ५र८	कि.मि	७	१	२	२	२	०	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
थुम्किटार देखी पुतलीकाठ सडक कालोपत्रे योजना	वाड २	कि.मि	२	०	१	१	०	०	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
बोरा गाउँ -गैरिगाड-उपल्लो मुदी सडक कालोपत्रे योजना	वार्ड नं १	कि.मि	४	०	०	०	२	२	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
नाम्दु -पाण्डु सडक निर्माण योजना (कालो पत्रे)	वार्ड नं ६	कि.मि	३	१	२	०	०	०	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
विभिन्न सडकहरुको ग्राभल गर्ने	वार्ड २	कि.मि	८	०	०	२	३	३	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
सिउरानी काफ्ले टोल पहिरे सडक नयाँ ट्रयाक खोल्ने ।	वार्ड २	कि.मि	१	०	०	०	१	०	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
वडा नं. २ वडा कार्यालय सिम्बले सडक नयाँ ट्रयाक खोल्ने ।	वार्ड २	कि.मि	१	०	०	०	०	१	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
विरौटा चौरपुर सडक निर्माण	वार्ड ४	कि.मि	१	१	१	०	०	०	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
भगरपुर कृषि फारम सडक नयाँ	वार्ड ४	कि.मि	१	१	१	०	०	०	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन	९	३	१

योजना गतिविधिहरु	कार्यान्वयन हुने स्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष्य नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
ट्रयाक									प्रतिवेदन			
विभिन्ना सडक स्तरोन्नती (ग्राभल)	वार्ड ४	कि.मि	१३	१	२	३	३	४	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
विभिन्न सडकहरु निर्माण (कच्ची)	वार्ड ६	कि.मि	१७	३	३	३	३	५	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
विभिन्न सडकहरु निर्माण (सिउरेनी खानी गाउँ समेत) ग्राभल	वार्ड ६	कि.मि	४	०	१	१	१	१	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
विभिन्न सडकहरु स्तरोन्नती ग्राभल	वार्ड ७	कि.मि	४	०	१	१	१	१	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
विभिन्न सडकहरु स्तरोन्नती ग्राभल	वार्ड ३	कि.मि	५	१	१	१	१	१	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
विभिन्न सडकहरु निर्माण ग्राभल	वार्ड ३	कि.मि	३	०	०	१	१	१	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
गोपी-पुलखीकाठ-मिर्गै-सुनिडाँडा-डाडागाउँ-क्षेत्रपा सडा कालोपत्रे योजना	वार्ड १ देखी ८ सम्म	कि.मि	१५	२	२	३	४	४	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
बुस्ति-पुतलीकाठ-लहरेमाने-जोरमाने सडक कालोपत्रे योजना	वार्ड १ र २	कि.मि	१२	२	२	२	३	३	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
बगर-मैनपोखरी-डिहि-क्षेत्रमा सडक कालोपत्रे योजना	वार्ड नं ५ र ८	कि.मि	९	१	२	२	२	२	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
नाम्दु-खरी स्वारा-गैरीमुदी सडक	वार्ड नं १ र ६	कि.मि	७	१	२	२	१	१	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१

योजना गतिविधिहरु	कार्यान्वयन हुने स्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष्य नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
ग्राभल योजना												
तमाकोशी-गोपि-जोरमाने सडक ग्राभल योजना	वार्ड नं १ र ६	कि.मि	५	१	१	१	१	१	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
पखेरागाड जोमाने सडक सोलिङ्ग	वडा १	कि.मि	४	०	१	१	१	१	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
पात्ले कोईराल डाँडा लहरेमाने सडा निर्माण (कच्ची)	वडा ३	कि.मि	३	१	१	१	०	०	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
माभगाउँ लशरेमाने बजेनी गैरोकुखुरे सडक ग्राभल	वडा ३	कि.मि	३	०	०	१	१	१	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
लाकुरी डाँडा बैती सडक निर्माण	वडा ६	कि.मि.	१.५	०	०	०	१.५	०	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
२ पूल पुलेसाहरुको निर्माणबाट												
वैतेश्वर १ बाट २ मा जाने खोलामा पक्की पुल बनाउन	वडा १	संख्या	१	१	०	०	०	०	कार्य सम्पन्न र अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
निम्कोट खानिखोला दोभान पक्की पुल	वडा ५	संख्या	१	०	१	०	०	०	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
वैतेश्वर गा.पा वडा नं ७ को नागदह मा पक्की पुल	वडा ८ र ७	संख्या	१	१	०	०	०	०	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
निम्कोट खानीखोल र खानीगाउँ खानीखोला सडक पुल निर्माण	वार्ड ३	संख्या	२	०	१	०	१	०	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
वर्ड नं ५ र ३ जोड्नो खानीखोला-खानी गाउँ पक्की पुल निर्माण	वार्ड ३ र ५	संख्या	१	०	०	०	०	१	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१

योजना गतिविधिहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष्य नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
वडा २ र ६ जोडरने भोलुङ्गे पुल निर्माण	वडा २ र ६	संख्या	१	०	०	१	०	०	कार्य सम्पन्न तथा अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१
पूर्वाधार विकास सह क्षेत्र २: उर्जा												
३: नबिकरणिय उर्जाको विकास तथा बिद्युतिय उर्जाको विस्तार ।												
खाना पकाउने दाउराको उपयो घटाउन उन्नत चुलो तथा बायो ब्रिकेट प्रवर्द्धन वा नवीकरणीय उर्जा कार्यक्रम	गा.पा.	लाभान्वित घरधुरी	३०९७	९७	७००	७००	८००	८००	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	७	७	३
पूर्वाधार विकास सह क्षेत्र ३ शहरी विकास तथा आवास												
४: जन सरोकारका सेवा संस्थाहरुका भवनहरु र पर्यटन पूर्वाधारहरु निर्माण ।												
वडा कार्यालय भवन निर्माण	वार्ड ४	संख्या	१	१	०	०	०	०	अनुगमन र निर्माण सम्पन्न प्रतिवेदन	९		
सामुदायिक भवन र्माण	वार्ड ४	संख्या	२	०	०	१	०	१	अनुगमन र निर्माण सम्पन्न प्रतिवेदन	९	३	१
सामुदायिक भवन निर्माण	वार्ड २	संख्या	५	१	१	१	१	२	अनुगमन र निर्माण सम्पन्न प्रतिवेदन	९	३	१
सामुदायिक भवन निर्माण	मैनापोखरी वार्ड नं ५ र वार्ड नं	संख्या	२	०	०	१	०	१	अनुगमन र निर्माण सम्पन्न प्रतिवेदन	९	३	१
सामुदायिक भवन निर्माण	वड ८	संख्या	४	०	१	१	१	१	अनुगमन र निर्माण सम्पन्न प्रतिवेदन	९	३	१

योजना गतिविधिहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
सामुदायिक भवन निर्माण	वार्ड १	संख्या	१	०	०	१	०	०	अनुगमन र निर्माण सम्पन्न प्रतिवेदन	९	३	१
विभिन्ना सामुदायिक भवन निर्माण	वड ३	संख्या	२	०	०	०	१	१	अनुगमन र निर्माण सम्पन्न प्रतिवेदन	९	३	१
छात्रावास भवन निर्माण (वडाहरुको माग अनुसार)	गा.पा. स्तर बाट	संख्या	५	१	१	१	१	१	अनुगमन र निर्माण सम्पन्न प्रतिवेदन	४	३	१

जोखिमको पूर्वानुमान: समयमानै बजेट व्यवस्था भएको, योजना अनुसार मानव स्रोत विकास भएको, आवश्यकमात्रामा दक्ष कर्मचारीको व्यवस्था भएको र छिटो छिटो सरुवा नभएको, वडाहरुले पेश गरेका योजनाहरु बजेट सीमा भित्र रहि कार्यान्वयन भएको अवस्था, प्रकोप तथा विपत्तिको राम्रो व्यवस्थापन भएको, कार्यरत संघ सस्थाको निरन्तरता भएको ।

अनुसूची ४ योजना बैंक: वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन का ५ वर्षे योजनाहरु

योजना गतिविधिहरु	कार्यान्वयन हुँने स्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन सहक्षेत्र १: विपद् व्यवस्थापन ।												
१. विपद् व्यवस्थापनका पूर्व सतर्कताका योजना												
विपद् व्यवस्थापन सचेतना कार्यक्रम	सबै वडा	लाभान्वित परिवार	३०००	४००	४००	७००	७००	८००	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१३	२	
नदी खहरे नियन्त्रण कार्यक्रम	सबै वडा	लाभान्वित परिवार	१२००	५०	२५०	३००	३००	३००	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१३	३	१
आगलागि नियन्त्रणका लागि अग्नी रेखा तयार गर्ने	सबै वडा	सामुदायिक वन संख्या	४६	६	१०	१०	१०	१०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१३	७	१
बाढी पैरो तथा भू-क्षय नियन्त्रण - वडा २ को खरिबुटा, निमकोट, सिउरेनी तथा वडा १ को गैरी मुदी लगायत)	सबै वडा	स्थान संख्या	१२	२	२	३	३	२	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१३	७	१
खर र परालले छाएका जोखियुक्त घरहरुको छाना परिवर्तन	सबै वडा	संख्या	६८	११	१२	१५	३०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१३	५	
विपद् कोषको स्थापना (-कोभिड सहित)	गा.पा.	रु.००० मा	२५०००	२५०००	२५०००	२५०००	२५०००	२५०००	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१३		
विद्युत जडान भएका सबै घरहरुमा अनिवार्य अर्थिङ्गको व्यवस्था गर्ना सहजिकरण गर्ने ।	सबै वडा	४००० घर	०	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१३	५	१
विपद् व्यवस्थापन समितिको क्षमता वद्धि	ग.पा	समिति	९	९	०	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१३	२	
विपद् व्यवस्थापन तथा न्यूनिकरणका लागि स्वयंसेवक	गा.पा	व्यक्ति	४०	८	१६	२४	३२	४०	नियमित अनुगमन	१३	२	

योजना गतिविधिहरू	कार्यान्वयन हुँने स्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
तयारी र परिचालन									प्रतिवेदन			
वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन सह क्षेत्र २ वन तथा वातावरण संरक्षण											७	
२ जलवायु परिवर्तनका असर न्युनिकरण तथा अनुकूलनका गतिविधिह बारे ।												
सामुदायिक वन विकास कार्यक्रम जडिबुटी खेती	गा.पा.	फाईदा पाउने समूह	२५	५	५	५	५	५	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	७	२
नदी किनारा, पाखो खाली जमीन तथा सडक छेउमा वृक्षरोपण	सबै वडा	संख्या	१,२५,०००	२५,०००	२५,०००	२५,०००	२५,०००	२५,०००	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१३	७	
हाई टेक वन नर्सरी स्थापना तथा विस्तार	सबै वडा	व्याड संख्या	१०	२	२	२	२	२	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	७	२
एक घर १० बिरुवा रोपण तथा संरक्षण अभियान संचालन सहभागी घरधुरी	सबै वडा	सहभागी घरधुरी	२०००	२००	३००	४००	५००	६००	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१३	७	
जलवायु परिवर्तको असर तथा अनुकूलनका न्युनिकरणका उपयस्वरुप खाना पकाउने ईन्धनका रुपमा दाउरा प्रयो गर्ने लाई जलविद्युत वा वैकल्पिकऊर्जा उपयोगर्न सहजिकरण गर्ने	सबै वडा	परिवार संख्या	३०९७	१९७	७००	८००	५००	९००	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१३	७	
जलवायुमैत्री वाली छनोट र प्रशारण	सबै वडा	घरधुरी	१५००	२००	३००	३००	३००	४००	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	७	२
जलवायुमैत्री कृषि प्रविधिका छनोट र प्रशारण	सबै वडा	घरधुरी	१५००	२००	३००	३००	३००	४००	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	७	२
पानीका मुहान तथा मूल संरक्षण	सबै वडा	संख्या	१००	२०	२०	२०	१५	२५	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,२,१३	७	१

जोखिमको पूर्वानुमान

- ⇒ समयमै बजेट व्यवस्था भएको ।
- ⇒ योजना अनुसार मानव स्रोत विकास भएको ।
- ⇒ आवश्यकमात्रामा दक्षकर्मचारीको व्यवस्था भएको र छिटो छिटो सरुवा नभएको ।
- ⇒ वडाहरुले पेश गरेका योजनाहरु बजेट सीमा भित्र रहि कार्यन्वयन भएको अवस्था ।
- ⇒ प्रकोप तथा विपत्तिको राम्रो व्यवस्थापन भएको ।
- ⇒ कार्यरत संघ सस्थाको निरन्तरता भएको ।

अनुसूची ५ योजना बैंक: अन्तर सम्बन्धित विषय: संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह तथा सुशासनका ५ वर्षे योजनाहरु

योजना गतिविधिहरु	कार्यान्वयन हुने स्थान	ईकाई	परिमाण	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	नतीजा मापनका आधार हरु	दिगो विकास लक्ष नं	राष्ट्रिय लक्ष्य नं.	प्रदेश विकास चालक नं.
क. संस्थागत क्षमता विकास:												
१. संस्थागत संरचनाको विकास												
गाउँपालिका केन्द्रमा ईजलास कक्षको स्तर र क्षमता वृद्धि	गा.पा. केन्द्र	संख्या	१	१	०	०	०	०	गा.पा.को रेकर्ड			
सबै वडामा मेलमिलापकेन्द्र स्थापना	सबै वडाहरु	संख्या	८	४	४	०	०	०	वडाहरुको रेकर्ड			
२ योजना तथा नीति नियमको व्यवस्था												
गुरु योजना तयारी	गा.पा.	संख्या	१	१	०	०	०	०	तयारी गुरुयोजना	१६		
भू उपयोग नीति तयारी ।	गा.पा.	संख्या	१	१	०	०	०	०	तयारी निति/कार्यविध	१६		
घुम्तिकोष परिचालन कार्यविधी तयारी ।	गा.पा.	संख्या	१	१	०	०	०	०	तयारी निति/कार्यविध	१६		
विपद् व्यवस्थापन कोष परिचालन कार्यविधी तयारी ।	गा.पा.	संख्या	१	१	०	०	०	०	तयारी निति/कार्यविध	१६	४	२
पकेट क्षेत्र विकास कार्यविधी तयारी ।	गा.पा.	संख्या	१	१	०	०	०	०	तयारी निति/कार्यविध	१६	२	
स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता विकास र मानव संसाधन विकास योजना तयारी र कार्यान्वयन ।	गा.पा.	संख्या	१	१	०	०	०	०	तयारी निति/कार्यविध	१६	८	
गाउँपालिकाको राजश्व सुधार योजना तयारी र कार्यान्वयन ।	गा.पा.	संख्या	१	१	०	०	०	०	तयारी निति/कार्यविध	१६	८	
नतिजामुखी अनुगमन प्रणालीको स्थापना ।	गा.पा.	संख्या	१	१	०	०	०	०	तयारी निति/कार्यविध	१६		
आर्थिक विकास र निजी क्षेत्रसँगको साभेदारी नीति तयारी र कार्यान्वयन	गा.पा.	संख्या	१	१	०	०	०	०	तयारी निति/कार्यविध	१६	६	

जेष्ठ नागरिकको परिवारिक संरक्षण निर्देशिका तयार गर्ने	गा.पा	संख्या	१	१	०	०	०	०	तयारी निति/कार्यविध	१६	६	
२. मानव संसाधन विकास												
बाली तथा पशु बीमा सहजकर्ताहरुको तयारी परिचालन	सवै वडाहरु	जना	१६	८	८	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,८	२	२
ग्रामिण पशु सेवा कार्यकर्ता तयारी परिचालन	सवै वडाहरु	जना	३२	१६	१६	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,८	२	२
कृषि कार्यकर्ता तयारी परिचालन	सवै वडाहरु	जना	३२	१६	१६	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१,८	२	२
पूर्ण सरसफाईका लागि व्यवहार परिवर्तन सहजकर्ता तयारी परिचालन	सवै वडाहरु	जना	३२	१६	१६	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	६	२	१
खानेपानीका लागि ग्रामिण मर्मत संभार कार्यकर्ता तयारी परिचालन	सवै वडाहरु	जना	३२	१६	१६	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	६	२	१
उद्यम विकास सहजकर्ता भर्ना र परिचालन	सवै वडाहरु	जना	२	२	२	२	२	२	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	८	२	
वन नर्सरी नाईके तयारी र परिचालन	सवै वडा	जना	१६	१६	०	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	८,१३	२	
गाउँपालिकाको योजना शाखाका कर्मचारी र वडा सचिवहरुलाई ग्रामिण योजना तर्जुमा तालीम	गा.पा	संख्या	१०	१०	०	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१६	८	३
न्यायिक समितिको न्याय सम्पादन क्षमता विकास गर्ने ।	गा.पा	जना	५	०	५	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१६	२	
गाउँपालिकाका कर्मचारी र प्रतिनिधिलाई सुशासन सम्बन्धि तालीम दिने	गा.पा	जना	५०	०	१५	१५	२०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	१६	२	
योजना, प्रगती र पार्श्वचित्र लगायतका सूचनाहरु डिजिटल विधिमा राख्ने क्षमता विकास (IT Officer र वडा सचिवहरु)	गा.पा.	जना	९	९	०	०	०	०	सूचना तथा प्रतिवेदन को गुणस्तर	१६	२	३
३. सुसाशन												
वेभ बेस सूचना प्रणालीको स्थापना र स्तरोन्नती गरी पालिकाका सवै आय व्यय र प्रगतिका सूचना अध्ययवधिक गर्ने	गा.पा. र सवै वडा	संख्या	९	९	०	०	०	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	९	३	१

विज्ञान ल्याब (माटो र गोबर परिक्षण ल्याब स्थापना र संचालन गर्ने)	सबै वडा	संख्या	८	२	२	२	२	०	नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	३	१
समाबेसिता सहितको सहभागिता र सहकार्यका लागि बस्तिस्तरका योजना तर्जुमा देखी कार्यान्वयन सम्म स्थानीय को सहभागिता सुनिश्चित गर्ने	सबै वडामा		नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	वडाहरुको रेकर्ड		
अन्तर सरकारी समन्वय सहकार्य अन्तर योजना, बजेट, नीति नियम तथा कार्यगत तालमेल र एकता बारे संघ, प्रदेश र पालिका बिच अन्तरकृया	गा.पा. स्तर	संख्या	१०	२	२	१	२	२	गा.पा.को रेकर्ड		
परियोजना तथा कार्यक्रम बिच सहकार्य र समन्वय बारे अन्तरकृया	गा.पा. स्तर	संख्या	१०	२	२	१	२	२	गा.पा.को रेकर्ड		

जोखिमको पूर्वानुमान

- ⇒ समयमानै बजेट व्यवस्था भएको ।
- ⇒ योजना अनुसार मानव स्रोत विकास भएको ।
- ⇒ आवश्यक मात्रामा दक्ष कर्मचारीको व्यवस्था भएको र छिटो छिटो सरुवा नभएको ।
- ⇒ वडाहरुले पेश गरेका योजनाहरु बजेट सिमा भित्र रहि कार्यान्वयन भएको अवस्था ।
- ⇒ प्रकोप तथा विपत्तिको राम्रो व्यवस्थापन भएको ।
- ⇒ कार्यरत संघ सस्थाको निरन्तरता भएको ।

अनुसूचि ६ योजना गतिविधिको ५ वर्षको व्यय प्रक्षेपण

विषयगत क्षेत्र: आर्थिक विकास									
१ कृषि विकास									
योजनाका सह क्षेत्र		कार्यान्वयन हुने स्थान	इकाई	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	जम्मा
नं	कृषि विकासका योजनाहरु								
१	व्यवसायिक तरकारी तथा फलफूल उत्पादन सहजिकरण	सबै वडाहरु	जना	४०	४०	४०	४०	४०	२००
	बजेट रु		००० मा	१०००	१०००	१२००	१२००	१४००	५६००
२	फलफूल नसरी स्थापना	माग गर्ने वडामा	जना	३	३	३	३	३	१५
	बजेट रु		००० मा	१२०	१२०	१५०	१५०	१६०	७२०
३	तरकारीको बीउ उत्पादन सहजिकरण	वार्ड ५	जना	२	२	२	२	२	१०
	बजेट रु		००० मा	६०	६०	९०	९०	९०	३९०
४	कृषि विकास सम्बन्धी अन्य कार्यक्रमहरु	गा.पा.स्तरीय	जना	माग अनुसार	माग अनुसार	माग अनुसार	माग अनुसार	माग अनुसार	माग अनुसार
	बजेट रु		००० मा	१०००	११००	१२००	१३००	१४००	६०००
५	आलुको व्यवसायिक उत्पादन तथा प्रशोधन	वार्ड ४, ५ लगायतका अन्य वडामा	जना	८०	८०	८०	८०	८०	४००
	बजेट रु		००० मा	२०००	२०००	२१६०	२१६०	२४००	१०७२०
६	व्यवसायिक कफि खेति प्रवर्द्धन	वार्ड १, ८, ७	जना	२००	२००	२००	३००	३००	१२००
	बजेट रु		००० मा	७०००	७०००	९०००	४५००	४५००	३२०००
	जम्मा कृषि विकास रु		००० मा	१११६०	११२६०	१३६००	९४००	९९७०	५५६३०
नं	कृषिमा यन्त्रिकरणका योजनाहरु								
१	व्यवसायिक कृषकलाई हाते ट्रैलर को व्यवस्था गर्न साभेदारी लागतमा सहयोग गर्ने	सबै वडाहरु	जना	४०	४०	४०	४०	४०	२००
	बजेट रु		००० मा	१६००	१६००	२०००	२२००	२२००	१००००

२	व्यवसायिक कृषकलाई थ्रेसर को व्यवस्था गर्न साभेदारी लागतमा सहयोग गर्ने	सबै वडाहरु	जना	४०	४०	४०	४०	४०	२००
	बजेट रु		००० मा	६००	६००	६६०	१०००	१०००	४४६०
३	व्यवसायिक कृषकलाई कर्न सेलरको व्यवस्था गर्न साभेदारी लागतमा सहयोग गर्ने	सबै वडाहरु	जना	४०	४०	४०	४०	४०	२००
	बजेट रु		००० मा	४००	४००	४६०	४६०	६००	२३६०
४	व्यवसायिक कृषकलाई मकै छर्ने मेशिनको व्यवस्था गर्न साभेदारी लागतमा सहयोग गर्ने	सबै वडाहरु	जना	४०	४०	४०	४०	४०	२००
	बजेट रु		००० मा	१६००	१६००	१६००	१६००	२०००	६६००
५	व्यवसायिक कृषकलाई अनाज बत्ताउने पंखा (Crop Grading Fan) को व्यवस्था गर्न साभेदारी लागतमा सहयोग गर्ने ।	सबै वडाहरु	जना	४०	४०	४०	४०	४०	२००
	बजेट रु		००० मा	४००	४००	४६०	४६०	४६०	२२४०
६	व्यवसायिक कृषकलाई धान काट्ने, मेशिन व्यवस्था गर्न साभेदारी लागतमा सहयोग गर्ने ।	सबै वडाहरु	जना	४०	४०	४०	४०	४०	२००
	बजेट रु		००० मा	१६००	१६००	१६००	१६००	१६००	६०००
	जम्मा कृषिमा यन्त्रिकरण रु			६६००	६६००	७२४०	७५६०	७६६०	३५६६०
	कूल जम्मा कृषि विकास रु		००० मा	१७७६०	१७६६०	२१०४०	१६९६०	१७६५०	९१५१०
पशुपंछी विकास									
	योजनाका सह क्षेत्र	कार्यान्वयन हुने स्थान	इकाई	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	जम्मा
नं	पशुपंछी विकास								
१	व्यावसायिक बंगुर पालन फार्म विकास तथा स्तरोन्नती	सबै वडाहरु	जना	१०	१५	१८	१८	१९	८०

	बजेट रु		००० मा	५००	७५०	९९०	९९०	११४०	४३७०
२	व्यावसायिक गाई भैसि पालन	सबै वडाहरु	जना	४	८	१०	१३	१५	५०
	बजेट रु		००० मा	२२०	४४०	६००	७८०	९००	२९४०
३	व्यवसायिक बाखा पालन प्रवर्द्धन	सबै वडाहरु	जना	४०	४०	४०	४०	४०	२००
	बजेट रु		००० मा	२०००	२०००	२२००	२२००	२४००	१०८००
४	उन्नत तथा बोयर जातको बोका उपलब्ध गराउने	वार्ड १, ४, ५ अन्य वडाहरू	जना	५	५	५	५	०	२०
	बजेट रु		००० मा	२५०	२५०	२५०	२५०	०	१०००
५	व्यवसायिक माछा पालन	वार्ड १, २ ५ मा	जना	२	२	२	२	२	१०
	बजेट रु		००० मा	७०	७०	९०	९०	९०	४१०
६	प्रांगारिक मल प्रवर्द्धन र पशु मुत्र संकलन सहित गोठ सुधार कार्यक्रम	सबै वडाहरु	जना	५००	१०००	१०००	१०००	१५००	५०००
	बजेट रु		००० मा	१५०००	३००००	३२०००	३२०००	५२५००	१६१५००
७	व्यावसायिक लोकल कुखुरा तथा बट्टाई पालन	सबै वडाहरु	जना	२०	२०	२०	२०	२०	१००
	बजेट रु		००० मा	५००	५००	६००	६००	७००	२९००
८	चौपाया तथा वालीको विमामा कार्यक्रम	सबै वडाहरु	जना	०	३००	३००	३००	४००	१३००
	बजेट रु		००० मा	०	२४००	२४००	२७००	४०००	११५००
	जम्मा पशुपंछी विकास रु		००० मा	१८५४०	३६४१०	३९१३०	३९६१०	६१७३०	१९५४२०
३. सिँचाई									
	योजनाका सह क्षेत्र	कार्यान्वयन हुने स्थान	इकाई	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	जम्मा
नं	सिँचाईका योजनाहरु								
१	काब्रे सिँचाई योजना	वार्ड नं ४ र ५	संख्या	०	१	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	०	७०००	०	०	०	७०००
२	वार्ड नं २ का विभिन्न सिचाई योजना मर्मत	वार्ड नं ४ र ५	संख्या	०	१	१	१	१	४

	बजेट रु		००० मा	०	१००	१००	१५०	१५०	५००
३	वार्ड नं ५ का विभिन्न सिंचाई योजना विस्तार तथा निर्माण	वार्ड नं २	संख्या	०	१	१	१	१	४
	बजेट रु		००० मा	०	१००	११०	११०	१२५	४४५
४	वार्ड नं ८ का विभिन्न सिंचाई योजना विस्तार तथा निर्माण	वडा ८	संख्या	०	१	१	१	१	४
	बजेट रु		००० मा	०	१००	१००	१२५	१२५	४५०
५	वार्ड नं ३ का विभिन्न सिंचाई योजना विस्तार तथा निर्माण	वडा ३	संख्या	१	१	१	१	१	५
	बजेट रु		००० मा	१००	१००	१२५	१२५	१२५	५७५
६	मजुवा खोला, मरुवाटार/घिमिरेटार सिंचाई निर्माण	वडा नं ६	संख्या	०	०	१	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	०	०	१००	०	०	१००
७	तामाकोशी,काँडे मार्बुटार छाप लिफ्ट चिाई योजना	वडा ७	संख्या	०	१	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	०	१०००	०	०	०	१०००
८	पाके घर्तिगाउँ लिफ्ट चिाई योजना	वडा ७	संख्या	०	०	१	१	१	३
	बजेट रु		००० मा	०	०	१०००	१०००	१०००	२७०००
९	तामाकोशी डाँडागाउँ लिफ्ट चिाई योजना	वडा ६	संख्या	०	१	०	१	०	२
	बजेट रु		००० मा	०	१०००	०	१०००	०	१८०००
१०	खानीखोला,हेउलीचौर लिफ्ट चिाई योजना	वडा २	संख्या	०	०	१	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	०	०	१०००	०	०	१०००
११	खहरेखोलन मानेडाँडा सिंचाई योजना	वडा १	संख्या	०	०	०	१	१	१
	बजेट रु		००० मा	०	०	०	३०००	०	३०००
१२	बगर रणभूमी सिंचाई योजना	संख्या	संख्या	०	०	०	०	१	१
	बजेट रु		००० मा	०	०	०	०	३५००	३५००

१३	खानीखोला, गैरीमुदी - खरिस्वारा, मुलाबारी र देउलीटार लिप्ट सिँचाई योजना	खानीखोला, गैरीमुदी - खरिस्वारा, मुलाबारी र देउलीटार	संख्या	१	०	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	९०००	०	०	०	०	९०००
१४	किसान सँग ५० प्रतिशतको लागत सहभागितामा स्वयल सिमेण्ट पोखरी निर्माण	सबै वडामा	संख्या	५०	५५	६०	६५	७०	३००
	बजेट रु		००० मा	५००	५५०	७२०	७६०	१०५०	३६००
	जम्मा बजेट सिँचाई योजना रु	००० मा		९६००	२५९५०	१९२५५	२२२९०	१४०७५	९११७०
४. उद्योग, बाँणज्य तथा तथा पर्यटन									
योजनाका सह क्षेत्र		कार्यान्वयन हुँने स्थान	इकाई	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	जम्मा
नं	उद्यम तथा बाँणज्य विकासका योजनाहरु								
१	वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका युवालाई व्यवसायमा विशेष सहयोग साथ व्यवसाय सिर्जना	सबै वडाहरु	जना	०	४०	४५	५५	६०	२००
	बजेट रु		००० मा	-	१,२००	१,३५०	१,९२५	२,१००	६५७५
२	स्थानीय स्रोत साधनमा आधारित उद्यम सिर्जना गर्न एकिकृत सेवा प्रदान	सबै वडाहरु	जना	१००	२००	२००	२५०	२५०	१०००
	बजेट रु		००० मा	२०००	४०००	४५००	६२५०	६२५०	२३०००
३	उद्यमीहरुलाई लेखा व्यवस्थापन बजारीकरण तालीम	सबै वडाहरु	जना	०	७०	७०	८०	८०	३००
	बजेट रु		००० मा	०	७००	७००	९६०	९६०	३३२०
४	सुरक्षित वैदेशिक रोजगारका लागि सूचना प्रवाह गर्ने	सबै वडाहरु	सहभागी संख्या	६००	६००	६००	६००	६००	३०००
	बजेट रु		००० मा	३००	३००	३००	३००	३००	१५००
५	वैदेशिक रोजगारका कारण उत्पन्न मानसिक समस्याहरुमा	सबै वडाहरु		१००	१००	१००	१००	१००	५००

	मनोसमाजिक परामर्श सेवा प्रदान (व्यक्तिगत र सामुहिक परामर्श)								
	बजेट रु		००० मा	१००	१००	१००	१००	१००	५००
६	औद्योगिक ग्रामको स्थापना	उपयुक्त स्थानमा	जना	०	०	१	०	०	१
	बजेट रु		०००मा	०	०	१००००	१००००	०	२००००
	घुम्तिकोषको स्थापना बजेट रु		०००मा	१०००	१५००	२५००	२५००	२५००	१००००
७	कृषि उपजको बजार सँगको संजाल निर्माण	गा.पा.स्तरीय	संख्या	०	२	२	२	३	९
	बजेट रु		००० मा	०	१००	१००	१००	१५०	४५०
८	कृषि संकलन केन्द्र स्थापना र व्यवस्थापन	सबै वडाहरु	संख्या	०	२	२	२	२	८
	बजेट रु		००० मा	०	२००	२२०	२२०	३००	९४०
९	कृषि तथा व्यापार मेलाको आयोजना	गा.पा.स्तरीय	संख्या	२	२	२	२	२	१०
	बजेट रु		००० मा	१०००	१०००	११००	११००	११००	५३००
	जम्मा उद्योग बाँणज्य रु		०००मा	४,४००	९,१००	२०,८७०	२३,४५५	१३,७६०	७१,५८५
न	पर्यटन विकासका योजनाहरु								
१	पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि हनुमन्ते गरुयोजना कार्यान्वयन	हनुमन्तेमा	संख्या	१	निरन्तर	निरन्तर			१
	बजेट रु		०००मा	१००००	१००००	१००००	०	०	३००००
२	सबै वडा र गा.पा.केन्द्रमा पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि हेलिप्याड निर्माण	सबै वडाहरु	संख्या	१	२	२	२	२	९
	बजेट रु		०००मा	२००	४२०	४५०	४७५	५००	२,०४५
३	त्रिवेणिघाटमा पाटी पौवा, शौचालयका साथ सम्पूर्ण सुधार कार्य	त्रिवेणि घाट	संख्या	०	०	१	०	०	१
	बजेट रु		०००मा	०	०	३०,०००	०	०	३००००
४	पर्यटकीय स्थलहरुको सुधार र पर्यटन प्रवर्द्धन	सबै वडाको उपयुक्त स्थानमा	जना	५	५	१०	१०	१०	४०
	बजेट रु		००० मा	१५००	१५००	४०००	४०००	४०००	१५०००
५	वडा ४ र ५ मा होमस्ट संचालनमा सहयोग	वडा ४ र ५	जना	१०	१०	१२	१५	२३	७०

	बजेट रु		००० मा	८००	८००	१०८०	१३५०	२३००	६३३०
६	कालाधारी भरनामा होमस्टे प्रवर्द्धन	कालाधारी	संख्या	५	५	५	५	०	२०
	बजेट रु		००० मा	४००	४००	४५०	४५०	०	१७००
	भ्यु टावर निर्माण	वडा ५ र ८	संख्या	०	०	०	१	१	२
	बजेट रु		००० मा	०	०	०	१०००	१०००	२०००
७	बुध्द पार्क निर्माण	वडा ६	संख्या	०	०	०	०	१	१
	बजेट रु		००० मा	०	०	०	०	१०००	१०००
	जम्मा जम्मा पर्यटन विकासमा			१२,९००	१३,१२०	४५,९८०	६,२७६	७,८०१	८६०७७
	जम्मा उद्योग बाणिज्य र पर्यटन रु			१७,३००	२२,२२०	६६,८५०	२९,७३१	२१,५६१	१५७,६६२
५. सहकारी									
	योजनाका सह क्षेत्र	कार्यान्वयन हुने स्थान	इकाई	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	जम्मा
नं	सहकारी विकासका योजनाहरु								
१	मागका आधारमा नयाँ सहकारीहरुको स्थपना	विभिन्न वडामा मागका आधारमा	संख्या	१	१	१	१	१	५
	बजेट रु		००० मा	१००	१००	११०	११०	१२०	५४०
२	नया सहकारीका संभावित सदस्यहरुलाई सहकारी शिक्षा प्रदान	सबै वडाहरु	संख्या	४०	४०	४०	४०	४०	२००
	बजेट रु		००० मा	६००	६००	८००	८००	१०००	३८००
३	संचालित सहकारीहरुको स्तरोन्नतीमा सहजिकरण	सबै वडाहरु	गोटा १	८	८	८	८	८	४०
	बजेट रु		००० मा	३२०	३२०	४००	४००	४८०	१९२०
	जम्मा सहकारीमा रु		००० मा	१,०२०	१,०२०	१,३१०	१,३१०	१,६००	६२६०
६. श्रम रोजगारी तथा खाद्य सुरक्षा									
	योजनाका सह क्षेत्र	कार्यान्वयन हुने स्थान	इकाई	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	जम्मा
१	बेरोजगार युवा-युवतीहरुका लागि सीपमुलक तालिम तथा प्रविधि हस्तान्तरण		संख्या	४०	६०	६०	७०	७०	३००
	बजेट रु		००० मा	१६००	२४००	३०००	३५००	४२००	१४७००

२	रोजगारीको सिर्जना मा सहयोग (निर्माण कार्य र उद्यम व्यवसाय स्थापना बाट)	संख्या	१००	३००	३००	३००	३००	३००	१३००
	बजेट रु	००० मा	१०००	३०००	३०००	३०००	३०००	३०००	१३०००
४	परम्परागत सीपहरुको आधुनिकिकरण	संख्या	०	३०	३०	४५	४५	४५	१५०
	बजेट रु	००० मा	०	४५०	४५०	९००	९००	९००	२७००
	खाद्य तथा पोषण सुरक्षा बारेसचेतना	संख्या	३५०	३५०	३५०	३५०	३५०	३५०	१७५०
	बजेट रु	००० मा	७०	७०	७०	७०	७०	७०	३५०
	जम्मा बजेट श्रम तथा रोजगारी रु	००० मा	२,६७०	५,९२०	६,५२०	७,४७०	८,१७०	८,१७०	३०,७५०
	कूल जम्मा आर्थिक विकास रु	००० मा	६६,९१०	१०९,४००	१५४,१०५	११७,३७१	१२४,९८६	१२४,९८६	५७२,७७२

विषयगत क्षेत्र: सामाजिक विकास

१ शिक्षा

योजनाका सह क्षेत्र		कार्यान्वयन हुँने स्थान	इकाई	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	जम्मा
नं	शिक्षा विकासका योजनाहरु								
१	संचालित २ क्याम्पस, २८ विद्यालय र ३० बाल विकासकेन्द्र र ३ वडा संस्थागत विद्यालयको प्रभावकारीता र गुणस्तरीयताका लागि नियमित अनुगमन	सबै वडाहरु	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित
	बजेट रु		००० मा	२००	२००	२२५	२३०	२४०	१०९५
२	कक्षा १ देखी ८ सम्म स्थानीय पाठ्यक्रम लागु गर्ने	सबै वडाहरु	सबै नि.मा.वि स्तरमा	नियमित लागु	नियमित लागु	नियमित लागु	नियमित लागु	नियमित लागु	नियमित लागु
	बजेट रु		००० मा	५००	५००	५५०	५५०	६००	२७००
३	सबै वडामा बालविकास केन्द्र सञ्चालन तथा प्रवर्द्धन	सबै वडाहरु	संख्या	३०	३०	३०	३०	३०	३०
	बजेट रु		००० मा	१,५००	१,५००	१,५००	१,५००	१,५००	७५००
४	थप शिक्षक व्यवस्थापन तथा क्षमता विकास	सबै वडाहरु	जना	२०	१५	१५	१५	१५	८०
	बजेट रु		००० मा	५००	३७५	३७५	३७५	३७५	२०००
५	खेलकुद प्रशिक्षक प्रशिक्षण	सब मा.वि.हरु	जना	८	१	०	०	०	९
	बजेट रु		००० मा	२००	२५	०	०	०	२२५
६	विद्यालयहरुमा शिक्षा विकास सम्बन्धी अन्य कार्यक्रम (तालीम र सामाग्री)	सबै वडाहरु	जना	४	२	८	९	१०	३३
	बजेट रु		०००मा	१०००	५००	२०००	२२५०	२५००	८२५०
७	जलदेवी मा.वि वडा ५ को स्तरोन्नती (जलदेवी मा.वि.)	वडा ५	जना	०	०	१	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	०	०	२००	०	०	२००
८	दुई वटा विद्यालयहरुको शिक्षक दरबन्दी थप (वार्ड ५)	वडा ५	संख्य	२	२	१	२	२	९
	बजेट रु		००० मा	२००	२००	१००	२००	२००	९००
९	वडा ७ को विद्यालयको स्तरोन्नती	वडा ७	संख्या	१	०	१	०	१	३
	बजेट रु		००० मा	२००	०	२२०	०	२४०	६६०
१०	वडा ६ का विद्यालयहरुको स्तरोन्नती	वडा ६	संख्या	१	०	१	१	१	४

	बजेट रु		००० मा	२००	०	२२०	२३०	२४०	६९०
११	नमूना विद्यालय स्थापना र संचालन गर्ने	सबै वडाहरु		३	३	४	३	३	१६
	बजेट रु		००० मा	१५००	१५००	२०००	१५००	१५००	६०००
१२	प्रविधिक शिक्षालयको स्थापना	वडा १		०	१	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	०	२५००	०	०	०	२५००
	जम्मा बजेट क्षिकामा रु		००० मा	६,०००	७,३००	७,३९०	६,६३५	७,३९५	३४९२०
नं	विद्यालयहरु प्रविधि सँग जोड्ने योजनाहरु								
१	विद्यालयका कक्षा कोठाको प्रविधि युक्त व्यवस्थापन		संख्या	४	४	४	४	४	२०
	बजेट रु		००० मा	६००	६००	६००	६००	६००	४०००
२	सबै वडाका विद्यालयहरुमा विज्ञान प्रयोग शालाको स्थापना		संख्या	१	१	२	२	२	६
	बजेट रु		००० मा	४००	४००	६००	६००	६००	३२००
३	सबै वडाका विद्यालयहरुमा ई.लाईब्रेरी स्थापना		संख्या	३	२	३	४	३	१५
	बजेट रु		००० मा	४५०	३००	७५०	१०००	७५०	३२५०
	जम्मा प्रविधि कार्यक्रम रु			१६५०	१५००	२३५०	२६००	२३५०	१०४५०
नं	दलित तथा पिछडा वर्गका किशोरीहरु र अपाङ्गता भएको युवा युवतिको उच्च शिक्षामा पहुँच वृद्धि कार्यक्रम								
१	दलित तथा पिछडा वर्गका किशोरीहरु मध्ये जेहेन्दार लाई उच्च शिक्षाका लागि भर्ना शुल्कमा अनुदान		जना	४	१०	१२	१२	१२	५०
	बजेट रु		००० मा	२००	५००	६००	६००	६००	२५००
२	अपाङ्गता भएका युवा युवती मध्ये जेहेन्दार लाई उच्च शिक्षाका लागि भर्ना		जना	०	२	२	३	३	१०
	बजेट रु		००० मा	०	६०	६०	९०	९०	३००
	जम्मा दलित तथा पिछडा वर्ग शिक्षा कार्यक्रम			२००	५६०	६६०	६९०	६९०	२६००
	कूल जम्मा शिक्षा विकास रु		००० मा	७६५०	९३६०	१०४००	१०९२५	१०४३५	४६९७०
विषयगत क्षेत्र: सामाजिक विकास									
स्वास्थ्य तथा पोषण									
	योजनाका सह क्षेत्र	कार्यान्वयन हुँने स्थान	इकाई	७६/७९	७९/६०	६०/६१	६१/६२	६२/६३	जम्मा
नं	स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धि योजनाहरु								
१	वैतेश्वर अस्पतालको स्तरोन्नती गरी १५ मा ३५ थप गरी ५० शैया पार्ने	गा.पा.केन्द्र	शैया संख्या	७	७	७	७	७	३५
	बजेट रु		००० मा	५०००	५०००	५५००	६०००	६५००	२६०००

२	स्वास्थ्य चौकिहरुको भवन निर्माण	वर्ड नं १,३,४,६ र ८	संख्या	१	१	१	१	१	५
	बजेट रु		००० मा	६५००	६५००	७०००	७०००	७०००	३४०००
३	स्वास्थ्य केन्द्रको भवन निर्माण	वडा ७		०	१	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	०	६५००	०	०	०	६५००
४	बर्थिङ्ग सेण्टर निर्माण	वडा २	संख्या	१	०	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	४०००	०	०	०	०	४०००
५	स्वास्थ्य स्वयं सेविका पोशाक/प्रोत्साहन	सबै वडाहरु	संख्या	३०	४०	४५	५०	५५	५५
	बजेट रु		००० मा	९००	१२००	१३५०	१५००	१६५०	६६००
६	जनस्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रमहरु (एकिकृत सेवा) सिबिर	सबै वडाहरु	संख्या	८	८	८	८	८	४०
	बजेट रु		००० मा	४००	४००	४००	४००	४००	२०००
७	आधारभूत खोप र प्रसुती सेवा सञ्चालन नियमित गर्ने	गा.पा.भरी	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर
	बजेट रु		००० मा	२००	२२५	२५०	३००	३५०	१३२५
८	बर्थिङ्ग सेण्टरमा सुत्केरी गराउने सेवालार्इ प्रभावकारी बनाउने	सबै वडाहरु	नियमित गर्ने	नियमित गर्ने	नियमित गर्ने	नियमित गर्ने	नियमित गर्ने	नियमित गर्ने	नियमित गर्ने
	बजेट रु		००० मा	५००	५००	५५०	६००	६५०	२८००
९	स्वास्थ्य स्वयं सेविक र आमा समूहको पूनः ताजगी तालिम अवलोकन भ्रमण	गा.पा.भरी	संख्या	२०	२०	२०	२०	२०	१००
	बजेट रु		००० मा	५००	५००	५००	५००	५००	२५००
	जम्मा बजेट स्वास्थ्य सेवा रु			१८०००	२०८२५	१५५५०	१६३००	१७०५०	८७७२५
	पोषण सुधार योजनाहरु								
१	एक घर एक घरबारी बगैचा स्थापनामा सहजिकरण		जना	८००	१०००	१२००	१३००	१३९५	५६९५
	बजेट रु		००० मा	४००००	५००००	६६०००	७१५००	८३७००	३११२००
२	कौशिले खेती वा हाईड्रोपोनिक विधिबाट तरकारी उत्पादन		संख्या	२०	२०	२०	२०	२०	१००
	बजेट रु		००० मा	१४००	१४००	१४००	१६००	१६००	७४००
३	विद्यालयका बालविकास केन्द्रमा पोषण सुरक्षा कार्यक्रम	सबै वडाहरु		३६	३६	३६	३६	३६	३६
	बजेट रु		००० मा	९००	९००	९००	९७२	१०८०	४७५२

४	पौष्टिक आहार तयारी र सेवन विधि प्रदर्शन	सबै वडाहरु	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर
	बजेट रु		००० मा	२००	२००	२५०	२५०	३००	१२००
	जम्मा पोषण सुधार रु		००० मा	४२५००	५२५००	६८५५०	७४३२२	८६६८०	३२४५५ २
	कूल जम्मा स्वास्थ्य तथा पेषण			६०५००	७३३२५	८४१००	९०६२२	१०३७३०	४१२२७ ७
विषयगत क्षेत्र: सामाजिक विकास									
खानेपानी तथा सरसफाई									
योजनाका सह क्षेत्र		कार्यान्वयन हुने स्थान	इकाई	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	जम्मा
नं	खानपानी सम्बन्धि योजनाहरु								
१	विभिन्न खानेपानी योजना निर्माण तथा मर्मत	वडा नं १,२,३,४, ५, ७ र ८	संख्या	२	३	३	३	३	१४
	बजेट रु		००० मा	२०००	३०००	३०००	३०००	३०००	१४०००
२	सबै वडामा लागत सहभागितामा एक घर एक धारा कार्यक्रम वार्ड	सबै वडाहरु	घर संख्या	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	५०००
	बजेट रु		००० मा	५०००	५०००	५०००	५०००	५०००	२५०००
३	वडा कार्यालय पुतलीकाठमा खानेपानी संचालन गर्ने ।	वडा नं २	संख्या	०	१	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	०	३००	०	०	०	३००
४	वकडा ४ को खहरेखोला खानेपानी योजना	वडा ४	संख्या	१	०	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	५०००	५०००	०	०	०	१००००
५	वडा नं ६ बुस्ति दलित बस्ती खानेपानी योजना	वडा ६	संख्या	०	१	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	०	४३००	०	०	०	४३००
६	वार्ड नं ७ माखु खानेपानी योजना	वडा ७	संख्या	०	०	१	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	०	०	१००००	०	०	१००००
७	वडा नं ८ लाकुरी डाँडा जिरेल बस्ति खानेपानी योजना	वडा ८	संख्या	०	०	०	१	०	१
	बजेट रु		००० मा	०	०	०	९९००	०	९९००
८	वडा नं १ को आग्नी गाड-बोरागाड खानेपानी योजना	वडा १	संख्या	०	०	०	०	१	१

	बजेट रु		००० मा	०	०	०	०	१००००	१००००
९	वडा ३ को निकुरे जैनालुखर्क खानेपानी योजना	वडा ३	संख्या	१	०	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	४०००	६०००	०	०	०	१००००
१०	तामाकोशि-डाडामगाउँ लिफ्ट खा.पा. योजना	डाँडा गाउँ	संख्या	०	१	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	०	९०००	०	०	०	९०००
	जम्मा खानेपानी को रु		००० मा	१६०००	३२६००	१८०००	१७९००	१८०००	१०२५० ०
नं	सरसफाई सम्बन्धि योजनाहरु								
१	मैनपोखरीमा ढल र डम्पिङ साईट निर्माण	वार्ड नं ५ मैनापोखरी	संख्या	१	०	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	१००००	०	०	०	०	१००००
२	फोहर तथा काम नलाग्ने बस्तु व्यवस्थापन अभियान (सडक नाटक)	सबै वडाहरु	संख्या	४०	४०	४०	४०	४०	२००
	बजेट रु		००० मा	८००	८००	८००	८००	८००	४०००
३	मा.वि.तहका छात्राहरुलाई सेनेटरी प्याड बितरण	सबै वडा	संख्या	१००	१००	१००	१००	१००	५००
	बजेट रु		००० मा	३०	३०	३०	३०	३०	१५०
४	घरायसी फोहरमैला व्यवस्थापन लाई कम्पोष्ट बीन लागत सहभागितामा बितरण	सबै वडाहरु	घर संख्या	२००	२०००	२०००	३०००	४९५	७६९५
	बजेट रु		००० मा	५०	५००	५००	७५०	१२३.७५	१९२३.८
५	पूर्ण सरसफाई अभियान	सबै वडाहरु	घर संख्या	२००	२०००	२०००	३०००	४९५	७६९५
	बजेट रु		००० मा	२०	२००	२००	३००	४९.५	७६९.५
	जम्मा सरसफाईको रु		००० मा	१०९००	१५३०	१५३०	१८८०	१००३.३	१६८४३
	कूल जम्मा खानेपानी तथा सरसफाईको रु			२६९००	३४९३०	१९५३०	१९७८०	१९००३	११९३४३
विषयगत क्षेत्र: सामाजिक विकास									
खेलकुद									
	योजनाका सह क्षेत्र	कार्यान्वयन हुँने स्थान	इकाई	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	जम्मा
नं	खेलकुद सम्बन्धि योजनाहरु								
१	खेलकुद मैदान निर्माण तथा विस्तार	वार्ड १, ४, ५, ७ र ८ मा	संख्या	०	१	१	१	२	५

	बजेट रु		००० मा	०	१००००	१५००	१५००	३०००	१६०००
२	वर्षिक खेलकुद आयोजन	सबै वडाहरु		९	९	९	९	९	४५
	बजेट रु		००० मा	४५०	४५०	५००	५००	५५०	२४५०
	जम्मा खेलकुदको रु		००० मा	४५०	१०४५०	२०००	२०००	३५५०	१८४५०
विषयगत क्षेत्र: सामाजिक विकास									
संस्कृति									
	योजनाका सह क्षेत्र	कार्यान्वयन हुँने स्थान	इकाई	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	जम्मा
१	विभिन्न मठ मन्दिर, गुम्बा तथा कृतिक सम्पदा हरुको निर्माण, जिणौधर र स्तरोन्नती	सबै वडाहरु	आवश्यकता अनुसार निरन्तर	आवश्यकता अनुसार निरन्तर	आवश्यकता अनुसार निरन्तर	आवश्यकता अनुसार निरन्तर	आवश्यकता अनुसार निरन्तर	आवश्यकता अनुसार निरन्तर	आवश्यकता अनुसार निरन्तर
	बजेट रु		००० मा	५००	५५०	६००	६५०	७००	३०००
२	विभिन्न स्थानीय जात्राहरुको लागि सहयोग	सबै वडाहरु	आवश्यकता अनुसार निरन्तर	आवश्यकता अनुसार निरन्तर	आवश्यकता अनुसार निरन्तर	आवश्यकता अनुसार निरन्तर	आवश्यकता अनुसार निरन्तर	आवश्यकता अनुसार निरन्तर	आवश्यकता अनुसार निरन्तर
	बजेट रु		००० मा	२००	२००	२५०	२५०	३००	१२००
	जम्मा संस्कृति संरक्षण रु			७००	७५०	८५०	९००	१०००	४२००
विषयगत क्षेत्र: सामाजिक विकास									
लक्षित समुदाय									
	योजनाका सह क्षेत्र	कार्यान्वयन हुँने स्थान	इकाई	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	जम्मा
नं	महिला तथा लीक्षत वर्गको क्षमता विकास								
१	महिला सञ्जालको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	सबै वडाहरु	संजाल संख्या	८	८	०	०	०	१६
	बजेट रु		००० मा	३२०	३२०	०	०	०	६४०
२	किशोर किशोरीहरुमा अन्तरनिहित प्रतिभा पहिचानका लागि वडा स्तरीय प्रतियोगिता	सबै वडाहरु	प्रतियोगिता संख्या	८	८	८	८	८	४०
	बजेट रु		००० मा	४८०	४८०	५६०	५६०	५६०	२६४०
३	किशोरीहरुको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	सबै वडाहरु	संख्या	४०	४०	४०	४०	४०	२००

	बजेट रु		००० मा	६००	६००	८००	८००	१०००	३८००
४	लैङ्गिक तथा जातिय विभेद न्युनिकरणका लागि तालीम कार्यक्रम	सबै वडाहरु	संख्या	४०	४०	४०	४०	४०	२००
	बजेट रु		००० मा	२००	२००	२००	२००	२००	१०००
५	१२ कक्षा उत्तिर्णभै पढाई छाडेका किशोरीहरु लाई कम्प्युटर शिक्षा	सबै वडाहरु	संख्या	१०	१०	१०	१०	१०	५०
	बजेट रु		००० मा	२५०	३००	३५०	३५०	३५०	१६००
	जम्मा महिला लक्षि रु		००० मा	१,८५०	१,९००	१,९१०	१,९१०	२,११०	९६८०
नं	अपाङ्गता बारेका योजना								
१	अपाङ्गता भएकाहरु वलवालिका लाई लाई शिक्षा प्रदान	सबै वडाहरु	संख्या	१६	१६	१६	१६	१६	१६
	बजेट रु		००० मा	९६	९६	९६	९६	९६	४८०
२	अपाङ्गता भएकाहरुलाई आवश्यक उपकरण प्रदान	सबै वडाहरु	संख्या	२५	२५	०	०	०	५०
	बजेट रु		००० मा	७५	७५	०	०	०	१५०
३	अपाङ्गता भएकाहरुलाई स्वरोजगारीका लागि अनुदान	सबै वडाहरु	संख्या	४	४	४	४	४	२०
	बजेट रु		००० मा	१००	१००	१००	१००	१००	५००
	जम्मा अपाङ्गता रु		००० मा	२७१	२७१	१९६	१९६	१९६	११३०
नं	जोखिमा परेका वालवालिका तथा जेष्ठ नागरिक सम्बन्धि योजना								
१	जेष्ठ नागरिकहरुको भेला तथा भलाकुशारी स्थलको	सबै वडाहरु	संख्या	०	२५	२५	२५	२५	१००
	बजेट रु		००० मा	०	१२५०	१२५०	१२५०	१२५०	५०००
२	जेष्ठ नागरिकहरुको वार्षिक सम्मान कार्यक्रम	सबै वडाहरु	कार्यक्रम संख्या	८	८	८	८	८	४०
	बजेट रु		००० मा	४००	४००	४००	४००	४००	२०००
३	जेष्ठ नागरिकहरुको वार्षिक रुपमा भ्रमणको व्यवस्था	सबै वडाहरु	लाभान्वित संख्या	०	४०	४५	४५	४५	१७५
	बजेट रु		००० मा	०	४००	४५०	४५०	४५०	१७५०
४	जेष्ठ नागरिकहरुको नियमित स्वास्थ्य परीक्षण	सबै वडाहरु	लाभान्वित संख्या	०	५०	५०	५०	५०	२००

	बजेट रु		००० मा	०	२५	२५	२५	२५	१००
५	अनाथ तथा जोखिममा परेका बालबालिकाको अवस्था अद्यावधिक गरी विद्यालय स्तरको शिक्षा आर्जमा सहयोग	सबै वडाहरु	संख्या	३०	३०	३२	३४	३४	१६०
	बजेट रु		००० मा	४५०	४५०	५७६	६१२	६६०	२७६६
६	बाल बालिका विरुद्धको हिंसा विरुद्धको अभियान सडक नाटक मार्फत	सबै वडाहरु	संख्या	६०	६०	६०	६०	६०	४००
	बजेट रु		००० मा	१२००	१२००	१२००	१२००	१२००	६०००
७	जम्मा जोखिमका बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक रु		००० मा	२०५०	३७२५	३९०१	३९३७	४००५	१७६१६
	कूल जम्मा लक्षित समुदाय रु		००० मा	४,१७१	५,६९६	६,००७	६,०४३	६,३११	२६,४२६
	जम्मा सामाजिक विकास रु			१००५७१	१३३९११	१२२६६७	१२९४७०	१४४०२९	६३०६६६

विषयगत क्षेत्र: शहरी विकास तथा पूर्वाधार

सडक

योजनाका सह क्षेत्र	कायान्वयन हुने स्थान	इकाई	७६/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	जम्मा	
नं	सडक विकासका योजनाहरु								
१	वडा ४ र ५ को देउराली दाङडुङ्गेश्वरी सडक ग्राभल योजना	मन्दिर क्षेत्र ५र६	कि.मि	१	२	२	२	०	७
	बजेट रु		००० मा	१६,०००	३७,०००	३७,०००	३७,०००	-	१२९०००
२	थुम्किटार देखी पुतलीकाठ सडक कालोपत्रे योजना	वडा २	कि.मि	०	१	१	०	०	२
	बजेट रु		००० मा	०	२००००	२००००	०	०	४००००
३	बेरा गाउँ -गौरिगाउँ-उपल्लो मुदी सडक कालोपत्रे योजना	वडा १	कि.मि	०	०	०	२	२	४
	बजेट रु		००० मा	०	०	०	३६०००	३६०००	७२०००
४	नाम्दु -पाण्डु सडक निर्माण योजना (कालो पत्रे)	वडा ६	कि.मि	३	०	०	०	०	३
	बजेट रु		०००मा	५००००	०	०	०	०	५००००

५	वार्ड २ का विभिन्न सगकहरु ग्राभल गर्ने	वडा २	कि.मि	०	०	२	३	३	८
	बजेट रु		००० मा	०	०	१४०००	२१०००	२१०००	५६०००
६	सिउरानी काफ्ले टोल पहिरे र वडा कार्यालय सिम्वले सडक नयाँ ट्रयाक खोल्ने ।	वडा २	कि.मि	०	०	०	१	१	२
	बजेट रु		००० मा	०	०	०	४०००	४०००	८०००
७	बिरौटा चौरपुर र भागर पुर कृषि फार्म सडक नयाँ ट्रयाक खोल्ने	वडा ४	कि.मि	१	१	०	०	०	२
	बजेट रु		००० मा	१००००	१००००	०	०	०	२००००
८	विभिन्न सडक स्तरोन्नती	वडा ४	कि.मि	१	२	३	३	४	१३
	बजेट रु		००० मा	६०००	१२०००	१८०००	१८६००	२४८००	७९४००
९	विभिन्न सडक ग्राभल गर्ने (सिउरेनी खानी गाउँ समेत)	वडा ६	कि.मि	१	२	३	३	४	१३
	बजेट रु		००० मा	९०००	१८०००	२७०००	२७०००	३६०००	११७०००
१०	विभिन्न सडकहरु ग्राभल	वडा ७	कि.मि	०	१	१	१	१	४
	बजेट रु		००० मा	०	६०००	६०००	७०००	७०००	२६०००
११	विभिन्न सडक ग्राभल	वडा ३	कि.मि	१	१	१	१	१	५
	बजेट रु		००० मा	२०००	२०००	८०००	८५००	९०००	२९५००
१२	विभिन्न सडकहरु ग्राभल	वडा ३	कि.मि	०	०	१	१	१	३
	बजेट रु		००० मा	०	०	५०००	५०००	५०००	१५०००

१३	गोपी-पुलखीकाठ-मिगै-सुनिडाडा-डाडागाउँ-क्षेत्रपा सडक कालोपत्रे योजना	वडा १ छेखी ८ सम्म	कि.मि	२	२	३	४	४	१५
	बजेट रु		००० मा	४००००	४००००	६००००	८००००	८००००	३०००००
१४	बुस्ति-पुतलीकाठ-लहरेमाने-जोरमाने सडक कालोपत्रे योजना	वडा १ र २	कि.मि	२	२	२	३	३	१२
	बजेट रु		००० मा	२००००	२००००	२००००	३००००	३००००	१२००००
१५	वगर-मैनपोखरी-डिहि-क्षेत्रमा सडक कालोपत्रे योजना	वडा ५ र ८	कि.मि	१	२	२	२	२	९
	बजेट रु		००० मा	१००००	२००००	२००००	२००००	२००००	९००००
१६	नाम्दु-खरी स्वारा-गैरीमुदी सडक ग्राभल योजना	वडा १ र ६	कि.मि	१	२	२	१	१	७
	बजेट रु		००० मा	९०००	१८०००	१८०००	९०००	९०००	६३०००
१७	तमाकोशि-गोपि-जोरमाने सडक ग्राभल योजना	वडा १ ६	कि.मि	१	१	१	१	१	५
	बजेट रु		००० मा	९०००	९०००	९०००	९०००	९०००	४५०००
१८	पखेरागाउ जोमाने सडक सोलिङ्ग	वडा १	कि.मि	१	१	१	०	०	३
	बजेट रु		००० मा	८०००	८०००	८०००	०	०	२४०००
१९	पात्ले कोईराल डाँडा लहरेमाने सडा निर्माण (कच्ची)	वडा ३	कि.मि	१	१	१	०	०	३
	बजेट रु		००० मा	५०००	५०००	५०००	०	०	१५०००
२०	माझगाउँ लशरेमाने बजेनी गैरोकुखुरे सडक ग्राभल	वडा ३	कि.मि	०	०	१	१	१	३
	बजेट रु		००० मा	०	०	९०००	९०००	९०००	२७०००
२१	लाकुरी डाँडा बैती सडक निर्माण	वडा ६	कि.मि	०	०	०	१.५	०	१.५

	बजेट रु		००० मा	०	०	०	४५००	०	४५००
	जम्मा बजेट सडक रु			१९६,०००	२२५,०००	२८४,०००	३२७,६००	३०१,८००	१३३४४००
विषयगत क्षेत्र: शहरी विकास तथा पूर्वाधार									
पूलपुलेसा									
	योजनाका सह क्षेत्र	कायान्वयन हुने स्थान	इकाई	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	जम्मा
नं	पूलपुलेसा विकासका योजनाहरु								
१	वैतेश्वर १ बाट २ मा जाने खोलामा पक्की पुल बनाउन	वडा १ र २	संख्या	१	०	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	२७५००	०	०	०	०	२७५००
२	वार्ड नं ५ निम्कोट खानिखोला दोभान पक्की पुल	वडा ५	संख्या	०	१	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	०	२७५००	०	०	०	२७५००
३	वैतेश्वर गा.पा वडा नं ७ र ८ को सिमाना नागदह मा पक्की पुल	वडा ७ र ८	संख्या	१	०	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	२७५००	०	०	०	०	२७५००
४	वार्ड ३ निम्कोट खानीखोल र खानीगाउँ खानीखोला सडक पुल निर्माण	वडा ३	संख्या	०	०	०	१	०	१
	बजेट रु		००० मा	०	०	०	२७५००	०	२७५००
५	वार्ड नं ६ र ३ जोड्नो सिरुवानी-खानीखोला-खानी गाउँ पक्की पुल निर्माण	वडा ३ र ६	संख्या	०	१	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	०	२७५००	०	०	०	२७५००
६	वार्ड नं ५ र ३ जोड्नो खानीखोला-खानी गाउँ पक्की पुल निर्माण	वडा ३ र ५	संख्या	०	०	०	०	१	१
	बजेट रु		००० मा	०	०	०	०	३००००	३००००

७	वडा २ र ६ जोडरने भोलुङ्गे पुल निर्माण	वडा २ र ६	संख्या	०	०	०	१	०	१
	बजेट रु		००० मा	०	०	०	६०००	०	६०००
	जम्मा पूलपुलेसा रु			५५०००	५५०००	०	३५५००	३००००	१७५५००
	जम्मम सडक तथा पूल रु			२५१,०००	२६०,०००	२६४,०००	३६३,१००	३३१,६००	१,५०९,९००

विषयगत क्षेत्र: शहरी विकास तथा पूर्वाधार

उर्जा

योजनाका सह क्षेत्र	कायान्वयन हुने स्थान	इकाई	७६/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	जम्मा	
नं	उर्जा विकासका योजनाहरु								
१	खाना पकाउने दाउराको उपयो घटाउन उन्नत चरलो तथा बायो ब्रिकेट प्रवर्द्धन वा नवीकरणीय उर्जा कार्यक्रम	सबै वडाहरु	घर संख्या	९७	७००	७००	६००	६००	३०९७
	बजेट रु		००० मा	१४५५	१०५००	१०५००	१२०००	१२०००	४६४५५
	जम्मा बजेट नतीजा ५			१४५५	१०५००	१०५००	१२०००	१२०००	४६४५५

विषयगत क्षेत्र: शहरी विकास तथा पूर्वाधार

आवास तथा भवन

योजनाका सह क्षेत्र	कायान्वयन हुने स्थान	इकाई	७६/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	जम्मा	
नं	आवा तथा भवन विकासका योजनाहरु								
१	वार्ड नं ४ को वडा कार्यालय भवन निर्माण	वडा ४	संख्या	०	१	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	०	९०००	०	०	०	९०००
२	वार्ड नं ४ को सामुदायिक भवन निर्माण	वडा ४	संख्या	०	०	१	०	१	२
	बजेट रु		००० मा	०	०	१००००	०	१००००	२००००

३	वार्ड नं २ मा सामुदायिक र पशु सेवा भवन निर्माण	वडा २	संख्या	१	१	१	१	२	६
	बजेट रु		००० मा	९०००	९०००	९५००	९५००	१९५००	५६५००
४	वार्ड नं ५ मा सामुदायिक भवन निर्माण	वडा ५	संख्या	०	०	१	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	०	०	९०००	०	०	९०००
५	वार्ड नं ८ मा सामुदायिक भवन निर्माण	वडा ८	संख्या	०	१	१	१	१	४
	बजेट रु		००० मा	०	९०००	९०००	९५००	९५००	३७०००
६	वडा १ मा सामुदायिक भवन निर्माण	वडा १	संख्या	१	०	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	९०००	०	०	०	०	९०००
७	वडा नं ५ र ८ मा भ्युटावर निर्माण	वडा ५ र ८	संख्या	०	०	०	१	१	२
	बजेट रु		००० मा	०	०	०	७५०००	७५००	८२५००
८	वडा नं ७ मा स्वास्थ्य केन्द्रको भवन निर्माण	वडा ७	संख्या	०	१	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	०	९०००	०	०	०	९०००
९	वडा ३ मा विभिन्न सामुदायिक भवन निर्माण	वडा ३	संख्या	०	०	०	१	१	२
	बजेट रु		००० मा	९०००	९०००	९०००	९५००	५००	३७०००
१०	छात्रावास भवन निर्माण (वडाहरुको माग अनुसार)	माग अनुसार	संख्या	१	१	१	१	१	५
	बजेट रु		००० मा	९०००	९०००	९५००	९५००	९५००	४६५००
११	स्वास्थ्य चौकिहरुको भवन निर्माण	वर्ड नं १,३,४,६ र ८ मा	संख्या	१	१	१	१	१	५
	बजेट रु		००० मा	९०००	९०००	९५००	९५००	१००००	४७०००
	जम्मा बजेट नतीजा ४			४५०००	६३०००	६५५००	१२२५००	६६५००	३६२५००
	कूल जम्मा शहरी विकास तथा पूर्वधाररु		००० मा	२९७४५५	३५३५००	३६००००	४९७६००	४१०३००	१९१८८५५

विषयगत क्षेत्र: अन्तर सम्बन्धित: संस्थागत विकास,, मानव संसाधन विकास र सुशासन

योजनाका सह क्षेत्र	कार्यान्वयन हुँने स्थान	इकाई	७८/७९	७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	जम्मा
१	संस्थागत क्षमता विकास							०
	गाउँपालिका केन्द्रमा ईजलास कक्षको स्तर र क्षमता वृद्धि	गा.पा	संख्या	१	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	१०००	०	०	०	१०००
	सबै वडामा मेलमिलाप केन्द्र स्थापना	सबै वडा कार्यालय	संख्या	१	२	२	१	२
	बजेट रु		००० मा	४००	८००	८००	४००	३२००
	जम्मा न्याय प्रणाली सुधार रु			१४००	८००	८००	४००	४२००
२	योजना तथा नीति नियमको व्यवस्था							
	गुरु योजना तयारी	गा.पा	संख्या	१	-	-	-	-
	बजेट रु		००० मा	-	२,५००	-	-	-
	भू उपयोग नीति तयारी		संख्या	१	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	१००	०	०	०	१००
	घुम्तिकोष परिचालन कार्यविधि तयारी ।		संख्या	१	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	१००	०	०	०	१००
	विपद् व्यवस्थापन कोष परिचालन कार्यविधि तयारी ।		संख्या	१	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	१००	०	०	०	१००
	पकेट क्षेत्र विकास कार्यविधि तयारी ।		संख्या	१	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	१००	०	०	०	१००
	स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता विकास र मानव संसाधन विकास योजना तयारी र कार्यान्वयन ।		संख्या	१	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	३००	०	०	०	३००
	गाउँपालिकाको राजश्व सुधार योजना तयारी र कार्यान्वयन ।		संख्या	१	०	०	०	१

	बजेट रु		००० मा	३००	०	०	०	०	३००
	नतिजामुखी अनुगमन प्रणालीको स्थापना ।		संख्या	१	०	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	२००	०	०	०	०	२००
	आर्थिक विकास र निजी क्षेत्रसँगको साझेदारी नीति तयारी र कार्यान्वयन		संख्या	१	०	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	१००	०	०	०	०	१००
	जेष्ठ नागरिकको परिवारिक संरक्षण निर्देशिका तयार गर्ने		संख्या	१	०	०	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	१००	०	०	०	०	१००
	जम्मा नीति नियम र विधि तथा प्रणाली तयारी			१,४००	२,५००	-	-	-	३,९००
३	मानव संसाधन विकास								०
	बाली तथा पशु बीमा सहजकर्ताहरुको तयारी परिचालन	सबै वडामा	संख्या	८	८	०	०	०	१६
	बजेट रु		००० मा	१२०	१२०	०	०	०	२४०
	ग्रामिण पशु सेवा कार्यकर्ता तयारी परिचालन	सबै वडाहरुमा	संख्या	१६	१६	०	०	०	३२
	बजेट रु		००० मा	८००	८००	०	०	०	१६००
	सबै वडामा कृषि कार्यकर्ता तयारी र परिचालन		जना	१६	१६	०	०	०	३२
	बजेट रु		००० मा	८००	१६००	०	०	०	२४००
	सबै वडामा पूर्ण सरसफाईका लागि व्यवहार परिवर्तन सहजकर्ता तयारी र परिचालन		जना	१६	१६	०	०	०	३२
	बजेट रु		००० मा	६४	९६	०	०	०	१६०
	सबै वडामा खानेपानीका लागि ग्रामिण मर्मत संभार कार्यकर्ता तयारी र परिचालन		जना	१६	१६	०	०	०	३२
	बजेट रु		००० मा	८००	१६००	०	०	०	२४००
	उद्यम विकास सहजकर्ता भर्ना र परिचालन		जना	२	२	२	२	२	२
	बजेट रु		००० मा	६०	६०	७०	७०	८०	३४०

	वन नर्सरी नाईके तयारी र परिचालन		जना	१६	१६	१६	१६	१६	१६
	बजेट रु		००० मा	३२०	३५२	३८४	४००	४००	१८५६
	गाउँपालिकाको योजनाशाखाका कर्मचारी र वडा सचिवहरुलाई ग्रामिण योजना तर्जुमा तलीम		संख्या	१०	०	०	०	०	१०
	बजेट रु		००० मा	५००	०	०	०	०	५००
	न्यायिक समितिको न्याय सम्पादन क्षमता विकास गर्ने ।		जना	०	५	०	०	०	५
	बजेट रु		००० मा	०	१००	०	०	०	१००
	गाउँपालिकाका कर्मचारी र प्रतिनिधिलाई सुशासन सम्बन्धि तालीम दिने		जना	०	१५	१५	२०	०	५०
	बजेट रु		००० मा	०	२२५	३७५	५००	०	११००
	योजना, प्रगती र पार्श्वचित्र लगायतका सूचनाहरु डिजिटल विधिमा राख्ने क्षमता विकास (IT Officer र वडा सचिवहरु)		जना	९	०	०	०	०	९
	बजेट रु		००० मा	४५०	०	०	०	०	४५०
	जम्मा मानव संसाधन विकास रु		००० मा	३९१४	४९५३	८२९	९७०	४८०	१११४६
४	सुसाशन								
	वेभ वेस सूचना प्रणालीको स्थापना र स्तरोन्नती गर्ने		संख्या	९	०	०	०	०	९
	बजेट रु		००० मा	४५०	०	०	०	०	४५०
	गा.पा केन्द्रमा विज्ञान ल्याब (माटो र गोबर परिक्षण स्थपना र संचालन		संख्या	०	०	१	०	०	१
	बजेट रु		००० मा	०	०	३००	०	०	३००
	समावेसिता सहितको सहभागिता र सहकार्यका लागि बस्तिस्तरका योजना तर्जुमा देखी कार्यन्वयन सम्म स्थानीय को सहभागिता सुनिश्चित गर्ने		नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित
	बजेट रु		००० मा	८०	८०	८०	८०	८०	४००

अन्तर सरकारी समन्वय सहकार्य अन्तर योजना, बजेट, नीति नियम तथा कार्यगत तालमेल र एकता बारे संघ, प्रदेश र पालिका बिच अन्तरकृयच	गा.पा. स्तर	अन्तरकृया संख्या	२	२	२	२	२	२	१०
बजेट रु		००० मा	३००	३००	३००	३००	३००	३००	१५००
परियोजना तथा कार्यक्रम बिच सहकार्य र समन्वय बारे अन्तरकृया	गा.पा. स्तर	अन्तरकृया संख्या	२	२	२	२	२	२	१०
बजेट रु		००० मा	६०	६०	६०	६०	६०	६०	३००
जम्मा सुशासन रु		००० मा	८९०	४४०	७४०	४४०	४४०	४४०	२९५०
कूल जम्मा संस्थागत विकास, नीति नियम, मानव संसाधन विकास र सुशासनको रु		००० मा	७,६०४	८,६९३	२,३६९	१,८१०	१,७२०	१,७२०	२२,१९६

अनुसुचि ७ थप योजना बैंक

वैतेश्वर गाउँपालिकाको योजना बैंक

आउँदा वर्षहरुमा आवधिक योजनामा बचेको बजेट बाट छनौट गरी कार्यन्वयन गर्न तथा प्रदेश तथा संघिय सरकार सँग समेत माग गर्न सकिने योजनाहरुको लिष्ट

सि.नं.	योजना	अनुमानित लागत
१.	गोपी खोला पुल	२ करोड
२.	गोपी सिँचाई	२० करोड
३.	थापागाउँ-दुनिबोटे सडक	५ करोड
४.	गालाई-बुद्धचोक सडक	१ करोड
५.	कानिढुंगा खेल मैदान	५० लाख
६.	बोहोरागाउँ-जोरमाने सडक	१० करोड
७.	जलेश्वर हिले सडक	२ करोड
८.	कृषि प्याकेज कार्यक्रम	१ करोड
९.	पैदल यात्री सिँढि निर्माण	२ करोड
१०.	आग्रीगाउँ बोहोरागाउँ साउरोल खा.पा.	१ करोड
११.	शिक्षा पूर्वाधार (विष्णु मा.वि)	२ करोड
१२.	बुद्ध गुम्बा (मूर्ति सहित)	२ करोड
१३.	सामुदायिक भवन निर्माण	५० लाख
१४.	गढीडाँडा मर्मत योजना	५० लाख
१५.	शेर्पा गुम्बा	१ करोड
१६.	उपल्लोमुदी बगर काटी सडक	५ करोड
१७.	भुमेशान गढीडाँडा सडक	५ करोड
१८.	जलेश्वर पाखाटोल सडक	२ करोड
१९.	गापी-सिम्ले गैरीगाउँ सडक	५ करोड
२०.	धुम्बर दुनीबोटे सिँचाई	५० लाख
२१.	कोल्डस्टोर भवन	१ करोड
२२.	कालिका मन्दिर	३० लाख
२३.	पाखाटोल सडक	३० लाख
२४.	उपल्लोमुदी कैलेश्वर सडक	२ करोड
२५.	उपल्लोमुदी - दोभान लहरेमाने मजुवा सडक	४ करोड
२६.	तिरतिरे धारा लहरेमाने सडक	२ करोड
२७.	तिरतिरे धारा जयनालु खानेपानी	२० लाख
२८.	दोभान खानेपान	२० लाख
२९.	भुमेशान मन्दिर (बुद्ध मन्दिर)	२० लाख

३०.	भुमेशान-जोरमाने सडक	१ करोड
३१.	पुतलीकाठ-गलेन्द्र मन्दिर सडक	१ करोड
३२.	कर्कलेश्वर मन्दिर निर्माण	५० लाख
३३.	खरिश्वरा-पिपलबोट सडक	१ करोड
३४.	खरिश्वरा-खानीगाउँ सडक	१ करोड
३५.	खरिश्वरा-पहिरो नियन्त्रण	१ करोड
३६.	मुलावारी बुद्ध मन्दिर	५० लाख
३७.	टार भञ्ज्याङ्-गैरीमुदी सडक	२ करोड
३८.	मजुवा-भञ्ज्याङ - यार्सा सडक	५ करोड
३९.	यार्सा-भञ्ज्याङ खानेपानी	२० लाख
४०.	मजुवा दोभाने घाट सडक	५ करोड
४१.	मजुवा कृषि कार्यक्रम	५ करोड
४२.	मजुवा खोला निमकोट बेंसी सिँचाई	२ करोड
४३.	यार्सा-काभ्रे-नाम्दु-पाँडुडाँडा खानेपानी	५ करोड
४४.	मजुवा-बगर सडक	५ करोड
४५.	उनिथाचौर-बगालेगाउँ खानेपानी	१ करोड
४६.	सिद्धथान-हिटी खानेपानी	१ करोड
४७.	सिद्धथान-हिटी सडक	१ करोड
४८.	सिद्धथान - ठूलोवन सडक	५ करोड
४९.	हनुमन्ते डाडाँ पर्यटन विकास	१० करोड
५०.	हनुमन्ते डाँडा (बुद्ध मूर्ति-हनुमान मूर्ति)	१ करोड
	वैतेश्वर ५	
५१.	देउराली खेलकुद मैदान	१ करोड
५२.	सिद्धाकोथान - देउराली खानेपानी	५० लाख
५३.	मैनापोखरी - ढाँड अस्पताल - सुलीडाँडा सडक	५ करोड
५४.	ढाँड अस्पताल - भुकम्प चोक सडक	५ करोड
५५.	बगर-मैनापोखरी कृषि भवन सडक	५ करोड
५६.	हनुमन्ते स्कुल-ढाँड अस्पताल सडक	५ करोड
५७.	पाडुँडाँडा-सुलीडाँडा-मैनापोखरी सडक	२० करोड
५८.	स्वास्थ्य चौकी भवन वडा नं. ४	२० करोड
५९.	स्वास्थ्य चौकी भवन वडा नं. १	१ करोड
६०.	स्वास्थ्य चौकी भवन वडा नं. ३	१ करोड
६१.	स्वास्थ्य चौकी भवन वडा नं. ६	१ करोड
६२.	स्वास्थ्य चौकी भवन वडा नं. ८	१ करोड
६३.	स्वास्थ्य चौकी भवन वडा नं. २	१ करोड
६४.	पोषण सुधार कार्यक्रम (गा.पा. भरि)	१ करोड

	वैतेश्वर ६	
६५.	पाडुँडाँडा लप्से खानीखोला पदमार्ग	९० लाख
६६.	नाम्दु घिमिरेटार लप्से सालुबोटे सडक	३ करोड
६७.	लप्से खालुबोटे खेल मैदान	२० लाख वडा नं. ५
६८.	पाडुँ निमकोट पाइले सडक	५ करोड वडा नं. ५
६९.	निमकोट ढाँडे लप्से सडक	२ करोड वडा नं. ५
७०.	खानीखोला पक्की ढलाने पुल	२ करोड वडा नं. ५
७१.	बाउनपाते खत्रीगाउँ लप्से सडक	२ करोड वडा नं. ५
७२.	लप्से लले मन्दिर निर्माण	५० लाख वडा नं. ५
७३.	लप्से सालुबोट सिउरानी खानीगाउँ सडक	३ करोड
७४.	खानीखोला साउनेखोला पहिरो नियन्त्रण	३ करोड वडा नं. ३
७५.	वैतेश्वर मन्दिर पुनःनिर्माण	१ करोड वडा नं. ६
७६.	बुस्ती खानेपानी योजना	५० लाख
७७.	मेल डाँडा सुवेदी गाउँ ग्रामीण सडक	३ करोड
७८.	नाम्दु बुद्ध मूर्ति	५० लाख
७९.	मेलडाँडा खनियाचौर वनगाउँ सडक	५ करोड
८०.	नाम्दु घिमिरेटार सडक	५ करोड
८१.	घिमिरेटार खानेपानी	५० लाख
८२.	घिमिरेटार थामीगाउँ सडक	३ करोड
८३.	नाम्दु भतेरे सडक	२ करोड
८४.	भुसभुसे देउपुजे वैती सडक	२ करोड
८५.	आगेटार खानीपानी	५० लाख
८६.	वैती नाम्दु खानेपानी	१ करोड
८७.	डाडाँगाउँ-गिरीटोल सडक	३ करोड
८८.	डाडाँगाउँ-ढुंगेलटोल, गौतमटोल सडक	३ करोड
८९.	डाडाँगाउँ-मेघेचौर पाँडुडाँडा सडक	३ करोड
९०.	डाँडागाउँ खानेपानी	५० लाख
९१.	डाँडागाउँ ढुङ्गे सडक	२ करोड
९२.	अधेरी खोला खानेपानी	२० लाख
९३.	मेघेचौर पिपलबाट पाँडु सडक	१ करोड
९४.	मेघेटार घिमिरेटार पाँडु सडक	१ करोड
९५.	अमलेडाँडा मेटोचौर सडक	२ करोड
९६.	मेघेचौर खानेपानी	५० लाख
९७.	ठुलासिम मेघेचौर खानेपानी	५० लाख
९८.	व्याडे खानेपानी	३० लाख
९९.	मेघेचौर दलित बस्ती मन्दिर	२० लाख

१००.	जाल्पादेवी मन्दिर	२० लाख
१०१.	गोपीखोला बुस्ती सिदि निर्माण	१ करोड
१०२.	खनियाँचौर प्रतिक्षालय	१० लाख
१०३.	जाल्पादेवी आ.वि	५० लाख
१०४.	वैतेश्वर मा.वि.	५० लाख
१०५.	बुस्ती आ.वि.	५० लाख
१०६.	नाम्दु गाउँपालिका प्रवेशद्वार निर्माण	५० लाख
१०७.	घिमिरेटार प्रा.वि.	२० लाख
१०८.	सिउरानी पैदलयात्री सिढी	२० लाख
१०९.	सिउरानी टोल सामुदायिक भवन	५० लाख
	वडा नं. ७	
११०.	च्यानडाँडा कान्ले सडक	१ करोड
१११.	कान्ले माभीबुस्ती सडक	२ करोड
११२.	लामाटोल-बुद्धमूर्ति सडक	१.५० करोड
११३.	लामाटोल बुद्धमूर्ति गुम्बा	१ करोड
११४.	गोलाइ माभीबुस्ती सडक	५ करोड
११५.	माभीबुस्तर रिमालटोल सडक	५ करोड
११६.	रिमालटोल नागदह सडक	५ करोड
११७.	च्यानडाँडा ठोटनेरी क्षत्रपा सडक	१० करोड
११८.	डाँडागाउँ ठोटनेरी सडक	२ करोड
११९.	ठोटनेरी माभीबुस्ती खानेपानी	५० लाख
१२०.	कालिका मन्दिर रिमालगाउँ सामुदायिक भवन	५० लाख
१२१.	छाप सामुदायिक भवन	५० लाख
१२२.	छाप नागदह सडक	१० करोड
	वडा नं. ८	
१२३.	छिपिगाउँ नागदह सडक	५ करोड
१२४.	छिपिगाउँ ???खोला सडक	५ करोड
१२५.	छिपिगाउँ क्षेत्रवति मा.वि. वडा कार्यालय सडक	५ करोड
१२६.	वडा कार्यालय एवो सडक	५ करोड
१२७.	एवो सामुदायिक भवन	२० लाख
१२८.	जिरेल सामुदायिक भवन	५० लाख
१२९.	खत्री सामुदायिक भवन	२० लाख
१३०.	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई भवन वडा नं. ८	१ करोड
१३१.	एवो खानेपानी	५० लाख
१३२.	कृषि चिस्यान केन्द्र एवो	१ करोड
१३३.	देउराली फेदी क्षेत्रपा सडक	१० करोड

१३४.	कृषि संकलन केन्द्र भवन एबो	१ करोड
१३५.	एबो प्रा.वि.	२० लाख
१३६.	जिरेल समाज मन्दिर (कालिका)	२० लाख
१३७.	कानाधारी माभगाउँ सडक र पर्यटन विकास	२ करोड
१३८.	बुद्ध मूर्ति निर्माण (एबो वडा कार्यालय)	२० लाख
१३९.	छिपिगाउँ खानेपानी	५० लाख
१४०.	नागदह पक्की पुल निर्माण	३ करोड
१४१.	बागखोर खानीखोला सडक वडा नं. १	३ करोड
१४२.	खानीखोला दोभान पक्की पुल	२ करोड
१४३.	खानीखोला बुस्ती सडक	१ करोड
१४४.	दाहारटार कृषि फार्म	५० लाख
१४५.	गोपी कृषि फार्म	५० लाख
१४६.	हिले पोखरी सडक	१ करोड
१४७.	उपल्लो मुदी खानेपानी	५० लाख
१४८.	उपल्लोमुदी लिसे सडक	५ करोड
१४९.	हिले च्यानडाँडा सडक	५० लाख
१५०.	उपल्लोमुदी गाउघर क्लिनिक भवन	५० लाख
१५१.	उपल्लोमुदी सामुदायिक भवन	५० लाख
१५२.	माभीबुस्ती सामुदायिक भवन	५० लाख
१५३.	मेघेचौर सामुदायिक भवन	५० लाख
१५४.	घिमिरेटार सामुदायिक भवन	५० लाख
१५५.	पात्लेडाँडा खेल मैदान	५० लाख
१५६.	माभगाउँ सानिटार खेल मैदान वडा नं. २	१ करोड
१५७.	मिर्गे लहरेमाने गुम्बा वडा नं. ३	५० लाख
१५८.	मिर्गे लहरेमाने सामुदायिक भवन ३	५० लाख
१५९.	माभगाउँ बुद्धमूर्ति वडा नं. ३	२० लाख
१६०.	चौतारा डाँडा मन्दिर वडा नं. २	५० लाख
१६१.	पैदलयात्री सिढी माभगाउँ वडा नं. २	५० लाख
१६२.	सानिटार पैदल यात्री सिढी वडा नं. २	५० लाख
१६३.	पुतलीकाठ पैदलयात्री सिढी निर्माण वडा नं. २	५० लाख
१६४.	घोरेढुंगा थापाटोल सडक वडा नं. २	१ करोड
१६५.	गौरीशंकर प्रा.वि. वडा नं. २	२० लाख
१६६.	थुम्की दाहालटार भोलुङ्गे पुल	५ करोड
१६७.	तामाकोशी-दोभान लिम्टिङ्ग खानेपानी	५ करोड
१६८.	तामाकोशी-नाम्दु सिँचाई लिम्टिङ्ग वडा नं. ६	५ करोड

१६९.	चरङ्गे गोपीखोला दाभान भोलुङ्गे पुल	१ करोड
१७०.	दोभान काली मन्दिर निर्माण	५० लाख
१७१.	गोपीखोला ढलान	१ करोड
१७२.	सिउरानी गाउघर क्लिनिक भवन निर्माण	२० लाख
१७३.	गाउँपालिका प्रशासनिक भवन निर्माण	१० करोड
१७४.	गाउँपालिका चिस्यान केन्द्र निर्माण	२ करोड
१७५.	गाउँपालिका घेरबार, गेट निर्माण	१ करोड
१७६.	गाउँपालिका परिसर भूक्षय नियन्त्रण	५० लाख
१७७.	गाउँपालिका परिसर कभर्ड डल निर्माण	५० लाख
१७८.	गाउँपालिका खेल मैदान	५० लाख
१७९.	गाउँपालिका परिसर मन्दिर तथा बुद्धमन्दिर निर्माण	६० लाख
१८०.	कर्मचारी आवास गृह निर्माण	२ करोड
१८१.	वडा कार्यालय भवन निर्माण वडा नं. १	५० लाख
१८२.	वडा कार्यालय भवन निर्माण वडा नं. २	५० लाख
१८३.	वडा कार्यालय भवन निर्माण वडा नं. ३	५० लाख
१८४.	वडा कार्यालय भवन निर्माण वडा नं. ४	१ करोड
१८५.	वडा कार्यालय भवन निर्माण वडा नं. ५	५० लाख
१८६.	वडा कार्यालय भवन निर्माण वडा नं. ६	५० लाख
१८७.	वडा कार्यालय भवन निर्माण वडा नं. ७	५० लाख
१८८.	वडा कार्यालय भवन निर्माण वडा नं. ८	५० लाख
१८९.	शिवमूर्ति निर्माण वडा नं. ३	५० लाख
१९०.	गढीडाँडा भ्युटावर वडा नं. ६	१ करोड
१९१.	निमकोट - पाँडुडाँडा केवलकार निर्माण वडा नं. ६	१० करोड
१९२.	पाडुडाँडा भ्युटावर वडा नं. ६	१ करोड
१९३.	वैतेश्वर गा.पा. खानी प्रशोधन तथा उत्थान	१५ करोड
१९४.	वन पैदावार तथा संरक्षण, सम्बर्द्धन	१ करोडको दरले ८ करोड
१९५.	खहरेखोला पहिरो नियन्त्रण वडा नं. ५	१ करोड
१९६.	पुतलीकाठ-कैलेश्वर सडक वडा नं. २	१ करोड
१९७.	पुतलीकाठ-लामाटोल-सार्कीटोल सडक वडा नं. २	१ करोड
१९८.	देउराली-खत्रीगाउँ सडक वडा नं. ८	१ करोड
१९९.	खत्रीगाउँ मन्दिर वडा नं. ८	३० लाख
२००.	बुद्धमूर्ति वडा नं. ८ एबो	५० लाख
२०१.	फेदी सामुदायिक भवन वडा नं. ८	५० लाख
२०२.	फेदी कृषि भवन वडा नं. ८	५० लाख
२०३.	चिस्यान केन्द्र पोखरी वडा नं. १	१ करोड

२०४.	दोभान-गोपीखोला सिँचाई वडा नं. १	५० लाख
२०५.	पाडुँडाँडा दुध डेरी वडा नं. ६	१ करोड
२०६.	पाइले मन्दिर देवीथान वडा नं. ३	५० लाख
२०७.	निमगेट बैसी कृषि भवन वडा नं. ५	५० लाख
२०८.	खानीखोला ढाडको डिल पक्की पुल वडा नं. ५	२ करोड
२०९.	वैतेश्वर नर्सरी फार्म वैतेश्वर गा.पा. भरी	२ करोड
२१०.	वैतेश्वर अलैची प्रशोधन भवन	५० लाख
२११.	खानीगाउँ जलदेवी मन्दिर वडा नं. ३	२० लाख
२१२.	खानीगाउँ सिँचाई परियोजना वडा नं. ३	१ करोड
२१३.	खानीगाउँ सामुदायिक भवन वडा नं. ३	५० लाख
२१४.	खानीगाउँ खानीखोला पदमार्ग	२० लाख

अनुसुचि ८ सन्दर्भ सामाग्रीहरु

- स्थानीय तहको आवधिक योजना तयारी निर्देशिका २०७५, राष्ट्रिय योजना आयोग
- नेपाल सरकारको १५ औं राष्ट्रिय आवधिक योजना खाका २०७५
- बागमती प्रदेशको प्रथम आवधिक योजना
- बागमती प्रदेशको वस्तुगत विवरण
- आर्थिक सर्भेक्षण २०१८
- २०३० सम्मको दिगो विकास लक्ष्य
- पूर्व योजना तर्जुमा गोष्ठी २०७७ चैत्र ४ गते तथा प्राप्त सूचनाहरु कोरोनाका कारण लकडाउंन भएकाले पालिकका जिम्मेवार व्यक्तिहरु सँग भच्युअल छलफल र २०७८ असार २२ मा अन्तिम प्रतिवेदन माथीको छलफल बाट प्राप्त सूचना
- ५ वर्षका लागि वडास्तरबाट तयार भएका योजना खाका
- नेपालको संविधान २०७२
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४
- अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४
- राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन २०७४
- विभिन्न नीतिहरु (भू-उपयोग नीति २०७२, विकास सहायता नीति, कृषि, सिँचाई, वन तथा वातावरण सम्बन्धि नीतिहरु ।

वैतेश्वर गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

पाडुडाँडा, दोलखा

ईमेल : ito.baiteshwormun@gmail.com

वेवसाईट : <https://www.baiteshwormun.gov.np>